savaş romanları serisi:12

SAVAŞ ROMANLARI SERİSİ

PANZER BİRLİKLERİ

K.J. MACKSEY. MC

12

PANZER BİRLİKLERİ

PANZER BİRLİKLERİ

K. J. MACKSEY. MC

BASKAN YAYINLARI

Yazan : **KENNETH MACKSEY (Binbaşı)**
Çeviren : **ŞAHİN SELÇUK ERENGÜN**

Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş. tesislerinde dizilmiş
ve basılmıştır.
İktibas Hakkı Mahfuzdur.
Copyright : Kesim Telif Hakları Ajansı - 1974
Baskan Yayınları A.Ş.
İstanbul — 1975

İçindekiler:

6 Önsöz
9 Gizlice Yaratılan Kuvvet
28 Polonya: İlk Deneme
40 Fransa: Planlar Gerçekleşiyor
67 Güneye Doğru Sapmalar
83 Rusya: Uyanışın Yarattığı Gerginlik
112 Çöl Zırh Kontrolunda
128 Stalingrad: Üstün Sınıfın Çöküşü
148 Yeni Üstün Sınıf
165 Çöküntü Başlıyor
185 Müttefikler Batı Duvarına Dayanıyor
206 Son Çare
223 Panzerlerin Savaşı

HÜCUM SİLÂHI

Önsöz

Birinci Dünya Savaşı'nın patlamasından 36 yıl sonra, bugün zırhlı araçlar savaşlarda ve gündelik yaşamda büyük ilgi görmektedirler. İnanılması zor olan şey, savaştan önce birçok önemli ve aklı başında yorumcunun, atlara büyük önem vermesi ve hattâ onların tayin edici bir rol oynayabileceklerini söylemeleridir.

Zırhlı birliklerin savaştaki rolü konusunda çalışma yapan birçok askerî uzmana değer verilmemiş, inanılmamıştır. Bunlar arasında Sir Basil Liddell Hart ve Fuller, Martel, Hobart, Broad ve Pile gibi generaller de vardır. Fransa'da De Gaul-

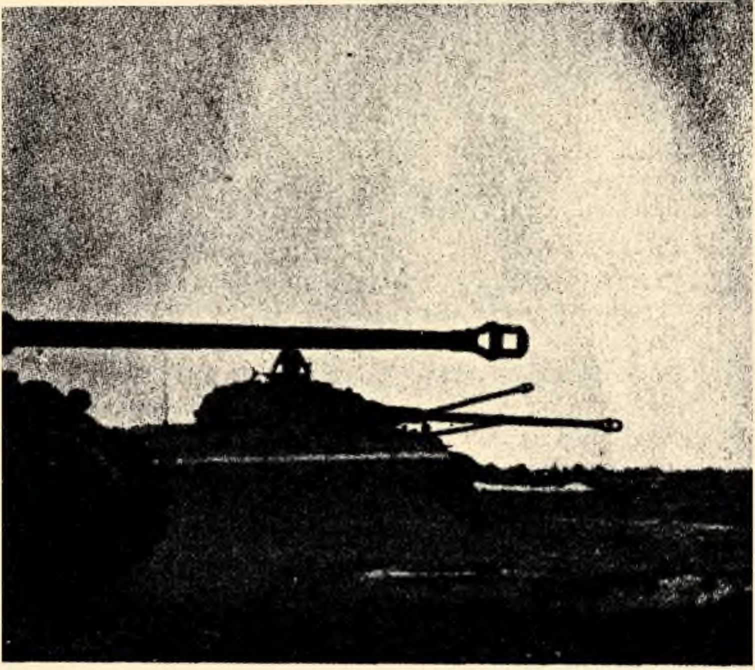

le'ün hazırladığı tank savaşı plânları hiç itibar görmemiştir.

Almanya'da ise durum tersine olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nda tankların yıkıcı eylemleri, Almanları değişik kararlar almaya zorlamıştır. Onlar, 1918'deki teslim oluşlarında tankın oynadığı rolü her zaman hatırlıyorlardı. Bunların sonucunda, savaşın bitiminden 20 yıl sonra, sayı olarak değilse bile teknikte ve verdiği moral güçte, müttefiklere üstün gelen bir tank gücü yarattılar.

Alman Panzer tümenlerinin askerleri Versailles andlaşmasının öcünü almak ve anavatanın şerefini kurtarmak için yetiştiriliyorlardı. Bu seçkin savaşçı sınıfının mensuplarıyla sadece Luftwaffe'nin (Alman Hava Kuvvetleri) Personeli boy ölçüşebilirdi.

Bu kitapta, binbaşı Macksey, Panzerlerìn savaşlarını anlatmaktadır. Yazar, onların Kuzey Avrupa, Fransa ve Rusya'daki başarılarını anlattıktan sonra, hızlarıyla nasıl kendi kendilerini aştıklarını ve geriyle bağlantılarının zayıfladığını da anlatır. Yakıt ve ikmalleri zor olmakta, bağlantıları gerideki Alman güçleriyle sürekli olarak kesilebilmektedir. Hitler, onların düşman bölgesindeki hızlarından ürker hale gelmiştir. Bir seferinde, tuzağa düşüyorlar gerekçesiyle onları durdurmuştur.

Panzerlerin nasıl geliştiği, Hitler'in büyük tasarılarında nasıl yer aldıkları, düşmanların onların karşısında ne hale düştükleri İkinci Dünya Savaşı'nın en büyüleyici hikâyelerinden biridir. Onun da ötesinde, Panzerler, askerî tekniğin en büyük yeniliklerinden birinin hikâyesidir.

Kenneth Macksey bu hikâyeyi anlatmaya en yetkili olanlardan biridir. Yakınlara kadar, İngiliz Kraliyet Tank Alayında subay olarak hizmet görmekteydi. Zırhlı savaş üzerine yazdığı çeşitli kitaplar arasında, bu alayın tarihi de yer alır.

Bu kitabında, Avrupa, Kuzey Afrika ve Rusya'daki büyük savaşlar yer aldığı gibi, savaşın Guderian, Manstein, Rundstedt ve Rommel gibi büyük isimleri de görülür. Onların isimleri artık tarihe malolmuştur. Bu kitabın her okuyucusu bunun nedenini öğrenecektir.

Yazan: Barrie PİTT

Gizlice Yaratılan Kuvvet

8 Ağustos 1918 sabahı erkenden 420 İngiliz tankının, Amiens yakınındaki Alman hatlarını kaplıyan sis tabakasını yırtarak, savunma hattını kırması ve siperleri ele geçirmesi Almanlar üzerinde şok tesiri yapmıştı. Bu şokun nedeni siperlerin ele geçmesinden de öteydi. Alman Genel Kurmayının beynini sarsan bu darbe Alman piyadesini güç durumda bırakan ilk tank hücumu değildi.

Daha önce İngiliz'lerin Cambrai'ye yaptıkları hücumda ve Mart-Temmuz 1918'de General Ludendorff'un giriştiği taarruz harekâtında sık sık bu durum görülmüş ve Alman piyade saldırılarını püskürten İngiliz tankları başarılı karşı hücumlar yapmışlardı. Ludendorff o Ağustos sabahına kadar tanklardan gelecek tehlikeyi dikkate almamış ve piyade hücumlarının etken olmasını sağlamak için, ağır top desteği kullanmayı uygun görmüştü; bu taktiğin Almanları çok defa başarıya ulaştırması, Ludendorff'un fikrini doğruluyordu.

Alman ordusu geri çekilmiş ve askerlerin vahşî ve isyankâr davranışı, artık Almanya'nın bu orduyla harbe devam edemiyeceğini göstermişti. 8 Ağustos'tan **'Alman ordusunun kara günü'** olarak sözeden Ludendorff, Kaiser'i (*) harbin bitmesi gerektiğine ikna etmeye çalıştı. Ludendorff'-

---

* Alman İmparatoruna verilen ad.

un bu çabasından üç ay sonra, Versailles antlaşmasıyla, bir zamanlar Avrupa'nın en güçlü ordusuna sâhip olan Almanya 100 000 kişiden fazla bir kuvvet tutmaktan ve bombardıman uçağı gibi taarruz silâhlarına sâhip olmaktan menedildi.

Muharebe meydanlarında görülmeye başlanan bu iki üstün silâha sâhip olmaktan menedilmek, Almanları tahrik etmek için yeterli bir sebep teşkil etmişti. Versailles antlaşmasiyle kaybedilen topraklarını, gururlarını ve ordularının yitirilen şerefini kazanmak, Almanların en büyük amacı olmuştu. Böylece, Almanya'da politik alanda millî hâkimiyet taraftarı bir idare ve askerî alanda da Birinci Dünya savaşındaki başarısızlığı tekrarlatmıyacak yöntemlere doğru bir reform başladı.

Birinci Dünya Harbini kaybetmelerinin en önemli nedenlerinden birinin tank olduğuna inanan Alman'lar, sorunlarına muhtemel bir çözüm yolu olacağını düşünerek bu alanda çalışmalara başladılar.

Daha çok atların ve insanların taşıma görevini yaptığı, tanklardan yoksun bu orduda, makinalaştırma taraftarı subaylar, çalışmalarını ancak teorik olarak yapabiliyorlardı. İleri görüşlü subaylar, kanun çerçevesi içinde motorlu taşıtlar hakkındaki ilgilerini eldeki pekaz sayıda motorlu taşıtları kullanıp, tankları olan yabancı orduları ziyaret ederek ve bu konu üzerinde bulabildikleri her yayını okuyarak arttırabiliyorlardı. Bunun yanı sıra inşa edilen biri ağır, diğeri hafif iki tank, İsveç ve Rusya'yla yapılan teknik mübadele programları (*), gizlilik içinde yürütülen kanunsuz faaliyetlerdendi.

---

* Kazan'daki Rus Eğitim Kampının kullanılması da bu programın bir kısmıydı.

Albay LUTZ

1930'da Alman ordusu içinde teknik eğitim görmüş, aralarında albay Lutz, albay von Reichenau, binbaşı Guderian ve binbaşı Von Thoma'nın bulunduğu bir zırhlı birlikler taraftarı sınıf oluşmuştu. Bu subayların, bu konudaki bilgilerine kendi çalışmalarından çok diğer memleketlerde, özellikle İngiltere'de yapılan çalışmalar ve keşiflar kaynak olmuştu.

1927 - 1928 yıllarında İngiltere'de tanklar, zırhlı taşıtlar, top ve piyade taşıt araçlarından oluşan bir motorlu birlik kurulmuş ve bu birliğin tâlimleri sonucunda zırhlı birlikler kurma fikri daha da benimsenmişti. Bu konudaki çalışmalar, daha sonra Almanca'ya çevrilen resmî bir kitapta yayınlandı.

Bu akımın İngiltere'deki savunucuları ve ateşli taraftarları General Fuller ve Yüzbaşı Liddell Hart, zırhlı birliklerin ve bu birliklerin kullanacakları taktiklerin geleceğini çok parlak gördüklerini. genç nesilleri gayrete getirecek bir lisanla ifade ediyorlardı. Bu işin taraftarlarından bazıları ortaya yeni bir savaş tekniği doktrini koydular.

Bu doktrini pek az insan Heinz Guderian kadar iyi anlamıştı. Guderian, bu konudaki düşüncelerini 1929'da şöyle ifade ediyordu: "...**Kendi başlarına veya piyadeyle birlikte görev yapan tanklar hiç bir zaman hakettikleri önemi kazanamazlar. Tarihî çalışmalarım, İngiltere'deki tâlimler ve bizim modeller üzerindeki tecrübelerimiz, tankları desteklemesi gereken diğer silâhların gerek sürat, gerekse arazi performansı bakımından onların standardına eriştirilmesi gerektiğini ortaya koyuyordu. Aksi davranış onları tamamen faydasız hâle sokabilirdi. Oysa bir silâhlanma dü-**

zeni içinde, tank en ön planda gelmeli, diğer bütün silahlar ise tanka yardımcı olmalıdırlar.”

Bu fikir sâdece İngiliz Kraliyet Tank birlikleri tarafından benimsenmiş, İngiliz Ordusu’nun diğer kısımlarında, Fransız, Rus ve bütün ordularda, Birinci Dünya Harbinde olduğu gibi, tank yine piyade kuvvetlerinden sonra ikinci plânda bırakılmıştı. Alman Ordusu’nda, Guderian’ın hayallerinin gerçekleşmesi ancak politik karışıklıklar ve tankın kudretini ortaya koyan gösterilerden sonra olmuştu.

1931’de İngiliz Kraliyet tank birliklerinin Tuğgeneral Broad komutasında yaptıkları bir tatbikatta, ilk defa zırhlı birliklerde radyo kontrolu kullanılmış ve böylece bir tek insanın bütün birliklere dolaysız olarak komuta etmesi olanağı ortaya çıkmıştı. Cephenin ön saflarında, irtibatın en kısa zamanda sağlanabilmesi olanağı silahların en etken bir şekilde işbirliği yapmalarını sağlayacak, dolayısıyle birliklerin savaş gücünü arttıracaktı.

1933’te Adolf Hitler Almanya’nın başına geçtiği zaman, General von Blomberg’i Savaş Bakanı, General von Reichenau’yu da onun müşteşarı yapmıştı Bunların üçü de açık fikirli, yenilikleri kabul etmeye hazır, ve bunlara ilâveten tank ve zırhlı birliklerin harpteki önemini idrak etmiş kimselerdi. Hitler’e, beraber eğitim yapan bir tank, bir motosiklet, bir tanksavar, bir zırhlı araba ve hafif tank takımı gösterildiği zaman:

— **«Bana bunlar gerek!»** Demişti. Alman Zırhlı Kuvvetlerinde **(Panzertrupper)**lerin ortaya çıkması o günden sonra oldu.

İngiliz’lerin **Vickers** modellerinden esinlenerek inşa edilmiş birkaç hafif Mark I tanklarıyle donatılmış ilk tank taburu, 1934’de Ohrdruf’ta kuruldu. Aynı sene, bütün dünya tarafından yakından gözlenen İngiltere önce orta ve hafif tanklardan oluşan bir tugay kurmuş ve sonra bu tugayı bir motorlu piyade tugayı ile birleştirmişti. Bu Guderian'ın hayâl ettiği gibi bütün kara silâhlarıyla donatılmış bir birlikti. Bu tank tugayının başında, Guderian düşüncelerine sahip, arzulu ve dinamik bir asker olan Tuğgeneral Hobart bulunuyordu.

Muhafazakâr Alman askerlerinin Guderian'ı engellemek istedikleri gibi, İngiliz ordusunda da Hobart'ı engellemeye çalışanlar vardı. Fransa, Amerika ve Rusya'da da askerler, Birinci Dünya savaşı taktiklerinden dönmek istemiyorlardı; fakat, Hitler ve nüfuzlu mevkilere yükselmiş olan zırhlı birlikler taraftarı yüksek rütbeli subayların teşvikiyle, Guderian, teorilerini ve düşüncelerini tatbik etmeyi başarabildi.

Bir zırhlı kuvvet kurmak ve bu kuvvete hareket yeteneği kazandırmak uzun zaman ve ciddî çalışmalar gerektiriyordu. 1930'larda Amerika'dan başka memleketlerde, böyle bir birliğin ihtiyacını karşılayacak kadar teknik vasıflara sahip asker yoktu. Bütün dünya ordularında, Birinci Dünya Savaşından sonra, pek az sayıda tank kalmıştı; yeni tank yapılamıyor, ordular üretim güçlerini yeni silahlar denemeye yöneltiyorlardı. Özel top ve piyade taşıt araçları, tanklardan daha azdı. Bütün bunların yanı sıra, bir Panzer ordusu kurmayı amaç tutan Alman'ların fikir, azim ve arzudan başka hiçbir şeyleri yoktu.

Almanya'yı tecrübelerinin ve yeteneklerinin dışında bir iş bekliyordu: Hangi araçların yapılacağına karar vermek, bunların projelerini hazırlayıp üretime geçmek ve bütün bunlardan sonra da bu araçları ustalıkla kullanacak yetenekte as-

1 — Albay GUDERİAN
2 — Albay von REICHENAU
3 — Binbaşı von THOMA
4 — General DE GAULLE

kerler yetiştirmek. Yine bunlara paralel olarak yeni taktikler ve komuta sistemleri hazırlamak.. Şimdiye kadar hiçbir ordunun erişemediği sürat ve manevra kaabiliyetine sahip olması beklenen böyle bir orduyu ayakta tutabilmek için ikmâl maddelerini karşılama kollarını araştırmak gerekiyordu.

Böyle bir devrimin dış belirtilerini saklamak imkânsızdı. Bu devrim gizlice yapılamazdı. Devrim genişleyip yayıldığı zaman Versailles'in kısıtlayıcı şartlarını dikkate almamak gereği de vardı. Hitler 1935'te yayınladığı bir Askerî Mükellefiyet Kararnamesiyle Versailles antlaşmasının Almanları bağlıyamıyacağını imâ etmişti.

Hitler'in, icraatından memnun kaldığı '**küçük Mark I tankı**' bir eğitim aracı olarak görev yapmaya başladı. İnce zırh ve sâdece iki makinalı tüfekle donatılmış bu tankın, muharebe meydanlarında bir kuvvet olarak kendini göstermesi beklenmiyordu. Guderian ve Lutz, iki çeşit tanka ihtiyaç olduğunu öngörmüşlerdi: Savunma ve keşif görevleri yapacak hafif tank ve esas savaş gücü olarak kullanılacak orta tank.

Gelecekteki harplerde tankların karşı karşıya geleceğini bilen Lutz, '**PzKw 3**'orta tankının 50 mm.lik yüksek hızlı bir topla donatılmasını istemiş ise de, o zamanlar piyade için yapılan topların 37 mm.lik olması nedeniyle bu tanklara 37 mm.lik toplar monte edilmişti. **PzKw 4** tankına ise, ilk hızı düşük, yüksek infilaklı ve tanksavar mermileri atma yeteneğine sahip 75 mm.lik bir top yerleştirilmesi uygun görülmüştü. Böylece, 20 mm.lik bir top taşıyan '**Mark II hafif tankı**', 37 mm.lik topla donatılmış '**Mark III**' ve düşük hızlı 75 mm.lik topla donatılmış orta tanklar Almanların standart tankları oldu.

İlk yapıldıkları zaman bu tankların hiçbirinin zırhı 30 mm'den fazla değildi. Bu kalınlıktaki zırha 37 ve 47 mm.lik tanksavar toplarının mermileri kolaylıkla girebilirdi, fakat Alman otoriteleri, 25 mil süratle giden bir tank grubu'na karşı süratin şaşırttığı düşman'ın, ateşini tankların üzerine teksif edebilecek kadar zaman bulamıyacağını ileri sürmüşlerdi.

Zırhlı bir aracın özelliklerini kâğıda dökmekle, şimdiye kadar hiç tank yapmamış bir fabrika personelinin bunu yapması çok değişik işlerdi. Tank teknolojisini öğrenmek ve geliştirmek, uzun zaman ve deney gerektiren bir işti, Sınaî bir kalkınmayı öngören bu alanda eğitilmiş pek az Alman vardı. Herşeyden önce Almanya'da henüz yüzlerce tank yapabilecek fabrikalar yoktu. Dolayısıyla, Alman ordusunun tanklarla donatılabilmesi için, yoğun araştırmalar yapılması ve sınaî kalkınma şarttı. Meselâ, **Mark III E** tankı son şeklini bulana kadar beş defa değiştirilmiş ve sonunda da Hitler'in bu tankı uzun topla silâhlandırmak arzusuna rağmen, ancak 50 mm.lik kısa topla donatılabilmişti.

Daha sonraki yıllarda tankların daha iyi şekilde silâhlanması ve zırhlanması, diğer sınaî gelişmelerle birlikte oldu. Araştırmalara çok zaman harcanması, önceleri, çok tenkid ediliyordu, fakat bu araştırmalar neticesinde dayanıklı ve etken silâhların ortaya çıkması bu tenkidlerin yersiz olduğunu göstermişti. Panzer kuvvetinin başarısında en büyük rol yetenekli tank mürettebatınındı. Bundan ötürü, Savaş sonrası Alman yazarları bu askerlerin eğitiminde çok zaman harcanmasını tenkid etmemişlerdir.

Panzer kadrosunun büyük bir kısmı, o zamanki 100 000 kişilik Alman ordusundan geliyordu; fakat Wunstorf ve diğer yerlerdeki Panzer okullarına girenler tamamen okulun dışından kimselerdi Bu iki gruptan ilki, değişikliğe ve reforma karşıydı. Eğerden inip, motorlu bir araca binmeyi hazmedemiyorlardı. Herşeye rağmen, Guderian ve Thoma azim ve ideallerini ilk Panzer askerlerine aşılamayı başarmışlardı. Seçilenlerin hepsi meziyetli ve yetenekli askerlerdi. Ordu içinde üstün bir sınıf olarak gözüken Panzer askerlerinin giydiği siyah üniforma ve bere onlara diğer askerlerden değişik bir görünüm veriyordu.

Bir tank mürettebatının en mükemmel eğitim şekli, mürettebatın her ferdine yalnız kendi görevini değil, arkadaşlarının görevlerini de öğretmekti.

Tankta üç esas görev vardır: Sürücü, topçu ve telsizci. Bu mürettebattan ayrı olarak, bir lider ve taktikçi yeteneğine sahip olması ve sözü geçen üç işi de en iyi şekilde yapabilmesi gereken tank kumandanı vardır. Bir tank mürettebatını en mükemmel şekilde yetiştirmek için çok zamana ihtiyaç olduğu görülüyor, bundan ötürü bir tank görevlisinin bu işlerden sadece ikisini veya birini öğrenebilecek kadar zamanı oluyordu.

Ikinci Dünya Savaşı'nda Panzer askerlerinin başarılı olmalarının nedenleri, her tank askerinin en az iki görev yapabilmesi ve harpten önce yapılan kansız hükümet darbelerinde kazandıkları tecrübeydi. Şimdiye kadar sâdece teoride kalan bu eğitim, ancak savaş meydanında mükemmelleştirilebilirdi.

İlk Panzer Tümeni'nin kurulduğu 15 Ekim 1935'te henüz savaş olanağı yoktu. O zamanlar hiçbir milletin ordusunda her biri 561 tankla donatılmış ikişer taburdan oluşan iki tank alayı yoktu. Bunlardan başka kamyonlarla taşınan bir piyade tugayı ve yine motorlu taşıtların taşıdığı sahra ve tanksavar topları Almanların güçlü zırhlı kuvvetini meydana getiren unsurlardı. Alman zırhlı birliklerine karşı çıkacak düşman kuvvetlerini dağıtmak göreviniyse hava kuvvetlerinin yapaca-

Hepsinin babası : ilk Pz Kw I

Eğitimde kullanılan mukavva tanklar

Zırhın yaradılışı : üretim tezgâhı

ğı gözönünde bulundurularak, ağır toplara ihtiyaç görülmemişti.

1935'deki Panzer birliklerini birlik olarak tanımlamak doğru olmaz, çünkü o zamanlar henüz pek az **Mark II** tankı imâl edilmiş, Mark III ve Mark IV'ler ise daha fabrika tezgâhlarından çıkmamışlardı.

İkinci Panzer Tümeni Komutanı Guderian'ın bütünüyle bir zırhlı ve paletli bir kuvvet kurma ümitleri bir hayâl olmaktan ileri gidemedi. Panzer birliklerine isimlerini kazandıran, bu birliklerin esasını teşkil eden tanklar ve zırhlı arabalardır. Motorlu araçlarla taşınan topların ve piyade taşıyan arabaların bile çoğu zırhlı ve paletli değildi. Zamanla Alman Genel Kurmayı, Panzer birliklerindeki piyade unsurunun zırhlı araçlara oranla az olduğu kanısına vardı.

Alman ordusunda tankların, Fransız'larda olduğu gibi, yavaş hareket eden piyade hücumlarında refakatçi olarak kullanılmasını isteyenler vardı. Böylece 1936 da bir Panzer alayına bu görev için tâlim yapması emredildi. Bu kararı Guderian esefle karşılamıştı.

1938 ve 1939 yıllarında kurulan 4, 5 ve 10'uncu Panzer tümenlerinin herbiri 4 piyade taburuyla takviye edilmiş, daha önce örgütlenmiş olan tümenlerdeyse piyade taburu sayısı ikiden üçe çıkarılmıştı. Bir Panzer birliği, her çeşit silâha sâhip muharebe grupları çıkarabilecek durumdaydı.

1937'de Alman ordusundaki diğer sınıflar, Panzer sınıfı karşısında kaybolup gideceklerini düşünerek harekete geçtiler. Lağvedileceklerini düşünen süvari birlikleri, yeni akıma ayak uydurarak, herbiri 4 motorlu piyade ve bir hafif tank taburundan oluşan dört '**Hafif tümen**' kurdular. Geleneksel, yürüyen piyade birliklerine refakat etmekle görevli tanksavar bölükleri de, Guderian'ın, atların yeterli olduğunu iddia etmesine rağmen, toplarını taşımak için motorlu araçlar aldılar.

Bu gelişme ve genişleme, motorlu araçlar ve tanklara bağlıydı. Tank üretiminin zor olmasından ötürü, sayıları istenilen kadar olamayacaktı. Bunun için Guderian, tankları diğer birliklere dağıtmaktansa bir arada tutmanın daha uygun olacağını, aksi takdirde Panzer birliklerinin savaş gücünün azalacağını iddia ediyordu.

Plânlar sâdece plân olarak kalmış ve Panzer tümenleri hiçbir zaman istenilen kapasitelerine erişememişlerdi. Mekanik hatâlardan ötürü tanklar % 30 fire veriyorlardı. Bunun sonucu olarak. Panzer birliklerindeki tank sayısı 320'ye düşmüştü.

Bu sıralarda çok önemli bir olay oldu. 1936'da Hitler, Panzerlerin dışında kalan iptidaî bir şekilde donatılmış Alman silâhlı kuvvetlerinin pek az bir kısmını yerleştirdiği Ren eyaletini tekrar askerî bir mıntıka hâline getirerek siyasî bir blöf yaptı.

Mart 1937'de Avusturya'yı işgal etmeye hazırdı; fakat bu kez işgal, 2'inci Panzer tümeninin de yer alacağı, güçlü bir kuvvetin yapacağı, muhteşem bir hücum darbesiyle olacaktı. Bu, tamamen bir gövde gösterisiydi. Bu gizli harekâtta yer alacak birliklerin, hiçbir hazırlık yapmadan, en kısa zamanda Viyana'ya doğru yola çıkmaları gerekiyordu. Bu sıralarda eğitimi henüz tamamlanmış olan 2'inci Panzer tümeni istenilen kıvama gelmemişti. Tank mürettebatı, olgunluğa erişmemiş, hattâ grup eğitimi görmemişlerdi. Bunların yanısıra, kurmay personelinin görevlerini yeni yeni öğrenmeye başlamaları, göreve hazır ikmâl mer-

Fabrika tezgâhlarından yeni çıkmış Pz Kw IIs'ler

kezlerinin, bakım ve tamir atölyelerinin olmaması diğer eksiklerdendi.

Viyana seferini gerçekleştiren 2'inci Panzer tümeni ve SS Adolf Hitler motorlu alayından oluşan XVI'inci Kolorduya Lutz'un halefi olarak, Panzer birliklerinin başına getirilen General Guderian komuta etti. Bu sefer de Guderian çeşitli problemlerle karşılaşmıştı. Tankların % 30'u arızalanmış, istediği yakıtı alabilmek için bir petrol deposu komutanını tehdit etmek zorunda kalmış, tankların paletleri Linz'i Viyana'ya bağlıyan tek ve yeni yolu mahvetmiş, Avusturya'ya girerken halkın dikkatini çekmek için tankları çiçeklerle süslemesi ordu komutanlarıyla arasının açılmasına sebep olmuştu.

Bu hazırlıksız seferin, şahit olan herkesin üzerinde çok derin etki yapması, Guderian'ı olduğu kadar Hitler'i de memnun etti. Viyana seferi Panzerlerle savaş tecrübesi kazandırmadı.

1937'de bu tecrübe, iç savaş halinde olan İspanya'da kazanıldı. Thoma'nın komuta ettiği seçkin Alman birliklerinin görevi, savaş tecrübesi kazanmak ve General Franko'nun ordusundaki Faşist tank birliklerini örgütlemek ve eğitmekti.

İspanya'da gerekli malzeme ve teçhizatın olmaması nedeniyle tam bir Panzer tümeni eğitimi ve tatbikatı yapmak olanağı yoktu. Fakat, uçak ve diğer savaş unsurlarıyla işbirliği yapmak gibi çeşitli harekât tekniklerinin, tecrübelerinin yapılması, Mark I tanklarının teknik zayıflıklarının öğrenilmesi, Almanlar için büyük bir kazanç olmuştu. Bu arada Franko'nun, tankları cephenin çeşitli mevkilerine dağıtarak kullanma fikrine Thoma'nın karşı çıkarak, toplu şekilde daha etkin olabileceklerini göstermesi, Guderian'ın fikrini doğrulamıştı.

1937 Sonbaharında Slovakya sorunu tek bir kurşun atılmadan çözümlendi. İngiltere ve Fransa, Münih paktıyla, Almanya'nın Slovakya'yı Çekoslavakya'dan geri almasını kabul etmişti. Ve 1939 Martında da, artık kuvvetli olduğunu hisseden Hitler, bu kez hiçkimsenin tasvibine gerek görmeden Çekoslavakya'nın geri kalan kısmını aldı.

Kâğıt üzerinde kuvvetli görünen Alman Hava ve Kara Kuvvetleri, aslında eğitim ve malzeme bakımından zayıftı. Sâdece altı Panzer tümeni vardı; bunlar da ordunun diğer kısımlarında olduğu gibi, istenilen ve planlanan seviyede değildi. Eylül 1939'da 3195 Alman tankından sâdece 98'i Mark III ve 211'i de güçlü Mark IV'dü. Çekoslavakya'nın alınmasıyla, 469 Çek tankı ve ileri sanayi tesisleri Alman'ların eline geçmişti.

Bu işgalden önce, sâdece kâğıt üstünde güçlü gözüken Panzer kuvvetleri, Mart 1939'dan sonra gerçekten güçlendiler. Bu başarıların sonucunda, Hitler'in gayesine ve ilerisi hakkındaki vaatlerine inanç doğdu.

Birbirini izleyen kansız işgaller, önceleri işgal fikrini benimsemeyen bazı Genel Kurmay mensuplarının mütereddit tutumlarının değişmesiyle sonuçlandı. Şüphesiz ki böyle mütecaviz bir ruhun doğmasının en büyük nedeni, yeni Hava Kuvvetleri ve Panzerler gibi güçlü silâhların ortaya çıkmasıydı.

Siyasî ve askerî faaliyetler içinde geçen 1939 yazı, Almanya'da tâtil havasını kaybetmişti. Hitler'in yeni bir tâviz istemediği, yabancı devlet adamlarının ziyarete gelmediği veya Alman silahlı kuvvetler gücünün teşhir etmek amacıyla düzenlenen askerî bir kutlama töreninin olmadığı bir hafta yoktu. Bu gösteri yürüyüşlerinde, ortada Panzer kuvvetleri yer alır, Berlin'in bütün ana yollarından geçilir ve bazen tanklar çorak ve kimsenin bulunmadığı araziyi hedef alarak ateş ederlerdi. Bu gösterilerin arkasında cüretkâr plânlar hazırlanıyordu. Memel'in ilhakından sonra Polonya'yla sınır savaşı başlamış ve herkes çok yakında bu gösterilerin gerçek yürüyüşler olacağını anlamış bulunuyordu. İngiliz ve Fransız diplomatlarının Rusya'yla saldırmazlık antlaşması yapma çabaları boşa çıktıktan sonra, Alman'lar Polonya üzerindeki emellerini gerçekleştirmek üzere harekete geçtiler. Bu durumda Fransız ve İngiliz'lerin yapabileceği tek şey vardı; Polonya'nın yanında Almanya'ya savaş ilân etmek..

Panzer birlikleri resmi geçitte

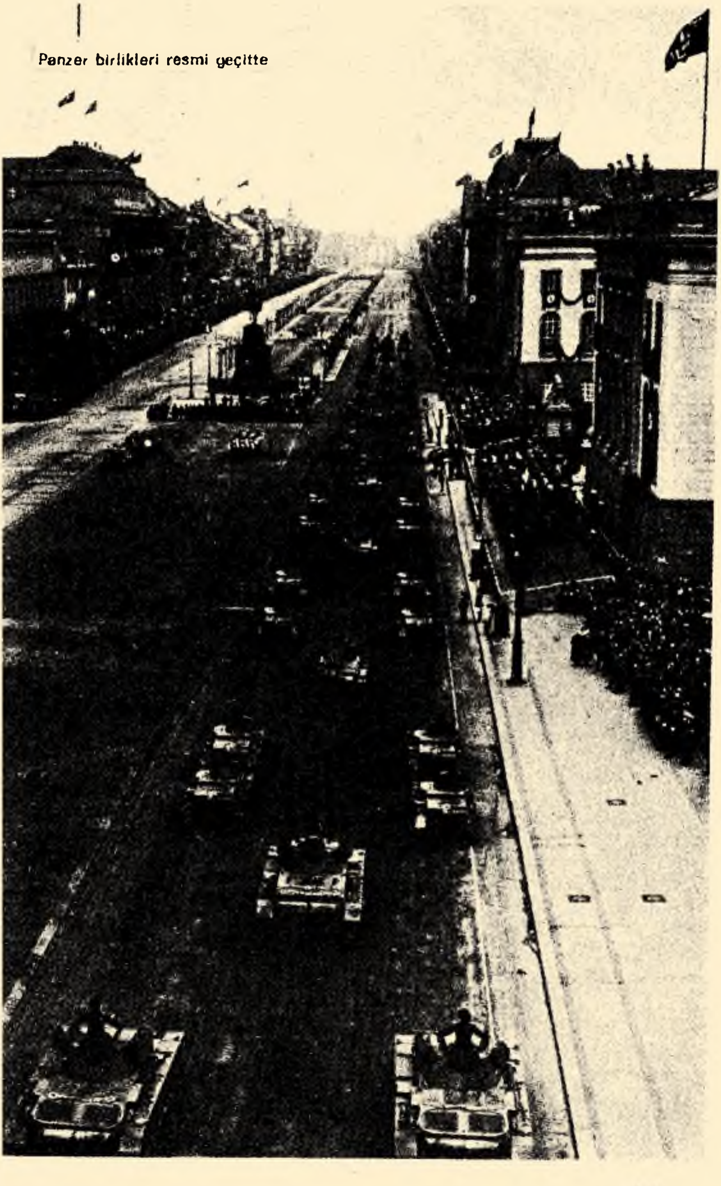

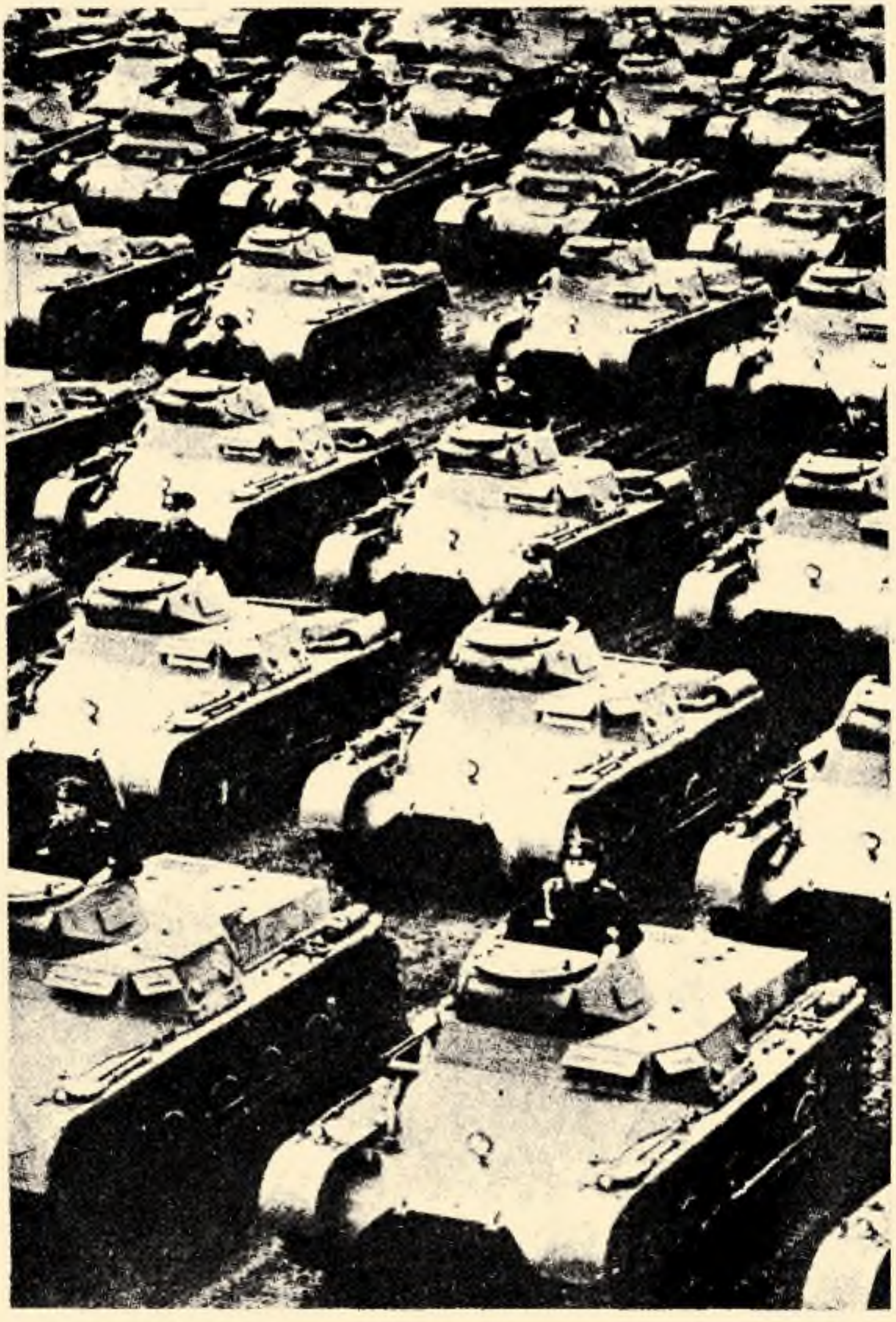

Panzer birlikleri askeri bir törende

Polonya:

İlk Deneme

1918 standartlarına göre, kâğıt üzerinde, 30 piyade tümeni ve onbir süvari tugayından oluşan Polonya Ordusu'nun, 40 piyade tümeni ve bir süvari tugayından meydana gelen Alman işgal kuvvetlerine çok az da olsa bir karşı koyabilme şansı vardı. Fakat diğer taraftan, Alman'lara hücum üstünlüğü sağlayan 4 motorlu tümen, 4 hafif tümen ve 7 Panzer tümenine karşılık Polonya'nın sâdece iyi teçhizatlanmamış bir zırhlı tugayı vardı. 1939'da dünya milletleri ordularının çoğunda zırhlı birliklerin görevi, ya piyadeyi desteklemek, ya daha önce süvarilerin yaptığı keşif görevini yapmak ya da düşman hatlarına yapılan bir saldırıdan sonra kaçan düşmanı kovalamaktı. Almanlar zırhlı birliklerin yapacakları görevleri böyle bir sınıflandırmaya tabi tutmamışlardı. Panzer birlikleri; bütün savaşlarda, her zaman, her yerde savaşmak için yetiştirilmişlerdi.

Polonya'lılar, Alman'larla olan uzun sınırlarının herhangi bir yerinden gelebilecek olan düşman saldırısında vatanlarını korumak için yedi ana guruba ayrıldılar. Polonya'lıların tanklara karşı tank savunmaları bir avuç tanksavardan ibaretti. Fakat bunlar da, kütle hâlinde ve süratle ilerleyen Alman kuvvetlerine karşı koymak için gerek-

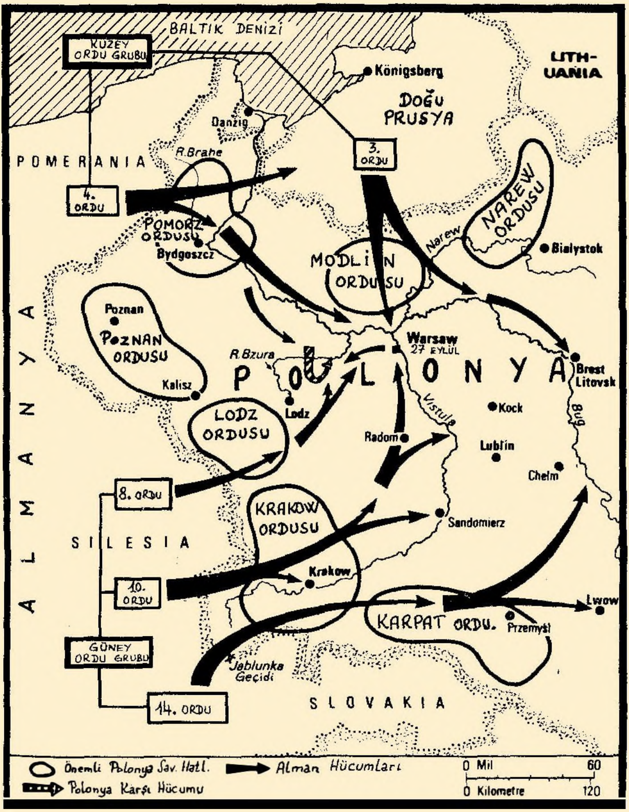
BALTIK DENİZİ
KUZEY ORDU GRUBU
Königsberg
LITHUANIA
DOĞU PRUSYA
Danzig
3. ORDU
POMERANIA
R.Brahe
4. ORDU
POMORZ ORDUSU
Bydgoszcz
NAREW ORDUSU
Narew
Bialystok
MODLİN ORDUSU
ALMANYA
Poznan
POZNAN ORDUSU
Kalisz
R.Bzura
Warsaw 27 EYLÜL
POLONYA
Brest Litovsk
Lodz
LODZ ORDUSU
Vistula
Kock
Bug
Radom
Lublin
Chelm
8. ORDU
SILESIA
KRAKOW ORDUSU
Sandomierz
10. ORDU
Krakow
Lwow
KARPAT ORDU.
Przemyśl
GÜNEY ORDU GRUBU
Jablunka Geçidi
14. ORDU
SLOVAKIA
Önemli Polonya Sav. Hatl.
Alman Hücumları
Polonya Karşı Hücumu
0 Mil 60
0 Kilometre 120

POLONYA HAREKÂTI - 1939

li manevra yeteneğine sahip değildi. Beton tahkimat bazı yerlerde Alman'ları geciktirebilir ve nehirlerin oluşturduğu engeller yeni mütaharrik savunmalar hazırlamak için zaman kazandırabilirdi. Böyle bir durumda, bir kuvvet dengesi söz konusu olacak olursa, bu ancak Polonya'lıların insanüstü cesaretiyle sağlanabilirdi.

Almanlar, Polonya'ya en büyük iki darbeyi 3 Eylül'de vurdular ve bunları daha küçük çaptakiler izledi. Kuzey ordu grubuna bağlı 3'üncü ordu Doğu Prusya'dan, güneye doğru Varşova'ya ilerlerken 4'üncü ordu da Danzig Koridoru'nu kesmek üzere, Pomeranya'dan Polonya'ya girdi. Silezya ve Slovakya'dan hareket eden Güney Ordu Grubuna bağlı 8'inci, 10'uncu ve 14'üncü Ordular da Krakow'dan geçip Kuzey Doğuya, Varşova'ya doğru yol almaya başladılar.

İstek ve hırs yönünden hiçbir eksikliği olmayan bu planda, Panzer birliklerinin bölgelere göre dağılışı, Genel Kurmayın nerelerde neticeye gitmek istediğini açıkça gösteriyordu. 6 Panzer tümeninden 2'si Kuzeyde, 4'üncü Ordunun Guderian kumandasındaki XIX'uncu Kolordusundaydılar. Geri kalanlar da Güney Ordu Grubunda olup bunlardan ikisi 10'uncu Orduya bağlı olan Hoeppner'in komutasındaki XVI'ncı Kolorduda bulunuyorlardı.

Panzer hücumlarının en iyi savunulan mevkilere yapılması gibi bir şart yoktu. İyi tahkim edilmiş mevkilere en başarılı hücumları tanklar yapıyordu. Ön ve yan hatlardaki bombardıman uçakları ve topçular, tanklara en büyük zararı verebilecek düşman topçu ve tanksavar mevzilerini sürekli olarak cehennem ateşine tutuyorlardı. Kamyonların taşıdığı piyade birlikleri, zırhsız araçlarını ateşe sokmamak için, en geride dikkatle ilerliyorlardı. İlk anda herşey tankların gücüne ve gücün en etken şekilde kullanılmasına bağlıydı. Fakat, iyi mevzilenmiş ve cesaretle kullanılan tanksavar toplarının çok zayiat verdirdiği Alman tankları, bazen uçaksavar mevzilerini ateşe tutarak temizliyorlar, bazen de zarar görmiyecek şekilde yanlarından dolaşıp, yollarına devam ediyorlardı. Eğer, tanksavarların tuttuğu mevki kullanılabilecek tek yol ise, o zaman tanklar ateş menzilinin dışına çıkıp, piyade kuvvetlerinin gelmesini bekliyorlardı. Daha sonra, piyade birlikleri, tankların ve topların desteği altında düşman mevzilerine hücum ediyorlardı.

Sürat, Panzer hücumlarının düşmanı sindiren üstün bir unsuru idi. Almanların, bir karşı hücumunu püskürttükten sonra düşmanın etrafını sararak tuzağa düşürme taktikleri, Polonyalılar için bir facia oluyordu. Zırhsız piyade birlikleri harekâtı yavaşlatıyordu.

Harekâtın ilk gününde, 3'üncü Panzer tümenine bağlı ön birliklerin başında bir zırhlı araç içinde giden Guderian ateş kes emrini dinlemiyen kendi topçularının ateşi altında kaldı. (Guderian cephede bir zırhlı araç içinden tankları yöneten ilk komutandı) O gün, öncü birliklerin Brahe nehri yakınında duraklamalarını hayretle karşılayan Guderian, orada birlikleri bu tıkanıklıktan kurtaracak yetenekli bir önder olmadığını anladı.

Alman topçusunun gayesiz ve şaşkın ateşi karşısında duraklayan piyade ve tank birliklerini bu durumdan kurtarıp, nehrin karşı yakasına geçiren yine Guderian'ın şahsî gayretleri oldu. Savaş tecrübesinden yoksun olan Alman askerleri, acemî bir ordu görünümünde idiler. En ufak bir mukavemet veya söylenti onları paniğe sürüklüyor ve zayıf bir düşman savunma hattını kırmak çok uzun zaman alıyordu.

Brahe harekâtı, üzerinde düşünülerek ve temkinle yapılmıştı. Bundan sonra düşman kuvvetleri parçalanmaya başlayınca, Almanlar Bydgoszcz'ye gitmek üzere Polonya'lıların, 'tanklar tarafından geçilemez dedikleri sık Tuchola ormanlarından geçen yolu seçtiler.

Kesilmeyi bekleyen kuzu : Panzer Tümenlerini bekleyen İngiliz yapısı bir Polonya tankı

5 Eylül’de Danzig Koridoru istilâ edilmişti. 4’üncü Ordunun Panzerleriyle 3’üncü Ordu, Doğu Prusya’da birleşmişti. Panzerler 3’üncü Ordunun sol tarafından bir hücum düzenlemeye hazırlanıyorlardı. Tanklardan destek görmeyen 3’üncü Ordu Polonya savunma hatları karşısında zorlanmış ve diğer orduların gösterdiği başarıyı gösterememişti.

Zırh bakımından zengin olan Güney Ordu Grubunun başında komutan olarak General Von Rundstedt ve Kurmay Başkanı olarak ta General Manstein bulunuyordu. 4’üncü Ordu, Koridoru işgal ettiği zaman General Rundstedt’in Varşova’ya gönderdiği 10’uncu ordu yarı yola ulaşmıştı. Güney Ordu Grubu da düşmanı beklemedikleri yerlerden vurmuştu. Polonya’lıların paletli araçlar geçmez kanısıyla, savunmasız bıraktıkları arazilerde Almanlar rahatlıkla ilerliyebilmişlerdi.

14’üncü Ordudaki 2’inci Pazer tümeninin bir tugayının kumandanı olan Thoma, Janlunka geçidinden gitmektense Polonyalılar tarafından beklenmiyen bir yol olan ormanı uygun görmüş ve kumandanları da onunla hemfikir olmuşlardı. Böylesine beklenmiyen bir darbenin psikolojik etkisini, Thoma şöyle ifade ediyordu:

«Vadiden inip de geldiğim köyde herkes kiliseye gidiyordu. Köylüler tankları görünce gözlerine inanamadılar. Bir gecede 50 mil yol katedip tek tank zayi etmeden düşman savunma hatlarını ele geçirdim.» Thoma böylece ortaya yeni bir prensip koyuyordu: **«Savunmasız bir mevkie bir kaç tankla yapılan bir saldırı, iyi savunulan bir mevkie büyük tank gruplarıyla yapılan saldırıdan daha etkendir.»**

3 Eylül'de, henüz hazırlıklarını tamamlamayan, İngiltere ve Fransa Polonya'nın yanında harbe girdiler. 3'üncü ve 4'üncü Ordu, Vistula nehrinin

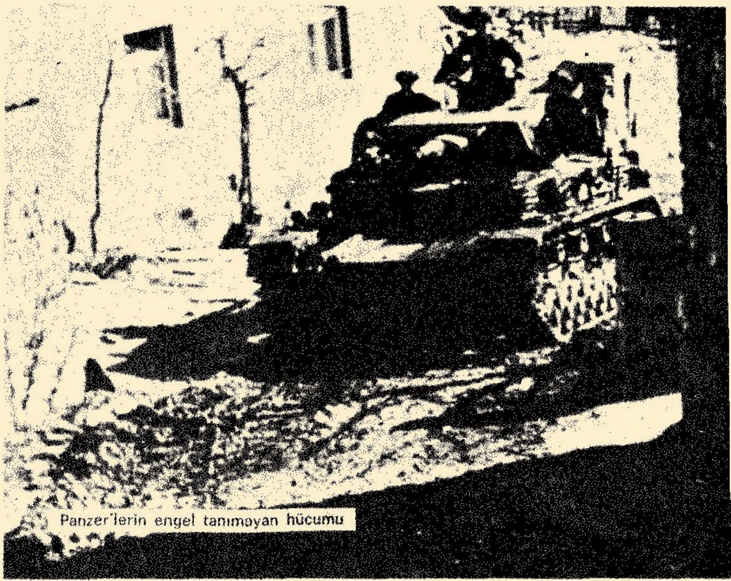

Panzer'lerin engel tanımayan hücumu

Bütün silâhların topluluğu : Tanklar ve Piyade

Kuzey kıyılarını takip ederek Varşova'ya yaklaşıyorlar, Guderian'ın XIX. Kolordusu, 3'üncü ve 10'uncu Panzer tümenlerinin desteğiyle Bug nehrinin Doğusuna saldırıp, Brest Litovsk'u ele geçirmeye hazırlanıyordu. Güneyden Varşova'ya doğru ilerleyen Rundstedt'in Güney Ordu Grubu, müteaddit hücumların sürati karşısında şaşıran Polonya savunma hatlarını kırarak, Bzura nehrine kadar gelmişti. Vistula nehrinin bütün kıyıları Almanların eline geçmiş, Polonya'lılar kafileler hâlinde esir alınmıştı. General List'in kumandasındaki 14'üncü Ordu ikinci Panzer tümeninin açtığı yolu takip ederek, Doğuya Lwow'a doğru yol alıyordu. Bütün cephelerde Alman kuvvetleri üstünlük sağlamış, Polonya'lılar dağılmıştı.

Polonya'lılar yalnız bir yerde, Panzerleri durdurabilecek olan karşı hücum stratejisine başvurdular. Alman çemberinin Güney ve Kuzey kolları tarafından tecrit edilmiş, Varşova'nın batısına düşen bir mevkide..

Polonya'nın Poznan ve Pomorz Orduları, kanat görevi yapan Alman 8'inci Ordusuna kesif bir saldırı yapmaya hazırlanıyorlardı.

Almanlar tam Varşova'yı alma hazırlıklarını tamamladıkları sırada, 10'uncu Ordunun yakıt stoku bitmişti. 9 Eylül sabahı harekete geçen Poznan Ordusu 8'inci Ordunun piyade birliklerine başarılı bir hücum yaptı. O günün gecesine kadar. Almanlar tehlikenin ciddiyetine pek inanamadılar. Fakat durumun önemini görünce, Panzerleri karşı hücuma geçirdiler ve Panzerlerin ne kadar esnek bir savunma yeteneği olduğunu gösterdiler. Alman Güney Ordu Grubunun Bzura'daki savunma muharebesinin esas itibariyle bir hücum harekâtı olduğunu söylemek yerinde olur. Polonya'lılar, yerinde olmayan bir hareketle, savaşa devam etmek zorunda kalmak pahasına da olsa, mahallî bir üstünlük kazanmak için cephenin dar bir mevkiinde karşı hücuma geçtiler. Motorlu birlikler büyük bir süratle yeni cephelere sevk edilebiliyordu. General von Richenau birkaç saat içinde Poznan Ordusu'nu Güneyden kuşatırken, Rundstedt de Kuzey-Batı'dan takviyeler getirerek düşmanı arkadan vuracak şekilde kuşattı. Varşova ve Vistula'daki 1'inci ve 4'üncü Panzer tümenleri de Poznan Ordusu'nun işini bir an önce bitirmek için Batıya doğru ilerlemeye başladı.

Aslında 4'üncü Panzer tümeni Varşova'dan ayrılmaktan memnundu. Şehir caddelerinin çok dar ve tek istikametli olması tankların manevra yeteneğini ve etkisini azaltıyordu. 9 Eylül'de 3 saat devam eden bir muharebe sonunda savaşa katılan 120 tanktan 57'si safdışı olmuştu.

15 Eylül akşamı Bzura cebinde sağ kalan birkaç Polonya'lı, Alman birliklerinin enkaz hâline getirdiği araçların arasında şuursuz bir hâlde dolaşıyordu. Bu muharebeden sağ kurtulup, kaçmayı başarabilen Polonya'lılar, Varşova'yı savunanlara iltihak etmek üzere doğuya gittiler. Her yer-

de memleketin Doğu yarısını korumak için cephelerin yeniden kurulmasına çalışılıyordu.

Polonya'lıların son ümidi, Fransızların 17 Eylül'de Batı Almanya'ya saldıracaklarına dâir verdikleri sözdü. Böyle bir hücum Almanya'nın büyük zarar görmesine sebep olabilirdi çünkü Polonya işgali ile meşgul olan Alman orduları Fransız cephesini boş bırakmışlardı. Anavatanda bir tek Panzer tümeni bile bırakılmamıştı ve her geçen gün Almanlar, doğuya doğru ilerliyor, dolayısıyla Almanya'dan uzaklaşıyorlardı. Fransız sınırındaki sinaî merkezleri koruyabilmek için, süratli bir motorlu kuvvetin bile geri dönmesi çok uzun zaman isterdi.

Fransızların söz verdikleri hücumu yapmamaları Polonya'nın son ümidini de yok etmişti. Zaten 14 Eylül'de Guderian'ın 2 Panzer ve bir motorlu tümeninden oluşan kudretli XIX Kolordusunun Brest Litovsk'u kuşatmasından sonra Polonya mukavemeti tamamen kırılmıştı. Bazı zamanlar Almanlar bile süratle ilerlemeleri ve bu süratın doğurduğu karışıklık karşısında şaşkına dönmüşlerdi.

Brest Litovsk'a giderken, 9 Eylül akşamı 10'uncu ve 3'üncü Panzer tümenlerini nehrin güney kıyısına geçirebilmek için Nurew nehrinin üstüne köprüler yapmak icap etmişti. Ertesi sabah tankların hâlâ nehrin kuzey yakasında olduğunu hayretle gören Guderian, çok geçmeden bunun sebebini anladı: XX. Motorlu tümen bir gece evvel köprüleri sömüş ve kendi araçlarını karşıya geçirmek için nehrin aşağı yakasına götürmüştü. 24 saatlik bir gecikmeye sebep olan bu kurmay hatâsı bir gerçeği ortaya koyuyordu: Zırhlı birliklerin su engellerini geçmekten daha başka sorunları vardı. Fakat karşıya geçemiyen tankların, bazı Polonya tankalarını yakalayıp tahrip etmeleri Guderian için bir teselli vesilesi olmuştu.

Guderian'ın 14 Eylül'de Brest Litovsk'a varmasına rağmen şehir kalesi 17 Eylül'e kadar teslim olmadı. O günden sonra güney Ordu Grubu da bu şehre doğru yol almaya başladı. O günlerde Kızıl ordunun sınırı geçip Polonya'nın doğu yarısını almak amacıyla ilerlemesi Almanları olduğu kadar Polonya'lıları da şaşırttı.

Varşova ümitsiz ve sembolik mukavemetine 27 Eylül'e kadar devam ederken, Kock'daki dağınık Polonya askerlerinin çete harbi 6 Ekim'e kadar sürdü. Alman'lar, büyük şehirlerde yapılan harekâtta tankların, etken olmadığını öğrenmiş olduklarından bu son harekâta Panzer Birliklerini sokmadılar. Zaferin en büyük nedeni olan tanklar, artık muhtemel bir Fransız saldırısına karşı anavatanı korumak üzere Almanya'ya dönebilirlerdi.

Bu arada dört haftalık bu harekâtın eleştirisini yapan, Alman Genel Kurmayı öğrendiğini ve hatâsını müzakere ediyordu.

Alman'lar, durumdan memnundular. Yüksek çaptaki Panzer Birlikleri, muhteşem kuvvetlerini ortaya koşmuşlardı. Bir zamanlar Clausewitz'in(*) söylediği gibi, bir savaş hakkındaki bütün bilgilere sahip bir komutanın savaş alanında olmadığı halde muharebeyi kazanabileceği çok iyi anlaşılmıştı. Bunun yanısıra, yüksek rütbeli komutanların emrindeki kurmay personelinin sürtüşmelere yol açtığı da olmuştu. Bu sürtüşmelerin kökleri, organizasyon ve eğitim alanlarındaki eksikliklere dayanıyordu. Gerek kurmay, gerekse muhabere personeli, kontrol etmekle görevli oldukları zırhlı birliklerin hızına ayak uyduramadıkları

(*) Clausewitz, Karl von : 1780 - 1831 tarihleri arasında yaşamış Prusyalı bir subaydır. Askeri bilimler üzerine eserler vermiştir.

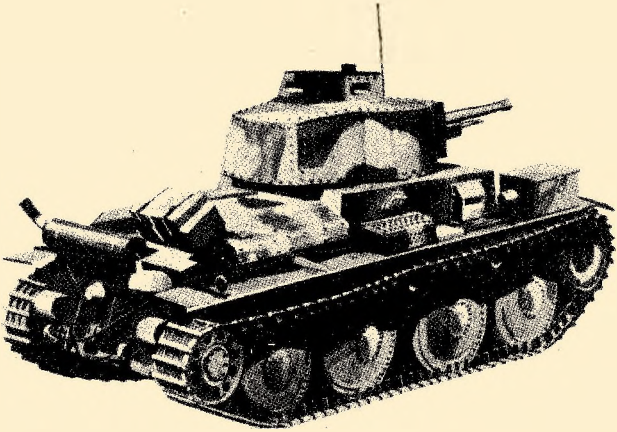

Hafif Tank PzKw38t
Çekoslavakya Tank imalâtının kazanılması 1939 yılında Panzer Birliklerinin gücünü artırdı. 7. ve 8. Panzer Birlikleri 1940 yılında 38t tanklarıyla donatıldı, ve Fransızlarla İngilizlere karşı çok etkin bir silah olarak nitelendirildi. Daha sonraları bu tankların şaseleri birçok amaçlar için kullanıldı. Ağırlık: 10 ton. Hız: 25 mil. Mürettebat: 4 kişi. 1 x 37 mm. top ve 2 x 7.9 mm. makineli tüfek.

gibi, bu birliklerin karşılaşabileceği teknik sorunları takdir etmekten de uzaktılar.

Panzer birliklerinde bile herşey yolunda gitmemişti. Mekanik hatâlardan dolayı % 25'i safdışı kalan tankların hepsinin harpten sonra bakıma ihtiyacı vardı. Tank zayiatı, çoğu eski hafif tanklardan olmak üzere, 217 idi. Mukavemet gösteren ordunun teçhizattan yoksun ve zayıf olması nedeniyle Polonya seferinin sonucunu fazla büyütmemek gerekirdi. Diğer taraftan bu savaş tecrübesinden sonra eğitim programları eskisi kadar uzun ve pahalı olmamıştı. Düşmanın önemli bir tank gücünün olmaması, Panzerlere meydanı boş bırakmıştı. Buna rağmen tanklar kendilerini destekleyen piyade birliklerinden uzaklaşınca zor durumlara düşüyorlardı. Arkadaki zırhsız araçları korumakla görevli piyade birliklerinin ihtiyaç olduğu zaman tankların yanına gelmesi çok zaman alıyordu.

Alman Hava Kuvvetlerinin düşman uçaklarını temizliyerek karadaki harekâta engel olmalarını önlemek, Panzer hücumlarından önce düşman geri hatlarını bombardıman etmek ve yaptığı keşiflerle düşman hatlarının gerisinde ne olup bittiğini haber vermek suretiyle çok yardımı oluyordu. Fakat muharebe meydanında yapılan yakın hava bombardımanı pek başarılı olmamıştı; bu eksikliğin eğitim ve çalışma ile giderilmesi gerekti.

Panzer tümenleri, Birinci Dünya Harbinden kalan planlama, organizasyon ve yöntemlerin artık demode olduğunu ispat etmişti. Motorlu piyade birlikleri Panzer birliklerinin değer biçilemiyen bir parçası olmuşlardı. Bir Panzer kolordusu, iki Tank ve bir motorlu piyade tümeninden oluşuyordu. Hafif tümenler, gerek yeterli tankları olmadığı için gerekse yeterli motorlu piyade ve geleneksel piyade desteği görmedikleri için başarı gösteremediler. Topları, atların taşıma modası geçmiş, yürüyen, piyade birlikleri, yavaş hareket etmelerinden dolayı bütün orduyu zor durumda bırakmışlar cephedeki komutanların tenkidlerine hedef olmuşlardı.

Polonya, Almanlara boyun eğmişti.. Bütün dünya böyle bir işgalin bu kadar kısa bir zamanda yapılabilmesinin nedenlerini merak ediyordu. Polonya ordusunun modern silâh, araç ve gereçlerden yoksun olduğunu bilen İngiltere ve Fransa işgalin sebebini buna bağladılar. Polonya harekâtından ders alan Fransızlar, özel tank birlikleri kurmaya başladılar. Fakat herşeye rağmen Panzerlerin kudreti henüz meçhuldü.

Fransa:

Planlar Gerçekleşiyor

Panzer birliklerinin Polonya harekâtındaki başarısı Alman Genel Kurmayını tatmin etmedi. Yeni sistem, Birinci Dünya Harbindeki düzen ve teçhizatı muhafaza eden eski sistem ordulara nazaran üstün olsa da, iki sebepten ötürü durum beklenildiği gibi değildi: Alman Genel Kurmayı, henüz motorlu birliklerin süratine ayak uyduramamış zayıf Polonya ordusuyla; İngiltere ve Fransa ordularını mukayese etmenin yersiz olduğunu anlamıştı. Bunlardan başka, Almanlar Fransız'ların askerî yeteneğine karşı büyük bir saygı duyuyorlardı. Almanlar, İngiltere ve Fransa'nın zırhlı kuvvetlerin kudreti hakkındaki şüphelerini göz önüne aldılar, Batı Avrupa'nın işgalinde, Birinci Dünya Harbinde olduğu gibi ilerlemeye karar verdiler.

Almanlar, 1914 Schlieffen planında olduğu gibi, güçlü bir işgal kuvvetiyle Hollanda, Belçika ve Lüksenburg'u geçip, Fransa'nın doğu sınırında tahkim edilmiş Maginot müttefikleri yandan ve arkadan vurmayı planlıyordu.

Almanların bu şekilde ilerliyeceğini kestiren müttefikler, nehir kıyılarında kuvvetli savunma hatları hazırlayıp, Almanların tâkip edeceği yola ters bir çember kurarak, onları Belçika'da dur-

durmayı tasarlıyorlardı. Zırhlı ve motorlu birliklere sahip olan müttefik ordusundaki tank sayısı Almanlarınkinden çok fazlaydı. Fakat organizasyon ve yerleştirme yönünden müttefikler piyade-süvari düzenini tercih ediyorlar, tanklarını cephe boyunca küçük gruplar hâlinde çeşitli mevkiilere yerleştiriyorlardı. Almanlar gibi tankları toplu bir şekilde tutmayı uygun görmemişlerdi. Alman Komutanların çoğu, Panzer birliklerinin Polonya başarısını o kadar takdir ve hayranlıkla karşılamışlardı ki, kullanılan taktik ve stratejilerden daha üstünlerinin olabileceğini düşünmüyorlardı. Bunların arasında, Polonya seferinde Hitlerin muhafız kıtasına komuta eden General Erwin Rommel de vardı. Rommel'in bir Panzer tümenine Komuta etme isteği üzerine, Hitler kendisine 7'inci Panzer tümeninin Komutasını vermişti. 1939 da başarı gösteremiyen hafif tümenler yeniden düzenlenerek 6, 7, 8, ve 9'uncu Panzer tümenleri olmuşlardı.

Alman Genel Kurmayının Polonya harekâtından hemen sonra modern bir Schlieff'ın planı hazırlanmaya başlandı. Panzer birlikleri, kısılı kaynakların olanak sağladığı şekilde bakım, teçhizatlanma, eğitim ve reorganizasyondan geçtiler. Bu arada Rundstedt'in Kurmay Başkanı Manstein Fransız hatlarını yarmakta Schlieffen planından daha etken olacağını düşündüğü bir plan ileri sürdü. Bu plana göre, Panzerlerin üstün yeteneğine başvurulacak ve Polonya'daki gibi tanklar tarafından geçilemez denilen araziler zırhlı birlikler tarafından aşılacaktı.

Monstein'in hayâlinde bütün Panzer birliklerinin kullanacağı büyük bir plan vardı. Panzer birlikleri ormandan ve Ardenlerden ilerleyerek Me-

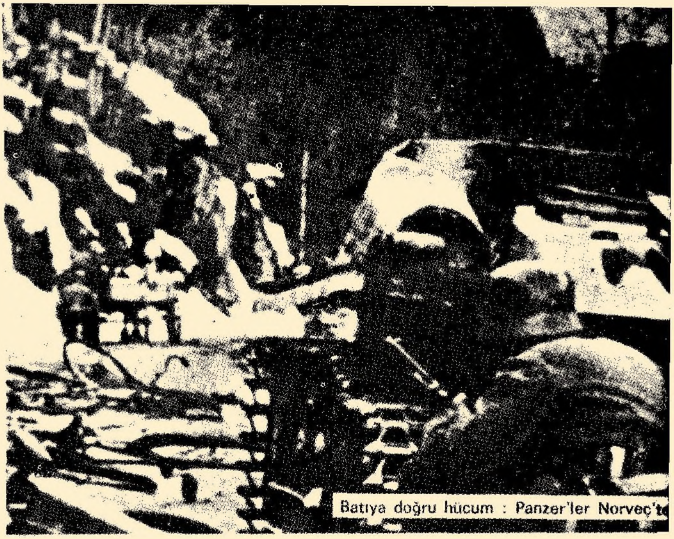

Batıya doğru hücum : Panzer'ler Norveç't

use nehrini tutacak ve sonra da doğuya dönerek Maginot hattının zayıf kanadına saldıracaktı.

Guderian ve diğer tank taraftarlarını bundan daha fazla memnun edecek bir plan olamazdı. Fakat Genel Kurmay bu plan hakkında endişeli ve çekimser bir tutum takınarak, Panzer birliklerinin gruplar hâlinde yayılmasını uygun gördüğünü belirtti. Bir kurye uçağının, Belçika üzerinde düşüp planın müttefikler eline geçmesine kadar, Genel Kurmay Schlieffen planına sadık kalmıştı. Devamlı israrları Manstein'ı görevinden etti. Fakat o yılmadan çalıştı; yapılan harp oyunları çalışmalarıyla Arden planını Hitler'e iletmeyi ve bu planın, Almanların batıyı işgal projesinin esası olmasını sağlamayı başardı. Schlieff planının tatbik edildiği zannını vermek için, Belçika ve Lüksenburg'la beraber Hollanda'ya da saldıracaktı. Böylece müteharrik müttefik kuvvetleri, asıl hedef olan Dinant ve Sedan arasındaki bölgeden Belçika içlerine doğru çekileceklerdi.

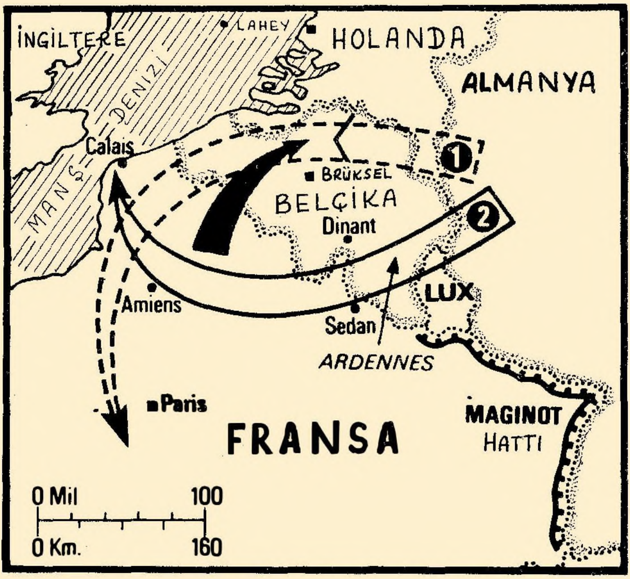
İNGİLTERE
LAHEY
HOLANDA
ALMANYA
MANŞ DENİZİ
Calais
BRÜKSEL
BELÇİKA
Dinant
①
②
Amiens
LUX
Sedan
ARDENNES
Paris
FRANSA
MAGINOT HATTI
0 Mil
100
0 Km.
160

İSTİLA PLANI = Schlieffen 1 - Manstein 2

Müttefiklere son darbeyi vurmak için 10 Panzer ve 34 muhtelif tümen Arden'lerin arkasından harekete geçerken, Alman ordusunun geri kalan piyade ve hava indirme birlikleri de Maginot hattını çevirecek veya Belçika ve Hollanda'ya girecekti.

4 Panzer kolordusu vardı: Hoeppner'in XVI, Hoth'un XV., Reinhardt'ın XLI. ve Guderian'ın XIX. Kolorduları. Bunlardan, Guderian'ınki 3 diğerleri ise 2'şer tümenden meydana gelmişlerdi. Bir motorlu tümene ve köprü kurma araç, gereç ve uzmanlarına sahip her Panzer birliği, ağır topçu ve bombardıman uçaklarının desteği altında ilerledi.

Fransızlar tarafından tuzağa düşürülmeden Ardenler'i geçebilmek ve Meuse'yi geçerken ordunun hızını kaybetme ve çok zayiat verme ihtimali, Almanların en büyük iki endişesiydi. Ardanlerde hiçbir kuvvetin kendisini durduramayacağına inanan Guderian, Meuse nehrini geçtikten sonra neler yapması gerektiği konusunda düşünmeye başladı. Hitler'in daha sonra ne yapacağını sorması üzerine, Guderian: **«Eğer değişik bir emir almazsam, batıya doğru ilerlemeye devam edeceğim. Hedefimin Paris mi yoksa Amians mı olacağına Genel Kurmay karar vermelidir. Bence en**

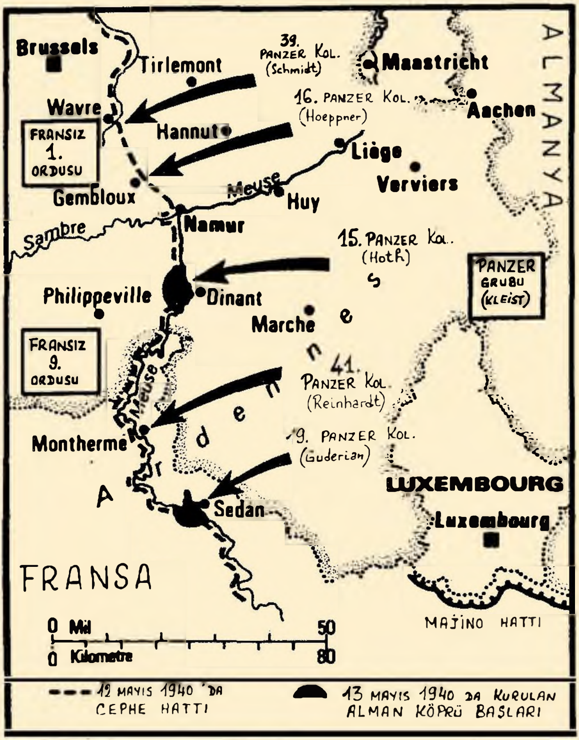
Brussels
Tirlemont
39. PANZER KOL. (Schmidt)
Maastricht
16. PANZER KOL. (Hoeppner)
Aachen
ALMANYA
Wavre
FRANSIZ 1. ORDUSU
Hannut
Liège
Verviers
Gembloux
Meuse
Huy
Namur
Sambre
15. PANZER KOL. (Hoth)
PANZER GRUBU (KLEIST)
Philippeville
Dinant
Marche
A r d e n n e s
FRANSIZ 9. ORDUSU
Meuse
41. PANZER KOL. (Reinhardt)
Montherme
9. PANZER KOL. (Guderian)
LUXEMBOURG
Luxembourg
Sedan
FRANSA
MAJİNO HATTI
0 Mil 50
0 Kilometre 80
12 MAYIS 1940 'DA CEPHE HATTI
13 MAYIS 1940 DA KURULAN ALMAN KÖPRÜ BAŞLARI

SEDAN'DA CEPHE YARILMASI

uygun hareket Amians'i geçip Manş denizine varmak olur,» diye düşündüğünü bildirmişti.. Taktik yönün den Alman tankları, müttefik tanklarından çok üstündü. Fakat Çekoslovakya'dan ele geçirilenler de dahil Alman tanklarının yekûnu müttefiklerin tank sayısından daha azdı. 9 Mart 1940 işgal tarihinde Alman ordusunda, 627 Mark III ve Mark IV tankı, 381 tane 37 mm.lik topla mücehhez Çek tankı ve 1679 tane de eski Mark 1 ve Mark II tankı vardı.

Fransa'da 3000 tank vardı. Bunlardan 1292'si Hafif Zırhlı Birliklerde (DLM) ve Ağır Zırhlı Birliklerde (DCM) görev yapıyordu; geri kalanlar ise piyade birliklerine dağıtılmıştı. Ayrıca İngilizlerin, Fransa'da piyade birlikleri yanında görev yapan 210 hafif ve 100 ağır tankından başka 174 hafif ve 156 ağır tanktan oluşan bir Zırhlı Tümeni de, Fransa'ya gönderilmek üzere bekliyordu. (Bu tümen İngiltere'deki tek zırhlı tümendi.) Sayıca üstün olan müteffik tankları, kalite bakımından da Alman tanklarından geri değillerdi. En iyi Fransız tankı olan '**Char B**' tam devir yapan bir taret üzerine oturtulmuş 47 mm.lik bir topun yanısıra bir de paletlerin arasına yerleştirilmiş 75 mm.lik topla donatılmıştı. 20 tonluk '**Somua**'da süratli ve taret üzerine oturtulmuş 47 mm.lik bir topla mücehhezdi.

Zırh kalınlığına gelince, Almanların 30 mm.lik zırhına karşılık Fransızlar 40-60 mm. kalınlığında zırh kullanmışlardı. Hafif İngiliz tankları, hafif Alman tankları gibi kolayca safdışı edilebilirlerdi, fakat aralarında 23 tanede yeni '**Matilda**'nın olduğu 100 piyade tankı Alman tanksavar toplarından müteessir olmayacak şekilde 70 mm.lik zırhla çevriliydi. Ayrıca, Matildalar normal savaş

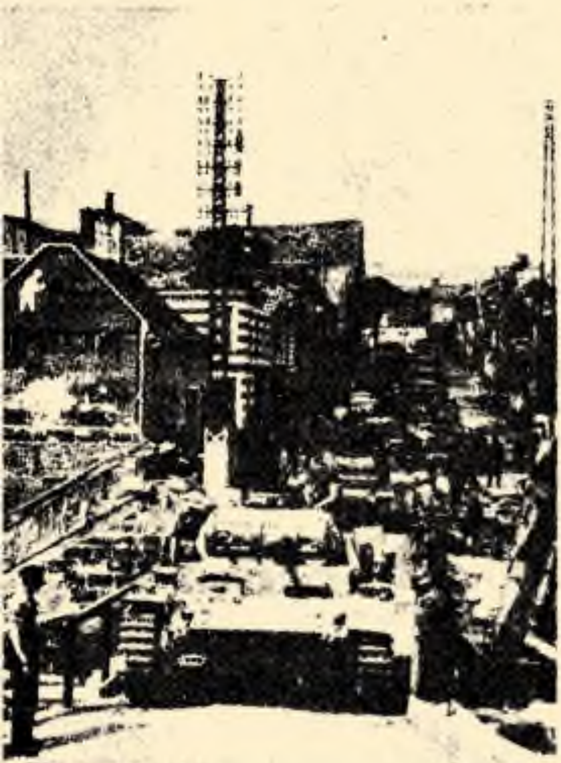

Yarma harekâtı

88'lik
Tanksavar ve Uçaksavar Topu

Su engelleri

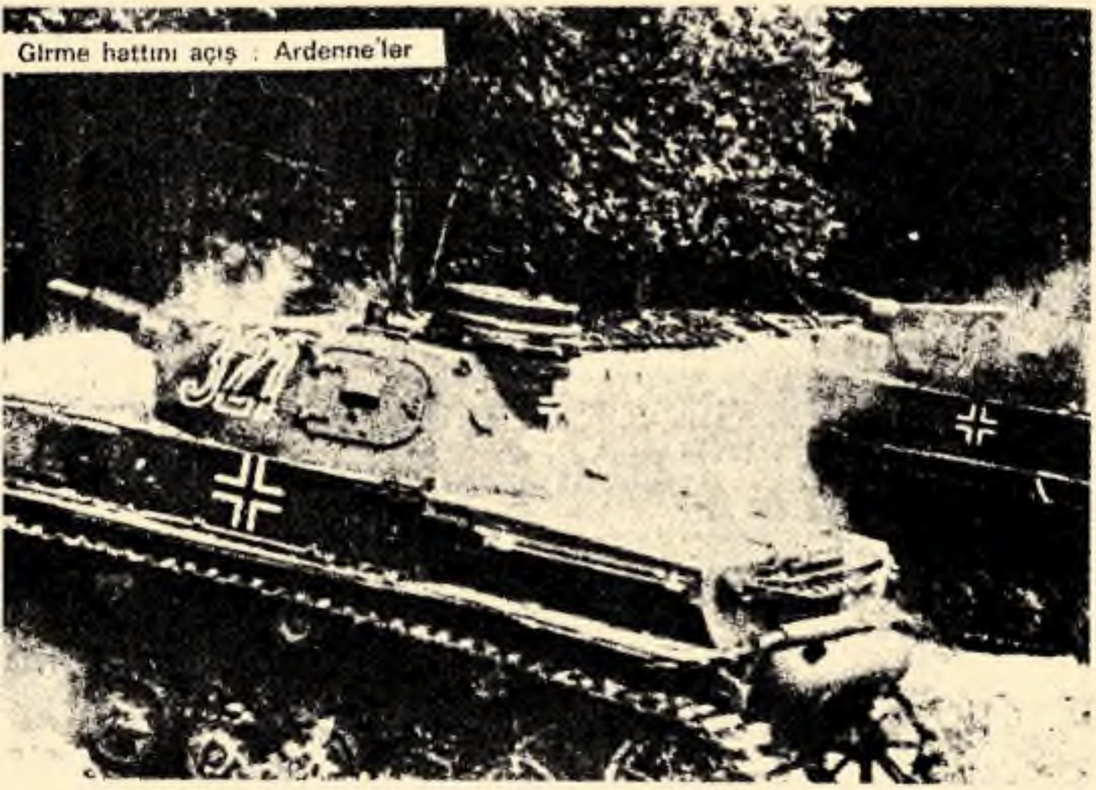

Girme hattını açış : Ardenne'ler

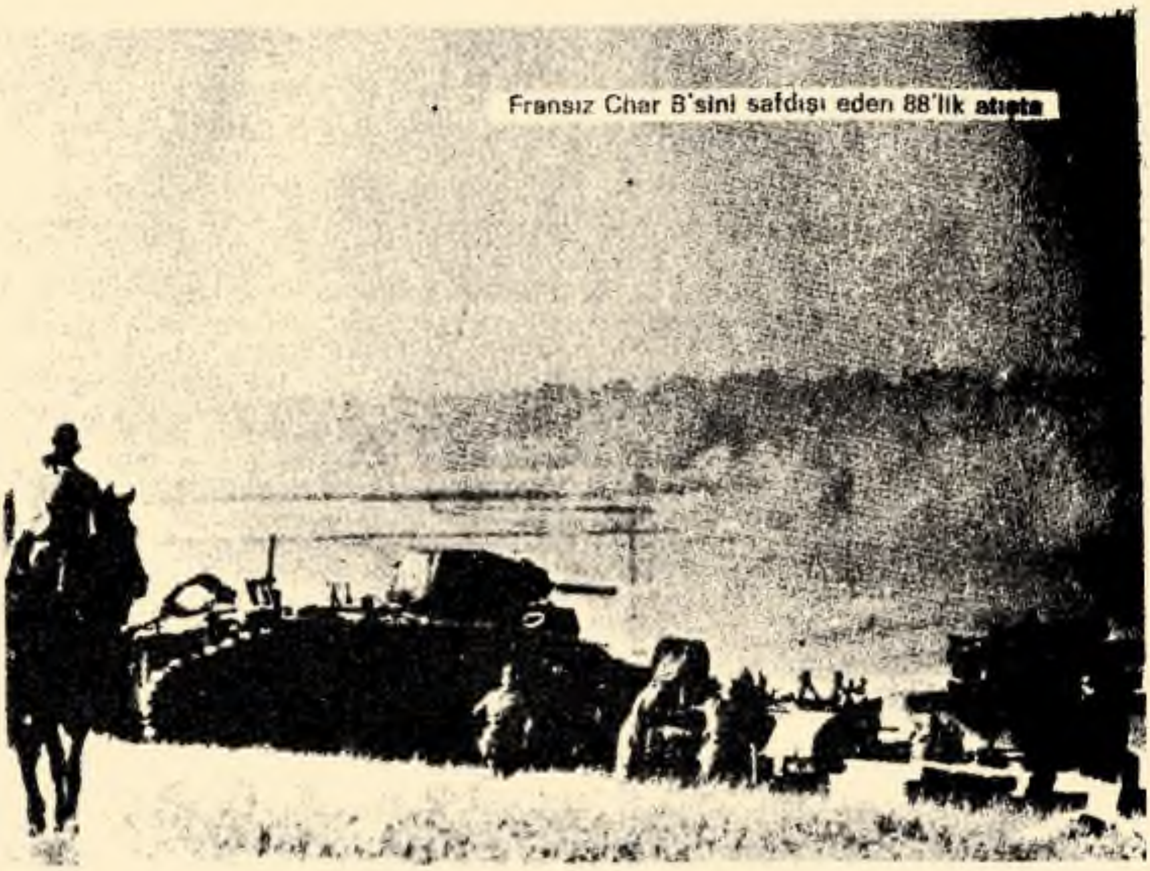

Fransız Char B'sini safdışı eden 88'lik atışta

Girme hattı geçiliyor

menzili içinde Alman tanklarını mahvedebilecek silâhlarla donatılmışlardı.

Fransız tanklarında, taret'te tecrit edilmiş bir şekilde oturan tank Komutanının, hem Komutanlık hem de topçu görevini yapmak zorunda olması, savaş gücünü azalttığı gibi kontrolun kaybolmasına da sebep oluyordu. İngiliz'lerin kullandığı üç kişilik taret, daha etkin oluyor ve tankın mürettebatı birlik ve beraberlik içinde savaşma olanağı buluyordu. Üstünlüklerinin sırrının birlik içinde çalışmak olduğunu bilen Almanlar, askerlerin moralinin yükseleceğini ileri sürerek generallerin bizzat cepheye gidip komuta etmeleri konusunda israr etmişlerdi.

Fransız ve İngilizler ise, Komuta ve kontrolu, karargâhtan yapıyorlardı. Fransızlarda olduğu gibi, iyi çalışmayan bir muharebe sistemi doğal olarak, böyle bir komuta ve kontrol yöntemini tesirsiz hale getiriyor ve hareket halindeki orduların hızını kesiyordu.

Almanlar, 9 Nisanda Danimarka ve Norveç'i işgal ettiler. Bir ay içinde, Norveç'te Norvik'in yanında küçük bir yer hariç, bu memleketlerin bütün köşeleri Alman çizmeleriyle çiğnendi. Bu harekâtta tankların rolü çok önemliydi.

9 Mayıs'ı 10 Mayıs'a bağlıyan gece Almanlar batıya doğru ilerlemeye başladılar. 4 gün içinde Hollanda alındı.

Belçika'ya giren müttefikler Dyle nehrinde Alman kuvvetleriyle çarpışmaya başladı. Bu arada 39'uncu ve XVI'ıncı Panzer kolordularına mensup 3 tümen, biri Hollanda'da diğer ikisi Gembloux ve Hannut'ta olmak üzere, harekete geçmişlerdi. Ardenleri geçen üç Panzer kolordusu da Fransa'ya girmeye hazırlanıyordu.

XVI'ıncı Panzer Tümeni 13 Mayıs sabahı Tirlemont ve Huy arasında iyi tahkim edilmemiş mevkie şiddetli bir hücum yaptı. Panzerlerle Fransız hafif zırhlı birlikleri arasında bir tank savaşı başladı. Stuka pike bombardıman uçakları bombalarını ufak kümeler hâlindeki Fransız Somua ve hafif tanklarının üzerine yağdırırken, 3'üncü ve 4'üncü Panzer tümenleri her zamanki meğrur edalarıyla ilerliyorlardı.

Saat 17,45'te Fransız mevzilerine girilmiş, geri çekilme başlamıştı. Fransızlar dağınık, şaşkın ve kontrolsuz bir şekilde geri çekiliyorlardı. Suvari birlikleri hiçbir mukavemet tanımadan Perwez-Gembloux ekseni üzerinde ilerleyen Panzerler karşısında dağılmışlardı.

Müttefikler, Almanları ancak, Fransız 1'inci Ordusunun gelmesiyle Wavre-Namur hattı üzerinde durdurabildiler. Tâlimatnameye göre, DLM'ler, klâsik suvarinin gücü olan esas savunma mevzilerinin işgalini önleme görevini başarıyla yapmışlardı, artık zırhlı kuvvetlerini Belçika'ya sokan düşmana karşı savaşmak üzere Birinci Ordunun tuttuğu cepheye dağılabilirlerdi.

İki günden beri, kudretli düşmanları önünde geri çekilen Fransız tank mürettebatı, artık savaş tâlimatına kulak asmıyordu. Alman tanklarının verdiği zayiatla, kendi zayiatını mukayese çok azdı. O günden sonra DLM mürettebatının tanklara, Komutanlara ve kendilerine olan güvenleri sarsıldı.

XVI'ıncı Panzer Kolordusu, Gembloux yolu üzerinde mahallî bir başarı sağlamış ve müteharrik Fransız kuvvetine üstünlüğünü kabul ettirmişti; fakat bu zafer, Ardenlerden güneye doğru ilerlemek olan **'esas gaye'**den sapan bir hareketti.

XVI'ıncı Panzer kolordusu, Fransızların I'inci Ordusuna yaptığı kesif bir taarruzla çok az bir ilerleme kaydetmiş ve Alman'ların amacının Belçika'yı almak olduğunu göstermişti. Bu hücumu takiben, Panzerler, ansızın geri çekildiler ve ondan sonra bütün gözler Dinant'ın gerisinde meydana gelen dramatik olaylara çevrildi.

Rundstedt'in Ardenlerde ilerliyen 'A' grubu ordusunun karşısına, Fransızların 9'uncu Ordusunun mukavemetinden daha büyük bir sorun çıkmıştı: Araçları ormandaki dar ve virajlı yollardan planlanan zaman içinde geçirmek... Üç gün içinde. Dinant'a giden XV'inci Panzer kolordusu, Montherme'e giden XLI'inci Panzer kolordusu ve Sedan'a giden XIX'uncu Panzer kolordusu, yanlarında 9 günlük ikmal maddeleri ve 125 mil yetecek kadar yakıtları olduğu hâlde Meuse nehrine hâkim noktalara gelmişlerdi. 13 Mayıs sabahı yapılacak büyük taarruza hazırlanıyorlardı.

Panzerler bu mevkie kadar önemli bir zorlukla karşılaşmadan gelmişlerdi. Bir defasında, 'A' grubu ordusunun bütün Panzerlerinden sorumlu olan General von Kleist, Guderian'dan esas görevini bırakarak, bir Fransız süvari tehdidine karşı hücum yapmasını istemişse de, bu gerçekleşmemişti.

Taarruz başlamadan önce, Guderian yakın hava desteği konusunda hava kuvvetleriyle anlaşmıştı. Guderian esas hücumu yaparken, Reinhardt ve Hoth daha az hava desteği alacaklardı. Bu sebeple giriş açısını genişlettiler. Kleist yine son dakikada duruma müdahele ederek Guderian'ın teklifi olan planları değiştirmek ve amacı, daha kesif ve toplu bir hücumla bütün düşman mevzilerini daha kısa zamanda yok etmek olan kendi planını tatbik etmek istemişti.

Zafer silahları : Öndeki tank Çekoslovak yapısı bir 35t'dir

Astlara emretmek üstlerin bir imtiyazıdır. Böylesine hayati bir mevkii temsil ederken, Kleist'ın endişeye kapılması anormal bir durum değildi (*) Son dakikadaki değişikliklerin çok kötü neticeler doğurabileceği bilinen bir gerçektir. Plan değişikliği, hava kuvvetlerine çok geç iletildiği için, hava harekâtında bir değişiklik olmaması Guderian'ı çok memnun etti. Bunun sonucunda Guderian'la Komutanı arasındaki karşılıklı güven sarsıldı.

Üç Panzer Kolordusuda, 13 Mayıs sabahı, piyadelerini nehrin karşı yakasına geçirdiler. Nehrin iki yakasında da toplar patlıyor, Alman tankları düşmanın makinalı tüfek yuvalarını susturmaya çalışırken, ağır toplar ve uçaklar Müttefiklerin top mevzilerini yok etmeye çalışıyorlardı.

Bu arada Fransızlar nehrin muhtemel geçiş

(*) Kleist'in bu tür davranışı onun Panzer Kuvvetlerinin yeteneğine güveni olmadığını ortaya koymuştu.

mevzilerini ateş altına almışlardı. Üç kolordu da öğleden sonra nehrin karşı yakasına geçmişti. Guderian'ın bir piyade köprübaşı kurmuş olan kuvvetleri, mühendisler tankları geçirmek için köprüler yaparken, hızla yayılıyorlardı. Reinhard'ın birlikleriyse Fransızların kesif ateşine maruz kalmış olduğundan ötürü köprü kuramıyorlardı. Hoth'un birlikleri de Rommel'in 7'inci Panzer tümeninin sebep olduğu bir karşı hücuma maruz kalmış fakat bunu atlatmayı başarmıştı.

Geceyarısı olduğunda, sâdece Reinhardt tankları karşıya geçirmek için köprü kuramamıştı. Hoth ve Guderian düşman yakasına yerleşmişlerdi. Saatler geçtikçe Fransız 9'uncu Ordusuna yaptıkları düzensiz piyade sızma hareketleriyle tuttukları araziyi genişletiyorlardı Herşeye rağmen Almanlar 9'uncu Orduya karşı kesin bir üstünlük sağlamış değildi. Fransızlar köprü başlarını tutabilir, hava bombardımanıyla köprüleri yıkabilir ve Reinhart'ın karşıya geçmesine engel olabilirlerdi.

9'uncu Ordunun Komutanı General Corap, Alman Komutanları gibi muharebe meydanında bulunmuyor ve dolayısıyla savaş hakkındaki bazı gerçekleri bilemiyordu. Bu gibi zor durumlarda dâima gelen kötümser raporları, olduğu gibi kabul eden Corap 14 Mayıs'ta geri çekilmeyi emretti ve böylece sel kapılarını açmış oldu.

Müttefik hava kuvvetleri köprüleri yıkma teşebbüsüne devam edebilirlerdi, fakat artık Alman uçaksavarları bunu çok güç hâle getirmişlerdi. 15 Mayıs gecesi bütün Alman tankları nehri geçmişti. 1'inci Panzer tümeni 15 mil doğuya ve delice bir cesaretle Phillipeville'i geçen Rommel'in 7'inci Panzer tümeni de 26 mil ilerideydi. Phillipeville'e hareketi sırasında, Rommel'in ileri taarruz birliği olarak kullandığı 25'inci Panzeralayı yok edilebilirdi, fakat düşmanın bunu yapabilecek bir psikolojik durumda olmadığını bilen Rommel bu delice hamleyi yapmakta tereddüt etmedi. Artık Panzer birlikleri hiçbir engel tanımadan batıya doğru ilerliyor ve neye uğradıklarını anlamayan Fransızları sürüler hâlinde esir alıyorlardı.

Kleist'in Panzer grubu, 6 gün içinde savaş oyunlarının amacına erişmişti. Bu zaman zarfında, düşmanın yeteneksizliğinden ve isteksizliğinden yararlanan Kleist, hava kuvvetlerinin desteğiyle bütün önemli harp taktik ve tekniklerini kullanmıştı. Müttefiklerin önemli savunma hatları geçilmiş, mevzileri dağıtılmış ve hayati bir nehir hattı geçilmişti. Artık Panzer birlikleri Fransız komutanları için bir kâbus olmuştu. Bütün bunlara rağmen, Panzer birlikleri tam Fransızların ümitlerini ve kuvvetlerini yıkmak üzereyken, Almanya'nın kaderini tâyin edecek olan baştaki adamlar, tereddüt etmeye ve Almanlara açılan bu olanakları tehdit etmeye başladılar.

Guderian, Paris'emi yoksa Amiens'i geçerek Manş denizi kıyısına mı gitmesi gerektiğine karar vereceği kritik ana gelmişti. Guderian'ın yan yana ılerleyen 1'inci ve 3'üncü Panzer tümenlerinin sağındaki Reinhardt'ın birlikleri kaybettikleri zamanı kazanmaya başlamışlardı. Rommel'in 7'inci Panzer tümeni ve ona ayak uyduran Hoth'un birlikleri de süratle batıya doğru ilerliyorlardı.

15 Mayıs gecesi Kleist; Hitler ve Rundstedt'in, endişelerine uyarak geçici bir duraklama emri verdi. Kleist'le elektrikli bir tartışmaya girişen Guderian, onu 24 saat daha batıya doğru ilerlemeye ikna etti. Bu tâvizden en iyi şekilde yarar-

lanan Guderian 40 mil yol katederek Marle ve Dercy'e ulaştı. Bu zaman zarfında Reinhardt Hirson'a gelmişti. En önde hızla ilerleyen Rommel'in Panzer alayı Clairfayts'a gelmiş ve orada Maginot hattının uzantısı olan ilkel beton koruganlarla karşılaşmıştı. Karanlık bastırmadan önce, tahrip mangalarının mazgalları tahrip etmesini Rommel'in top ve tank ateşi izlemiş ve kuvvetli düşman mevzilerinin çoğu yok edilmişti.

Daha sonra tankları önlemek için konan engelleri ve dikenli tel hatlarını ortadan kaldırmak için çalışmalar başladı. Alev alev yanan Fransız ve Belçika evlerinin aydınlattığı yollarda ilerleyen Panzerler, durmadan işgal alanlarını genişletiyorlardı.

Gelişigüzel bir sindirme ateşinin, çok zayiat verdirmezse de düşmanın direnme cesaretini kıracağını bilen Rommel, top ateşinin desteği altında ilerleyen Panzer alayını, yanan köylerin arasından geçirerek Avesnes'e soktu.

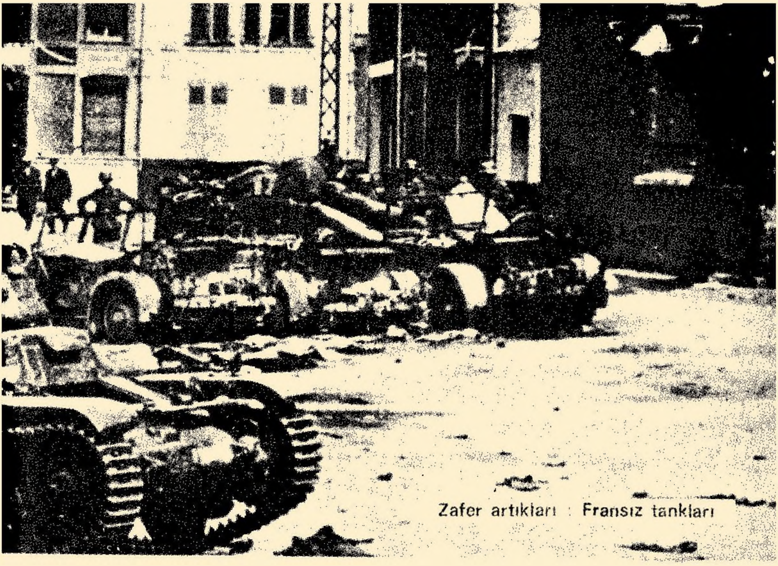

Zafer artıkları : Fransız tankları

Bütün gece, ilerleme devam etti ve neye uğradığını anlayamıyan Fransız ordusu teslim oldu. 17 Mayıs sabahı saat 7,30'da Rommel Le Cateau'ya varmıştı. Rommel'in tümeni, kaçmaya, teslim olmaya veya pek azı savaşmaya çalışan Fransızların bulunduğu 50 millik bir koridora yayılarak görevini başarıyla yaptı. Reinhardt ve Guderian'ın bir'iklerine yancılık yapmakla görevli olan Rommel'in başarısı diğerlerininki kadar dikkat çekmemişti.

17 Mayıs sabahı, l'inci Panzer tümeni Oise nehrine ulaşınca dur emri verilmesine hiddetlenen Guderian, istifasını vermiş ve Kleist bunu hiç tereddüt etmeden kabul etmişti. Bunu dikkate almayan Rundstedt, General List aracılığıyla Guderian'a gönderdiği mesajda, keşif yapmayı bahane ederek ilerlemesini söyledi.

Alman Genel Kurmayının bir kısmı Panzerlerin başarısını ortaya koyduğu olanakları değerlendirmeyi isterken, diğer kısmı daha fazla ilerlemenin meydana çıkaracağı riskleri düşünerek, durmayı uygun görüyorlardı.

Almanlar, Fransa'nın sürekli olarak, içlerine kadar uzattıkları koridorun kanatlarına yapılması muhtemel düzenli bir Fransız saldırısından endişe ediyorlardı. Fakat böyle bir saldırı hiçbir zaman gerçekleşmedi. Fransızların yedek kuvvetleri karşı hücumlarla ve Panzerlerin saldırısıyla eriyip gittiler. Fransızlar 3'üncü ve 4'üncü zırhlı tümen tarafından iki düzensiz saldırı yaptılar. Sedan güneyine saldıran 3'üncü zırhlı tümen ilk anlarda başarılıydı, fakat sonradan 10'uncu Panzer tümeninin karşı hücuma geçmesiyle geri püskürtüldü. Tümgeneral Charles De Gaulle'ün komutasında Laon'a hücum eden 4'üncü zırhlı tümen ise, 1'inci Panzer tümeni tarafından, kolayca geri çekilmeye zorlandı.

Bütün araziyi temizleyen üç Panzer kolordusu, Manş denizine çıkacak Abbeville yolunu açmışlardı. Scrope nehrinin kuzeyinde toplanan İngiliz seferi kuvveti, Belçika ordusu, 1'inci, 7'inci Fransız Orduları ve 9'uncu Ordunun geri kalan kısmı doğuya doğru geri çekilerek, son derece açık bulunan Güney kanatlarını savunmak için yeni bir cephe kurmaya çalışıyorlardı. Sedan'dan kaçan Fransız kuvvetleri Paris'i korumak amacıyla yeni bir kuzey hattı kurmak üzere faaliyete geçmişlerdi. Müttefiklerin yedek kuvvetleri ise dağıtılmış ve kısmen telef olmuşlardı.

20 Mayıs'ta, XIX'uncu XLI'inci ve XV'inci Panzer kolorduları, Arleux'dan Peronne'a kadar uzanan hatta gelmişti. Bunları Belçika'daki görevini tamamlayan XVI'ıncı Panzer kolordusu izliyordu.

20 Mayıs gecesi 2'inci Panzer tümeni Abbevill'den mevzilendiği yerden Manş denizini görürken,

1'inci Panzer tümeni Amians'e gelmiş, 6 ve 7'inci Panzer tümenleriyse Le Boisle ve Basse arasında mevzilenmişlerdi. 5'inci Panzer tümeni Cambrai'nin gerisinde kalmış Rommel'in piyadelerini geride bırakıp ilerleyen ve bu yüzden sık sık başı derde giren 7'inci tümeniyse Arras yakınlarına yerleşmişti. Alman tankları, Birinci Dünya Harbi zihniyetiyle hareket eden müttefik tankları karşısında başarılı oluyorlardı.

Sedan'dan başlayan Panzer hücumu, düşüncesizce yapılan bir hareketti. Almanlar. esas taaruz kuvvetlerini Fransa'nın içlerine kadar sokarak müttefiklerin muhabere olanaklarını ortadan kaldırmak için gerekli ortamı hazırlamışlardı.

Eğer Panzerler Abbeville'den dönerek Boulongne'den Dunkerk'e kadar uzanan kıyıyı alabilselerdi, müttefik ordularını silahlarını bırakmaya zorlayabilirlerdi. Zaten, o günlerde kıyıdan uzakta bulunan müttefik kuvvetlerinin Panzer'lerin bu harekâtını durdurmaları imkânsızdı. Panzerleri durdurabilmek için tek ümitleri, onları arkadan ve yanlardan vurmak olan müttefikler. böyle bir saldırıyı gerçekleştirecek ordudan da yoksundular. Bunun yerine, iki ağır tank ve iki piyade birliğinden oluşan İngiliz kuvvetleri, Arras civarından kuzeye dönerek Lille'e yönelen Rommel'e karşı hücuma geçtiler.

Rommel bir kez daha 25'inci Panzer alayını, 37 mm.lik tanksavar toplarıyla savunulan kamyonlarla ilerliyen iki piyade alayının çok önünde götürüyordu. Arkada kalan bu savunmasız piyade alaylarının tanksavarlarından müteessir olmayan kalın zırhlı 70 İngiliz tankı, saldırıya geçerek Almanların çok zayiat vermesine sebep oldu. İngilizler, ancak Alman sahra topçu menzilleri önünde, 88 mm.lik uçaksavar toplarının yar-

Uzun yolun sonucu :
Arızalanmış bir Pz Kw IV

dımıyla durdurulabildiler. Sonradan **'tank kaatili'** olarak isimlendirilen 88'ler, durumu Rommel'in lehine çavirmişlerdi. Bu muharebenin sonucu, Rommel'in tankları için çok parlak olmadı. Talihsiz piyade alaylarını kurtarmak için çok geç kalan 25'inci Panzer alayı, yolda bir İngiliz tanksavar birliğiyle karşılaşmış ve 20'den fazla tank kaybetmişti. Bu arada alelacele Cambrai'den gelen 5'inci Panzer tümeni de, geri kalan İngiliz piyadesini temizlemekte gecikmedi.

Bu neticesiz tank muharebesi, Hitler ve Genel Kurmayını, Manş kıyısındaki Panzer faaliyetlerini durdurmaya yöneltti. Kötü planlanmış fakat cüretkâr bir İngiliz mahallî hücumu, Alman generallerinin endişelerine bir yenisini daha kattı. Generaller, Panzerleri çok zor durumda bırakabilecek bir İngiliz hücumu daha bekliyordu. Gerek savaşın gerekse mekanik arızaların günden güne Alman tank gücünü azalttığını ve bunun sonucunda Fransa işgalinin tamamlanamıyacağını bilen generaller, endişelerini açıklamaktan çekinmiyorlardı.

Almanlar, Panzerleri Belçika içlerine sokmanın daha kötü sonuçlar doğurabileceğini düşünerek, müttefiklerin Dunkerk'e çekildikleri sıralarda, Boulogne ve Calais'yi işgal etmeyi daha uygun gördüler.

Şimdiye kadar Panzer birlikleri, ilerleme, hücum, yarma, karşı hücum, tank savunma muharebesi ve tâkip gibi harekâtta savaşın büyük bir repertuarını yerine getirmişlerdi. Yapılmayan tek hareket, geri çekilmekti; Fransa seferinde de buna gerek olmamıştı. Panzerler, sâdece Arras'ta, kendilerini durdurabilecek sert bir direnmeyle karşılaşmışlardı. Burada, ortaya çıkan bir gerçek vardı: Daha üstün silâhlarla donatılan İngiliz tankları, Alman tanksavarlarından müteessir olmayan bir zırha sahiptiler..

Genel Kurmay, Dunkerk'te kıstırılan müttefik kuvvetlerini temizlemek görevini Hava Kuvvetlerine bırakmayı uygun görüyordu. Bir hava saldırısını, limanı çevreliyen çembere doğru kaçan düşmanı kovalamakta olan piyade birlikleri destekleyecekti. Calais'nin 26 Mayıs'ta düşmesiyle, oradaki görevini tamamlayan XIX'uncu Panzer kolordusu, güneyden Dunkerek'e yaklaşmaya başladı.

Fakat o sıralarda liman savunma hatlarının sular altında kalması nedeniyle, bir hücum düzenlemek söz konusu değildi. Bunun üzerine gelecekteki bir hücuma kadar istirahat etmek ve araçların bakımını yapmak amacıyla bütün Panzer birlikleri muharebeden çekildiler.

*

Almanların, Dunkerk'teki İngiliz ordusunu yok etmemesi İngilizlere geri çekilme ve gelecek muharebelere hazırlanma olanağı sağlamıştı. Bunlar, Panzerlerden kurtulup, onlar hakkındaki öğrendiklerini gelecek savaşlarda etken bir şekilde kullanma şansı verilen ilk askeri örgüttü.

Bu arada, İngiliz'lerin 1'inci zırhlı tümeni, Somme nehri hattını korumakta olan Fransız ordusu artığını desteklemek üzere, Fransa'nın henüz işgal edilmemiş bir mevkiine çıkmıştı. Fransızlar da, gelecek saldırılarda Panzerleri tuzağa düşürmek amacıyla kuvvetli bir savunma sistemi hazırlamışlardı. Fakat, Fransız ordusu zırhlı araçlarının çoğunu Belçika'da kaybetmişti.

4 Haziran'da Dunkerk yoluyla Belçika'dan kaçan Fransız Ordusu'nun sağ kalan askerleri araç ve gereçlerini geride bıraktıkları için Paris yolu üzerinde kurulan kuvvetli savunma mevzilerinde yer alamadılar. Bundan ötürü, bu kuvvetli mevziler arasındaki boşluklar ancak top ateşiyle sa-

vunulabilirdi. Kısaca, Almanlar Fransızların en hayatî savaş unsurlarını (tanklarını) yok etmişlerdi.

*

5 Haziran'da Fransa'nın merkezine yapılan ilk hücumdan önce, Almanlar tank güçlerini tekrar eski durumuna getirmeyi başarmışlardı. Eşit kuvvette beş Panzer kolordusu vücuda getirmek için, tümenler yeniden gruplaştırılmıştı. 5 ve 7'inci Panzer tümenlerinden oluşan XV'inci Kolordu Abbeville civarında kıyıya yakın bir yerde; 3 ve 4'üncü Panzer tümenlerinden meydana gelen XVI'ıncı Kolordu da Amians yakınlarında, mevzilenmişti. Rethel'in kuzeyindeyse Guderian'ın kumanda ettiği, 1, 2, 6 ve 8'inci Panzer tümenlerinden oluşan XXXIX ve XLI'inci Kolorduların yer aldığı yeni bir Panzer grubu bulunuyordu.

5 Haziran'da taarruza geçen General Hoth'un XV. Panzer Kolordusu, tam bir başarıya ulaşmıştı. Fransızların, Somme nehri üzerindeki geçit noktalarını tahrip etme teşebbüsleri engellenmiş, tanklar büyük bir hızla karşı tarafa geçirilmiş ve seferin Belçika'daki ilk raundunu kazanmakla sonuçlanan derin sızmaya benzer harekât başlanmıştı. Bu harekât, tecrübe ile mükemmelleştirilen üstün bir eğitimin sonucuydu.

8 Haziran'da 5 ve 7'inci Panzer tümenleri Rouen yakınlarına gelmişlerdi. Bu tümenlerin yanları, Amians'in batısındaki, kırılmış Fransız savunma hatlarında oluşan boşluklardan geçerek gelen, piyadeler tarafından korunuyordu.

Diğer taraftan, Kleist'in Panzer grubu Amiens ve Peronne,daki kıyı köprü başlarını yaramıyorlardı, çünkü orada toparlanmayı başarmış, ümitsiz bir gayretle bütün enerjilerini ortaya koyarak çarpışan Fransız kuvvetleri vardı. Kleist'in tank ve piyadeleri bir boşluk bulduklarını sanarak ilerlemeye başlayınca Fransız topçusunun tuzağına düştü. Almanlar, bu yeni savunma hattını aşmanın çok güç olduğunu anladılar.

Böyle durumlarda Alman ve Fransız tankları karşı karşıya gelince, Fransız tanklarının kalın zırhı onlara geçici bir avantaj sağlıyordu. Fakat Alman hava kuvvetleri işe karışıp ta Fransız hatlarını insafsızca bombalayınca, mukavemet kırılıyor ve kara birliklerinin ilerlemesi mümkün oluyordu. Hoth'un başarılı ve hayati Rouen harekâtını, Guderian'ın 9 Haziran'da iki Penzer Kolordusuyla Rethel'e saldırısı izledi. Böylece, halen bozulmamış olan Maginot hattını tehdit eden yeni bir cephe açılmıştı.

Harekâtın başında, Guderian'ın birlikleri, Kleist'te olduğu gibi, şiddetli bir direnme tarafından durdurulmuştu. Aişne nehri üzerindeki köprü başlarını almak çok güçtü: Fransız topçusu, tankları geçirmek için köprü yapma çalışmalarını engelliyor ve karşı hücumlar Alman piyadesinin elini kolunu bağlıyordu.

10 Haziran sabahı tanklar karşıya geçirildi ve Guderian'ın ilerleme hızı gittikçe arttı. Aynı gece Rommel'ın 7'inci tümenin öncülük ettiği Hoth'un kolordusu, St. Valery yakınlarında Manş denizine ulaşarak, kıyıyı tutan müttefik ordularının önünü tamamen kesmişti. Bu arada, Péronne ve Amiens'de bozguna uğrayan Kleist, Guderian'ın başarısından yararlanmak amacıyla doğuya kıvrılarak Laon'dan geçmiş ve Reins'i iki taraftan saracak bir şekilde Guderian'a paralel olarak ilerlemeye başlamıştı.

Fransız mukavemeti, yedeklerin yetersizliğinden ötürü zayıflamaya başlamıştı. Fakat her şeye rağmen Fransız Genel Kurmayı savaşa devam etmek istiyordu. 10 Hazırandan sonra Fransızlar gayretlerini Alman hücumlarını azaltmaya ve harbi sona erdirmeye yöneltmişlerdi. Güçlü iki Panzer kuvvetinin kıskacında kalan Fransa'nın kalbi ve beyni Paris, her an işgal edilmek tehlikesiyle karşı karşıyaydı. 11 Haziranda Chatean Thierry'e gelen Kleist'in Panzer grubu, Marne nehrini geçerek güneye doğru ilerlemeye devam etti. Hoth'un kolordusuysa, Sen nehrinin Rouen yakınlarındaki köprü başlarını bırakarak ilerlemeye hazırdı.

11 Haziran'da, Reims'den geçerek ilerleyen Guderian, Argonne civarında Chalons hattının doğu kesimini savunan Fransızlara ağır bir darbe vurdu. 3'üncü hafif zırhlı tümeni ve 3'üncü ağır tank tümenini sarstıktan sonra, Paris'in kuşatılması bir an meselesi hâline geldi.

*

13 Hazıran'da Fransızlar Paris'i terk ettiler. Ertesi gün Alman piyadesinin muhteşem bir törenle şehire girmesinden sonra, Paris artık savaşın kalbi olmaktan çıkmıştı. Asıl hayatî muharebeler, Panzerlerin girdiği Fransız sınaî merkezlerinin kalıntılarında ve Maginot hattının gerisinde oldu. Fransa'nın büyük çöküntüsünü hazırlayan sebeplerin başında Almanların Panzer birlikleri geliyordu.

19 Haziran'da Cherbourg'u alan Rommel, İngilizlerin 1'inci zırhlı tümeninin sağ kalan askerlerini de bölgeden atmıştı. 16 Haziranda İsviçre hududuna gelen Guderian, oradaki Fransız kuvvetlerini tahkim edilmiş Alman sınırıyla kendi zırhlı birlikleri arasına alarak tuzağa düşürmüş-

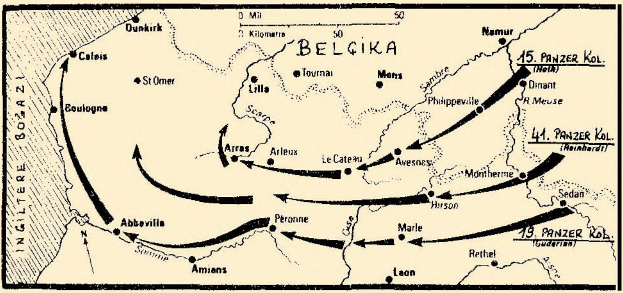
0 Mil 50
0 Kilometre 50
BELÇİKA
İNGİLTERE BOĞAZI
Dunkirk
Calais
St Omer
Boulogne
Lille
Tournai
Mons
Namur
Scarpe
Sambre
Philippeville
Dinant
R. Meuse
15. PANZER KOL. (Hoth)
41. PANZER KOL. (Reinhardt)
Arras
Arleux
Le Cateau
Avesnes
Montherme
Sedan
Hirson
Abbeville
Péronne
Somme
Amiens
Oise
Marle
Laon
Rethel
Aisne
19. PANZER KOL. (Guderian)
N

İNGİLTERE BOĞAZINA DOĞRU YARMA HAREKÂTI

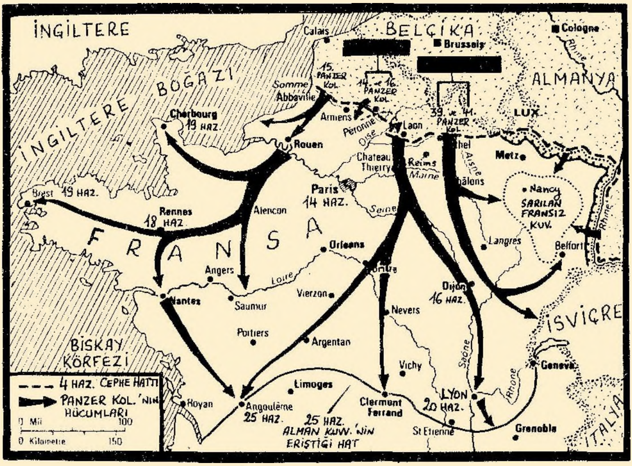
İNGİLTERE
BELÇİKA
Calais
Brussels
Cologne
Rhine
ALMANYA
İNGİLTERE BOĞAZI
15. PANZER KOL.
14. ve 16. PANZER KOL.
Somme
Abbeville
Amiens
Péronne
Oise
Laon
39. ve 41. PANZER KOL.
LUX.
Cherbourg 19 HAZ.
Rouen
Rethel
Chateau Thierry
Reims
Marne
Aisne
Châlons
Metz
Nancy
SARILAN FRANSIZ KUV.
Brest 19 HAZ.
Paris 14 HAZ.
Seine
Rennes 18 HAZ.
Alencon
FRANSA
Orleans
Langres
Belfort
Rhine
Angers
Loire
Vierzon
Bourges
Dijon 16 HAZ.
Nantes
Saumur
Nevers
İSVİÇRE
BİSKAY KÖRFEZİ
Poitiers
Argentan
Vichy
Saône
Rhone
Geneva
4 HAZ. CEPHE HATTI
PANZER KOL.'NIN HÜCUMLARI
0 Mil 100
0 Kilometre 150
Royan
Limoges
Angoulême 25 HAZ.
25 HAZ. ALMAN KUVV.'NIN ERİŞTİĞİ HAT
Clermont Ferrand
LYON 20 HAZ.
St Etienne
Grenoble
İTALYA

FRANSA NIN İŞGALİNİN SON SAFHASI

tü. 20 Ağustosta Lyon düştüğü zaman, Almanların müttefiki İtalyanlar, Güney Fransa'da başarısızlıkla sonuçlanan bir harekâta giriştiler..

Düşen Fransız hükümetinin başına geçen Petain'in 17 Haziranda halktan savaşı bırakmalarını istemesine karşı hâlâ direnmeye devam eden Fransızlar vardı. Fakat örgütlenmiş ve düzenli bir mukavemeti devam ettirmek için gerekli ola-

Muzaffer kumandanlar.
Solda, Von Runstedt; Sağda Guderian

naklar Almanlar tarafından yok edilmişti. Fransız kuvvetleri o kadar zayıf düşmüştü ki, geleneksel Alman piyadeleri bile kolayca ilerliyordu. Meselâ, General Mansteinin 38'inci piyade kolardusu, 13 gün içinde Somme nehrinden Loire nehrine kadar 300 millik bir mesafe kat etmiş ve bu arada dört defa düşmanla karşı karşıya gelmişti. Panzerlerin desteği olmasaydı, Manstein'in ilerlemesi mümkün olmayabilirdi.

25 Haziranda, Fransa'daki çarpışmalar durdu. İlk defa böylesine büyük bir millet, böyle kısa bir zamanda, düşmana önemli bir zayiat verdiremeden boyun eğiyordu.

Almanlar 156 bin asker kaybetmişti. Malzeme yönüne gelince: Başta hafif ince zırhlı tanklar olmak üzere, Panzerlerin kaybı ağırdı. Mark III ve Mark IV'ler; Matildalar ve ağır Fransız tankları dışında diğer silâhlar karşısında, silâh yönünden etken olduklarını göstermişlerdi. Fransa harekâtı Almanlara tankların zırh ve silâh gücünü arttırmaları gerektiğini öğretmişti. Bunun yanısıra, Panzer birliklerindeki piyadeye tankları yakından tahrip etmesini sağlıyacak zırhlı arazi araçları vermek de gerekiyordu.

Haziran 1940'tan sonra hiçbir Alman Generali, Panzerlerin üstün gücünden şüphe etmiyordu. Fransa seferi, Panzerlerden nerelerde ve nasıl yararlanılacağını ortaya koymuştu. Herkesin bahsettiği Panzerleri en çok öğen de Hitler'di. Hitler'in gözünde Panzerler Avrupa'nın işgal edilmiş kısımlarını almak için girişilecek harekâtın anahtarıydı.

Hitler artık sâdece Panzerlerin yapabileceği hareketler üzerinde düşünüyor ve onların bulunmadığı bir harekâtı dikkate bile almıyordu. Böylece, Hitler, bütün gayretini, kaliteye önem vermeden, Panzerlerin sayısını arttırmaya yöneltti.

Güneye Doğru Sapmalar

Dünya milletleri, Alman'ların Fransa'yı, Fransız ve Ingilizlerden daha az sayıda tankla işgal ettiğini senelerce sonra öğrendi. Temmuz 1940'ta Avrupa'nın en büyük askerî güçlerinden birinin çöküş sebeplerinin, uçak, tank ve tanksavarların yetersizliğiyle yetneksiz bir komuta sis teminin olduğu var sayılıyordu. O tarihten sonra, Alman'ların karşısında yalnız İngiltere kalmıştı, herkes bir işgal filosunun Panzerleri Manş denizinden geçirip, İngiltere çıkarmasını İngiliz'lerin sonu olarak görüyordu.

Hitler'in ihtirasının sınır tanımadığını bilen diğer milletler, ordularını daha fazla uçak, tanksavar ve tanklarla donatıp Alman ordusunu taklit etme çabasına başladılar.

Fransa'nın düşmesiyle, tek zırhlı tümenlerini de kaybeden İngiliz'ler, 10 zırhlı tümen meydana getirmeye karar verdiler. Ruslar da piyadeyi tanklardan ön plana almayı bırakıp, Almanya'daki gibi güçlü, zırhlı birlikler kurma çabalarına başladılar. Pek fazla tank ve zırhlı araçları olmayan Amerikalılar, hummalı bir çalışma ile çok yönlerden Almanları taklit eden bir zırhlı örgüt kurdular. Amerika'nın bütün edüstrisini seferber ederek yapmaya başladığı savaş araçlarının sayısına erişmek. Almanlar için ancak hayâl olurdu.

Yugoslavya'ya doğru

Panzerlerin Fransa'daki başarılarını çok iyi anlayan ve takdir eden Alman'lar da, zırhlı birliklerinin sayısını arttırmayı arzu ediyorlardı. Fakat, Hitler'in Fransa'da savaşan zırhlı birliklerin sayısını iki kat arttırmak arzusu, ancak mevcut birliklerdeki tank gücünü yarılamakla olanak bulabildi. Yeni Panzer birliklerinin de eskileri kadar motorlu araca ihtiyacı olması ve Hitler'in daha fazla motorlu piyade birlikleri kurulmasını istemesi, Alman taşıt üretim kaynakları için ardı gelmeyen bir yük olmuştu. Bu ihtiyaçlar, batı seferinde elde edilenlerle bir dereceye kadar giderilebildi.

Panzer birliklerinde kullanılmaya başlanan Fransız tanklarının uzun menzil, harekât yeteneği Alman tanklarınınkinden düşüktü; böylece, çok çeşitli tankların olması eğitim alanında yeni bir sorun ortaya çıkardı.

1940'ta Almanya'nın tank üretimi binin üzerindeydi. Buna ilaveten, Mark I, Çek 38t ve bazı tip Fransız tankları, top ve tanksavar taşıyabilecek şekilde tâdil edildiler. Ancak belli bir miktar dönebilen ve paletli bir araç üzerinde taşınan toplara «Taarruz topu» deniliyor ve bunlar özellikle piyade desteği olarak kullanılıyordu. Tam dönen bir taret üzerine oturtulmuş topla donatılan tanklarsa sâdece Panzer birliklerinin silahıydı.

Arras'ta, İngiliz Matilda'ların sebep olduğu şok, Alman'ları, Mark III'ü 50 mm.lik uzun bir topla donatmaya ve Mark III, mark IV'lerin zırhlarını kalınlaştırmaya yöneltti. Fakat mevcut tankların yerini alacak yeni ve daha güçlü tankların yapılması için acele edilmedi.(*)

(*) Halbuki 1937 - 1939'da bir orta ve bir de ağır tank projeleri üzerinde çalışmaya başlamıştı.

Bu arada, hareket ânında piyadenin tanklara yakın kalabilmesini sağlamak amacıyla, piyade birliklerini taşıyacak yarı paletli araçlar yapılıyordu. Arazide savaşabilecek araçların sayısının artmasına rağmen bunlara ikmal yapacak araçların paletleri yoktu; dolayısıyla onlar ancak yollardan gidebilirlerdi.

1940'ta İngiltere'nin teslim olmaması, Alman'ları huzursuz etmişti; bir de buna İngiltere hava muharebesinden Alman hava kuvvetlerinin yenik çıkması eklenince İngiltere'yi işgal etme planı tamamen suya düştü.

Hitler'in Rusya'ya saldırmaya kara verdiğini sâdece birkaç yakın arkadaşı biliyordu. Hitler, Panzerlerin öncülük ettiği bir ordunun, Rus'ları kolayca yenebileceğine inanmıştı. Bu nedenle 1940-41 kışı boyunca Alman silahlı kuvvetlerinde reorganizasyon yapıldı. Alman siyasî ve askerî nüfuzu Avrupa'ya ve Ukranya'nın işgali için gerekli olan Balkanlara yayılmıştı. Hitler'in planlarının aksine hareket eden müttefik'i Mussolini, Eylül'de, Mısır'ın batısındaki çölü işgal etti ve Kasım'da da Arnavutluk üstünden Yunanistan'a yürüdü. İtalyan'ların Yunanistan seferi bir fiyasko olmuş ve Yunan karşı hücumuna mâruz kalan İtalya, ordusu Arnavutluğa doğru geriçekilmek zorunda kalmıştı.

Aralıkta Mısır'da İngiliz kuvvetlerinin saldırısına mâruz kalan İtalyan ordusu, tamamen yok edildi ve şiddetli hücumlar sonunda, İngilizler Şubat'ın ilk haftasında Sirenaik'i ele geçirdiler. O günlerde, İngilizlerin küçük zırhlı birliklerinin hiçbir direnç görmeden Trablusgarb'a gidebileceği görünümü vardı. Hitler, müttefikinin, böyle bir durumun doğuracağı politik krize karşı koyamama ihtimâli olduğunu biliyordu.

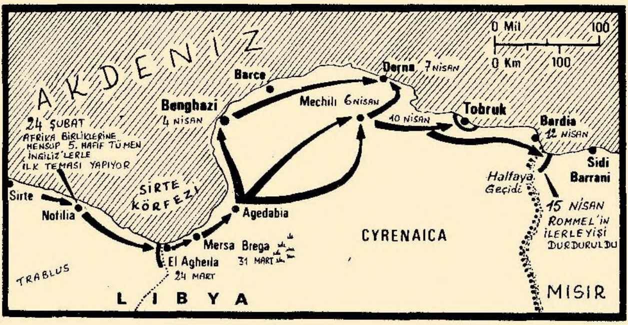
AKDENİZ
0 Mil 100
0 Km 100
Barce
Derna 7 NİSAN
Benghazi
4 NİSAN
Mechılı 6 NİSAN
Tobruk
10 NİSAN
Bardia
12 NİSAN
Sidi
Barrani
24 ŞUBAT
AFRİKA BİRLİKLERİNE
MENSUP 5. HAFİF TÜMEN
İNGİLİZ'LERLE
İLK TEMASI YAPIYOR
Sirte
Notilia
SİRTE
KÖRFEZİ
Agedabia
Halfaya
Geçidi
15 NİSAN
ROMMEL'İN
İLERLEYİŞİ
DURDURULDU
Mersa Brega
31 MART
El Agheila
24 MART
CYRENAICA
TRABLUS
LİBYA
MISIR

ALMAN AFRİKA BİRLİKLERİNİN ÇÖLDE İLERLEYİŞLERİ

Böylece, Hitler Rusya macerasından önce, değişik yerlere birkaç sefer yapmak zorunda kaldı. İtalyan'ları Afrika'da desteklemeye karar veren Hitler, Erwin Rommel'in komuta ettiği Afrikada yeni bir örgüt kurdu.

İki tümenden meydana gelen Afrika Birliklerinin 5'inci hafif tümeni 4 Şubat 1941'de Trablusgarb'a çıktı. 5'inci hafif tümen, yeni kurulan küçük Panzer tümenlerinin bir örneği idi. Asıl Panzer tümeninin tank kısmının yarısını ihtiva eden bu tümende, her biri üç tank taburundan oluşan iki Panzer alayı yerine, herbiri 90 tanklık iki taburdan meydana gelen bir Panzer alayı vardı. 5'inci hafif tümenden sonra Afrika'ya çıkan 15'inci Panzer tümeninin alayına, önce üç tank taburu tahsis edilmişse de, bu sonradan ikiye düşürülmüştü. Afrika birliklerindeki tankların azlığı, Hitler'in Afrika'yı pek önemsemediğini açıkça gösteriyordu.

Afrika Birliklerinin, İngiliz'lerle ilk karşılaşması 24 Şubatta oldu. İtalyan'ları yendikleri savaşta hareket yeteneklerini ispat eden ve çölde savaş tecrübesi olan İngiliz'ler karşısında, Almanlar çok temkinliydiler. Alman'lar, bütün yardımlardan uzak bu topraklarda, yaşamayı ve döğüşmeyi öğrenmeleri gerektiğini çok iyi biliyorlardı. Kullandıkları herşey, içtikleri her damla su ve tükettikleri her litre yakıtın, çok uzaklardan gelmesi gerekli idi. Gecelerin son derece soğuk, gündüzlerin ise bunaltacak derecede sıcak olması, insan vücudunu yıpratıyor, toz bulutları araç ve gereçleri çok aşındırıyordu. Meselâ, tank motorlarının Avrupada'kinden çok daha erken bakıma ihtiyacı oluyordu.

Sadece kum tepelerinin arkasına saklanılabilen bu topraklarda, tek bir taktik uygulanıyordu.

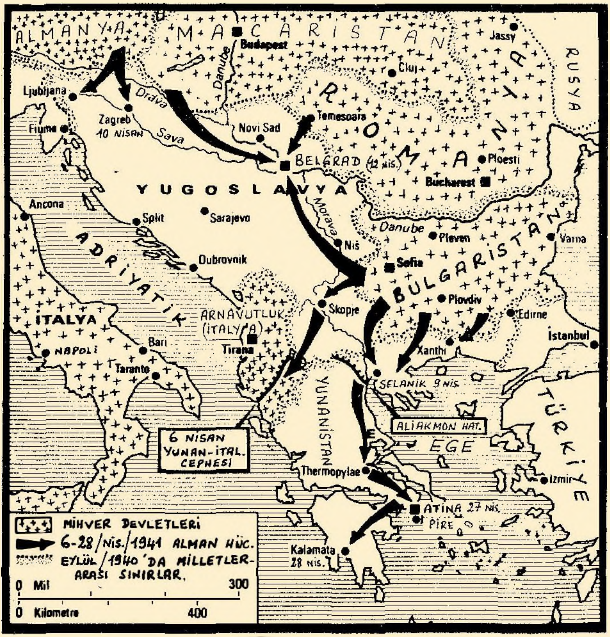
ALMANYA
MACARİSTAN
Budapest
Danube
Cluj
Jassy
RUSYA
ROMANYA
Ljubljana
Zagreb
10 NİSAN
Drava
Sava
Fiume
Novi Sad
Temesoara
BELGRAD (12 NİS.)
Ploesti
Bucharest
YUGOSLAVYA
Ancona
Split
Sarajevo
Morava
Danube
Pleven
Varna
Niš
Sofia
BULGARİSTAN
ADRİYATİK
Dubrovnik
Plovdiv
Edirne
Skopje
İTALYA
ARNAVUTLUK (İTALYA)
İstanbul
Bari
Tirana
Xanthi
NAPOLİ
Taranto
SELANİK 9 NİS.
YUNANİSTAN
TÜRKİYE
ALİAKMON HAT.
6 NİSAN YUNAN-İTAL. CEPHESİ
EGE
Thermopylae
İzmir
ATİNA 27 NİS.
PİRE
Kalamata 28 NİS.
MİHVER DEVLETLERİ
6-28/NİS./1941 ALMAN HÜC.
EYLÜL/1940'DA MİLLETLER-ARASI SINIRLAR.
0 Mil 300
0 Kilometre 400

1941 - BALKANLAR HAREKATI

Uzak muharebelerde sıcaklığın oluşturduğu donuk parıltılar mesafe tayin etme olanağını kısıtlıyordu. Savaşlarda en önemli rolü tanklar oynuyor, yakıt, cephane ve diğer ikmal maddeleri sorunu sürekli olarak Komutanların kafasını meşgul ediyordu.

Hitler'in arzusu hilâfına 31 Mart'ta Mersa Brega'ya saldıran Afrika Birlikleri, İngiliz'lere karşı çok başarılı olmuşlardı. Bu başarı, Rommel'in önderliği ve Panzerlerin bütün kötü şartlara göğüs gerebilme yeteneğinin bir sonucuydu.

Deniz ve bataklıklar arasında kalan dar bir boğazdaki İngiliz mevzileri, 24 saat içinde dağıtılmış ve Rommel bu saldırıdan bir miktar kamyon ve muhtelif araçlar ele geçirmişti. Elindeki küçük kuvveti üçe ayırıp geniş bir şekilde yayan Rommel, düzensiz duran kuvvetlerini takip ederek doğuya yöneldi. Panzer kuvvetlerinin her zaman kullandığı bu yöntem, piyadeyi tanklara yakın tutabilmenin zorluğu nedeniyle Fransada çok az kullanılmıştı.

Çölde, müteharrik şartlar altında, her zaman tehlikeyle karşı karşıya olan piyadenin kuvvetli sığınaklar yapabileceği pek az yer bulunuyordu. Dolayısıyla, bu tip savaşlarda, piyade için tek yol vardı: Zırhlı araçlara veya tanksavarlara yakın durmak.

Rommel, İtalyan'lara karşı yapılan saldırılarda tankları yıpranan ve kendi gibi fırsatları iyi değerlendirmeyi bilen bir Komutana sahip olmayan İngilizleri, blöf ve azımle bozguna uğrattı. Birkaç gün içinde İngiliz kuvvetlerinin büyük bir kısmı Bingazi ve Mechilli arasında tuzağa düşürüldü; geri kalanlar ise ya Tobruk'da mayın tarlaları arkasına ya da Mısır sınırındaki Halfaya geçidine sığındılar. Müteharrik harekâtta başarının sırrının sürekli hareket olduğunu gösteren Rommel, ikmal maddeleri tükenerek, tahammüllerinin son raddelerine gelmiş insanların, bir zaman sonra hatâ yapmaya meyilli ve başarısızlığa mahkûm oluşuna şahit olacaktı.

Zinde İngiliz ve Avustralya müteharrik kuvvetleri tarafından, Tobruk'taki savunma hattına yapılan iyi planlanmış hücumlar Afrika Birliklerini durdurdu. 5'inci hafif tümen, 15 gün içinde bir mûcize yaratmıştı; bununla beraber, düşman tarafından bu kadar kesin bir şekilde durdurulan ilk Panzer birliği gene bu tümendi.

Tobruk hattını yarmak için 11 Nisan'dan 2 Mayısa kadar müteaddit hücumlar yapan Rommel'in gayretleri boşa gitti. Bu hücumlar sırasında 15'inci Panzer tümeninin öncüleri de Tobruk'a ulaşmışlardı. Bu arada Akdeniz'in karşı yakasında durum daha değişikti.

Romanya, Macaristan ve Bulgaristan'ın kansız işgalleri, aynı harekâtın Yugoslavya'da da tekrarlanabileceği görünümünü veriyordu. Yunan orduları Arnavutluk'ta İtalyan'ları tutmakla meşguldü. Yunanlı'lar, Almanlar'ın karşı harekâtından çekiniyordu. Bu nedenle İngiliz'lerin yardım tekliflerini reddetmişlerdi. Buna rağmen Yugoslavya'nın işgalinden sonra, Yunanistan'ın Almanlar tarafından alınması bir an meselesiydi.

Her nasılsa, Yunan'lılar, Şubat'ın sonunda Alman'ların, İtalyan'lara yardım etmek amacıyla yapacağı müdaheleyi daha fazla geciktiremeyeceği kanısına vardılar.

İngilizler'le ortaklaşa yapılan plan gereğince, Mısır'da 4 İngiliz tümeni hazırlandı ve bu tümenlerden üçü, Mart sonunda Yunanistan, Yugoslavya ve Bulgaristan ile olan sınırları korumakla gö-

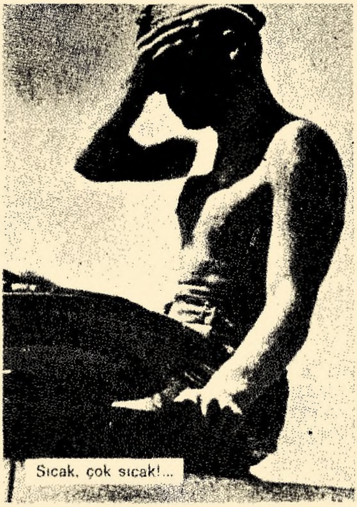

Sıcak, çok sıcak!...

Güneş ve toz altında bir Pz Kw IV

revlendirildi. Bu sırada vatanperver Yugoslav'lar, kansız bir işgalin söz konusu olamıyacağını ileri sürdüler.

Böyle bir meydan okumayı Hitler hazmedemezdi. Söz konusu olan sadece prestij değildi; çok yakında gerçekleştirilmesi düşünülen Rusya işgalinde, Alman'ların Güney kanatlarından bir tehlike gelmiyeceğinden emin olmaları gerekiyordu. Böylece Belgrat'ın havadan bombardımanıyla, kansız olarak planlanan Yugoslavya işgali, vahşi bir saldırıya dönüştü. Dış görünüşte, Yugoslavya'nın durumu ümitsizdi. Yunanistan'la olan küçük bir kısım dışında, diğer bütün sınırlar düşman elindeydi. Sırp ve Hırvatlar arasındaki ezelî güvensizlik ve anlaşmazlıktan ötürü, zayıf Yugoslav ordusu ikiye bölünmüştü. Tek avantajları, Yugoslavya'nın dağlık bir arazi üzerinde olmasıydı.

Bundan ötürü, Yugoslavya'da Panzerlere değil de, piyade ve dağ birliklerine daha çok iş düşüyordu. 6 Nisan'da Üsküp'e doğru yola çıkan 9'uncu Panzer tümenini, 8 Nisan'da Niş'e doğru ilerleyen 5 ve 11'inci Panzer tümenleri, Zagreb ve Belgrat'ı hedef alan 8 ve 14'üncü tümenler izledi. Bu beklenmeyen ve belki de yerinde olmayan harekât, Alman'ların en kısa zamanda Yugoslavya sorununu halletme arzularını ortaya koyuyordu.

Hırvat'ların savaşmadan teslim olmasıyla Yugoslav ordusunun gücü parçalandı ve Alman işgali bir harp harekâtından çok sulh zamanında yapılan bir tatbikata benzedi. Önemli olmayan bazı çarpışmalar oldu ve dağlardaki alınması çok güç mevziler kısa zamanda ve kolayca Alman'ların eline geçti. Panzerlerin ününü arttırmasına ve onlara yeni bir eğitim olanağı sağlanmasına rağmen, bu harekât, Rusya seferi için çok gerekli olan tankların yıpranmasına sebep oldu.

Daha düzenli olan Yunan direnmesinin sonucu, Yugoslavlarınkinden daha farklı olmadı. Selânik'i savunan Yunan Kuvvetleri dağıtılmış, böylece Üsküp'ten gelen Alman kuvvetleri Yunanistan'ın kuzeyine yerleşerek, Arnavutluk'taki Yunan kuvvetlerini arkadan sarmışlardı.

16 Nisan'da Yunanistan kuzey cephesi dağıldı ve Yunan orduları esir alındı. Artık, Aliakman nehri hattını tutan İngiliz'ler yalnız kalmıştı. İngiliz'ler motorlu birlikleriyle kıyı platosunu tutarken, araziyi iyi bilen Yunan askerlerinin ortadaki dağlık mevkide Alman'lara karşı dayanabilmesi ümit ediliyordu. Fakat Yunan ordusunun teslim olmasıyla, İngiliz'ler için güneye doğru çekilmekten başka yapacak şey kalmamıştı.

Olimpus dağının yamaçlarında ve Thermopylae'de savaşan Alman ve İngiliz'lerin bir zamanlar bu topraklarda Atinalı'lar, Spartalılar ve Pers'lerin kazandıkları zaferleri akıllarına getir-

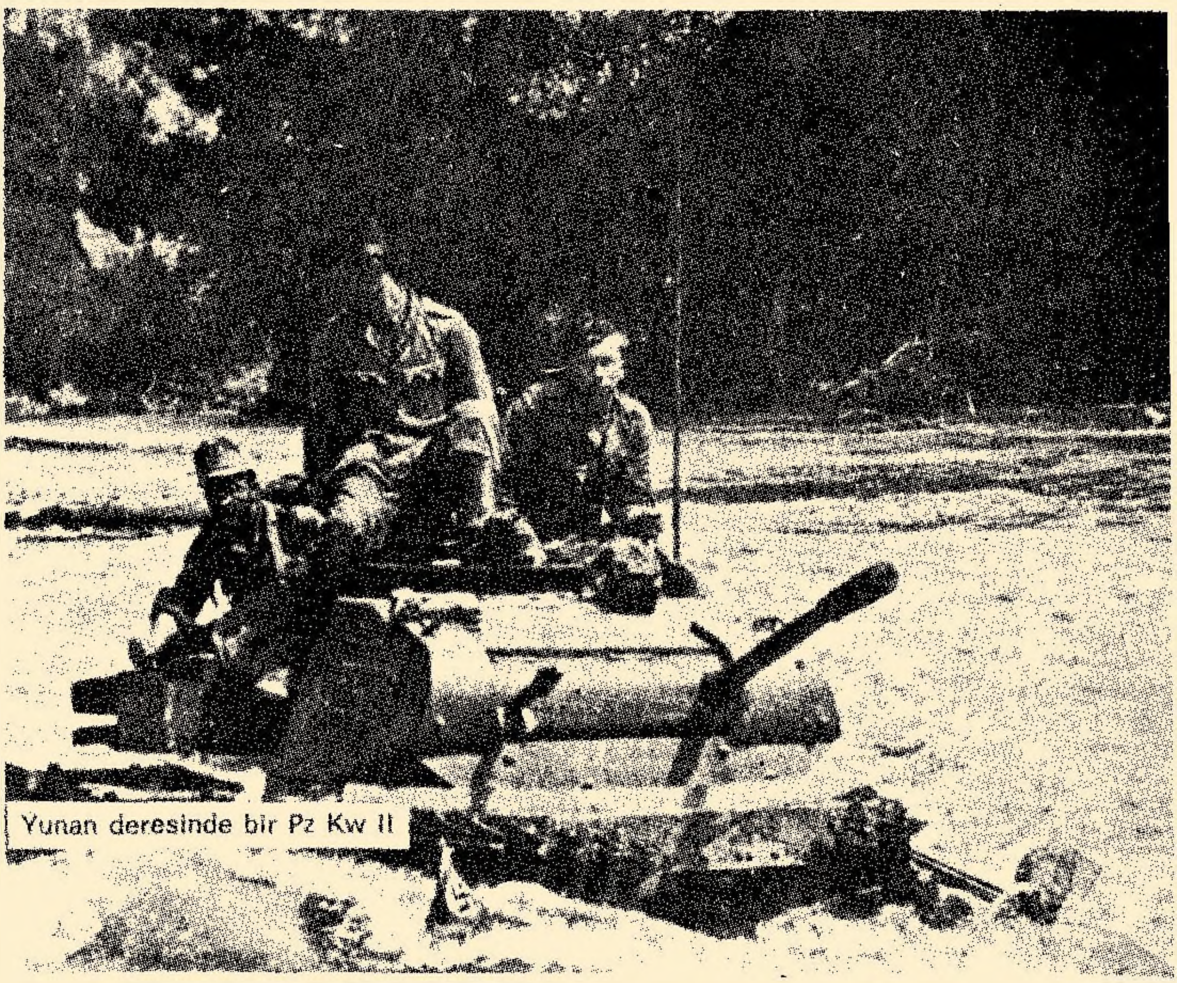
Yunan deresinde bir Pz Kw II

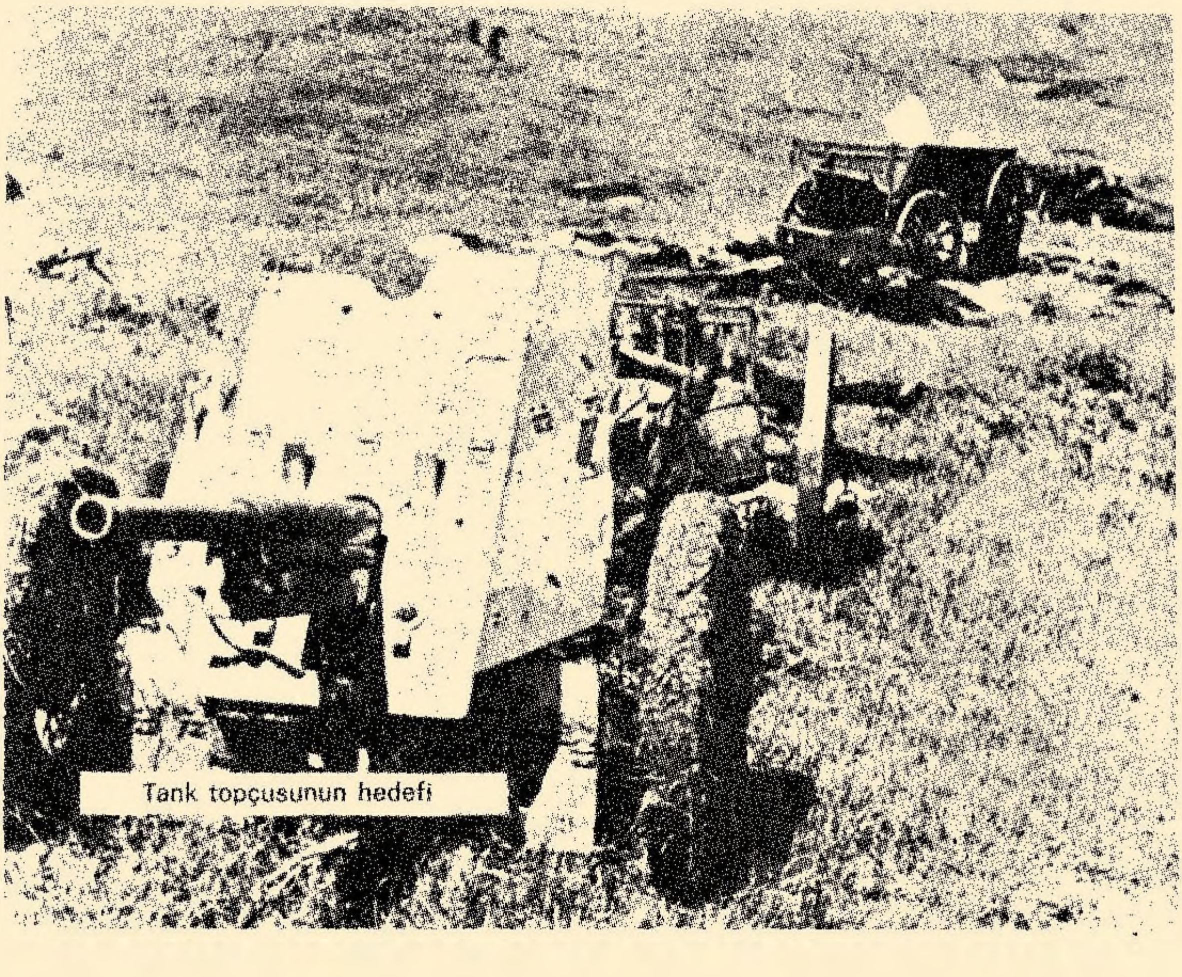
Tank topçusunun hedefi

mış olmaları çok muhtemeldir. Ve bir zamanlar Pers'ler tarafından kuşatılan Yunan'lıların yaptığı gibi, İngiliz'ler artçıları vasıtasıyla savaşa devam ederek, Alman'lara ellerinden geldiği kadar çok zayiat verdirmek ve böylece bu amansız tâkipte biraz olsun zaman kazanmak istemişlerdi. Diğer taraftan kaybedecek zamanı olmayan Alman'lar ise, Panzerlerin bütün yeteneklerini son damlasına kadar kullanmaktan vazgeçmiyorlardı. Olimpus yakınındaki sarp mevkii aşamıyan 2'inci Panzer tümeninin motorsikletli piyadeleri, motorsikletlerini bırakıp kıyıdaki İngiliz'leri arkadan sardılar. Tam bir başarıya ulaşan bu harekât-

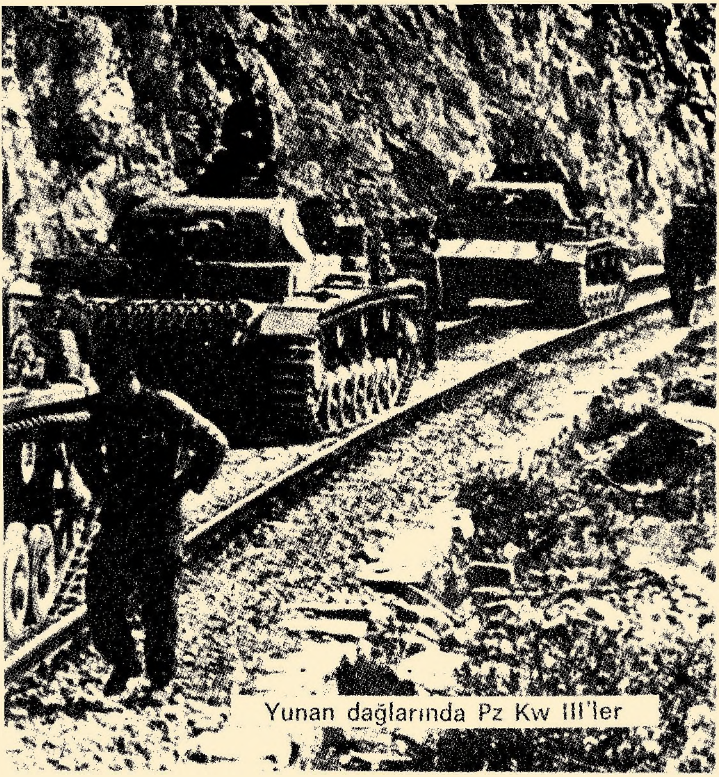

Yunan dağlarında Pz Kw III'ler

ta, piyadeler ilerlerken tanklar ateşleriyle İngilizlerin dikkatini başka tarafa çekmeye çalıştılar.

Savunmaya son derece müsait bu topraklarda, İngiliz'ler, alınması imkânsız bir çok mevkii kuvvet yetersizliğinden ötürü bırakmak zorunda kalmıştı.

Bir zamanlar Leonidas'ın(*) düşmanla karşılaştığı Thermopylae'de duran İngiliz'ler, ateş kusan sahra ve tanksavar toplarıyla Alman'lardan öc almak istediler. Geçidi aşmaya çalışan 19 Al-

---

(*) **Leonidas: Milâttan önce yaşamış bir Isparta kralıdır. Thermopylae'de Persler tarafından yenilmiş ve öldürülmüştür.**

man tankı bu ateş karşısında fazla tutunamadı ve enkaz hâline geldi.

İngiliz'lerin son meydan okuması olan bu hareketten sonra, düşman dağ birliklerinin geldiğini gören İngiliz'ler geri çekilmeye devam ettiler. Ayın sonunda, Yunanistan'da, ölen ve esir alınanlardan başka bir tek İngiliz kalmamıştı.

Panzerler, bir kęz daha güçlerini ispatlamışlardı. Harekât özelliklerine (Karakteristiklerine) ters gelen bir arazide gösterdikleri bu başarı, askerî eğitim görmemiş olanları (Hitler de bunlardan biriydi), her yerde ve her çeşit direnmede başarılı olacağı kanısına yöneltmişti. Duruma daha mantıklı bir açıdan bakıldığında, Alman'ların başarı nedeni, karşısındaki düşmanın iyi bir zırhlı kuvvetten yoksun olmasıydı. Yunanistan'da bir miktar İngiliz zırhlı aracı vardı, fakat onlar da eski, modası geçmiş ve güçsüzdü. Bir alaydaki 52 tanktan sâdece biri Alman'lar tarafından yok edilmiş, diğerleriyse çeşitli arızalardan ötürü safdışı kalmıştı. Bu gerçekler yakından incelendiği zaman, Alman'ların Yunanistan'daki başarısının sırrı ortaya çıkar.

Bütün Panzer generalleri içinde, İngiliz'lere karşı en çok tecrübesi olan Rommel'di. 1940'ta Arras'ta İngiliz'ler tarafından bozguna uğratılmış, ve bunun öcünü 1941'de Bingazi'de almıştı. Mayıs'ta, Tobruk'tan geri püskürtülen Rommel, tekrar Tobruk'a dönmeden önce Halfaya geçidindeki durumu düzeltmek istiyordu. Uçaksavar toplarının tanksavar görevi yaptığı birkaç çarpışma Rommel'e pahalıya maloldu. Artık Arras'ta öğrendiklerini tatbik etmenin zamanı gelmişti: 15'inci Panzer tümeninin gelmesi ikmal maddeleri sıkıntısını daha da arttırmış ve taarruz olanağını ortadan kaldırmıştı. Bundan ötürü, kuvvetli bir sa-

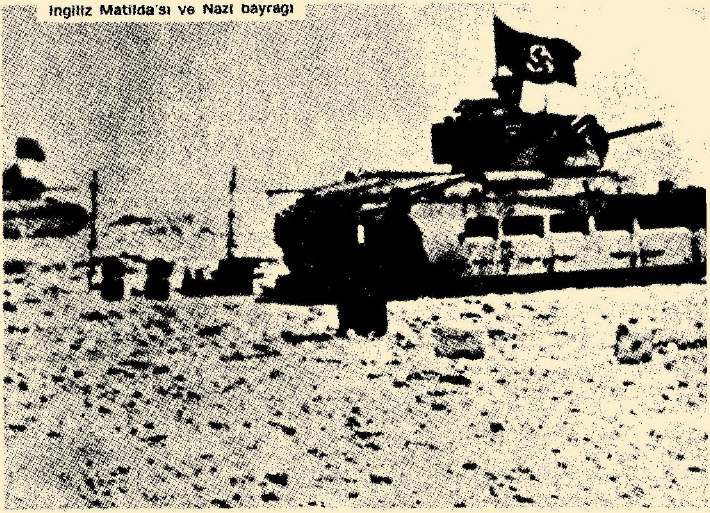

İngiliz Matilda'sı ve Nazi bayrağı

vunma hattı düzenlenmeliydi. Haziran geçmişti. İngiliz'lerin artık hücuma geçeceği apaçıktı.

Mısır hududunda bir savunma hattı hazırlayan Rommel, tanksavarları piyadeyi korumakla görevlendirdi ve Panzerleri de geride güneye, hem de Tobruk'a saldırabilecek şekilde savunma hattının çok gerisinde mevzilendirdi. Bu zırhlı savunmanın klasik bir örneğiydi.

15 Haziran'da ağır tanklarıyla birlikte Halfaya'ya saldıran İngiliz'ler, Alman'ların 88 mm.lik topları karşısında eridiler. Bunun üzerine, Rommel'in zırhlı birlikleri, Alman tanksavarları karşısında güç duruma düşen İngiliz tanklarını takip etmeye başladılar. Fakat artık, güç durumda kalmak sırası Rommel'deydi. Hiç yılmadan çarpışmaya devam eden İngiliz'ler Rommel'in kuvvetlerini geri püskürttüler. Direkt harekâtta başarı gösteremiyen Rommel, Panzerleri içeri kısımlara yayarak, İngiliz'lerin kanadına geçti. Gayesi İngiliz kuvvetlerinin karargâhıyla olan irtibatını kestikten son-

ra, taarruz edip onları geldikleri yere geri göndermekti.

Bu çarpışmada teknolojinin taktikler üzerindeki etkisi açıkça görülmüştü. İngiliz'lerin Crusader tanklarını ilk defa kullandıkları bu muharebede, iki taraf da birbirine karşı teknik bir üstünlük sağlayamamışlardı. Her iki tarafın da orta tankları isabet kaydettiklerinde diğerini safdışı bırakabiliyordu. Diğer taraftan, iyi mevzilenmiş tanksavarlar, bilhassa Alman'ların 88.likleri, çok etken oluyordu.

İngiliz tanklarının yüksek infilaklı mermiler atamaması ve topçularla yakın işbirliği yapmaması Almanlara büyük avantaj sağlıyordu. İngilizlerin Ağır Matildaları bile 88'ler karşısında yetersizdi. Fakat tankların karşı karşıya geldiği durumlarda Alman tank ateşi, Matildaların zırhına tesir edemiyordu. Teknik eksiklikleri azaltmak için yeni taktikler uygulanabilirdi.

Fakat savaşta askerlerden yapabileceklerinden daha çok şey istemek, onların güveninin kaybolmasına sebep oluyordu. Korkmuş bir insanın gösterebileceği maharet çok sınırlıdır. Alman tanklarının, kalın zırhlı düşman tanklarına karşı daha güçlü toplara ihtiyacı olduğu ortadaydı.

Rusya

Uyanışın Yarattığı Gerginlik

Bir Panzer subayı, 1940 yazını harbin en mesut zamanı olarak tanımlamıştı. Üstün kuvvetleri karşısında İngiliz'lerin daha fazla tutunamıyacağını düşünen Alman Silâhlı Kuvvetleri, kazandığı zaferlerin sarhoşluğu içindeydi. Artık, Avrupa'da önemli bir askerî güç olarak, Ağustos 1939 Paktıyla Almanya'ya bağlı olan Rusya vardı.

Bir kapalı kutu olan Rusya'nın, geniş ordusunu kuvvetli ve modern bir tank gücüyle donattığı sanılıyordu. Rusya'ya saldırmak, Alman'lar için bir felâket olabilirdi; Hitler 21 Temmuz 1940'ta, bu işi bir sene sonra gerçekleştirmeye karar verdi.

Anti-komünist bir siyasî grubun desteğiyle iş başına gelen Alman diktatörünün bütün dünyaya komünistliği yaymayı amaç gören bir milletle daha uzun bir zaman müttefik kalması beklenemezdi. Ruslar da, iki milletin bir gün muharebe meydanında karşı karşıya geleceğini biliyordu.

Fransa'nın artık bir engel olmadığını, İngiltere'nin gün geçtikçe zayıfladığını, Alman Hava Kuvvetleri ve Panzerlerin yetenek ve morallerinin doruğuna eriştiğini düşünen Hitler, bütün Avrupa'ya hükmetmek planının daha fazla geciktirilmesine gerek olmadığına inanıyordu.

Hitler, Rus ordularının kuvvetinden de şüpheliydi. Ona göre, politik baskılarla Rus Ordusunda subaylar arasındaki âhenk ve birlik bozulmuştu.

Gerek melzeme gerekse insan gücü bakımından Rus'lar, Alman'lardan çok üstündü. Rus'lar, aralarında 1000 tane üstün **T - 34** ve ağır **KV - 1** in bulunduğu 20,000 kadar tanka sahiptiler. Kalın zırh ve 76 mm.lik yüksek hızlı toplarla donatılmış olan T - 34 ve KV - 1 tankları, o zamanlar serviste bulunan bütün Alman tanklarından teknik bakımından üstündüler. Fakat Rus tanklarının çoğu, Rus'ların ilk tank ürettiği zamanlardan kalma, İngiliz'lerin **Vickers** modelini taklideden bazı hafif modeller ve çeşitli eski tip tanklardan oluşuyordu. Bunların yanısıra Ruslar'ın çok ağır ve büyük tankları da vardı. Rus harp araçları ya 37 mm.lik, ya 45 mm.lik, ya da 76 mm.lik toplarla donatılmıştı. Haziran 1941'de eski tanklardan

Guderian, Rusya içlerine doğru ilerleyen Panzer'lerini seyrederken

% 60'ının mekanik nedenlerden işe yaramaz durumda oluşu, makinaların güvenilmez, mürettebatın ise beceriksiz olduğunu ortaya koyuyordu. Bu arada T - 34 ve KV - 1'ler, yeni kurulan tank ve motorlu birliklere iltihak etmek üzereydiler. Fakat bu tankları kullanacak olanlar, henüz tanklara ve onların amaçlarına alışmış değillerdi.

•

Hitler, Panzer tümenlerinin sayısını iki kat arttırmış fakat toplam Alman tank gücünü sabit bırakmıştı. Haziran 1941'de, Rusya'ya karşı savaşabilecek 3200 tank vardı.

Bu tank miktarının Fransa'da kullanılandan pek fazla olmamasına rağmen,eski hafif tankların yerini Mark III ve Mark IV'ler almıştı. Altısı üç, diğerleriyse iki tank taburundan oluşan 20 Panzer tümeni mevcuttu. Tank sayısının sabit

kalmasına karşılık birlik sayısının artmış olması, 1940'dan beri sâdece karargâh sayısında gerçek bir artışın olduğunu gösteriyor. Bu komuta sistemindeki esnekliği arttırabileceği gibi, artan bürokrasi nedeniyle komuta sistemini felce de uğratabilirdi.

Hitler'in muharebe haritaları sembollerle doluydu. Bunlar, soy, asker sayısı ve makinaların ayrımını yapan işâretlerdi. Hitler savaşı eğitilmiş askerlerin kazanacağına inanan bir politikacıydı.

Rusya işgalini planlarken, politik değerleri askerî değerlerden ön planda tutuyordu. Böylece, 1940 - 1941 kışında, tâyin edilmekte olan stratejideki değişiklikler, bir sene önce Fransa'nın işgalinde olduğu gibi gün geçtikçe artıyordu. Rusya işgalinin planları hazırlanırken, hiçbir Alman 100 sene önce Napolyon'un başına gelenleri aklından çıkaramıyordu.

Sonunda **«Barbarossa Harekâtı»** diye adlandırılan plan hazırlandı. Plana göre, Güney cephesinin Kuzey kısmından, Kleist'in Panzer grubunun öncülük ettiği Mareşal von Rundstedt'in Güney Orduları Kiev'e doğru ilerlerken, Güney kısmını da Romen ve Macar orduları koruyacaktı.

Bu arada, Guderian ve Hoth'un kumanda ettikleri en güçlü Panzer birliklerinin yer aldığı Mareşal von Bock'un Merkezî Ordu Grubu, Minsk ve Smolensk'den geçerek Moskova'ya esas saldırıyı yapacaktı; Hoeppner'in Panzer birlikleri de Leningrad'ı alacaktı. Plân Hitler'in siyasî gayelerini ortaya koyuyordu. Amacı, irtibat ve ideolojik merkezleri almaktı; o günkü siyasî ortam içinde Rus ordusunu yenmeye garanti gözüyle bakıyor, sınai merkezlerin ele geçirilmesini ikinci plana alıyordu.

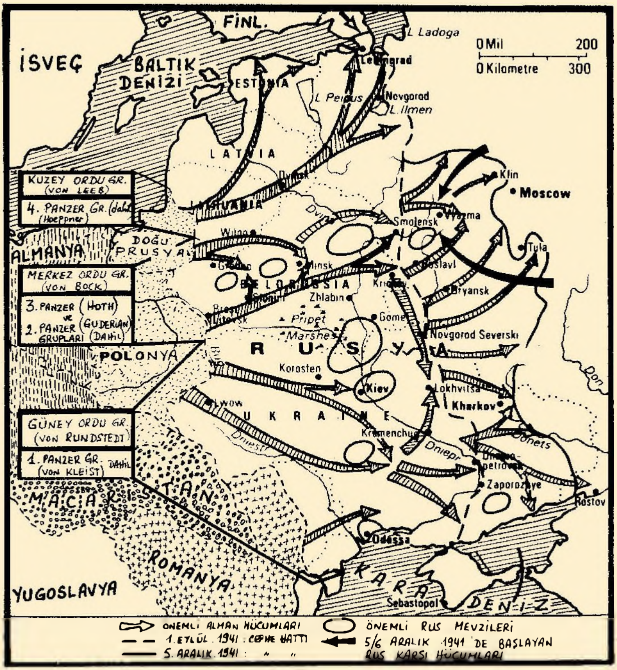
FİNL.
L. Ladoga
0 Mil 200
0 Kilometre 300
İSVEÇ
BALTIK DENİZİ
ESTONIA
Leningrad
L. Peipus
Novgorod
L. Ilmen
LATVIA
Dvinsk
LITHUANIA
Dvina
Klin
Moscow
Smolensk
Vyazma
Tula
Roslavl
Bryansk
Wilno
Minsk
Grodno
BELORUSSIA
Slonim
Zhlabin
Brest Litovsk
Pripet
Marshes
Gomel
Novgorod Seversk
RUSYA
Korosten
Kiev
Lokhvitsa
Kharkov
Don
Lwow
UKRAINE
Kremenchug
Dniepr
Donets
Dniestr
Dnepropetrovsk
Zaporozhye
Rostov
Odessa
KARA DENİZ
Sebastopol
KUZEY ORDU GR. (VON LEEB)
4. PANZER GR. (dahil) (Hoeppner)
ALMANYA
DOĞU PRUSYA
MERKEZ ORDU GR. (VON BOCK)
3. PANZER (HOTH) ve 2. PANZER (GUDERİAN) GRUPLARI (DAHİL)
POLONYA
GÜNEY ORDU GR. (VON RUNDSTEDT)
1. PANZER GR. (VON KLEIST) DAHİL
MACARİSTAN
ROMANYA
YUGOSLAVYA
ÖNEMLİ ALMAN HÜCUMLARI
1. EYLÜL 1941 CEPHE HATTI
5. ARALIK 1941 " "
ÖNEMLİ RUS MEVZİLERİ
5/6 ARALIK 1941'DE BAŞLAYAN RUS KARŞI HÜCUMLARI

1941- RUSYA HAREKÂTI

Alman Genel Kurmayının tek amacı, Rus ordularını yok etmekti; bu amaca ulaşmayı da Panzerler sağlayacaktı. Fakat Alman generalleri, Panzerlerin en etken şekilde nasıl kullanılacağı konusunda aralarında anlaşamıyorlardı.

Guderian ve Manstein gibi en ateşli Panzer taraftarları, ilk girme harekâtından sonra bütün Panzerlerin Rus mevzilerini arkadan sarmasını ve bunları da şaşkınlık içinde olan düşmanı bozguna uğratmak için, piyadenin izlemesini istiyorlardı. Daha tutucu komutanlar ise böyle bir harekâtta Panzerlerin diğer birliklerle yanyana savaşmalarını uygun görüyorlardı.

Her iki ekol de, Panzerlerin, düşman savaş çemberini yalnız başlarına uzun müddet tutamıyacakları konusunda hemfikirdiler. Derin hücum taraftarları, (Guderian ve Manstein) Panzerlerin sürekli olarak hareket etmelerinin hem düşmanı şaşırtacağını, hem de kendilerine emniyet sağlayacağını ileri sürerken geleneksel ekol, Panzerlerin diğer birliklerden çok uzaklaştıkları takdirde, her ikisinin de birbirine yardıma yetişemeden düşman kuvvetleri önünde eriyip gideceği fikrini savunuyorlardı. Bu anlaşmazlık harekât başlayana kadar çözümlenemedi: Teoride, Panzerler Kara Kuvvetlerinin kontrolu altındaydı, fakat gerçekte Panzer grup liderleri istedikleri gibi hareket ediyorlardı.

Mayıs ve Haziran 1941'de, Alman'lar, Baltık denizinden Karadeniz'e kadar olan Rus sınırına yayılmışlardı. Büyük insan ve makina topluluklarını, seyyar ikmâl depolarını ormanlarda ve sınır kasabalarında en iyi şekilde saklayabilmek için bütün faaliyetler hava karardıktan sonra oluyordu. Sınıra en son gelenler Panzerlerdi. Bunların bir kısmı yoğun bir eğitim tamamladıkları Almanya'dan, diğerleri ise Balkan'ları işgalden geliyorlardı. Bu ikinci gruptaki araçlar; bilhassa Yunanistan'ın güneyine kadar inenler, yüzlerce kilometre katetmişlerdi; bundan ötürü iyi bir bakım görmeleri gerekliydi.

Savaş araçlarına, önderlerine ve amaçlarına güvenleri sonsuz olan Alman askerlerinin morali çok yüksekti. Bu defaki görev cesaret kırıcıydı, Orta Avrupa'nın tarihten ders almış bu milletini, geniş Rus steplerinin boşluğu ürkütüyordu. Herşey büyük bir gizlilik içinde yürütülüyor, birçok yüksek rütbeli subay bile hedefin neresi olduğunu bilmiyordu: Meselâ, Manstein'in, Mayıstan önce haberi olmadı.

Almanlar, saldırmazlık ve ezelî dostluk söylevleriyle Rus'ların gerçekleri görmelerini engelliyememişlerdi. Batıdan gelecek tehlikenin farkına varmış olan Rus'lar, böyle bir saldırıyı karşılıyabilecek savunma hatlarını, aylarca önce hazırlamaya başlamışlardı; sınırdan çok içerilerde mevzilenen Rus'ların hazırlıkları tamamen savunmayı amaç güdüyordu.

Alman'ların ilk hareketi, Rus mevzilerine düşen bombalar ve Rusya içlerine kadar sokulan tanklarla oldu. Suyun üstünde sâdece, nefes almak için takılan bir borunun gözüktüğü tankların Bug nehri yatağını geçmeleri, bu sürprizi tamamlamıştı.

*

Hitler'in savaş haritalarındaki oklar, Rus topraklarına doğru yayıldı. Araziyi bu ufak haritadan tanımak istiyenler çok güç durumlarda kalıyorlar, çoğu zaman haritalar tasvir ettikleri arazilere pek benzemiyordu; meselâ Moskova'ya giden karayolu hiçbir zaman tamamlanamamıştı. Bu farklılıklar planları bozuyor, harekâtı yavaşlatıyor ve ikmâl maddelerinin gideceği yerlere ulaşmasını zorlaştırıyordu. Tankların paletleri, sık sık ikmâl maddelerinin taşınacağı yolları kullanılmaz duruma getiriyordu.

Herşeye rağmen 24 Haziran'da Merkezî Ordu Grubu, başlıca Rus kuvvetlerini Slonin yakınlarında sardı; Guderian'ın Panzer grubu Brest Litovsk'tan, 9'uncu Piyade ordusu da Gradno'dan gelmişlerdi. Bu arada Walno'ya gelen Hoth'un Panzer grubu, Slonin'den doğuya dönen Guderian'la Minsk'te birleşerek daha geniş çapta bir sarma harekâtını gerçekleştirmek için ilerlemeye devam ediyordu.

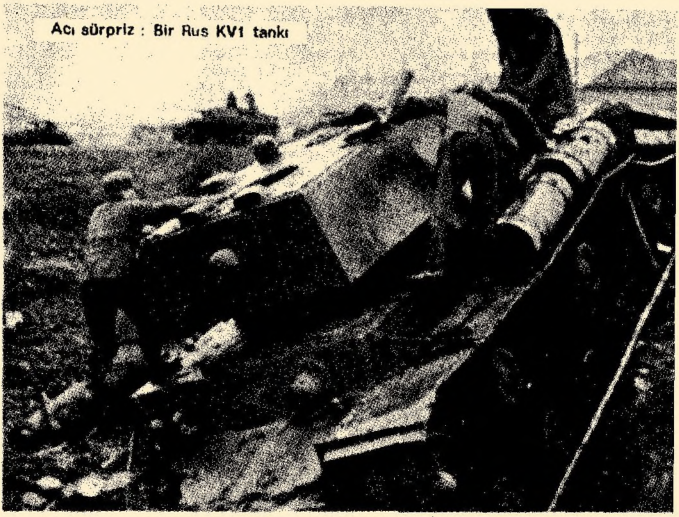
Acı sürpriz : Bir Rus KV1 tankı

Haritada, çok zayıf gözüken Panzer birlikleri, 24 Haziran'da başlayan Rus karşı hücumlarıyla yoklanmaya başladılar. Düzensiz ve küçük çaptaki mahallî saldırılarla başlayan Rus hücumları sonraları büyük çaptaki taarruzlar hâlini almaya başladı. Alman'ların modern tankları ve üstün kumanda sistemleri karşısında, eski Rus tankları başarılı olamıyordu. Bütün cephelerden gelen raporlar aynıydı: Toprağın sert ve kuru olduğu yerlerde ikmâl kamyonları kolayca ilerliyor, tank hücumları bütün şiddetiyle devam ediyordu.

Güney Ordu Grubuna mensup, Manstein'in Panzer grubu kısa bir zaman içinde Dvinsk'e gelmişti. Bu başarılı harekâtta, Manstein'in üstün komuta yeteneği büyük rol oynadı.

Bu ilerleyiş sırasında, bir ara diğer birliklerin 50 mil önüne geçen 8'inci Panzer ve 3'üncü Motorlu tümenler, üç Rus kolordusuyla karşılaştılar. Bu durum karşısında Rus'lar ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Bazıları Dvinsk'e doğru çekilmeye başlamış, diğerleri de Hoeppner'in 4'üncü Panzer ordusunun geçmek istediği dar koridoru kesmeye çalışmışlardı. Hoeppner bu koridoru geçerek Manstein'in kuvvetleriyle birleşecekti. Sürekli olarak hareket etmesinin düşmanı şaşırttığını ve dolayısıyla emniyette olduğuna inanan Manstein, çok memnundu. En büyük endişesi bilahare nereye gideceğine dâir verilecek emirdi. Yavaş hareket eden 16'ıncı Orduyu, Dvina nehrinden emniyetle geçirmek için, nehri geçme hattını tutmak gerekiyordu. Manstein, bu görevin kendisine verilmesini istemiyordu. Böyle bir durum, düşmanın Panzerleri fena halde kıstırıp, yok etmesine sebep olabilirdi.

Manstein, solundaki Reinhardt'ın Panzer Kolordusunun çok önünde idi. Reinhardt'ın gecikmesinin sebebini, kısmen de olsa Ruslar'ın teknik üstünlüğüne bağlamak doğru olurdu.

Reinhardt'ın 6'ıncı Panzer tümeninin iki harp grubu 23 Haziran'da bir yarma harekâtına girişmişlerdi. Sonradan, bir Rus KV - 1 tankının ana ikmâl yolunu tıkadığı öğrenildi. Tekerlekli ikmâl kamyonlarını araziden gönderme çabaları boşa çıktı; KV - 1'i 900 metre mesafeden 50 mm'lik tanksavarlarla safdışı bırakmak teşebbüsü boşa gittiği gibi, 76 mm.lik topla donatılmış Rus tankı, 12 tane 50 mm.lik Alman topunu kullanılmıyacak duruma getirdi. Nihayet 24 saat sonra, tankın arkasına geçirilen 88 mm.lik bir top KV - 1 in taretine iki mermi koydu.

*

Rus askerlerinin en korkutucu tarafları, azimli ve inatçı olmalarıydı. Hemen hemen 30 Rus tümeni, Minsk'te Merkezi Ordu Grubu tarafından

Uçsuz bucaksız stepler

sarılmış ve çok miktarda ikmâl maddesi ele geçirilmişti. Fakat birçok Rus askeri, çemberin zayıf yerlerini bulup kaçmayı başarabilmişlerdi.

Almanlar, Fransa'da olduğu gibi serbest hareket edemiyeceklerini, 6 Haziran'da 3'üncü Panzer tümeninin başına gelen bir olaydan sonra çok iyi anladılar: Merkezî Ordu Grubu'nun Güney kanadını korumakla görevli 3'üncü Panzer tümeni, Smolensk civarındaki Rus ordularını tuzağa düşürmek için bir teşebbüse girişmişti.

Zhlobin'e yaklaşınca yanlarına piyade kuvvetlerini almaya ve keşif için yeteri kadar izci göndermeye lüzum görmeyen 40 tank, düşman topçu mevzilerini farkedilmeden geçtiler fakat o sırada kasabanın dışında saklanmakta olan 30 Rus tankının yakın menzil ateşine mâruz kaldılar. Yan taraftan da, gizlenmiş olan topçular ateşe başlayınca, Alman tankları neye uğradıklarını anlayamadılar. 22 tank kaybedilmişti: Yine o sırada Rus mevzilerinin arkasına geçmeyi başaran bir başka tank taburu, bütün Rus tank ve toplarını mahvederek kaybedilen 22 tankın öcünü aldı.

Bu arada, Güney Ordu Grubundaki Kleist'in Panzer birliği Pripet bataklıklarının güneyindeki Rus kuvvetlerini bozguna uğratmıştı. Bozguna uğrayan Rus kuvvetleri, Panzerlerin sokulamıyacağı Kiev ve bu gibi büyük şehirlere doğru geri çekildiler.

Alman'ların en iyi askerî faziletlerinden biri de en az zayiat verecek şekilde hareket etmeleriydi: Direnmenin çok kuvvetli olduğu yerlerde düşmanı izlemekten kaçınırlardı. Rundstedt, Panzerlerin Kiev ve Pripet bataklıklarına hücum etmelerini, bu yüzden kabul etmedi. Bunun yerine, üstünlüklerini kabul ettirdikleri düzlüklerde tankları serbestçe harekete geçirdi ve 8 Ağustos'-

ta, Bug nehrinin doğusunda, iki Rus ordusunun en önemli kısımlarını içine alan büyük bir çemberi tamamladı.

Sefer başlıyalı altı hafta olmuştu. Bir zırhlı ordunun yaptığı bu en uzun seferde, makinalar yıpranmaya başlamıştı. Daha önce, yapılan seferlerden sonra, tanklar Almanya'ya geri getirilir ve oradaki Merkezî Bakım tesislerinde gözden geçerdi. Bunun alışılagelmiş bir yöntem olması ve ihtiyaç olmayacağı düşüncesiyle, sefer sırasında bakım ve revizyon yapabilecek seyyar sistemler kurulmamıştı. Rusya'da bozulan tankları tamir için gerekli teknisyenler ve yedek parçalar Almanya'da kalmıştı. Bunun yanısıra, bu savaştaki kayıplar daha öncekilerden çok fazlaydı.

Afrika'da olduğu gibi, Almanların kaderi tanklara bağlıydı. Guderian ve diğer Panzer kumandanları, yeni tanklar, motorlu vasıtalar ve takviye göndermesi için Hitler'e yalvarıyorlardı. Her general kendi cephesini düşünüyor ve halâ bu üçlü (Kuzey, Orta, Güney) ilerlemenin, Haziran'daki gibi devam edebileceğini zannediyorlardı.

Ağustos'un ilk haftasında, Alman işgalinin ilk hızı kaybolmuştu. Alman'lar, Rus kuvvetlerini bölerek neticeye gidebileceklerini ümit ediyorlardı. Aslında, durum bu kadar iyimser olmayı gerektirmiyordu. Leningrad'a gitmekte olan Kuzey Ordu Grubu, İlmen yakınlarında, çok kuvvetli bir mukavemetle karşılaşmış ve ancak Novgorod'a kadar gelebilmişti. Temmuz ortalarında, Smolensk yakınlarında, Rus kuvvetlerini bir başka tuzağa daha düşürüp imha eden ve ay sonunda Desna nehrini geçen Merkezî Ordu Grubu, artık Moskova yolunun açıldığını düşünüyordu. Güney Ordu Grubu 400 mil ilerliyerek Moskova'nın 200 mil yakınına kadar gelmişti. Fakat Alman Genel Kurmayı'nın, Güney Ordu Grubunun bulunduğu mevkii temizlenmeden önce, ne Moskova'ya saldırmaya, ne de doğuya doğru ilerlemeye niyeti yoktu.

Roslavl ve Smolensk arasında bulunan Guderian'ın Panzer grubunun yaptığı saldırının tahrikiyle, düzensiz bir Rus karşı hücumu olmuştu. Bu hücum, Moskova yolunu tutmakla görevli orta güçte bir Rus birliği tarafından yapılmıştı. Kiev ve Gomel arasındaysa Merkezî ve Güney Ordu Grupları tarafından bu bölgeye sürülmüş olan, 5, 21, 26 ve 37'inci ordulardan oluşan güçlü bir Rus kuvveti vardı. Bu Rus kuvveti Merkezî Ordu Kuvvetlerinin sol kanadı için büyük tehlike arzediyordu. Bunu sezinleyen Hitler de, Güney Ordu Grubuna, hem Kuzey Ordu Grubuna yardım etmesini hem de bu kuvvetleri yok etmesini emretti. Böylece, Moskova'nın işgalinin geciktirilmesi gerekiyordu.

Aslında, harekâtın gerçekleşmesi ikmâl maddelerinin gelmesine bağlıydı. Yollar, ilerlemek için gerekli olan ikmâl maddelerini taşıyacak ağır araçların geçemiyeceği şekilde yıpranmıştı; petrol stokları bitmek üzereydi; demir yolları ve köprüler tahrip edilmişti. Panzerlerin öncülüğünü yaptığı kuvvetlere, yeterli ikmâl maddeleri ancak Ağustos'un son haftasında ulaştırılabildi. Böylece, Guderian'ın Panzerleri Novgorod Severski'yi geçip güneye doğru, Kleist'in Panzer grubuysa Kremenchug yakınlarındaki Dinyepr'i geçerek kuzeye doğru ilerlemeye başladı.

Bu kolların arasında 400 mil kadar mesafe vardı. Bu arada ümitsizlik içindeki Ruslar, yeni bir kuvvet toparlıyarak Guderian'a saldırmak için hazırlıklara başladılar. Alman'ların çembere almak istedikleri mevkide 650 bin Rus askeri savaşıyor-

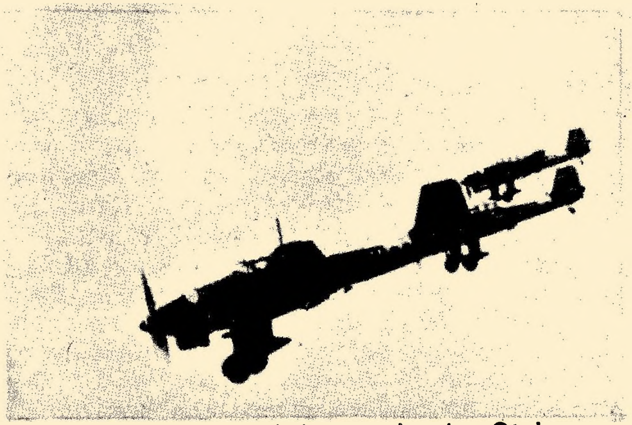

Hava desteği — Hedefe yönelen bir Stuka

du. Böyle büyük bir arena içinde, Panzer birlikleri ve Alman piyadeleri âdeta kaybolmuşlardı. Birlikler arasındaki mesafe gittikçe açılıyordu; belli bir mevkide 60 millik bir hattı tutmak görevi bir piyade tümenine verilmişti. Buradaki birlikler, çok defa düşmanla göğüs göğüse çarpışmak zorunda kalmıştı. Her iki tarafın da, uçsuz bucaksız Rus topraklarını kaplıyacak kadar kuvvetleri olmadığı için, mevziler arasındaki boşlukların doldurulması ancak süratli hareket eden araçlarla mümkün olabiliyordu. Böylece, Panzerler, sayıca az olmalarını, sürekli hareket ederek ve menzili arttırılmış silâhlarını kullanarak telâfi etmeye çalışıyorlardı.

Ukrayna'yı saran çemberin kuzey ve güney kolları 15 Eylül'de Lokhvitsa'da birleşti. Bu harekât Ruslar için bir facia olmuştu: Çok sayıda asker ölmüş, Alman hapishaneleri Rus esirleriyle dolmuştu.(*) Çember Kiev'e doğru daraldıkça ele geçirilen kıymetli harp malzemeleri de artıyordu.

(*) Bunların çoğu gönüllü olarak teslim oluyordu.

Çemberin zayıf kısmını bulup kaçabilen Rus'lar olmuştu: Bunların bir kısmı doğuya, diğerleriyse Partizan gerilla çetelerine iltihak etmek üzere batıya kaçıyorlardı. Tanklar, batıya kaçanları tâkip edemiyordu, çünkü buraları tankların geçemiyeceği orman ve bataklıklarla kaplıydı. Almanlar, bu mevkide ancak piyade kuvvetleriyle savaşabilirlerdi.

*

Panzerler bir zafer daha kazanmışlardı. Leningrad, Ağustos sonundan beri, kuvvetli bir çemberle kuşatılmıştır. Ağustos'ta Moskova'ya gitmek istiyen Alman'lar, Ekim'de böyle bir olanak bulamadılar. Çünkü Rusya'nın doğal müttefiklerinden ilki (**çamur**) yardıma yetişmişti.

Çamuru, çok kısa bir zaman sonra, bataklıkları donduran şiddetli bir soğuk izleyecekti; bu hava, Alman'lara büyük zorluklar çıkaracak, engellerin doğmasına sebep olacaktı. Hitler, mantığın sesini dinlemiş olsaydı, Rusya'da sefer mevsiminin geçtiğini anlar ve ordularını geri çekerdi. Almanlar tam bir zaferi ellerinden kaçırmışlardı, fakat Eylül sonunda mevzilendikleri yer savunma yapmağa ve 1942'de de saldırıya geçmeye çok uygundu. Bu arada Rus'lar kuvvetlerini toplayabilirlerdi, fakat çok az kayıp vermiş olan Alman ordusu da Almanya'dan getirilecek ikmâl maddelerini almakta güçlük çekmezdi ve kışı emin bir şekilde geçirebilirdi. Böyle bir kış geçirme planında, muhtemel Rus karşı hücumları da hesaba katılmalıydı.

Hitler'in ego'su, durmasına müsaade etmiyecekti. Böyle yanlış bir karar vermesine, Panzerlerin o zamana kadar kazandıkları parlak zaferler sebep oldu. Hitler iki hücum planlıyordu: Birincisi, 30 Eylül'de başlıyacak, hedefi aşağı Don havalisindeki sanayi merkezi Kharkov olacaktı. ikincisiyse Merkezî Ordu Grubunun Moskova'ya yapacağı üç koldan bir saldırı olacaktı. Bu arada, Kuzey Ordu Grubu, Leningrad çemberini daraltıyor ve şehrin banliyölerine giremiyeceğini bildiği için Merkezî Ordu Grubu'nun Moskova'ya girme şansının çok az olduğunu görüyordu. Hitler'in planladığı her iki hücum da başarılı olmuş, Alman'lar düşmanın geri saflarına kadar girip Rusları sararak, çemberi yaramıyanları esir almışlar ve yeni avlar bulmak üzere doğuya uzanmaya başlamışlardı. Ruslar, bilhassa tanklardan o kadar kayıp vermişlerdi ki, artık mahallî cephelerde sayı üstünlüğü Almanlarda oluyordu.

Moskova'ya giden yolda hiç bir engel kalmamıştı; eğer Panzerler civarındaki Rus mevzilerini temizlemekle zaman kaybetmeselerdi, Moskova'ya girmeleri pek zor olmazdı. Bu mevzileri savunan binlerce askerin feda edilmesi, Rus Genel Kurmayına başkentin savunulmasını güçlendirmek için gerekli olan zamanı sağlamıştı. Zaporozhye'de kalabalık bir Rus ordusunu saran Güney Ordu Grubu da, güçsüz bir savunma ile karşılaşmıştı. Görevlerini başarıyla tamamlayan iki temel ordu grubu, Ekim ortalarında tekrar ilerlemeye hazırdılar.

Rus'lar, çemberlerden büyük bir ustalıkla kurtuluyor ve emin bir üsse doğru gittikleri için, geri çekildikçe güçleniyorlardı; buna karşılık yalnız Rus'larla değil, soğuk, buz ve kötü yollarla mücadele eden Almanlar ise ilerledikçe zayıf düşüyorlardı.

Sık sık eriyen buzlar, çamura dönüşüyor, gerek yollar gerekse arazide ilerlemek çok güç hattâ imkânsız oluyordu. Bu gibi şartlar, geniş, çelik

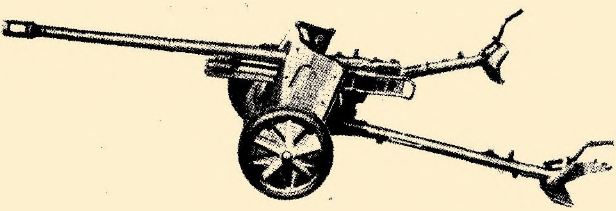

50 mm'lik tanksavar topu Pak 38
1941 yılında kullanılmaya başlanan bu tanksavar topları 37 mm.lik topların yerini aldı. Bu model, 88mm.'lik çift amaçlı ve daha güçlü topların yanı sıra kullanıldı ve Alman tanksavar savunmasının temeli oldu. Panzer birliğinde cenah savunmalarında tek eksen etrafında dönebilmesi yönünden yararlı oldu. AP 40 mermileri kullanıldığı zaman top namlusunun hızı saniyede 3,940 fiti buldu. Hızının yüksekliği nedeniyle de, 1000 yarda uzaklıktan 30 derece meyilli 56 mm. kalınlığındaki zırhları delebilecek nitelikteydi.

paletli Rus tanklarına Alman tankları karşısında önemli bir üstünlük sağlıyordu. Dar paletli Alman tanklarının toprağa daha çok basınç yapması, Rus tanklarından daha kısa bir zamanda çamura veya kara batmalarına sebep oluyordu. Bu temel teknik üstünlük, kış harbinin ilk zamanlarındaki Rus başarılarının en önemli nedenlerinden biridir: Alman'lar tanklarına geniş palet takana kadar, Rus tankları karşısında başarılı olamamışlardı.

Netice itibariyle, Alman'lar ilerlemeye devam ettiler; bunda Alman'ların mahareti kadar Rus'ların içinde bulunduğu kötü koşulların da rolü vardı. Gittikçe artan dondurucu soğuğun ve artan karın yarattığı şartlar, Alman askerleri için çekilmez bir hâl alıyordu; Moskova'da Ocak 1942' de ısı — 35°'ye düşmüştü.

Moskova yaklaştıkça, Napolyon'un 1812 tecrübesi Alman generallerinin üzerine bir kâbus gibi çöküyordu. Fakat Napolyon sâdece insanlarla uğraşmıştı, oysa Almanlar, makinalaşmanın getirdigi çeşitli sorunlarla da uğraşmak zorundaydılar.

Almanya'daki merkezî bakım sistemiyle cepheler arasındaki uzaklığın büyük oluşu, Rusya'da dağınık bir bakım sistemi kurma gereğini doğurdu; böylece Alman'lar cepheye çok miktarda yedek parça gönderme çabalarına başladılar. Ne yazık ki, yakın zamana kadar endüstri kesimine ait bir sorumluluğun, bu işe hazırlıksız olan askeri personele devredilmesi yedek parçaların yanlış yerlere gönderilerek ziyan olmasına yol açmıştı. Meselâ, Güney Ordu Grubuna kendinde olmayan tanklara ait yedek parçalar gönderilirken, bu parçalara şiddetle ihtiyacı olan Kuzey Ordu Grubu, bunlardan yoksun bırakılıyordu. Savaş alanları Almanya'daki bakım merkezine gönderilemiyecek kadar tâmiri imkânsız tanklarla dolmuştu. Bunlar zaten yeterli olmayan yolları tıkıyor, ileri cephedeki tankların mahallinde tâmir edilebilmeleri için yapılan yedek madde sevkiyatına engel oluyordu, Panzerlerin temel kudreti, Alman ordularının ise vurucu gücü gün geçtikçe eriyordu.

İlerlemenin, Ekim sonunda birdenbire durması Hitler'e acı bir sürpriz olmuştu: Henüz ordula-

Dipsiz çamur

rının çözülmeye başladığını ve anavatanlarını canla başla korumaya çalışan Rus direnmesinin azmini anlıyamamıştı. Eylül'de kumar gibi gözüken Moskova'ya yapılacak olan bir saldırının Kasım ayındaki tekrarı askeri bir intihardı. Tank gücü çok azalmış, şiddetli soğuktan araçların silindirleri çatlamış ve soğuk, askerlerin savaş ruhunu kırmıştı. Kış hazırlığı yapılmamış olduğu için. bütün ordu perişan olmuştu.

Herşeye rağmen Moskova'ya girmek için son bir gayret gösterilmiş, fakat gerekli ruhu yarat-

Karşı hücum — Alarma geçmiş bir tanksavar mürettebatı

mak için Komutanlar askerlerin ulusal duygularına hitap etmek zorunda kalmışlardı. Rus'ların sürekli ve çeşitli yönlerden gelen karşı hücumlarına uğrayan, bu arada dondurucu soğuk ve tipi ile de ölesiye mücadele eden Alman'lar, bu kez çok az bir ilerleme kaydedebilmişlerdi.

Moskova yakınlarındaki ormanlarda mevzilenmiş 2'inci Panzer tümeninden birkaç piyade, şehrin banliyölerine girdilerse de; fabrikalarını korumak için açığa çıkan işçiler tarafından geldikleri yere gönderildiler. 5 Aralık'ta Alman'lar, bütün hücum planlarını durdurmak zorunda kaldılar, çünkü Rus'lar ilk geniş çaptaki karşı taaruzlarına o gün başladılar.

Rundstedt'in Don nehri üzerindeki Rostov'a gelmesi, 37'inci Rus Ordusu'nun başarılı karşı hücumunun bir belirtisiydi. Alman'lar 21 Kasım'da Rostov'u almışlar, fakat 9 gün sonra şehri terkederek Rus kuvvetlerinden kaçmaya başlamışlardı. Panzerler ilk defa geri çekilme harekâtına katılıyordu. Ordu'nun kaçmakta olan geri kalan kısmına zaman kazandırmak için düşman kuvvetlerini tutmaya çalışıyorlardı. Hücumdaki görevlerinin tam aksini yapan Panzer birliklerinin bu kez vazifeleri kapıları açmak değil, kapatmaktı. Güney Ordu Grubu, duruma az da olsa hâkim olup birkaç mil geri çekilirken, Moskova cephesindeki Alman'lar ümitsiz bir mücadele içindeydiler. Orada, Rus'lar Alman'ların gördükleri şekilde bir çevirme harekâtına girişerek, Merkezî Ordu Grubu'nu iki kanattan da Vyazma'ya doğru kuşatmaya başlamışlardı.

Hitler'in '**dur ve savaş**' emrinin direnmeyi güçlendirmesi ve muhtemel paniği önlemesine rağmen, ümitsiz bir durumda kalan Alman'ların yapabilecekleri tek şey geri çekilmekti. İki yıllık sürekli bir ilerlemeden sonra, bu konuda eğitilmemiş Alman Ordusu'nun artık kendisini geri çekme sanatını öğrenmesi gerekiyordu.

Alman'lar büyük bir gayretle, ellerinden geldiği kadar az zayiat vermeğe çalışıyordu. Yaralılar ve tanklar düşman eline bırakılmıyor ve bırakmak zorunda kaldıkları tankları kullanılmaz duruma getiriyorlardı.

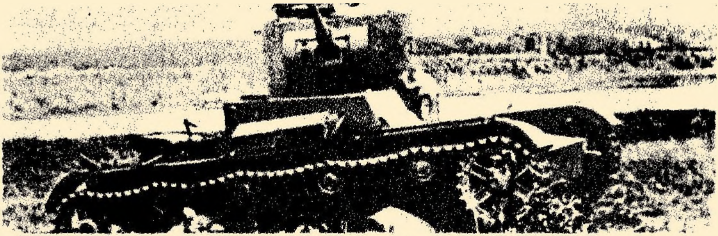

Teslim olan Rus tank mürettebatları

Geri çekilmenin güzel bir örneğini veren Klin'deki 1'inci Panzer tümeni, aynı zamanda çemberi yarmakta da ustalık göstermişti. Hoeppner'in Panzer grubu Moskova'nın kuzeyinden geri çekilmeye başladığı zaman, 4'üncü Ordunun ve Panzer grubunun batıya kaçmasını sağlıyacak Klin'deki yolu açmak üzere 1'inci Panzer tümeni oraya gönderilmişti. Müteharrik bir birliğe uymayan statik bir taktikle bu görevi başaran 1'inci Tümen, görevini yaparken düşman tarafından sarılmıştı. Çemberi yarmayı kolaylaştırmak amacıyla, anayolu tıkayan düşmanın dikkatini başka tarafa çekmek için piyade bölüğü gösteri hücumu yapmak üzere gönderildi.

İlk ilerlemeleri sırasında, 1'inci Tümen bir kez daha sarılmıştı: Bu defa daha önceki taktiklerin tam tersini başarıyla tatbik ederek düşmanı şaşırtıcı hücumlarıyla aldatmayı ve çemberden kurtulmayı başardılar. Tanklar ve diğer motorlu

araçlar süratle ricat ederken topçular bombardımana devam ediyor ve geri çekilme sıralarını bekliyorlardı. Tümen 24 saat sonra cephenin başka bir kısmında faaliyete geçmişti.

Sık sık ümitsiz durumlara düştüğü halde pek az çöküntü belirtileri gösteren ricat hâlindeki Alman ordusu, sürekli olarak amatör fakat zinde Rus birlikleriyle savaşıyordu. Sanki Alman'ların kazandığı zaferler düşman ordularını azaltmamış da çoğaltmıştı. Alman Genel Kurmayı'nın 1941 Aralığında yaptığı tahmine göre, Rus'ların sâdece

Rus tankı ve Rus köylüleri

cephede, 200 piyade, 35 süvari tümeni ve 45 tank tugayı vardı. Bu, Rus'ların sayıca Alman'lardan iki kat daha güçlü olduğunu gösteriyordu; diğer taraftan eğitim ve yetenek yönlerinden Alman'lar daha ağır basıyordu. Rus saldırılarının da cephe genişliği ustalıktan değil de sayıca çok fazla olmalarından ileri geliyordu. Bilgisizce saldırıyor, büyük sayı üstünlüğünden ötürü kazanıyor ve korkunç zayiat veriyorlardı. Alman kayıpları, modern ve parlak bir ordunun önemli unsurlarını teşkil ettiği için, nitelik yönünden ciddiydi.

Geri çekilmenin doğurduğu panik yatışır yatışmaz, Alman'lar mutad harekât yeteneklerini tekrar kullanmaya başlıyorlardı. Düşmandan olduğu kadar soğuktan da korunmaya çalışan Alman birlikleri yolların birleştiği yerlerdeki kasaba ve köylerde kirpi teli engelleri hazırladılar. Bu yöreler etrafında Rus saldırıları devam ederken ikmâl maddeleri ihtiyaçları hava kuvvetleri veya müteharrik kuvvetler tarafından sağlanabilirdi.

Geri çekilme sırasında, geniş topraklar ve çok miktarda malzeme (çoğu Rus'lardan alınmıştı) bırakılmıştı. Panzerler Rus'ların yarma hareketlerini önlemekle görevlendirilmişlerdi. Müteaddit Alman karşı hücumları; beklenmiyen saldırılara hazırlıklı olmayı henüz öğrenmemiş olan Rus'ları şaşırtıyordu: Sürpriz, gerek hücumda olsun gerekse savunmada Panzer birliklerinin en başarılı savaş taktiğiydi. Karşı durmak, üstün bir hareket yeteneğine gerek gösteriyordu; fakat, araçların çamura saplanmasına veya soğuktan donmasına sebep olan hava şartları buna imkân vermiyordu. Tam Rus'ların saldırısına uğradığı sırada şiddetli bir soğuk dalgasıyla karşılaşan 6'ıncı Panzer tümeni bütün araçlarını kaybetmiş ve bir bölüğe inmişti. Bu yüzden askerler haftalarca tüfekleriyle savaşmak zorunda kalmışlardı.

Mart sonunda Rus'lar yorgun düşerken, Almanlar durumu düzeltiyorlardı. Kış boyunca, Alman kuvvetlerinde, techizatında ve düşünce tarzında büyük değişiklikler olmuş ve bu arada, Guderian ve Rundstedt'in de aralarında bulunduğu, bazı değerli subaylar görevlerinden alınmıştı. Panzer birliklerinde teknik değişiklikler yapılmasının şart olması yanısıra bütün ordunun harekâtını etkileyen Panzer taktiklerinin de tekrar gözden geçirilmesi gerekiyordu.

T - 34 ve KV - 1'lerle karşılaştıktan sonra, bu mükemmel silâhları altedebilecek tanklar yapılması konusundaki çalışmalara öncelik tanınmıştı. Alman tank askerlerinin T - 34'ü taklit etmek arzuları reddedilmişti. Çünkü Almanya, T - 34'ü bu kadar etken kılan zırh ve hafif alaşımlı dizel motoru yapabilecek tesislerden yoksundu.

Hatırlanacağı gibi 1937 ve 1939 yıllarında daha güçlü orta ve ağır tanklar yapılması için çalışmalar başlamış; fakat bu çalışmalar o kadar yavaş gitmişti ki 1941'de ancak modelleri yapılabilmişti. Ne yazık ki modeller bile o gün için modası geçmiş tanklardı, çünkü artık amaç T - 34'lere denk bir silâh yapmak değil de, T - 34'lerden sonra gelecek daha güçlü tanklara denk tanklar üretmek olmalıydı.

Böylece paniğe yakın bir atmosfer içinde, bu modelleri, daha güçlü daha etken duruma getirmek için, çalışmalar başladı.

Yeni tanklar yapılana kadar, onların yerini doldurabilecek yetenekte tanklara ihtiyaç vardı. Neyse ki Hitler ve Guderian'ın çok önceleri Mark III'leri 50 mm.lik topla donatmak arzuları yerine getirilmeye başlanmış, Mark IV'lere 75 mm.lik toplar yerleştirilmiş ve her iki tank da daha kalın zırhlarla techiz edilmişti. Bu aşamalar, Alman tank gücünü geliştirmiş ve dengeyi fazlasıyla sağlamıştı.

Eski tankların şaselerine toplar yerleştirmek suretiyle oluşan hücum ve tank avcı araçları daha kudretli tanksavar toplarıyla donatılmıştı. Daha kudretli toplar yapmak, tank yapmaktan çok daha kolay ve az zaman isteyen bir iş olduğu için, bu araçlar hayatî önem kazanmışlardı. Daha kolay ve ucuz üretilen hücum araçlarının dezavantajı, tanklar kadar hareket yeteneğine sahip olma-

Yanan bir tankı terkeden mürettebatı

malarıydı. Piyade tanksavar savunmaları arasındaki boşlukları doldurmaları ve Panzerlere daha az ihtiyaç hissettirmeleri, onları önemli kılan etkenlerdi. Panzer birliklerinde görev yapmamakla beraber bu araçların, onları tamamlayıcı bir fonksiyonları vardı.

Herşeye rağmen, Alman tanklarının Rus cephesindeki kötü durumu devam etti. Dağınık bakım sistemi kurulunca, bakıma ihtiyacı olan tanklar atölyelere akmağa başladılar, fakat yedek parça yetersizliği, buraların tam kapasitede çalışabilmelerini engelliyordu. Sırtında ağır bir yük olan tank endüstrisine, hiçbir zaman böyle uzun bir sefer için yeterli olan yedek parçaları yapması söylenmemişti, zira böyle durum tank üretiminde kesinti yapmaya yol açabilirdi. Devamlı olarak tank üretiminin arttırılması istendiğinden, yedek parçaların tedariki daha büyük bir sorun hâline geliyordu.

Nitelikten çok niceliğe önem veren Hitler, 1941 - 42 kışı boyunca, Rusya'da telef olan Panzer birliklerinin yerine yenilerinin kurulmasını emretmişti. Fakat yedek parça sorununun gün geçtikçe büyümesi, Mayıs 1942'de tank üretiminden kısıp, yedek parça üretimine yönelmeleriyle sonuçlandı. Bu koşullar altında, gerek cephedeki, gerekse yeni kurulmakta olan birlikler tam güçlerinden yoksun kalıyor, sanayi politikasında sık sık oluşan değişiklikler de buna tuz biber oluyordu.

Bu arada, tesviyeciler malzeme yoksunluğundan ötürü o kadar güç durumda kalmışlardı ki, tamir için cepheden Almanya'ya gitmekte olan tankların yararlı olabilecek parçalarını sökmek ve bu tankları Almanya'daki fabrikaya iskelet hâlinde göndermek yaygın bir hâl almıştı. Büyük güçlükler içinde kış geçmiş, ilkbahar gelmişti. Artık neler olabileceği, Hitler'e, hava şartlarına ve Rusların yeniden toparlanmalarına bağlıydı.

Çöl Zırh Kontrolunda

Araçlarını harekete hazır tutmakta güçlük çeken ilk Alman askerî örgütü, zayıf ikmâl hattının sonunda yer alan Rommel'in Afrika Birlikleriydi. İki Panzer tümeninin (5'inci Hafif tümen ve 21'inci tümen) tank taburlarına dördüncü bölüklerin ilâve edilmesi ancak Mayıs 1942'de oldu.

Afrika Birlikleri başından beri, maharetleri ve ele geçirdikleri düşman ve müttefik malzemeleri sâyesinde ayakta durabilmişlerdi. Gönderilen takviye teçhizatın büyük bir kısmı denizin dibini boylamış, fakat Tanrı'nın da yardım ettiği Almanlar gerek İngiliz'lerden ele geçirdikleri, gerekse İtalyan'lardan kalan ikmâl maddelerini akıllıca kullanarak durumlarını düzeltebilmişlerdi.

Tobruk'taki kalenin durumu, 1941 ve 1942'de çölde savaşanların aklından çıkmıyordu. İngiliz'ler, kaleyi kurtarmak ve Afrika Birliklerini yok etmek; Rommel ise, İngiliz'lerle Mısır'da hesaplaşmadan önce burayı ele geçirmeyi gerekli bir başlangıç olarak görüyordu. İngiliz'ler de, Alman'lar da, plânlarını diğerinden önce uygulamaya çalışıyordu. Her ikisi de 1941 Kasım'ının başında hazırlıklarını tamamlamayı başardılar. İlk harekete geçen İngiliz'ler oldu. Bu harekâtı **«Haçlı harekâtı»** diye adlandıran İngiliz'lerin, Tobruk'a doğru üç kol hâlinde ilerlemeye başlaması, Rommel için bir sürpriz oldu. Eylül'de Mısır'daki İngiliz mevzilerine 21'inci Panzer tümeninin başında bir saldırı yapan Rommel, düşmanın bir taarruz harekâtına hazırlandığını farkedememişti.

İngiliz'ler saldırdığı zaman, Mısır'dan, kuşatılanlara yardım etmek amacıyla gelecek olan İngiliz kuvvetlerinin önünü kesmek için iki Panzer tümenini limanın doğusuna yerleştiren Rommel, Tobruk'a hücum etmek üzereydi. 50 mm.lik tanksavarlarla Haziran'a nisbetle daha iyi durumda olan Rommel, ordularını gelmekte olan savaşa en uygun şekilde mevzilendirmişti. İngiliz'lerin 756 tankına karşılık Almanların 569 tankı vardı. Diğer taraftan Alman topları sayıca üstün ve daha da etkendi. İngiliz'lerin zırhlı tugaylarını dağınık bir düzenle kullanmalarına karşılık, Alman'lar toplu bir düzeni tercih ediyorlardı. Bir haftalık zor ve karışık bir manevradan sonra Tobruk'un güneyinde, Sidi Rezegh yakınlarında Afrika Birlikleri, İngiliz zırhlı birliklerini tuzağa düşürerek yenmeyi başardılar.

Bu tank savaşları Rusya'dakilerden daha küçük çapta oluyordu. Fakat sınırlı olmalarından ötürü, tank muharebesinin inceliklerini daha açıkça ortaya koyuyorlardı. Bunların derin bir şekilde incelenmesi Komutanlara faydalı olabilirdi.

Ateş düellosu, görüntü aldatmasının müsaade ettiği maksimum uzaklıkta oluyordu. Her iki tarafın da atış isabetinin pek parlak olmamasına rağmen Alman'ların optik üstünlüğü tank topçularının daha isabetli ateş etmesini sağlıyordu. Mekanik arızalardan ötürü olan tank kayıbı, savaşta

kaybedilen tanklardan daha fazlaydı; her iki tarafın da tank gücünün sürekli azalıp çoğalması, tâmir gruplarının gayretlerini ve topçu tahribatını yansıtıyordu. Cepheye en hâkim mevkiin işgal edilmesinin ikinci planda kaldığı, devamlı hareket hâlinde oluşan bu muharebede, çöl bir tank mezarlığı hâline geldi. Bundan ötürü tank mezarlıklarının tâmir grupları tarafından işgali bir zafer sayılabilirdi.

Rommel, İngilizlere öldürücü darbeyi vuracağı noktaya eriştiği zaman büyük bir taktik hatâsı işledi. Eğer 24 Kasım'da Sidi Rezegh'de tuzağa düşürdüğü İngiliz'leri 24 saat daha ufalamaya devam etmiş olsaydı, zafer onun olabilirdi. Bunun yerine, o, Mısır sınırı boyunca İngiliz irtibat sistemini hedef alan heybetli bir tarama harekâtına girişmiş ve dolayısıyla sarsılmış İngiliz kuvvetlerine, savaşta hasara uğramış çok sayıda tan-

kı tâmir ederek tekrar kendisine karşı kullanma olanağı sağlamıştı. Bu durum, İngiliz'lerin çok lehine oldu, çünkü Rommel'in sınır baskını yalnız İngiliz'lere tank kazandırmakla kalmamıştı. Rommel savaşın kontrolunu kaybederek, kuvvetlerini iyi idare edemediği bu saldırıda Panzerler kendilerini çok güç durumda bırakacak bir zayiat vermişlerdi. Tobruk yakınlarındaki savaşın 15 gün daha devam etmesine ve Panzerlerin İtalyan'larla işbirliği yaparak bazı yüzeysel zaferler kazanmasına rağmen bu kuvvetler yenilmekten kurtulamadılar. Rommel'in tank gücü azalmış, ikmâl maddeleri tükenmişti. Eğer El Agheila'ya çekilmeyi başaramasaydı birliklerinden geriye eser kalmazdı. Alman askerleri burada da Rusya'da olduğu gibi cesaretle ve yokluk içinde savaştılar.

Amerika'nın müttefikler tarafında savaşa gir-

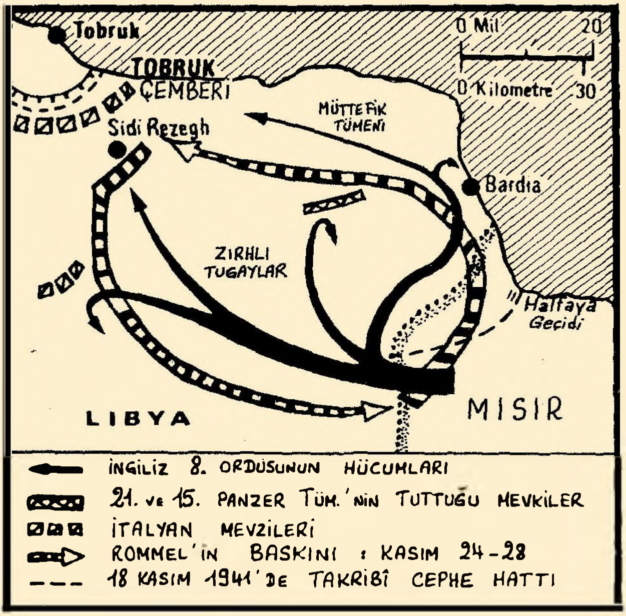
Tobruk
TOBRUK ÇEMBERİ
Sidi Rezegh
MÜTTEFİK TÜMENİ
0 Mil 20
0 Kilometre 30
Bardıa
ZIRHLI TUGAYLAR
Halfaya Geçidi
LIBYA
MISIR
İNGİLİZ 8. ORDUSUNUN HÜCUMLARI
21. ve 15. PANZER TÜM.'NİN TUTTUĞU MEVKİLER
İTALYAN MEVZİLERİ
ROMMEL'İN BASKINI : KASIM 24-28
18 KASIM 1941'DE TAKRİBÎ CEPHE HATTI

CRUSADER HAREKÂTI - 1941

mesi, Amerikan endüstrisinin böyle bir madde harbinde oynayacağı rolün bilinmesine rağmen, askerlerin morali üzerinde âni bir yıkıcı tesir yapmadı. Engeller ve hayâl kırıklıkları hiçbir zaman Alman askerlerinin kendilerine ve önderlerine olan güvenini sarsmaya yetmemişti. Geri çekilirken birden meydan okurcasına geri dönerek tâkip edenlere saldırır ve büyük zayiat verdirirlerdi. Bir ara geri çekilmelerinin sonuna gelmişlerdi. Bu sırada karşı saldırıya geçen düşmana yeni bir karşı hücum yapmışlardı. Bu hücumda tank ve tanksavarlar daha önce hiçbir saldırı harekâtında görülmemiş bir şekilde işbirliği yaptılar.

Alman karşı taaruzlarının başarılı olmasının nedeni, düşman birlikleri yazma, çizme emir ve yetki isteme tutkusu içinde boğulurken, Panzerlerin yeni şartlara derhal uyabilmeleriydi. Alman yöntemlerinde, İngiliz'lerde olmayan bir devamlılık görülürdü. (Bunun nedeni Alman Komutanlarının uzun müddet görevlerinin başında tutulmuş olmalarıydı.) Alman Komutanlarının çoğunun âdet üzere cephede çalışarak yorgun düşmelerine rağmen pek azı görevden alınmıştı. Rommel'in yeni saldırısı başarılı oluyordu. Ocak sonunda İngiliz'ler Bingaziden atılmış, ön saflardaki kuvvetleri, İtalyan'ların yardımına gerek kalmadan Alman'lar tarafından yokedilmişti. Şaşkınlıktan donup kalan esas Ingiliz kuvvetleri bu kez Gazala'da bir savunma hattı tesis edip, Tobruk civarını perdelemeye başlamıştı.

Rommel'in görüşüne göre, çöl harbi o zamana kadar geldiği gibi devam edemezdi. Afrika'daki Birliklerinin her mahalli zaferi, İngiliz'lerin tekrar güçlenmesini gerektiriyordu. Rommel, Amerika ve İngiltere'nin, Afrika'ya sel gibi ikmâl maddeleri akıttığından haberdardı. Yakın bir zamanda tam bir zafer kazanmadığı takdirde Afrika Birliklerinin sonu gelmiş demekti. Aynı zamanda Ingiliz'lerin bir gün kendisininkine denk bir taktik geliştireceğini de tahmin ediyordu.

Alman'ların 1942 ortalarına kadar Afrika'daki savaşları ya savunma ya da ganimet ele geçirmek amacıyla oldu. Rommel, daha sonra İngilizleri Gazala'da yenerek Kuzey Afrika'daki İngiliz etkisini ilelebet yoketmek, Tobruk'u almak ve sonra da Mısır'a ilerliyerek Süveyş kanalı üssünü ele geçirmeyi arzuluyordu. Bu plana göre Rommel, Hitler'in tâlimatının aksine hareket edecekti. Hitler ondan Tobruk düştükten sonra durmasını ve Afrika Birliklerinin deniz irtibat hattını kontrol eden Malta'yı işgal etmesini istiyordu.

26 Mayıs 1942'de Rommel her zaman olduğu gibi yine Panzerlere güvenerek hücuma geçti. Ingilizlerin kıyıdan Bir - Hakeim'e kadar olan mayın tarlaları arasında bir piyade savunma hattı hazırladığını anlıyan Rommel, cephe gerisindeki Ingiliz zırhlı birliklerine saldırmadan önce, zırhlı birliklerini güneyden bir kuşatma harekâtına başlattı.

Rommel'in düşmanın reaksiyonu hakkındaki tahminleri doğru çıkmıştı: Ingiliz tankları daha önceleri olduğu gibi yine dağınık bir düzeydeydiler. Fakat, daha iyi silâhlanmış ve zırhlanmış Amerikan **Grant** tankları ve 6 librelik ( ) İngiliz tanksavarlarıyla karşılaştığı zaman, teknik kalite ve yetenek konusundaki tahminlerinin yanlış olduğunu anlamıştı. Ayrıca mayın tarlaları da Alman'lara büyük güçlükler çıkarmıştı.

Grant'lar, öncü Alman Kuvvetlerinin bir süre harekâtı durdurmalarına sebep oldu. Buna; savaş alanında umdukları kadar işe yarar ikmâl malzemesi ele geçirememeleri de tesir etmişti.

30 Mayıs'ta Rommel'in Ingiliz zırhını yenemediği açıkça belli olmuş, ikmâl maddeleri tükenmişti; düşman tarafındaki mayın tarlalarının arkasında kalan yerde mevzilenmiş ikmâl birliklerinin tam zamanında gelmesini sağlayacak bir geçidin açılabileceği ümidiyle bekliyordu. Bu arada, geçit olarak kullanılacak olan mevkiin, düş-

---

( ) 50 mm. lik Alman tanksavar topunun benzeri.

man piyadeleri tarafından tutulmuş olduğunu keşfetmek, Afrika Birliklerinin şansını daha da azalttı.

Müteakip harekât, zırhlı tekniğin geliştirdiği ana bir aşamayı gösteriyordu. Rommel, Ingiliz'lerin hiç vakit kaybetmeden, bütün kuvvetleriyle bu sıkışık savunma hattına (buraya kazan adı verilmiş) saldıracaklarını düşünmüştü. Dolaşarak güneye gitmesiyle kurtulabilirdi, fakat bunun için yeterli yakıtı yoktu. Seçme hakkı olmayan Rommel, ümitsiz bir şekilde Ingiliz'lerin tanksavarlara saldırarak mahvolmalarını bekliyordu. Ingiliz'lerin yaygın bir düzen içinde hücum edeceklerini, mayın tarlalarında hiçbir engelle karşılaşmadan çıkıp kaçabileceklerini düşünemiyordu.

Aslında, Kazan'a yapılan İngiliz saldırılarında, Panzerler hiç hasar görmemiş, bilâkis İngiliz tankları kayıp vermişti. Bir defasında, içme suyu yokluğundan ötürü Rommel teslim olmayı bile düşündü.

Birkaç gün sonra Kazan'dan çıkmayı başaran Alman'lar önce Tobruk'un batısında, sonra Tobruk'ta İngiliz ordusunu tehdit etmeye başlayarak İngiliz'leri istedikleri yerde savaşmaya teşvik etmişlerdi. Panzerler yine her zamanki taktiklerini uygulamak istiyorlardı. Zırhlı birlikler ve tanksavarlar düşman için hayati olan bir mevkii işgal edecek ve sonra burayı tekrar almak istiyen düşman kuvvetleri, toplar ve hareket hâlinde olan tanklar tarafından yok edilecekti.

Ingiliz'ler Gazala'da bu şekilde tuzağa düşürüldü ve harbin başında sayıca çok üstün olan tank güçleri bu tuzaktan sonra, çok zayıf düştü.

Artık, Tobruk'taki piyade birliklerini koruyabilecek ve Mısır sınırında bir müteharrik savun-

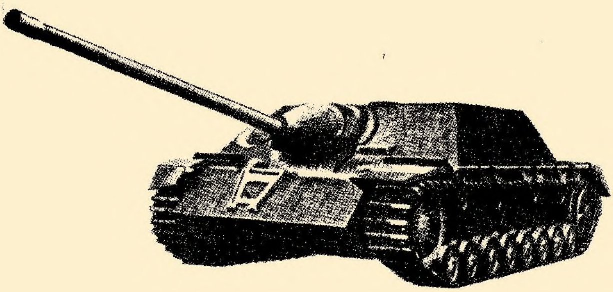

PzKw IV F2
Çeşitli Mark tankları arasında PzKw IV tankları savaşın sonuna kadar Panzer Birliklerinde görev aldı. Düşmanın her türlü teknik aşamalarıyla boy ölçüşebilecek silâh ve zırh üstünlüğü vardı. Bu tanklarda kullanılan L/48 75 mm.'lik toplar, Rus T34/76 ve Amerikan Sherman tanklarına karşı koyabilecek güçteydi. Ağırlık: 23 ton. Hız: Saatte 25 mil. Mürettebat: beş kişi. 1x75 mm top. 2x7,9 mm. makineli tüfek.

ma tesis edecek kadar tankları kalmamıştı. Zırhsız bir çöl savaşında kurtuluş ümidi yoktur.

Tobruk, 21 Haziran'da Afrika Birliklerinin eline geçti. Rommel bu zaferi, Hitler'den Malta planından vazgeçerek, bozguna uğramış İngiliz'leri Mısır'a kadar takip etme izni isteyerek kutladı. Bu, fırsatçı Hitler ve Mussolini'nin reddemiyeceği bir teklifti. 30 Haziran'da Panzer birlikleri, İngiliz'leri, uzun zamanda hazırladıkları Mersa Matruk'taki savunma hattından pek fazla direnme görmeden attı. (*)

Sıra, El Alamein'deki İngiliz savunma sistemine gelmişti. Matruk'tan hareket eden şaşırmış durumdaki ve geri çekilen İngiliz'ler arasında ilerleyen Alman'lar, büyük bir karışıklık içinde El Alamein'e vardılar. Alman tank gücü 50'den fazla değildi. Ikmâl maddeleri, kamyonlar ve ba-

---

(*) **Bunun en büyük nedeni, Almanların tam yorulduğu zaman geri çekilmeye karar veren İngiliz komutanları arasındaki anlaşmazlıktır.**

Tank ve zırh yarışına yeni katılan Lee tankı

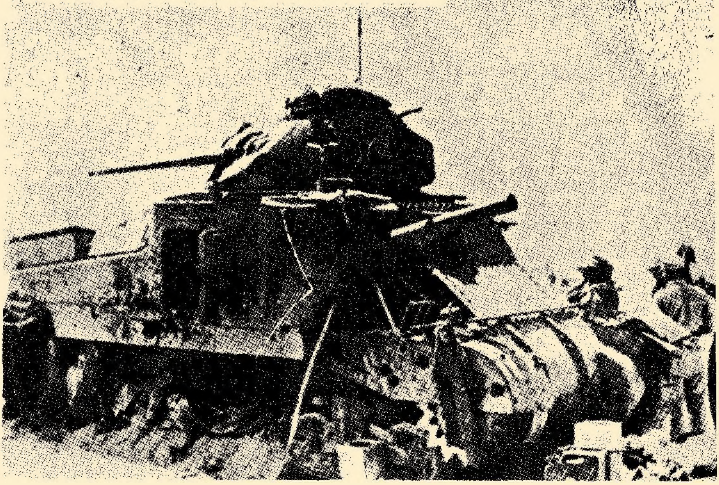

zı toplar İngiliz'lerden ele geçirdikleri ganimetlerdi. Panzerler bu şekilde malzeme tedarik etmekte son derece başarılıydılar, fakat ne yazıkki, kısa bir zaman sonunda zinde ve tam teçhizatlı İngiliz kuvvetleriyle savaşmak zorundaydılar.. Böylece, Akdeniz'le Qattara tuz bataklığı arasındaki 40 millik boşlukta muharebe ümitsiz bir duruma dönüştü.

Afrika'daki Alman tanklarının çoğu bakım atölyelerinin kıdemli müdavimiydi. Tank mürettebatı da tahammül güçlerinin sonuna gelmişti. El Alamein hattında Temmuz'dan Kasım'a kadar sürüp giden savaş, hem teknik elemanlar hem de taktikçiler için bir kâbus olmuştu. Müteakip savaşlarda irtibat mihveri dışında kalan Afrika birliklerinin imhası hedef alınmıştı. Hücumların direk olarak Panzer birliklerine yöneltilmesine rağmen, bu kez İngiliz'ler Alman zırhlarına değil de tanklar tarafından savunulmayan İtalyan piyadesine yüklendiler. Gayeleri, İtalyan'ları kurtarmak için zamansız bir karşı hücuma geçme-

Panzer'lerin yakın desteği bir
Stuka Bombardıman Uçağı

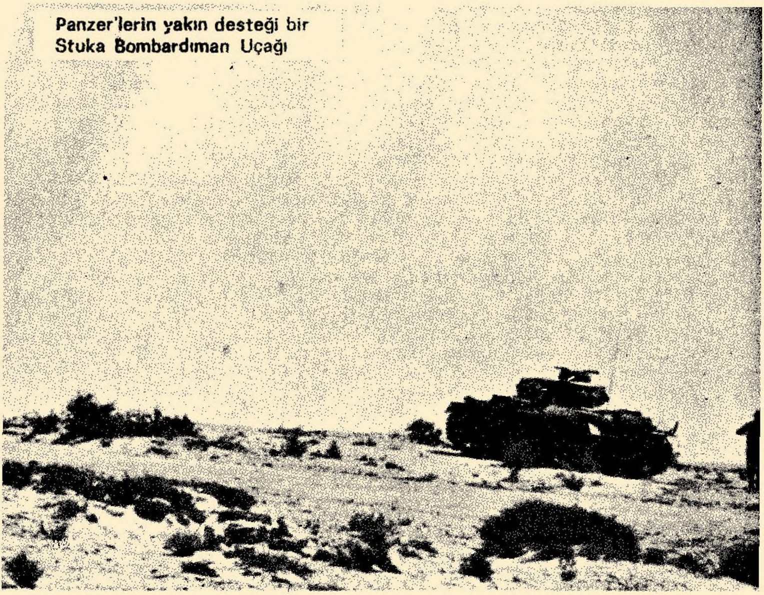

ye Alman'ları kışkırtmak ve dolayısıyla Alman tanklarının hasara uğramasını sağlamaktı.

Her iki taraf ta yorgun düşmüştü. Artan mayın tarlaları büyük karışıklıklara sebep oluyor ve Rus steplerindeki çamurun yaptığı gibi gerek Alman'lar gerekse İngiliz'ler büyük güçlüklerle karşılaşıyorlardı. Önceleri olağan bir durum arzeden çöl mayın tarlaları, Alman'ların savunmaya çekilmeleriyle, zırhlı harbin güçlüklerine bir yenisini ekleyen temel bir taktik olarak kullanılmaya başlandı.

Ağustos sonuna kadar savaşın yerini küçük çapta muharebeler aldı. Her iki taraf ta güçlerini arttırmaya çalıştılar; bu arada Afrika Birlikleri Rus T - 34'e karşı koyabilmek için yapılmış, yeni tip Mark IV tankıyla takviye edildiler. 30 Ağustos'ta, Rommel, İngiliz'leri El Alamein'den atmaya bir kez daha teşebbüs ederek, düşman ge-

ri hatlarının tuttuğu Alam Halfa tepesine saldırdı. İngiliz kuvvetlerinin yeni Komutanı Montgomery bu çok hayatî mevkie saldırılacağından emin olduğundan kuvvetli bir savunma hattı hazırlamıştı.

Rommel'in başarısızlığının tek nedeni, düşmanın iyi mevzilenmiş olması ve yakıt stoklarının bitmek üzere bulunmasıydı. Bütün Alman saldırıları, güçlenmiş İngiliz tank ve tanksavarları tarafından geri püskürtüldü. Bu arada İngiliz Hava kuvvetleri Alman ikmâl hatlarına sürekli olarak bomba yağdırıyordu. Bir haftadan az bir zamanda Alman hücumu başladığı yere geri gönderilmişti.

Kuzey Afrika'daki bu püskürtmenin üzerine bir de Rusya'da olanlar eklendiği zaman Alman kayıplarının hesaplanmayacak kadar çok olduğu görülüyordu. Rommel ilk defa yenilmişti. Savaşın çok kısa sürmesi yenilginin yarattığı moral yıkıntısını bir kat daha arttırmıştı. İkmâl yetersizliğiyle kıvranan ordusunun karşısına, malzeme gücü yüksek olan bir düşman çıkmıştı; ayrıca, düşman Rommel'in taktiklerini Rommel'e karşı ustalıkla kullanıyordu. Panzerler, diğer ordulardan teknik ve psikolojik yönlerden üstün olan kendilerine özgü yöntemleriyle, üç yıldan beri bütün düşmanlarını çembere alıp yenmeyi başarmıştı. Zaferlerin süslediği bu devrede, hava kuvvetleri, düşmanın güçlü direnmelerini zayıflatarak, onların uçaklarının savaşa girmelerini önliyerek ve bazen de ileri birliklere ikmâl yaparak Panzer hareketlerini desteklemişti.

Ama artık İngiliz ve Amerika'lılar için bu kötü günler geçmişti. Rommel çölde kendisini âciz duruma düşüren savunma sisteminin, yakında diğer cephelerdeki Panzer birliklerini de aynı duruma düşüreceğini ilk ileri süren Komutan oldu.

O sırada, Rus ordularının yok edilmesini hedef tutan büyük Kafkas taarruzu başlamıştı. Alman Genel Kurmayının bu durumla ilgilenmemesi artık şaşırtıcı değildi. Başarıların sarhoşa çevirdiği Alman'lar, kendilerini dünya üzerindeki en üstün askeri güç olarak görüyor ve gerek dışardan gerekse içerden gelen eleştirileri küçümsüyordu. Panzer başarıları bütün Alman üst kademelerinde tehlikeli bir kendini beğenmişlik yaratmıştı.

Rommel, Eylülde hastalanarak Almanya'ya döndü. Rommel'in halefi, kurulmuş olan savunma sisteminin böylesine malzeme yokluğu içinde sürdürülen savaş için en uygun düzen olduğu kanısında idi.

Cephesinin mayın tarlaları arasındaki ön hat

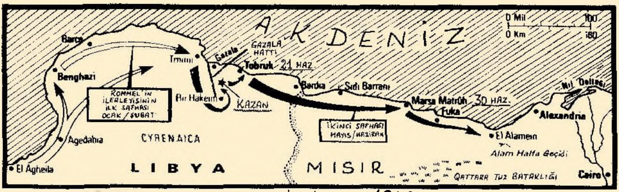
AK DENİZ
0 Mil 100
0 Km 160
Barca
Benghazi
Tmimi
Gazala
GAZALA HATTI
Tobruk 21 HAZ.
Bir Hakeim
KAZAN
ROMMEL'İN İLERLEYİŞİNİN İLK SAFHASI OCAK / ŞUBAT
Agedabia
CYRENAICA
El Agheila
LIBYA
Bardia
Sıdı Barranı
İKİNCİ SAFHASI MAYIS / HAZİRAN
Marsa Matrûh 30 HAZ.
Fuka
Nil Deltası
Alexandria
El Alamein
Alam Halfa Geçidi
MISIR
QATTARA TUZ BATAKLIĞI
Cairo

EL AGHEILA'DAN EL ALAMEİN'E - 1942

tını, piyade birlikleri, geri hattınıysa İtalyan zırhlı tümenleri ve Panzerler tutuyordu.

Düşman sızmalarını mümkün olan en kısa zamanda önleyebilmek için zırhlı araçlar cepheye her zamankinden daha yakın duruyordu. Zırhlılara sâdece belli sınırlar içinde savaşmaları söylenmişti. Bu kısıtlama fazla petrol sarfiyatını önlemek için konmuştu. Araçlar sâdece âcil durumlarda hareket edecekti.

Bu taktiklerin Panzerlerden en etken şekilde yararlanmayı engellediği 23 Ekim'de başlayan muharebede anlaşıldı. Montgomery'nin giriştiği yıpratma savaşında hava desteği altında saldıran piyade birlikleri ön planda geliyor, topçuların arkasında kalan zırhlı birliklerse önemsiz rol oynuyorlardı. Bu savaşta Panzerlerin, düşmana verdirebildiklerinden daha çok kaybı oldu. Amerikan yapısı **Sherman tankları** İngiliz tankçılarına 88 mm.lik Alman tanksavarları karşısında bir eşitlik sağlamıştı. Mihver devletlerinin piyade hattı parçalanmış, aradaki boşlukları doldurmak görevi Panzerlere düşmüştü.

Rommel adamlarını içinde bulundukları güç durumdan kurtarmak için tekrar Afrika'ya döndüğünde, Afrika birliklerinin başında zırhlı birliklerin kurulmasına önayak olanlardan General von Thoma bulunuyordu. Sonunda Rommel bile

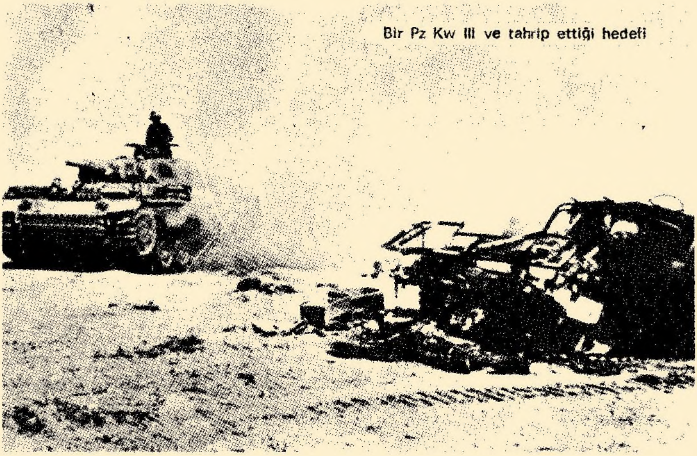
Bir Pz Kw III ve tahrip ettiği hedefi

İngiliz baskınının önüne geçememiş ve cephe iyice parçalanmaya başlamıştı.

Rommel son çâre olarak iki Panzer tümenini de (sâdece 50 tankları kalmıştı) son petrollerini kullanmak pahasına da olsa rahatça hareket ede-

El Alamein'e doğru takip

bilecekleri çöle gönderdi. Hitler'in 'geri çekilmek yok,' prensibi onları kurtaramamış, bilakis daha güç duruma sokmuştu. Savaşarak geri çekilmekte olan Mihver kuvvetlerinin artıklarını düşmandan Thoma'nın zayıf zırh perdesi koruyordu. Alman ve İtalyan kuvvetleri bozguna uğramıştı. Thoma'nın esir düşmesinden sonra askerlerinin başına Rommel geçti. Mihver kuvvetleri her an yakıt bitmek tehlikesiyle karşıkarşıyaydılar.

Kasım ortalarında Panzer birlikleri bir daha dönmemek üzere Mısır'ı terkettiler. Bu geri çekilme o zamana kadar Alman'ların uğradığı en âni bozgundu. O günden sonra bütün cepheler aynı duruma sahne oldu.

Stalingrad:

Üstün Sınıfın Çöküşü

Fransız, Rus ve Afrika cephelerinde bulunmuş Mellenthin adlı değerli bir Panzer kurmay subayı harpten sonraki yazılarında fikrini şöyle ifade ediyor: «**Batı cephesinde hava gücü önemli bir rol oynadı. Diğer taraftan cephenin çok geniş olması ve çok az hava desteği kullanılması, Rus cephesindeki öteki silâhların önemini arttırdı. Zafer ancak tank ordularıyla kazanılabilirdi.**»

Bunu bilen Ruslar, zırhlı birliklerini ve en güçlü ordularını bir araya getirdiler. Alman'ların 1942 yazında Moskova'ya yapacakları saldırıya karşı koymak amacıyla kuvvetli bir savunma hazırladılar. Bu nedenle, birlikler, Mayıs'ta Harkov'a yaptıkları başarısız hücumda çok kayıp vermişlerdi. Rommel'in İngiliz'leri Mısır'a doğru kovaladığı sırada, Bryansk'ın güneyinde büyük bir zırhlı kuvvet yığınağı gören Rus'lar, bunun Moskova'ya saldıracak birliklerin bir kısmı olduğunu varsaydılar. Yanılmamışlardı, çünkü bu yığınak, Don nehri hattını yararak Kafkas'lardaki petrolü ele geçirmeyi hedef alan General Hoth'un 4'üncü Panzer ordusuydu. Hitler'in bu seferki amaçları da politik ve iktisadî idi.

Bazıları Stalingrad isminin Alman diktatörünün ihtiraslarını kamçıladığını ileri sürmüştü.

Hitler, Panzerlerin Maikop'daki petrol bölge-

Kharkov kahramanı
General von Manstein

General Hoth

lerini ele geçirememeleri hâlinde, tankların yakın bir zamanda yakıtsızlıktan ötürü ilerliyemiyeceğini açıklamaktan çekinmemişti.

Kış aksiliklerinin planlarda yaptırdığı değişikliklerden sonra, Güney Ordu Grubu Kafkas yamaçlarına geldi. Bu gruba mensup A Ordu birliğine, önce Rostov'a sonra da Don'u geçerek Maikop'a gitmesi emredilmişti; Hoth'un 4'üncü Panzer ordusu ve Paulus'un 6'ncı Ordusundan oluşan B Ordu Gurubuysa, Don'un sağ yakasından Voronezh'i geçerek Stalingrad'a doğru ilerleyecekti. Böylece B Ordu Grubuna önce Voronezh hattını savunan Rus kuvvetlerini yenmek sonra da, Güneye doğru ilerleyen A Ordu Grubunun yancılığını yapmak görevi verilmişti. Bunu Stalingrad'ı ana gaye olarak görmeden, Don boyunca gerekirse Stalingrad'a kadar uzanarak başarabilirlerdi. B Ordu Grubu 4'üncü Panzer Ordusu önde olduğu halde ilerlemeye başladı. 6'ıncı Ordu, 4'üncü Panzer Ordusunun girdiği yerleri tutmakla görevlendirilmişti. 4'üncü Panzer ordusu amacına ulaştıktan sonra Rus hücumlarına karşı koymak için geri dönecekti.

Kafkasya'ya gitmekte olan Alman kuvvetlerini arkadan vurabilmek için Rus'ların Don'un güneyine doğru saldıracağı, herkesçe biliniyordu. Mayıs'ta Kharkov'a yapılan başarısız saldırılar Rus'ların taarruz yeteneğini önemli derecede azaltmıştı. Bunun sonucu olarak da, 28 Haziran'da 4'üncü Panzer ordusu, Voronezh'e doğru ilerlerken karşısında ne savunma yapan ne de saldıran bir düşman bırakmıştı.

Artık savaşlar, 1941'deki gibi kanlı ve şiddetli olmuyordu: Panzer ordusunun kıdemlileri bu savaşları 1939'da Polonya'da olanlara benzetiyorlardı. Rus'lar çökmüş, Alman'lar da harpteki ustalıklarını ispat etmişlerdi. Hoth'un tankçıları hiçbir güçlükle karşılaşmadan Voronezh'e doğru ilerliyorlardı. Oradan sonra, Don nehrini geçmeden Güney doğuya kıvrılacaklardı. Fakat henüz imha edilmemiş bir köprü olduğunu görün-

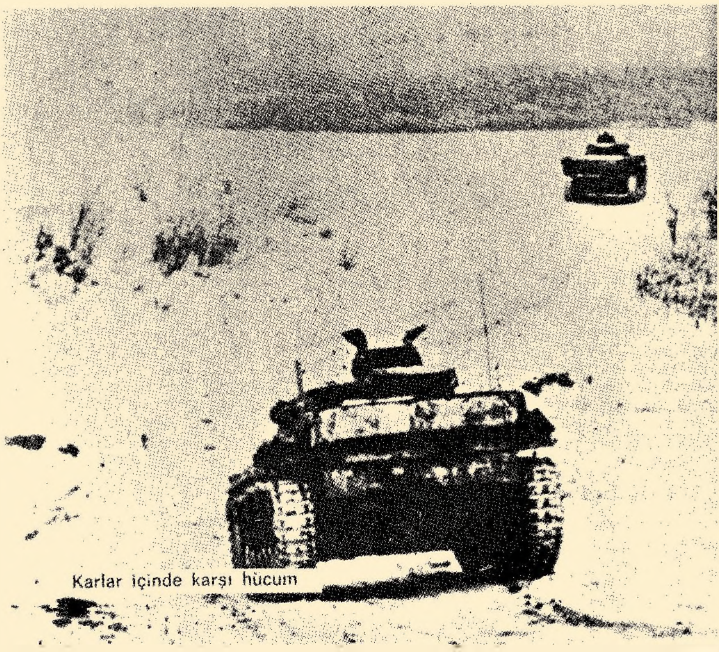

Karlar içinde karşı hücum

ce, kısa bir zamanda bütün Panzerler nehrin karşı yakasına geçtiler.

Tanklar o kadar süratle ilerliyorlardı ki, Rus'lar da Alman'lar da onları izliyemiyorlardı. Bu ilerleyiş sırasında binlerce Rus askeri yok olmuştu. Panzerlerin temizlediği düşman mevzilerini, köprü başlarını ve nehir yataklarını, geriden gelen 6'ncı Ordu ele geçiriyordu. General Paulus'un atlarla ve yaya olarak ilerliyen 6'ıncı ordusunun, Hoth'un Panzerlerine yetişmesi imkânsızdı. Hoth, kendisine yetki verilmiş olsaydı, Temmuz sonunda Stalingrad'ı ele geçirmiş olacağını ileri sürdü. Panzerler önde ilerlerken, arkadan gelen piyade birlikleri, Panzerlerin zarar vermeden geçtiği bazı düşman mevzilerini temizlediler.

A Ordu Grubuna gelince; Rostov ve Donets nehri arasında bir direnmeyle karşılaştığı için bu kadar başarılı olamamıştı. Bunun üzerine Hitler,

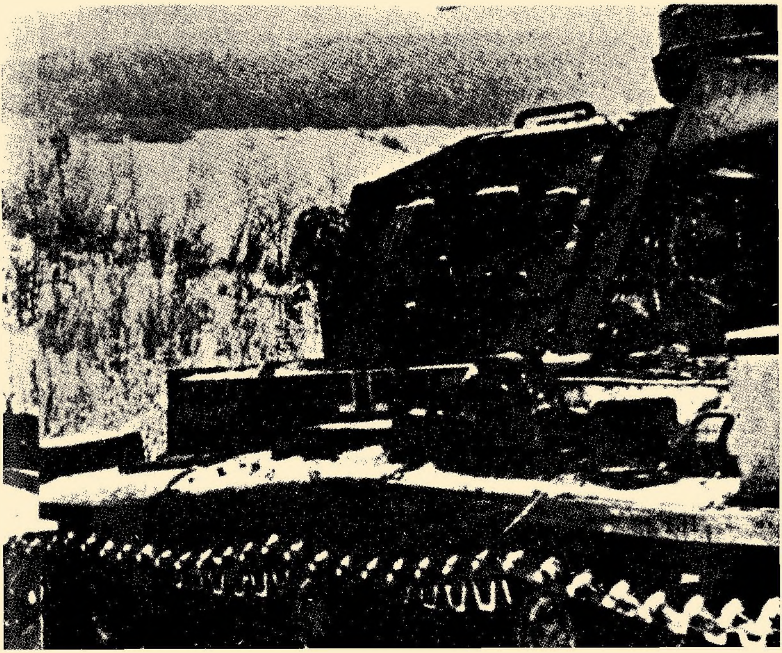

ilk plânını değiştirerek 4'üncü Panzer ordusunu, yardım etmesi için Güneye gönderdi. 4'üncü Ordu, Kleist'e yardım ederek Don'u geçmesini kolaylaştıracaktı. Stalingrad'a gitme görevini, bu nedenle, 4'üncü Panzer ordusunun bıraktığı yerden 6'ncı Ordu aldı. Çeşitli yan sorunlar ortaya çıktı. Kleist, zaten trafiği kalabalık olan ikmal yollarının, 4'üncü Ordunun gelmesiyle daha fazla tıkandığından yakındı. Elindeki imkânlarla başarması güç olan 6'ncı orduya bir görev verildi. 6'ncı Ordu Panzerler gibi rahat ve süratli ilerliyemiyor ve Ruslar, Stalingrad'ın batısındaki boşlukları kapatmak için zaman kazanıyorlardı. 6'ncı Ordunun karşılaştığı direnmenin gücü artmıştı. Alman'lar 20 Ağustos'ta çok kayıp vererek Volga şehri yakınlarına geldiler.

4'üncü Panzer ordusu, Kleist'in yolunu tıkamakla kalmayıp B Ordu Grubunu müteharrik birliklerden de mahrum etti. Ayrıca, 4'üncü Ordunun Aşağı Don havalisine gelmesiyle ,Alman tank gücünün % 75'i küçük bir arenaya sıkışmış oldu. Yolların tıkanmış olmasından ötürü buraya yedek parça sevkiyatı yapılamaması, bakım örgütünün bir kez daha işe yaramamasıyla sonuçlandı. Hareket edemiyen araçlar gittikçe artıyordu.

Kleist'in ordusu hiçbir engel tanımadan Stavropol ve Maikop'a doğru ilerliyordu. O sırada Hitler, Stalingrad'ın işgalinin 6'ncı ordunun yapabileceğinden daha süratli bir şekilde gerçekleşmesini emretti. Bunun üzerine 4'üncü Panzer ordusu tekrar eski görevinin başına döndü.

Artık Kafkasya ve Stalingrad savaşları için herşey hazırdı. Rusların Maikop petrol tesislerini Almanlar gelmeden çok önce yakmalarına rağmen, Kleist yakıt arama görevine devam ediyordu. Bu cephedeki Ruslar çökmüştü. Direnme ancak mahallî küçük çatışmalar hâlinde oluyordu. Hemen hemen hiçbir engelle karşılaşmayan ve ilerliyen Alman ordularında bir iyimserlik atmosferi hâkimdi. Panzerlerin zaferden emin olduğu bu sıralarda, Hitler Kleist'e, Bakû'yu ele geçirmesini emretti.

İlk zamanlar sâkin bir atmosferin hüküm sürdüğü Stalingrad yakınlarında, tanklardaki mekanik arızalar psikolojik bir huzursuzluğa yol açmıştı. Alman tankları, piyade ve hava desteği almadan herhangi bir harekâta girişemiyorlardı. Tank mürettebatı muharebe meydanlarında hiçbir cesaret belirtisi göstermiyor ve son derece temkinli ve pasif hareket ediyordu. Almanlar zaferden emin oldukları için, artık tek gayeleri hayatta kalabilmek ve zaferin getireceği barışı görebilmekti. Bu, onları Polonya'da harekete getiren ruhla çelişkideydi. 22 Ağustos'ta, XIV'üncü Panzer Kolordusu Stalingrad'ın kuzey varoşlarına girdi. Askerî prensibe göre, Rusların arkalarını geniş bir nehire vererek savaşacaklarını düşünmeyen Almanlar, nehir yakasının düşmandan arınmış olmasını bekliyorlardı. 4'üncü Panzer Ordusu Stalingrad'ın güneyindeki düşmanı uzaklaştırırken 6'ncı Ordu da doğudan şehre yaklaşıyordu. 1'inci Panzer Ordusu Kafkaslar'daydı. Varoşlarda ve Stalingrad'a giden ikmal yolları üzerinde İtalyan ve Macar orduları vardı. Panzer ileri taarruz birliklerinin geçtiği yerlerde bulunan Almanya'nın müttefiki olan bu ordular çok zayıftılar. Panzer hattına kadar uzanan 40 millik geniş bir koridorun kanatlarını piyade birlikleri koruyordu. Böyle uzun ve geniş bir koridorun kontrolunu, ancak müteharrik tank birlikleri hakkıyla yapabilirdi. Fakat Panzer birliklerine daha başka görevler verilmişti. Bu, Pan-

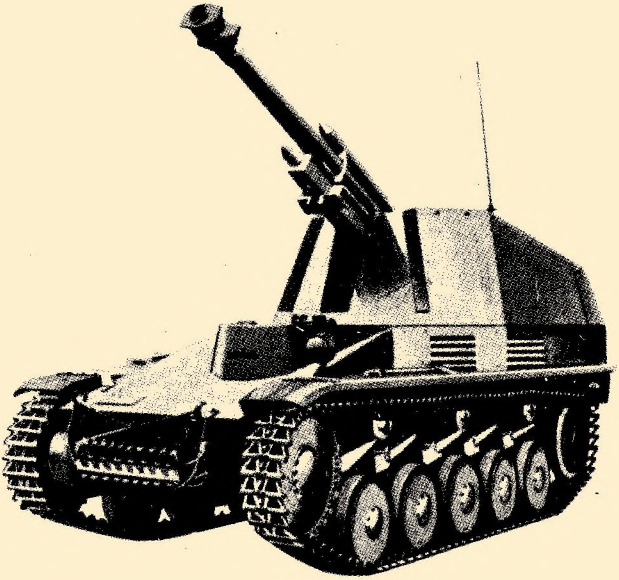

Kendi kendine müteharrik Sahra Howitzer - «Eşekarısı»
Savaşın sonlarına doğru Panzer birlikleri tarafından kullanılan kendi kendine müteharrik topların en yaygın olanıdır. Bu toplar, zırhlı savaşın şiddetine karşı koyamayan, daha önce kullanılmış olan zırhsız topların yerini aldı. Şaşe tipi PzKwII'dir. Ağırlık: 12 ton. Hız: Saatte 25 mil. Mürettebat beş kişi. Her yönde 10 derecelik dönüş yapabilen 1 x 105 mm.'lik sahra Howitzer topu.

zerlerden en iyi şekilde faydalanıldığı anlamına gelmez. Meselâ, Stalingrad'a girmekle görevlendirilen şanssız Panzer birlikleri yanlış bir karara uymak zorunda bırakıldılar.

*

Ruslar, Volga kıyılarında cansiperane bir şekilde savaştılar ve Volga'nın doğu kesimindeki mevzilerini bırakmadılar. Her iki taraftan da çok sayıda insan öldü. Hitler, zamanla Stalingrad'ı kendisiyle Stalin arasında kişisel bir kuvvet denemesi yapılacak yer olarak görmeye baş-

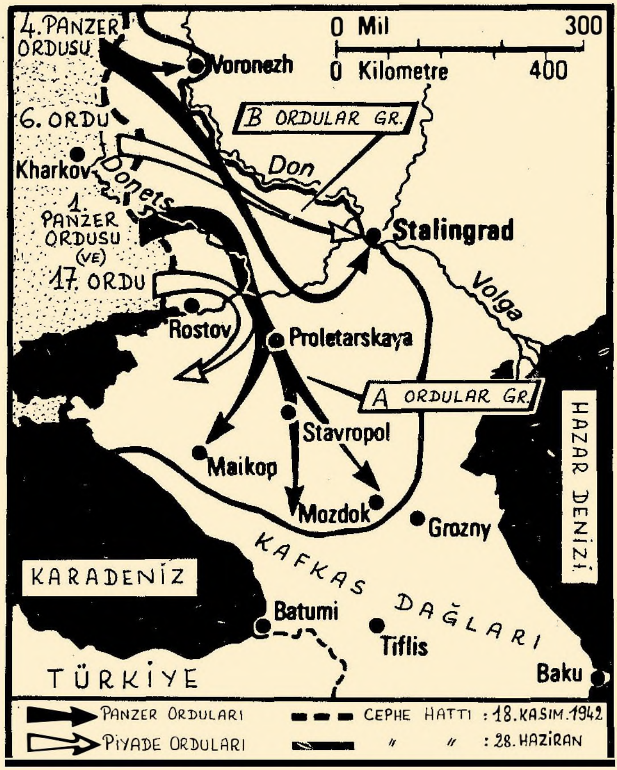
4. PANZER ORDUSU
Voronezh
0 Mil 300
0 Kilometre 400
6. ORDU
B ORDULAR GR.
Kharkov
Don
Donets
1. PANZER ORDUSU (VE) 17. ORDU
Stalingrad
Volga
Rostov
Proletarskaya
A ORDULAR GR.
HAZAR DENİZİ
Stavropol
Maikop
Mozdok
Grozny
KARADENİZ
KAFKAS DAĞLARI
Batumi
Tiflis
TÜRKİYE
Baku
PANZER ORDULARI
PİYADE ORDULARI
CEPHE HATTI : 18. KASIM 1942
" " : 28. HAZİRAN

ladı. Bunu yaparken de stratejik gayesini değiştirmişti. Çünkü böyle bir hücum, Kafkaslardaki A Ordu Grubunun, Stalingrad yakınlarına gelmesiyle mümkün olabilirdi. Bir müddet sonra, Kleist, keşif dışında, bütün hava desteğinden yoksun kaldığından şikâyet ediyordu. Çünkü lojistik hava ve ağır topçu desteğinden mahrum bırakılmıştı. Almanlar bütün güçlerini Stalingrad'ı almak için, teksif ettiler. Kleist'in kusursuz komutası altındaki Panzerler düşmanı, yanıltmak ve şaşırtmak için sürekli olarak zik zak manevralarla yollarını değiştirerek ilerliyorlardı. Ancak ne yazık ki, uzun ikmal hattının sonunda yer alan Kleist'in Panzerleri, bir müddet sonra destek ve yakıt yokluğundan durmak zorunda kaldılar.

Kleist gibi üstün bir komuta yeteneği gösteren Paulus; aynı taktikleri Stalingrad yakınlarında uyguluyordu. Paulus, Hitler'in ihtirasına ve bencilliğine boyun eğmek zorunda kalmış ve bütün Panzer prensiplerini bir tarafa bırakarak, tanklarını ve diğer zırhlılarını bir sokak savaşı girdabının içine atmıştı. Paulus, yeri doldurulamayacak zırhlı personelini kendilerine hiç uygun olmayan bir harekâta iterek, yok olmalarına göz yumuyordu.

Diğer taraftan, XV ve IV'üncü Panzer Kolorduları komutanları Wittersheim'le Schwedler, bunu şiddetle protesto ettiler ve çok geçmeden de görevlerinden alındılar. Alman stratejisinde yeri olmayan ve aslında piyade birliklerinin görevi olan bu savaşta, Almanlar, Hitler'in kaprisi yüzünden çok sayıda tank kaybettiler. En büyük tehlike, Almanları ilk defa hareket etmez bir du-

Tankları desteklemeye hazır motorlu piyadeler

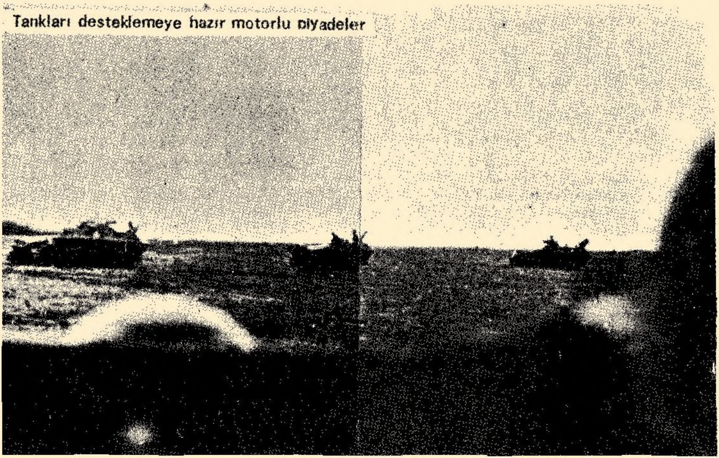

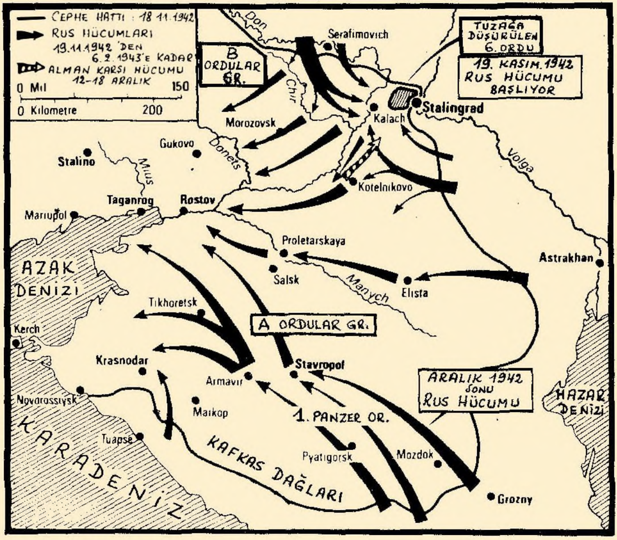
CEPHE HATTI : 18 11 1942
RUS HÜCUMLARI 19.11.1942'DEN 6.2.1943'E KADAR
ALMAN KARŞI HÜCUMU 12–18 ARALIK
0 Mil 150
0 Kilometre 200
B ORDULAR GR.
Don
Chir
Donets
Mius
Volga
Manych
Serafimovich
Morozovsk
Kalach
Stalingrad
TUZAĞA DÜŞÜRÜLEN 6. ORDU
19. KASIM 1942 RUS HÜCUMU BAŞLIYOR
Gukovo
Stalino
Kotelnikovo
Taganrog
Rostov
Mariupol
Proletarskaya
Astrakhan
AZAK DENİZİ
Salsk
Elista
Tikhoretsk
Kerch
A ORDULAR GR.
Krasnodar
Stavropol
Armavir
ARALIK 1942 SONU RUS HÜCUMU
Novorossiysk
Maikop
1. PANZER OR.
HAZAR DENİZİ
Tuapse
KAFKAS DAĞLARI
Pyatigorsk
Mozdok
KARADENİZ
Grozny

rumda yakalayan Rusların, savunulmayan kanatlardan hücum ederek, 6 ve 4'üncü Panzer ordularını arkadan vurma ihtimaliydi. Sonbaharın gelmesiyle her yer çamurla kaplandı ve harekât durdu. Daha sonra, çamur dondu ve birlikler tekrar harekete geçti.

19 Kasım'da, Almanlar Stalingrad'a ilerlerken Rusların elinde kalan Don köprü başlarından ve şehrin güneyindeki steplerden dört Rus tank kolordusu meydana çıktı. Zayıf Romen birliklerinin tuttuğu hatlar kısa zamanda Rusların eline geçti.

Ruslar, Panzerlerden öğrendiklerini kusursuzca tatbik ederek, süratle ilerliyorlar ve büyük bir çaba göstererek Almanların yerleştiği topraklara giriyorlardı. Karşılarında kendi taktiklerini bu derece iyi uygulayan bir zırhlı ordu görünce

Panzerler ne yapacaklarını şaşırdılar. Güneydeki Alman birlikleri yok edilmiş ve şehre yakın birliklerse üç aylık bir çarpışma sonucunda kuşatılmakta olan 6'ncı Orduyu saran çemberin içine itilmişti.

Bu koşullar altında, 4'üncü Panzer ordusunun gücünü kaybetmiş zırhlı birlikleri, Stalingrad'ın iki taraftan kuşatılmasına engel olamadı. 23 Kasım'da 6'ncı Ordu ve 4'üncü Panzer ordusunun bir kısmı, tamamen kuşatıldı. Çemberin içinde, teçhizatı yıpranmış ve büyük ikmal maddeleri sıkıntısı çeken 200 bin kişilik bir Alman kuvveti vardı. Bunlarla Güney Ordu Grubunun geri kalan kısmı arasında 40 mil derinliğinde bir Rus kuşatma hattı uzanıyordu.

Çemberin dışındaysa General Hoth, hayatta kalanlarla safdışı olmuş tank mürettebatını bir araya getirerek 4'üncü Panzer ordusunu yeniden kurmaya çalışıyordu. Bu durumdan kurtulmak görevi, Don Ordu Grubu Komutanı olarak atanan Mareşal Von Manstein'e verildi.

Manstein 6'ncı Ordu, 4'üncü Panzer ordusu ve 3'üncü Romen ordusunun geri kalan kısımlarını bir araya getirdi. Amacı sağ ve solunda yer alan A ve B Ordu Gruplarıyla işbirliği yaparak Rus çemberini yarmak ve çemberin içindeki kuvvetleri kurtarmaktı. Herzaman olduğu gibi, yine herşey Panzerlere bağlıydı. Sâdece onlar böyle bir çemberi yarabilirlerdi. Fakat bu defa herzamankinden zayıf olmalarının yanısıra, bir de karşılarında onları nasıl yenebileceğini öğrenmiş olan bir düşman vardı.

LVII'nci Panzer kolordusunu, Manstein'in kurtarma kuvvetlerine yardım etmek amacıyla gönderen Kafkaslardaki 1'nci Panzer ordusu olaylara sâdece seyirci kalabilmişti. Rusların Stalingrad'a

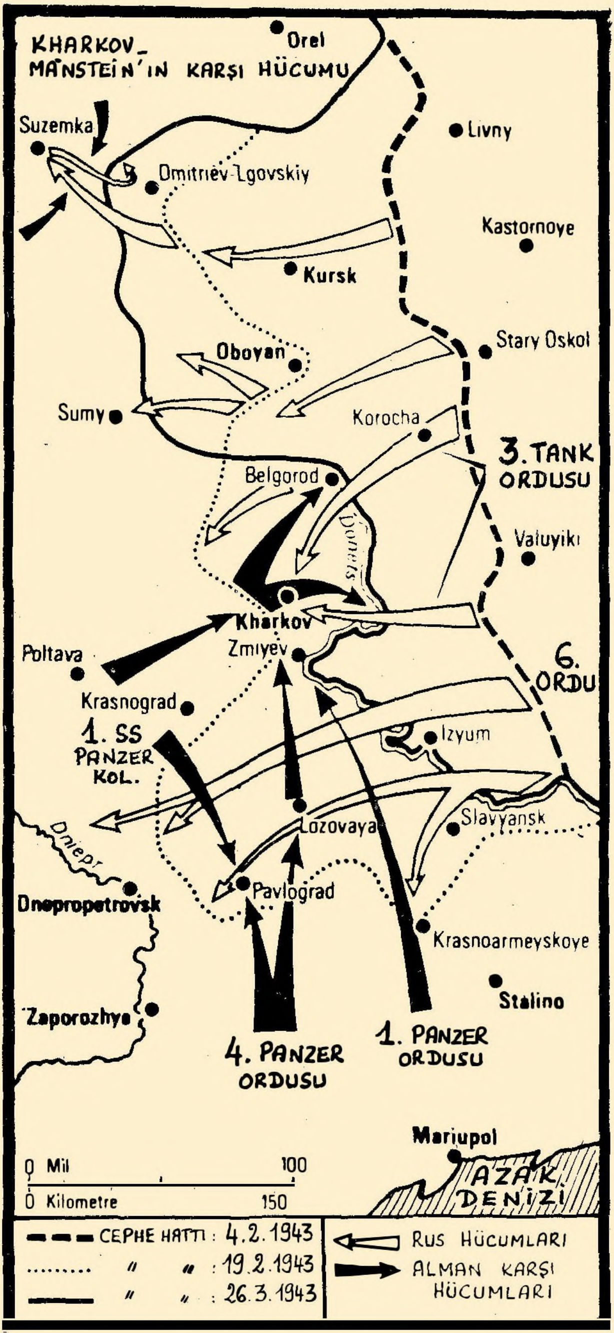
KHARKOV_
MANSTEIN'IN KARŞI HÜCUMU
Orel
Livny
Suzemka
Dmitriev-Lgovskiy
Kastornoye
Kursk
Stary Oskol
Oboyan
Sumy
Korocha
3. TANK ORDUSU
Belgorod
Donets
Valuyiki
Kharkov
Zmiyev
Poltava
6. ORDU
Krasnograd
Izyum
1. SS PANZER KOL.
Slavyansk
Lozovaya
Dniepr
Pavlograd
Dnepropetrovsk
Krasnoarmeyskoye
Stalino
Zaporozhye
1. PANZER ORDUSU
4. PANZER ORDUSU
Mariupol
0 Mil 100
0 Kilometre 150
AZAK DENİZİ
CEPHE HATTI : 4.2.1943
" " : 19.2.1943
" " : 26.3.1943
RUS HÜCUMLARI
ALMAN KARŞI HÜCUMLARI

girmesi, Kleist'in geri çekilmesini gerektirmemişti; fakat ilerleme kuzey doğuya devam ederse, geri çekilmek zorunda kalacaktı. Ayrıca Hitler, Kleist'e Mozdok'tan geri çekilmemesini emretti.

1'inci Panzer ordusuna yancılık yapmakla görevli 3'üncü Panzer tümeni, 5 Aralıkta Rusların doğuda yığınak yaptıklarını tesbit etti. Hücum emri verilmesi üzerine, iki tank bölüğü, iki motorlu piyade bölüğü ve bir 105 mm.lik Howitzer bataryası tarafından desteklenen iki keşif takımından oluşan bir savaş grubu düzenlendi ve ilerlemeye başladı; hiçbir direnmeye rastlamadan yedi mil ilerlediler. Akşam üstü karşılaştıkları bir Rus piyade birliğini bertaraf ettiler. Daha sonra gelen raporlar doğuda daha fazla Rus askerlerinin mevzilendiğini belirtiyordu. Ertesi sabah, tank bölükleri sağda, piyade bölükleri solda olmak üzere ilerlemeye devam ettiler. Almanlar, düşmanı karşıdan bekliyordu. Bir anda 15 Rus tankının yandan hücumuna uğradı, az da olsa zayiat verdi.

Bu baskınla, ilk anda bir üstünlük sağlayan Ruslar, Almanları tâkip etmeyerek kazanmış oldukları bu avantajı kaybettiler. Böylece Ruslar, Panzer yöntemlerinin ancak bir kısmını öğrenmiş olduklarını gösterdiler; aksi halde tâkip etmeleri gerekirdi. Buna benzer harekâtın daha büyüğü 3'üncü Panzer tümeni üzerine yapıldı; bu yalnız 3'üncü Panzer tümeni için değil, bütün Don ordu grubu için kötü bir sürpriz oldu.

12 Aralık'ta, 6'ncı Orduyu saran çemberi kırmak için 80 mil kadar uzaklıkta, Kotelnikovo yakınlarında 3 Panzer tümeni ve 4'üncü Romen Ordusundan oluşan bir kurtarma kuvveti kuruldu. Bunun bir hafta önce yapılması arzu edilmişti.

Fakat LVII'nci Panzer kolordusu Kafkasyadan ancak bu kadar bir zamanda yetişebilecekti. Bu arada Ruslar, kurtarma kuvvetinin kanatlarından güney batıya doğru içeri sızmaya gayret ederek, düşmanlarının önceden tâyin edilmiş hedefe doğru yola çıkmasına engel olmak istiyorlardı. Rus tankları, Alman piyadesinin tuttuğu Chir nehri hattını yardıktan sonra 11'inci Panzer tümeniyle şiddetli bir tank muharebesine girişti. Bu gibi durumlarda piyadenin yapabileceği en iyi şey, hattın düşman tarafından yarılan mevkilerini kapatmak ve Panzerlerin Rus tanklarını yok etmesini ümit etmekti. Bu defa Chir hattında, 11'nci Panzer tümeni üstün taktikleriyle bir mucize yarattı.

Manstein'in kurtarma kuvveti, Kotelnikovo yakınlarında yayılmış durumda olan Rus kuvvetleri karşısında başarılı oldu ve onları Stalingrad'ın 23 mil yakınına kadar geri attı. Fakat yorgun Alman kuvvetleri daha sonra gelen Rus takviye birlikleri karşısında durmak zorunda kaldılar ve hem Stalingrad hem de çemberin içinde kalan üç Panzer tümeninin en değerli unsurlarının defteri o gün, orada kapandı.

24 Aralıkta Rusların tekrar saldırıya geçmesinden kısa bir zaman sonra, kurtarma kuvvetleriyle kuşatma çemberi arasındaki mesafe çok açılmış, Manstein'in kazandığı topraklar kaybedilmişti. Rusların bu harekâtının gayesi, Don'un doğusundaki bütün Alman mevzilerinin birbirleriyle olan irtibatını kesmekti.

Alman ve Rus zırhlı birlikleri arasındaki çarpışmanın şiddeti ve çapı gün geçtikçe artıyordu. Üst kademelerde iyi, fakat alt seviyede kötü idare edilen Rus tankları verdikleri zayiata aldırmadan, Rostov'un doğusunda Manstein tarafın-

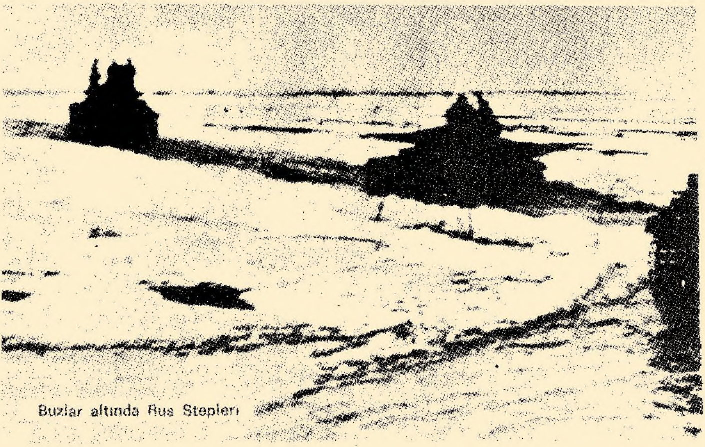

Buzlar altında Rus Stepleri

Harabeler arasında ilerleyen piyadeler

dan kontrol edilen koridora doğru ilerliyordu. Kafkas'lardan gelen 1'inci Panzer ordusu bu koridordan geçerek kaçmıştı. Heriki tarafın da aynı taktikleri uygulaması, hücum-karşı hücum oyununun değişmez bir durum almasıyla sonuçlanıyordu. Daha iyi eğitim görmüş olan Almanlar, sayıca fazla olan Ruslar karşısında üstünlüklerini göstermekten geri kalmıyorlardı.

Rus tanklarının sızması muhtemel yerler, önceden topçu ve uçaklar tarafından bombardıman ediliyordu. Köyler ve ormanlarda, kirpi teli engelleri arasında toplu bir düzende mevzilenmiş olan, hücum toplarının desteği altındaki Alman piyadeleri, düşmanın ilk saldırıları karşısında bile durmadı. Dağılmış olan Alman askerleri toplanarak direnme mevzileri kurarken, Panzerler Rus tanklarını safdışı bırakmak, piyadelerini yoketmek, ikmal hatlarını kesmek için çalışıyordu. Artık düşman hatları gerisinde ayakta duramıyan birlikleri kurtarılabilirdi. Almanlar tecrübeleriyle direnişte başarılı oluyorlardı. Mareşal Zhukov ve kurmayının dışındaki Ruslardan daha akıllıca davranan Alman komutanları, Rus kuvvetlerinin yorgun düştüğü zamanı kestiriyor ve karşı hücuma geçiyorlardı.

Şubat 1943'te Harkov'un güneyinden geçerek Dinyepr nehri üzerindeki Dinyepropetrovsk'a doğru süratle ilerleyen 6'ncı Rus ordusunun bir zorlukla karşılaştığı görüldü. Hitler, çok önemli yol merkezleri olan Kursk ve Harkov'un düşmesi üzerine Manstein'in karargâhına bizzat giderek en kısa zamanda Harkov'u geri almasını emretti. Manstein, Rusları, kurduğu tuzağın içine daha derin bir şekilde düşürmek için beklemeyi tercih edeceğini ileri sürmüştü.

Panzer Seli

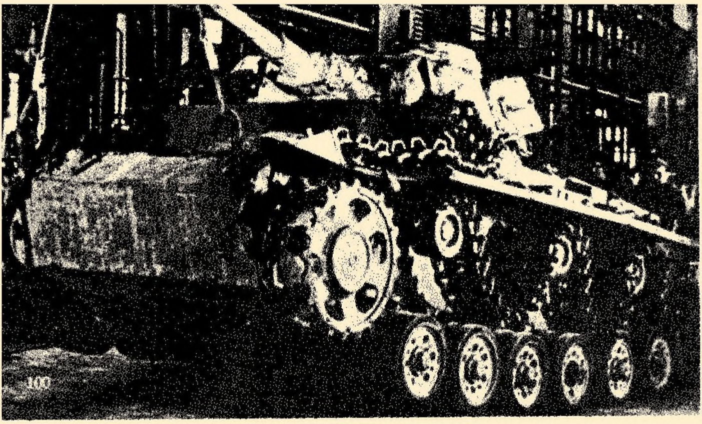

Tamire alınmış bir tank

Şubat boyunca büyük bir şaşkınlıkla Rusların daha içerilere girmesini beklemiş ve bu arada müteharrik kuvvetlerini düşman ordusunun kanatlarına yerleştirmişti. Düşmanın kuzeyindeki Krasnograd yakınlarında yer alan 1'inci SS Panzer Kolordusuna, Rusları güney doğuya, Pavlograd'a itecek şekilde hücum etmesi emredilmişti. Bu hücumu 4'üncü ve 5'inci Panzer ordularına mensup beş Panzer tümeninin hücumu izleyecekti. Almanlar, Krasnoarmayskoye'nin batısından Harkov istikametine doğru yürüdü.

Bu plân Ruslar, Dinyepr'e ulaşmaya gayret ettikleri sırada, yâni 20 Şubat'ta, uygulanmaya başlandı. Manstein, kuvvetlerini o kadar büyük bir ustalıkla toplamıştı ki, Ruslar Almanların savaşarak geri çekilmeye başladıklarını sandı. Esas taarruz kuvvetlerinin son ana kadar cepheye gelmemesi dolayısıyla, komutanın niyetinin saklı kalabilmesi, Panzer askerlerinin başarılı olmasını sağlıyordu. Kusursuz bir aldatma ve zaman ayarlama işleminden sonra, Manstein, Rusları yorgun, yakıtsız bir de üstelik emniyette olduklarını zannettikleri bir zamanda yakaladı. Aylardır istirahat ve eğitim yüzü görmeyen Panzerler, normalden düşük tank güçlerine rağmen Rusların bütün iyimser hesaplarını altüst ettiler.

Şimdi artık Rus'lar süratle geri çekiliyorlardı, çünkü kısa bir zaman sonra baharla birlikte çamur gelecek ve muhtemelen harekât durdurulacaktı. Sanki zamanla bir yarış başlamıştı.

Bahar erken geldi, fakat Almanların, Rusların 6'ncı Ordusunu ve 3'üncü Tank ordusunu parampparça etmelerine, Dinyepr yakınlarındaki önemli mevzilerini temizlemelerine ve Izyum'un batısında topladıkları oniki Panzer tümeniyle Harkov ve Belgorod'a saldırıp ele geçirmelerine engel olamadı. Manstein'in plânının 3'üncü kısmına göre, Kursk'un her iki yanındaki düşman mevzileri de ele geçirilecekti; fakat çamur Rusların imdadına yetişti. Bu muharebeler sırasında Ruslar, çoğu yakıtsızlıktan olmak üzere, yüzlerce tank ve topu terkederek kaçmışlardı.

Yeni Üstün Sınıf

Panzer kuvvetlerinin büyük bir kısmı, Stalingrad'da ve daha sonraki kış muharebelerinde kaybedilmişti. Bu arada Kuzey Afrika'da daha küçük çapta fakat Rusya'daki kadar şiddetli savaşlar olmuştu. Rommel, Afrika Birliklerinden geri kalan zayıf Alman Kuvvetlerini El-Alamein'den geri çekerken, büyük bir müttefik donanması Fas ve Cezayir'e zinde ordular çıkardı.

Çıkarma kuvvetleri, zaman kaybetmeden hedeflerine, **Tunus ve Bizerte**'ye doğru ilerlemeye başladılar. Böylece Afrika Birlikleri, Mısır'dan gelen İngiliz ordusuyla Cezayir'den ilerleyen İngiliz ve Amerikan ileri taarruz kuvvetleri arasında kaldılar. Mihver Kuvvetleri liderleri, Rommel'in ordusunun Avrupa'ya dönmesinden önce geçici bir köprübaşı tutmasını istiyorlardı. Bu köprübaşı Tunus ve Bizerte'de olacaktı.

Diğer taraftan, ele geçirilen toprakların bir karışını bile geri vermek istemiyen Hitler, ordularına Tunus, Trablus ve diğer işgal edilen yerleri sonuna kadar savunmalarını emretti. Alman diktatörü her fırsatta **'geri çekilmek yok'** prensibini tekrarlıyor ve en alt seviyelerdeki komutanlara bile müdahale ederek, Panzer başarılarının temeli olan serbest hareket ve esnekliği ortadan kaldınıyordu. Açıkçası, Alman komutanları gözleri düşmanda, kulakları ve akılları Hitler'de olduğu halde savaş ediyorlardı. Hitler'in her duruma müdahale etmesi, daha çok düşmanın lehineydi.

Tunus'un kuzeyine, zamanla büyük çapta Mihver Kuvveti ve ikmal maddesi çıkarıldı. Ocak sonunda kuzeydeki Mareth savunma hattına kadar gelen Afrika Birlikleri, düşman tehdidinden hemen hemen kurtulmuşlardı. Bu arada iki Panzer tümenini tekrar canlandıracak kadar zırhlı araç biraraya getirilebilmişti. Buna ilâveten, bir Tiger taburu tarafından desteklenen 10'uncu Panzer Tümeninin varlığı, küçük saldırılar yerine büyük çapta karşı hücumlar yapılmasını mümkün kılıyordu. Birkaç ay önce böyle bir kuvvetin yarısının onları Kahire'ye götürmeye yeteceğini düşünen Rommel'in askerleri, bu kuvvet gösterisine içleri burkularak şâhit oldular.

*

Amerikalılar Kasserine geçidinin doğusundaki hattı 1'inci Zırhlı Tümenleriyle tutuyorlardı. Bu mevkiin kuzey ve batısından, Tunus'a saldırmak üzere hazırlanan müttefik ordularının arkasına geçilebilirdi. Almanları tâkip etmekte olan Montgomery, ikmal yetersizliğinden ötürü Mareth'e gelmeden önce durmak zorunda kalmıştı. Zırhlı birliklerini kullanma şansını elde eden 5'inci Panzer ordusu komutanı General Von Arnim, 13 Şubat 1943'te Amerikan zırhlı tümenine keşif bir saldırı düzenledi. General, Panzerlerin tecrübesiz orduları çembere alma geleneğini Kuzey Afrika'da da göstermişti. Saldırgan bir mizacı olmayan Arnim'in asıl niyeti bir savunma harekâtıydı. Diğer taraftan, alelacele toparlanmış kuvvetleriyle Arnim'in başarıyla ilerlediği hattın güneyinde yer alan Rommel, düşmanı kuzeye doğru tâkip etmenin ve müttefiklerin beklemediği bir yer olan Tebessa hattını ele geçirmenin büyük kazançlar sağlıyacağını ileri sürdü. Bu isteği yerine getirildi, fakat Tebessa'ya değil de Thala'ya doğru ilerlemesi emredildi. **'Burada düşman Almanları bekliyordu ve gerekli hazırlıkları yapmıştı.'** Bunun üzerine taarruz harekâtı yapılmadı.

Rommel Kuzey Afrika'daki Mihver kuvvetlerinin komutanı oldu. Rommel üç Panzer tümeniyle birlikte Mareth istikametine dönerek, Montgomery'nin 8'nci Ordusunun savunduğu Medenine'e doğru ilerlemeye başladı. Alam Halfa'da olduğu gibi, Rommel düşman tarafından beklenen bir saldırıya geçti ve güçlü bir savunma karşısında geri çekildi. Bundan sonra, Rommel bir daha dönmemek üzere Afrika'yı terketti. Artık Afrika Birliklerine Arnim komuta ediyordu.

Afrika mâcerasının geri kalan kısmı, Panzerler açısından anlatılıyordu. Takviye kuvvetleri, Sicilya deniz yolunu saran müttefik ablukası tarafından yok edilmişti. Amerikan, İngiliz ve Fransız ordularının Afrika birliklerine sürekli olarak saldırması üzerine, geri çekilmeye hazırlanan Alman ve İtalyan kuvvetleri çemberdeki açık mevkilerden sızarak bir başka savunma hattına gidiyorlardı. Her zaman olduğu gibi Panzerler ya merkezî mevkileri tutuyorlar, ya da savunma hatlarının gerisinde stratejik bir şekilde dağılıyorlardı.

Müttefik komutanları plânlarını yaparken Panzerlerin neler yapabileceğini göz önünde tutuyor ve son derece temkinli davranıyorlardı. Aslında, bu kadar dikkatli davranmakla Panzerleri olduğundan daha güçlü kabul ediyorlardı. Sâdece birkaç günlük yakıtları kalan Panzerler, Mareth'den Akarit vâdisine ve Mihver Devletlerinin tuttuğu Tunus ve Bizerte limanlarını çevreleyen dağ-

Tunus dağları. Ön safdaki tank ilk olarak cepheye sevkedilen Tiger'lardan biridir.

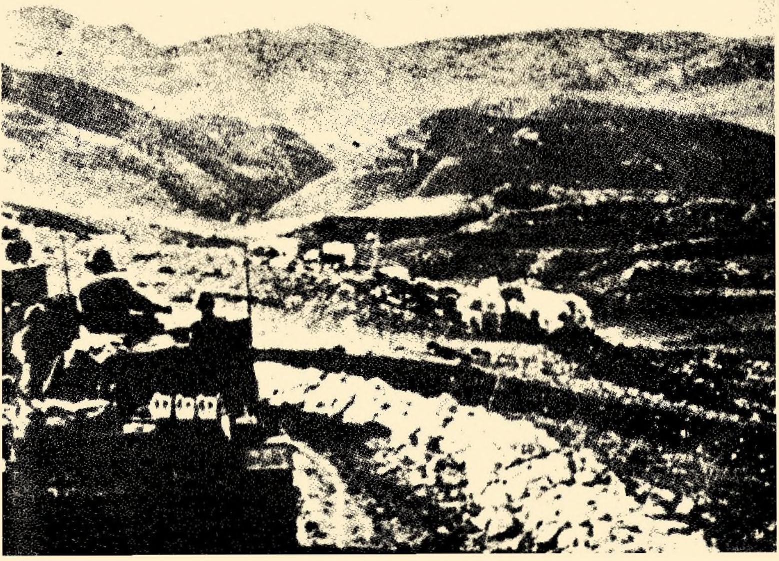

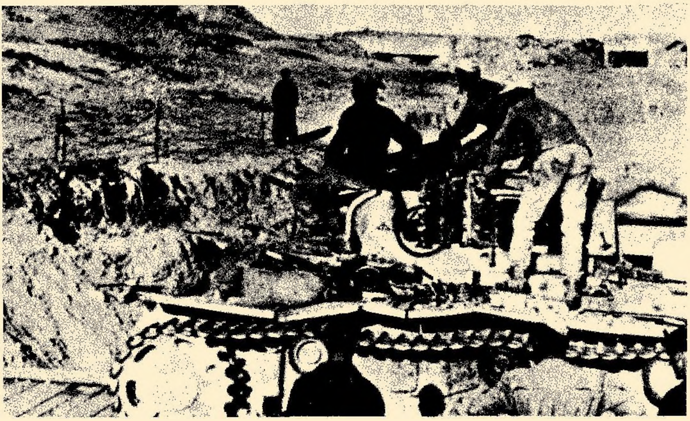

lara kadar uzanan hatta, geri çekilen ordularına kalkan görevi yaptılar. Birkaç gün bu görevi yapan Panzerler daha sonra bir araya gelerek, Cebel Bou Aoukaz'da düşmana karşı son saldırılarını yaptılar. Bu saldırıyı, Mihver Devletlerinin Kuzey Afrika'daki askerî faaliyetlerine son veren müttefik hücumu izledi.

*

Panzerlerin büyümesi, onları yaratan siyasî yapının genişlemesinin doğal bir sonucuydu. Panzerler de, Nazi Partisi gibi şiddet kullanarak ve fırsatçı bazı ayaklanmalar sonunda kurulmuştu. Bu askerî örgütün oluşumu Alman ekonomik ve siyasal yapısının parçalanmasını yansıtıyordu.

Hitler'in Nazi Partisi ileri gelenlerine olan aşırı güveni idarenin yeteneksiz ellerde kalmasıyla sonuçlanmıştı. Bu da SS(*) askerî dalı ve Göring'in hava birlikleri gibi özel orduların kurulması-

---

(*) **SS: Hitler tarafından önceleri bir inzibat teşkilâtı olarak kurulan, fakat sonraları askerî bir sıfat kazanarak Alman Silâhlı Kuvvetleri içinde yüksek bir sınıf olarak temayüz eden bir örgüttü.**

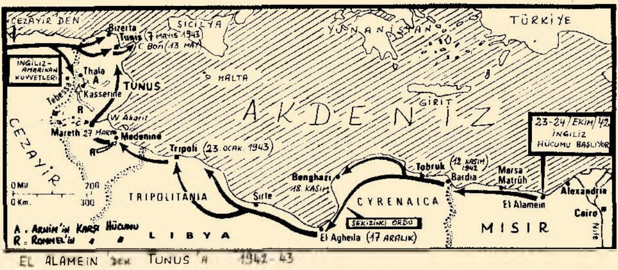
CEZAYİR'DEN
Bizerta
Tunis (7 MAYIS 1943)
C. Bon (13 MAY.)
SİCİLYA
YUNANİSTAN
TÜRKİYE
İNGİLİZ-AMERİKAN KUVVETLERİ
Thala
A
Tebessa
Kasserine
TUNUS
MALTA
R
C
W. Akarit
AKDENİZ
GİRİT
CEZAYİR
Mareth 27 MART
Medenine
R
Tripoli (23. OCAK. 1943)
23-24 / EKİM / 42 İNGİLİZ HÜCUMU BAŞLIYOR
0 Mil 200
0 Km. 300
TRIPOLITANIA
Sirte
Benghazi 18. KASIM
Tobruk (12. KASIM 1942)
Bardia
Marsa Matrûh
Alexandria
El Alamein
Cairo
CYRENAICA
SEKİZİNCİ ORDU
MISIR
Nile
A = ARNIM'in KARŞI HÜCUMU
R = ROMMEL'in
LIBYA
El Agheila (17 ARALIK)

EL ALAMEIN'den TUNUS'a 1942-43

na yol açtı. Bu örgütlere Alman Silâhlı Kuvvetlerinden daha fazla imkânlar tanınıyordu. Bu tür davranış en çok Panzerlerde görülüyordu. İlk zamanlar Waffen-SS, sâdece motorlu piyade tümenleri ve tek bir tank alayı kurmuştu; 1943 başlarında o da kendi Panzer tümenlerini kurmaya başladı. Daha önce de belirtildiği gibi, bu örgüt Manstein'in Harkov zaferinde en önemli rolü oynamıştı. Seçkin Alman gençlerinin oluşturduğu SS'ler artık yeni bir elit **(üstün sınıf)** olarak ortaya çıkmıştı. Bu örgütler, Alman silâhlı kuvvetlerine mensup Panzer birliklerinden daha geniş ve teknik bakımdan daha üstündüler.(**) Bunların yanısıra herhangi bir SS komutanının Hitler'in emirlerine karşı geldiği zaman mevkiini ve hayatını kaybetmeme şansı, normal bir subayınkinden daha çoktu. Bu akım, Hitler'in sâdece asker olan ordunun üst seviyelerini politik yönden de bilinçlendirmek arzusunu yansıtıyordu.

Hitler'in en fazla itibar ettiği kimseler arasında, yenilik ve değişiklik taraftarı mühendisler ve teknik elemanlar yer alıyordu. Bu elemanların hazırladığı projelerin, o zamanlar orduda görev-

---

(**) Normal bir tank taburu 48 tanktan meydana gelirken, bir SS tank taburu 59 tankı kapsıyordu.

li tutucu zihniyetli mühendisler tarafından kabul edilme şansı çok azdı. Bunlardan biri, Tiger tankıyla rekabet edecek bir tank projesi reddedilen ve 180 tonluk dev bir zırhlı araç modeli hazırlayan **Dr. Porsche** idi. Grote ve Hacker adlarında iki şahıs da 1000 tonluk bir tank yapmayı teklif etmişlerdi. Porsche gibileri, tekniğe karşı çok saygısı olan Hitler'i değişik ve garip teklifleriyle etkiliyerek, zaten kısıtlı olan araştırma ve üretim olanaklarının daha ivedi ve gerekli projelerden yoksun bırakılmasına sebep olmuşlardı.

1941 kışında Rusya'da paniğe kapılarak çözülmeye başlayan Alman Ordularının tekrar düzelmesinde kendi kararlarının etkisi olduğunu sanan Hitler, zırhlı kuvvetlerin işine daha çok karışmaya başladı. 1942'ye kadar endüstri, askerî araç ve gereç üretimi için gerekli emirleri genel kurmaydan alırdı.

Bütün fabrikalar sâdece belirli alanlarda üretim yapıyorlardı. Bunun sonucu olarak da, kapasite ve bâzı maddelerin yetersizliğinin hüküm sürdüğü sıralarda, bir kısım fabrikalar talep eksikliğinden ötürü tam istihdam seviyesinde tutulamıyordu. Ama birçok fabrikalardan da kapasitelerinin çok üstünde üretim yapmaları isteniyordu. Tank endüstrisi de hiçbir zaman üretim kapasitesinin altında çalışmamasına rağmen, o da kötü yönetim gibi büyük bir sorunla karşı karşıyaydı. Meselâ, bir taraftan yedek parça üretimi diğer taraftan eski tankların mükemmelleştirilme çabası, diğer taraftan da yeni ve daha tesirli tankların üretilmeye başlanması büyük karışıklıklara yol açmıştı. Daha sonra, üretim olanakları tanklardan saptırılarak hücum toplarına yöneltildi.

Etken bir merkezî idarenin yokluğu 1942'de

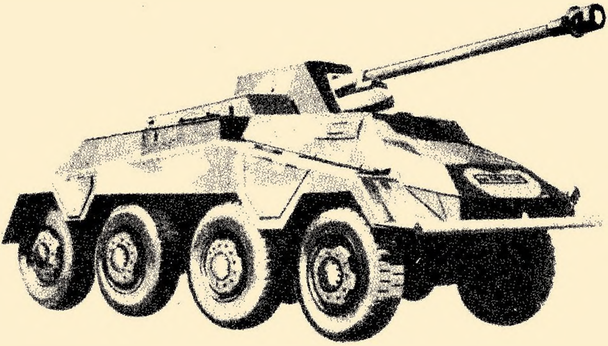

Ağır zırhlı araba Sd Kfz 234 seri, L/48 75 mm.'lik topla donatılmış. Zırhlı arabalar, Panzer Birliklerinin yaptıkları keşif yönünden son derece önemli rol oynamıştır. Önceleri motosikletli birliklerin yanı sıra kullanılmıştı ve silâh yönünden zayıftı. Daha sonra bu modelde olduğu gibi daha ağır silâhlarla donatılmıştır ve topları sabitleştirilmiştir. Zırhlı arabaların tanklara karşı avantajı sessizliği, güvenilirliği ve hareket menzilidir. Bununla birlikte, açık arazide son derece büyük bir dezavantaja sahiptir. Ağırlık: 8 ton. Hız: Saatte 50 mil. Mürettebat: 4 kişi.

Alman tank endüstrisinde o güne kadar oluşan en büyük karışıklığa sebep oldu: Silâhlı kuvvetlerin tank ve hücum topu üretimi için verdiği emirler, çok defa Hitler tarafından değiştiriliyor ve SS isteklerinin öncelik taşıdığını her zaman akıllarında tutan fabrika yetkilileri diğer taraftan gelen emirlere gözleri kapalı olarak itaat ediyorlardı.

Böylesine bir anarşi daha fazla devam edemezdi. Hitler'in son derece güvendiği Silâh Bakanı Albert Speer, iyi niyet ve akıllıca uyguladığı merkeze bağlı olmayan bir idare sistemiyle Hitler'in megalomanisinin önüne geçti ve endüstri düzenini başarıya ulaştırdı. Speer'e bu görev 1942'de bizzat Hitler tarafından verildi. Stalingrad bozgununun Panzer tank gücünü daha da azaltmasından önce Speer, endüstrinin kontrolunu, kuvvetleri **(kara hava, deniz ve Panzer)** denetlemekle görevli bakanlıklardan ve bu bakanlıklara bağlı komite ve örgütlerden alarak, kendi denetimi altına soktu. Eskiden askerlerin yer aldığı bu komitelerde artık sanayiciler görevlendiriliyordu. Bütün bunlara reğmen, SS'ler Speer'in denetimi altına girmemişlerdi. Fakat Alman endüstrisinin kaderini askerler değil kendisi tayin edecekti.

Stalingrad bozgunu, bir an için Hitler'in kendi askeri yargılarına olan güvenini sarstı. Manstein'in Harkov savaşını kazanırken istediği gi-

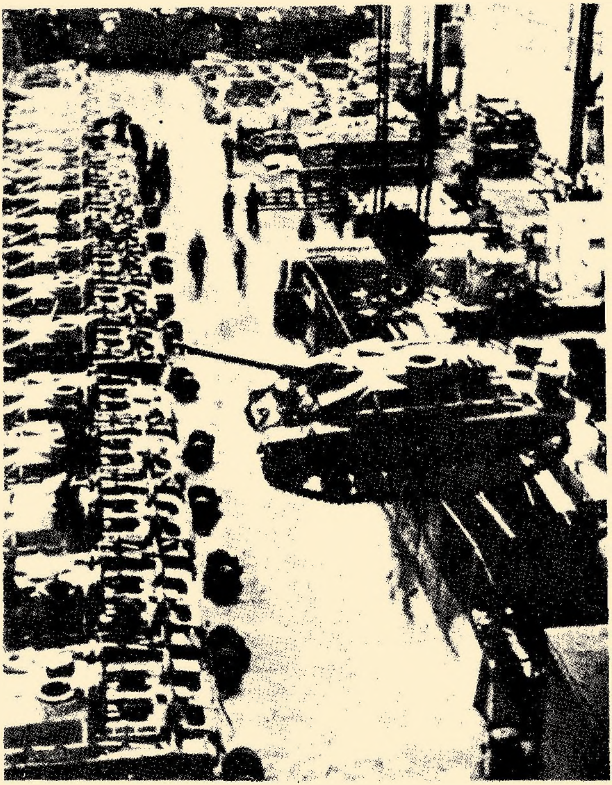

Üretim tezgahlarındaki hücum topları

bi serbestçe hareket etmesi Hitler'deki bu değişikliğin bir sonucuydu.

Panzer birlikleri için daha önemli bir olaysa, Hitler'in Guderian'ı tekrar göreve çağırmasıydı.

Diktatör, bütün zırhlı kuvvetleri denetleme, örgütleme ve eğitme görevini 1943'de Guderian'a verdi. Waffen - SS ve Goering'in zırhlı birlikleri de onun kontrolu altına girmişti. Silâh üretiminin plânlanması ve teknik çalışmalarda Speer ile işbirliği yapmak selâhiyetine de sahipti. Böylece, aynı gayeye hizmet etmekle görevli iki vatansever Alman, böylesine çökmüş, suiniyet ve fesadın hüküm sürdüğü bir örgüte düzen getirmek amacıyla biraraya geldiler.

Guderian'ın esas amacı Panzerleri eski yüksek eğitim seviyesine ulaştırmak, onları tank ve diğer gerekli araç ve silâhlarla en iyi şekilde donatmaktı. Tanktan daha çok hücum topunun imal edildiği bu sıralarda, Panzer birliklerinin dışında kalan topçu birliklerinde çok sayıda hücum topu bulunuyordu. Dolayısıyla, bu durum Guderian'ın hücum toplarını tamamen kontrol edebilmesine bir engel teşkil ediyordu. Fakat, silâh ve araçların üretim ve tahsisini kontrol edebilecekti. Hitler artık Almanya'nın daha fazla genişliyemiyeceği kanısına vardığı sıralarda, öncelikle savunma silâhı olarak yapılmış hücum toplarını her çeşit tank-savar topuna tercih ettiğini açıklamıştı. Panzerlerin, müteharrik karşı sızma tekniğinin bir savunma taktiği olarak kullanılabileceğini anlıyamamıştı.

Guderian geniş çapta nüfuza sahip olmuştu. Sâdece Almanya'nın istikbalinin bağlı olduğu Panzerleri denetlemekle kalmıyor, yakın bir münasebet kurduğu Hitler'i daha başka konularda da etkiliyordu. Hitler'i, askerî ve teknik sahalar-

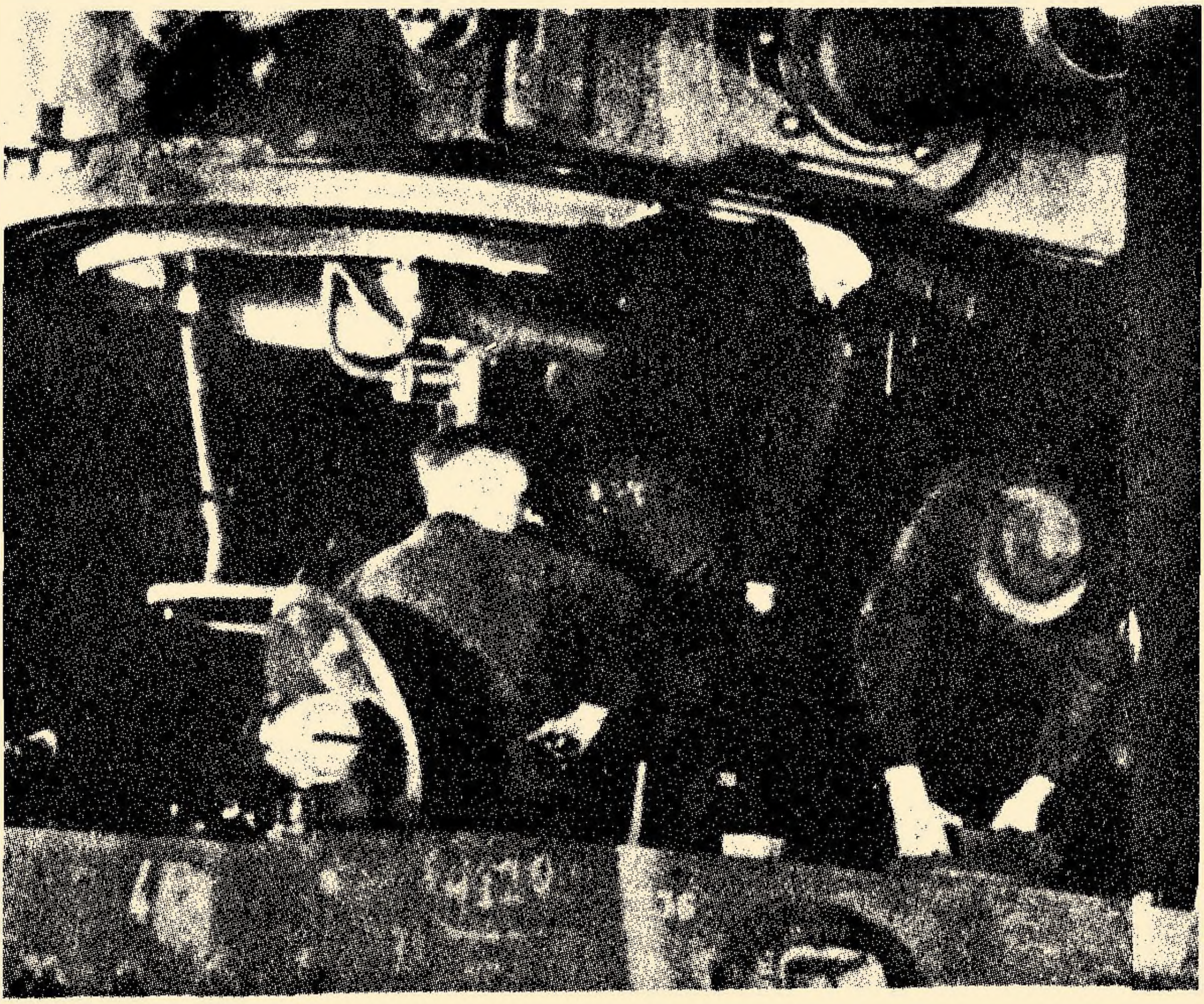

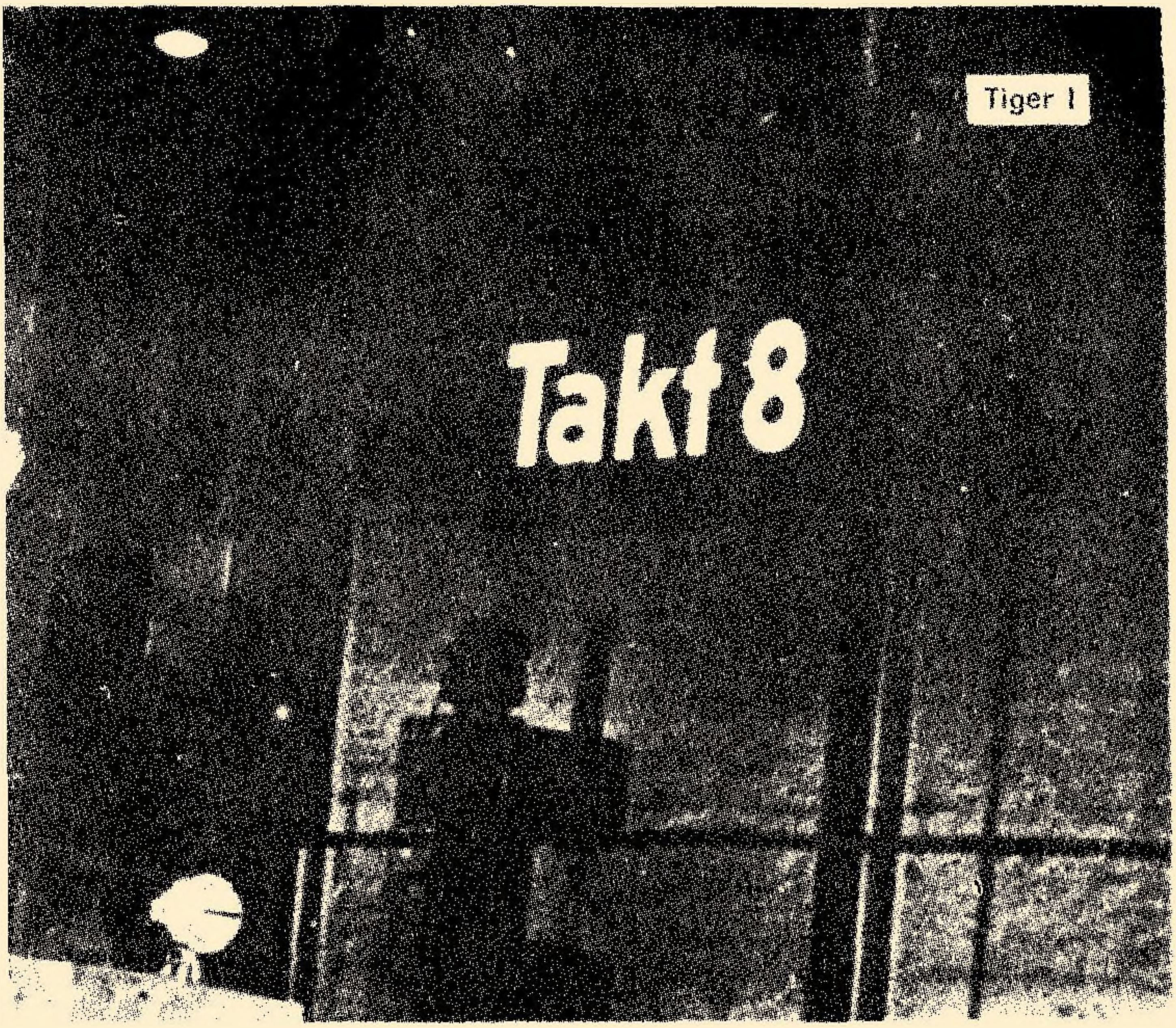
Tiger I
Takt 8

Panther. Demiryolları hemen hemen herzaman Panzer'lerin cepheye sevki için kullanılıyordu

da eğitebilmişti. Meselâ, oyuk şarjlı topçu mermileri, kısa menzilli piyade tanksavar roketleri ve daha bunlar gibileri, kolay ve ucuz imâl edilebildikleri ve en kalın zırhları bile, kimyasal enerji yoluyla, tahrip edebildikleri için Hitler'e cazip geliyordu. Tanksavar'ın bütün bir silâh topluluğunu tamamlayıcı bir unsuru olduğu fakat tank ve zırhlı araçlara karşı tek başına etkili olamıyacağı Hitler'e öğretilmeliydi.

Guderian'ın karar vermesi gereken bir çok sorun arasında hangi tankların imal edileceği konusu da vardı. 1942 sonlarından bu yana Mark III üretimi durdurulmuş ve bu tankın şasesi, hücum toplarını taşımakta kullanılmaya başlanmıştı. Yeni bir hafif tank yapılması için ileri sürülen teklif, çok sayıda orta ve ağır tanka ihtiyaç olduğu gerekçesiyle geri çevrildi. Tiger'ler tam tekâmüle erişmeden, 1942 Eylülünde Leningrad ve Tunus cephelerine gönderilmişti. Tiger'lerin bir kısmı Rusyanın yumuşak topraklarına saplanıp kaldıktan sonra terkedilmiş ve böylece Rus teknisyen ve uzmanlarına bu silahı inceleme olanağı sağlanmıştı.

Tunus cephesinin dağılmasından sonra oradaki Tiger'lerin akıbeti de aynı olmuştu. Bir sürü teknik sorunları olan Tiger, çok ağır olması nedeniyle hantal ve müteharrik taktiklere ters geleceğine dâir şüphelere rağmen, alelacele cepheye gönderilmişti. Mürettebatın onu eşya vagonu diye adlandırması sebepsiz değildi. Yine aynı şekilde cepheye gönderilen Panther'lerin âkıbeti kötü olduğu kadar moral kırıcı da olmuştu. Göreve gönderilen 325 tanktan düşman eline geçmeyenler, özellikle optik, otomotiv ve sevk sistemindeki aksaklıkların giderilmesi için anavatana gönderilmişti. Alman zırhlı birlikler kurmayının ne kadar karışık ve çıkmaz bir durumda

Yeni Panzer kuvvetlerinin mimarları : Hitler ve Guderian

olduğunu anlamak için en güçlü Mark IV tanklarının imâlatını durdurmak amacıyla ileri sürülen ve sonunda reddedilen teklifi hatırlamak yeterlidir.

Kış kayıplarıyla birlikte daha da ciddî bir durum arzetmeye başlıyan tank ihtiyacı, Guderian'ın inançlarının aksine bir yola başvurmasına sebep oldu. Bazı Panzer birliklerinde hücum topları geçici olarak tankların yerini aldılar. Eğer bu da yapılmasaydı, Panzerlerin zırh muhteviyatı o güne kadar olmuş en düşük seviyede olacaktı. Artık her Panzer tümeninde 48 tanktan oluşan iki tank taburu yer alıyordu. Panzerlerin yeni kurulduğu ve Guderian'ın her Panzer tümeninin 561 tanka sahip olmasını plânladığı o muhteşem ve zengin günler çok uzakta kalmıştı. Hücum toplarının düşük hareket yeteneği Panzer Komutanlarının taktiklerini kısıtlıyordu. Tam dönen bir taretten yoksun hücum toplarının, cephede ilerlerken beklenmiyen bir durum karşısında başarılı olamayacağı aşikârdı. Bundan ötürü hücum toplarının geri saflarda ilerlemeleri ve öncülük yapan tankları ateşleriyle desteklemeleri uygun görüldü. Böylece tankların değeri daha da artmış oluyordu. Bin kişiye bir tank düşüyor ve bazı askerler tanklara insandan daha çok değer veriyorlardı.

Açık nedenlerden ötürü, 1943'te Panzer kuvvetlerinin en güçlü kısmı Rusya'da bulunuyordu. Tabii Balkanlar, İtalya, Fransa, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Norveç'e yayılmış birkaç Panzer birliği vardı, fakat bunlar insan gücü, makina ve hareket yeteneği düşük birliklerdi. Bazılarıysa Rusya ve Afrika'daki kuvvetlerden geriye kalan artıklardı. Bu birliklerin çoğu eğitim gayesiyle tutuluyordu. Fransa'daki Panzer birlikleri eski Fransız ve Çek tankları üzerinde eğitim görüyorlar ve halkın ayaklanmasını önlemek ve asayişi sağlamak görevini yapıyorlardı. Eğitim seviyesinin yükseltilmesinin gerekli olduğu kaçınılmaz bir gerçekti, çünkü uzun bir zaman sonra en tecrübeli askerler bile bazı önemli noktaları unutabiliyorlardı.

Sürat, azim ve beraberlik Panzer başarılarının nedenleriydi. Tank kumandanları her fırsatta mürettebatı daha süratli harekete zorluyorlardı. Hücumlarda zamanı çok iyi ayarlamaları, süratli ve fırsatçı olmaları sâyesinde defalarca kendilerinden sayıca çok üstün düşmanı altetmişlerdi.

Düşmanların tank sayısı önceki savaşlardan çok fazlaydı; bunun için Almanlar gün geçtikçe azalan tanklarını en iyi şekilde kullanmalı ve

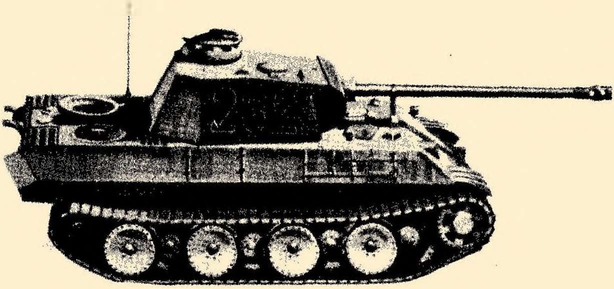

Panther
Bu tanklar, hiç değilse gelecekteki müttefik tanklarıyla eşitliği sağlayabilecek niteliktedir ve Rusların T34/76 tanklarına karşı üstünlüğü sağlamak amacıyle PzKwIII veIV tanklarının yerine yapılmıştır. Yeni L/70 75 mm. topu saniyede 3,068 fitlik namlu hızı ile mermi atabilecek güçtedir. Ağırlık: 45 ton. Hız: saatte 29 mil. Mürettebat: beş kişi. 1x75mm.'lik top ve 2x7,9 mm'lik makineli tüfek.

teknik eksikliklerini telâfi edebilecek bir yöntem bulmalıydılar. Bakım servisleri, hâlen normal standartların altındaydı. Bakımcıların gördüğü altı haftalık eğitim yeterli değildi. Tank mürettebatı da bakımcılara ellerinden geldiği kadar yardım etmiyordu.

Bütün bunlar Panzerlerin temel güçlerini kaybettiği anlamına gelmez. Çok kayıp vermişlerdi, fakat halâ savaşabilecek kudretleri vardı. Yorgun düştükleri halde savaşçılık ruhlarını kaybetmeyen kıdemli tankçılar, orduya yeni katılacak tankçıları en iyi şekilde eğitmeye hazır ve azimliydiler. En büyük sorun eğitim için yeterli zamanın olmamasıydı, çünkü Panzerleri cepheden geri çekmek daha büyük sorunlar ortaya çıkarabilirdi. Avrupa'nın güneyine veya batısına yapılması beklenen bir müttefik çıkarma harekâtı, 1943'ten sonra en yetenekli tankçıların çoğunu geri çekmek gereğini doğurdu.

Guderian'ın karizmatik önderliği ve soğukkanlı ve aynı zamanda sert yönetimi, kendini anavatana adamış Alman silâhlı kuvvetleri için bir ilham kaynağı oldu. Savaşçılık yeteneği ve ruhuyla dolu Almanlar, artık sırtlarını vatanlarına dayamış olarak savaşacaklardı.

Guderian, işe başlar başlamaz, daha önce yapılan düzensizliği birkaç ay içinde ortadan kaldırdı. Bundan sonra da Panzerleri tekrar eski güçlü durumlarına getirmeyi, yeni silâhlarla donatarak piyade desteği altında savaş meydanlarına göndermeyi ve karşısına çıkacak bütün düşmanları yenmeyi hayâl etmeye başladı. Alman niteliğiyle müttefik niceliğinin karşılaşacağını biliyor ve niteliğin belirli prensipler çerçevesinde kullanıldığı takdirde Almanya'yı zafere ulaştıracağına samimiyetle inanıyordu. İşte Panzerlerin enerji ve irade kaynağı bu sonsuz ruhtu.

Çöküntü Başlıyor

Alman Tank Komutanlarının her fırsatta ileri sürdükleri ve savundukları prensiplerin başında sürpriz geliyordu. Diğer milletlerin komutanları da bu prensibe gereken önemi veriyordu. Savaşta, korkunun önüne geçebilecek en etken çare askerlere akla gelebilecek bütün koşullar altında nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğretmektir. Beklenmedik yerlerde ve zamanlarda şüphe uyandıracak hareketlerde bulunmak düşmanı şaşırtır. Yaradılış itibariyle insan beklemediği, şüphelendiği ve bilmediği şeylerden nefret eder.

1943 baharında buzların erimesiyle 10 aydan beri ilk defa dinlenme imkânı bulan Panzerler, bu hedefe tam isabeti amaç tutan eğitim yapıyorlardı. Üretimi artırma programıyla tank gücü arttı ve 300'den fazla Panther ve 90 tane de **Porsche Tiger (Ferdinand)** Panzerlere katıldı. Tiger'lerin heybetli görünüşü Panzerlere daha güçlü bir manzara vermişti. Bunlar sâyesinde, yeniden canlanan Panzerlere olan güven daha da artmış oldu. Panzer'lerin bilinen eksikliklerine ve 88 mm.lik top ve bir tek makinalı tüfekle donatılmış Ferdinand'ların(*) savaş gücünden şüphe edilmesine rağ-

---

(*) Bu tankın gerek 88 mm. lik topu, gerekse makinalı tüfeği tam devir yapan bir taret üzerine oturtulmamıştı.

men, Panzer birlikleri 1943 Haziranı'nda kuvvetlerinin doruğuna erişmişlerdi.

Yeni bir sorun ortaya çıkmıştı. Bu güç nasıl kullanılmalıydı. Yoğun Rus tank endüstrisi, kış kayıplarını çok sayıda yeni ve daha güçlü modellerle fazlasıysa telâfi etmişti. Savunma durumunda olmanın avantajlarını tam anlamıyla kullanmak için, karşıdan gelecek hücumu beklemek en temkinli hareket olurdu. Fakat Hitler ve Genel Kurmay'ı **'Citadel'** (Hisar) harekâtını tatbikata koyarak âni bir hücumla Kursk'u (**burası bir çıkıntı durumundaydı**) ele geçirmeyi istiyordu.

Manstein, Nisanda burayı almanın kolay olacağını ileri sürmüştü. Fakat Temmuzda böyle bir harekâta girişmek askerî bir intihar olabilirdi. Ruslar Mayıs'ta bu mevkiin Almanlara çok câzip geldiğini anlamışlar ve bu çıkıntılı mevkii emsali görülmemiş bir şekilde tahkim etmişlerdi. Almanlar da bundan haberdardı. Buna rağmen, kuzeyden 3, güneyden 8 Panzer tümeninin desteğiyle 4 Temmuz günü **'Hisar harekâtı'** başladı. Böyle-

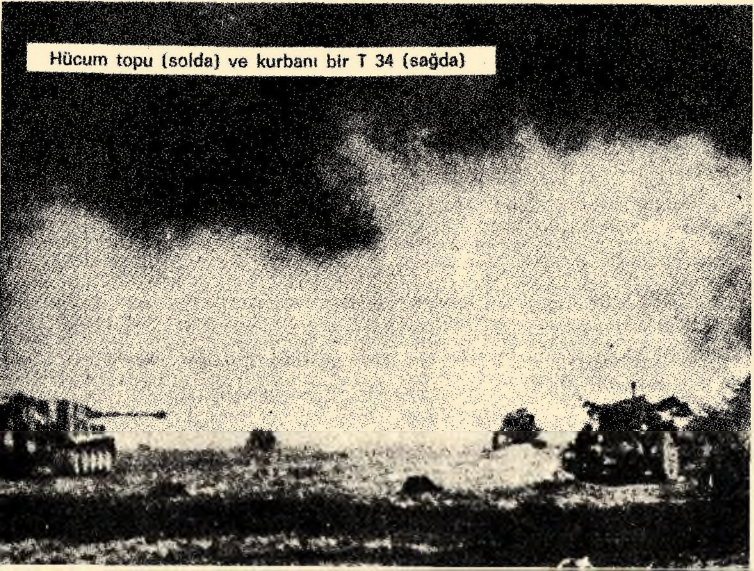
Hücum topu (solda) ve kurbanı bir T 34 (sağda)

ce Almanlar; düşmanın beklediği yere saldırıya geçmekle sürpriz takdiğini bir tarafa bıraktıklarını gösterdiler.

Olaylar 1'inci Dünya Harbindeki bir piyade savaşı gibi gelişti. Savaş grupları köyler ve koruluklardaki savunma mevkilerine ve tahkim edilmiş hatlara doğru dalgalar hâlinde akmağa başladılar. Kesif Alman top atışına rağmen, Rus top ve makinalı tüfeklerinin ateşe başlamasıyla Alman piyadesinin ilerlemesi durdu. Bu sırada tanksavarlar müstahkem mevkilere yaklaşarak göğüs göğüse savaşmayı amaçlayan Alman tanklarını güç durumlara sokuyorlardı. Bu koşullar altında, birkaç köye ve koruluğa yapılan hücumlardan ileri geçemeyen Almanlar, ancak birkaç kilometre ilerleme kaydedebildiler. Önceki hücumların şiddetinden eser kalmamıştı. Pantherler beklenen arızaları göstermeğe başlamıştı.

Ferdinad'lara gelince, düşman hatlarını yarmakta ve kalın zırhlarından ötürü düşman ateşinden korunmakta başarılı oluyorlardı; ama ne yazık ki düşman hatlarına girer girmez, ölüme terkedilmiş

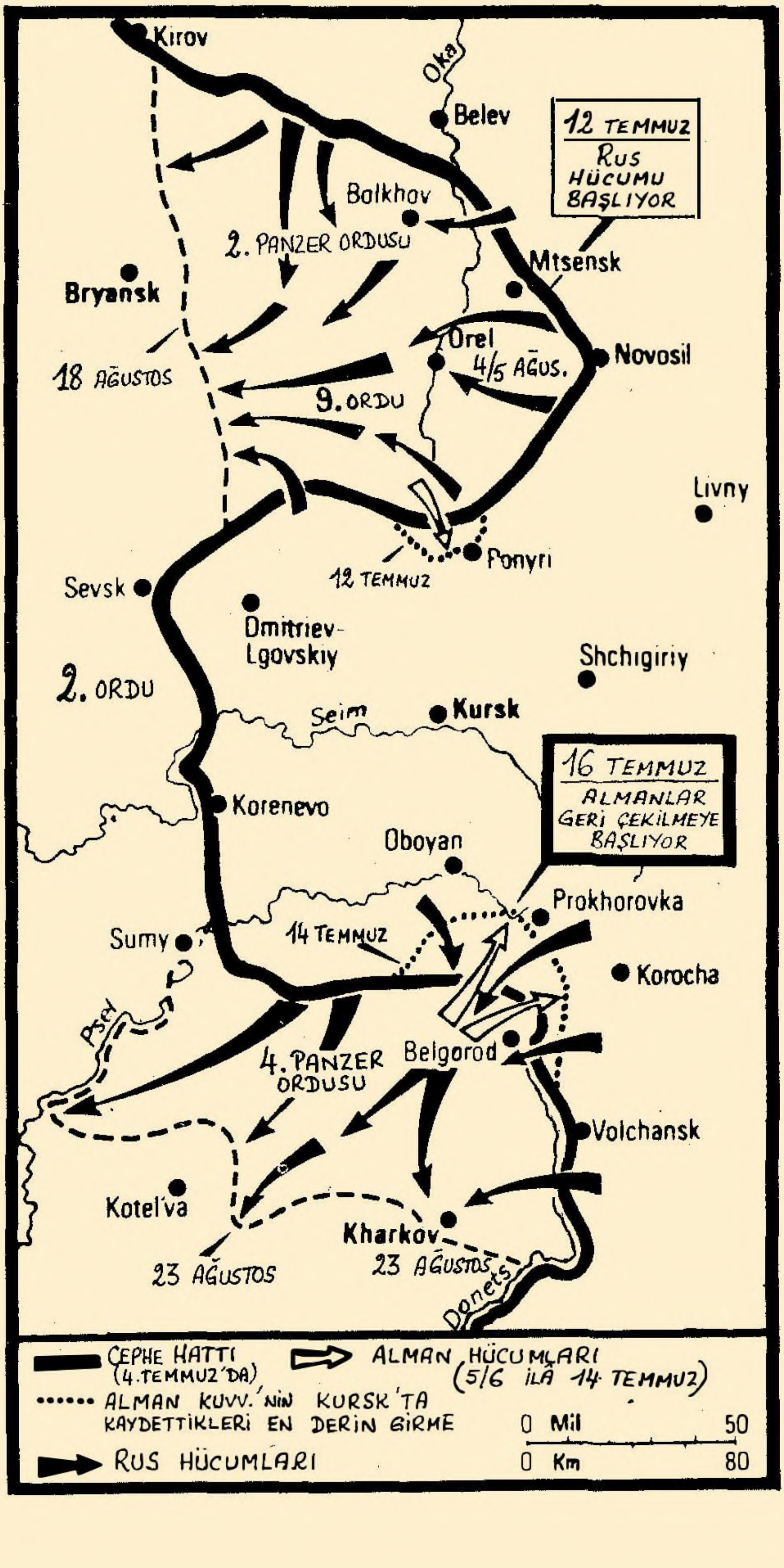
Kirov
Oka
Belev
12 TEMMUZ
RUS HÜCUMU BAŞLIYOR
Bolkhov
2. PANZER ORDUSU
Mtsensk
Bryansk
Orel
4/5 AĞUS.
Novosil
18 AĞUSTOS
9. ORDU
Livny
Ponyri
12 TEMMUZ
Sevsk
Dmitriev-Lgovskiy
Shchigiriy
2. ORDU
Seim
Kursk
16 TEMMUZ
ALMANLAR GERİ ÇEKİLMEYE BAŞLIYOR
Korenevo
Oboyan
Prokhorovka
Sumy
14 TEMMUZ
Korocha
Psel
Belgorod
4. PANZER ORDUSU
Volchansk
Kotel'va
Kharkov
23 AĞUSTOS
23 AĞUSTOS
Donets
CEPHE HATTI (4. TEMMUZ'DA)
ALMAN HÜCUMLARI (5/6 İLA 14 TEMMUZ)
ALMAN KUVV.'NİN KURSK'TA KAYDETTİKLERİ EN DERİN GİRME
RUS HÜCUMLARI
0 Mil 50
0 Km 80

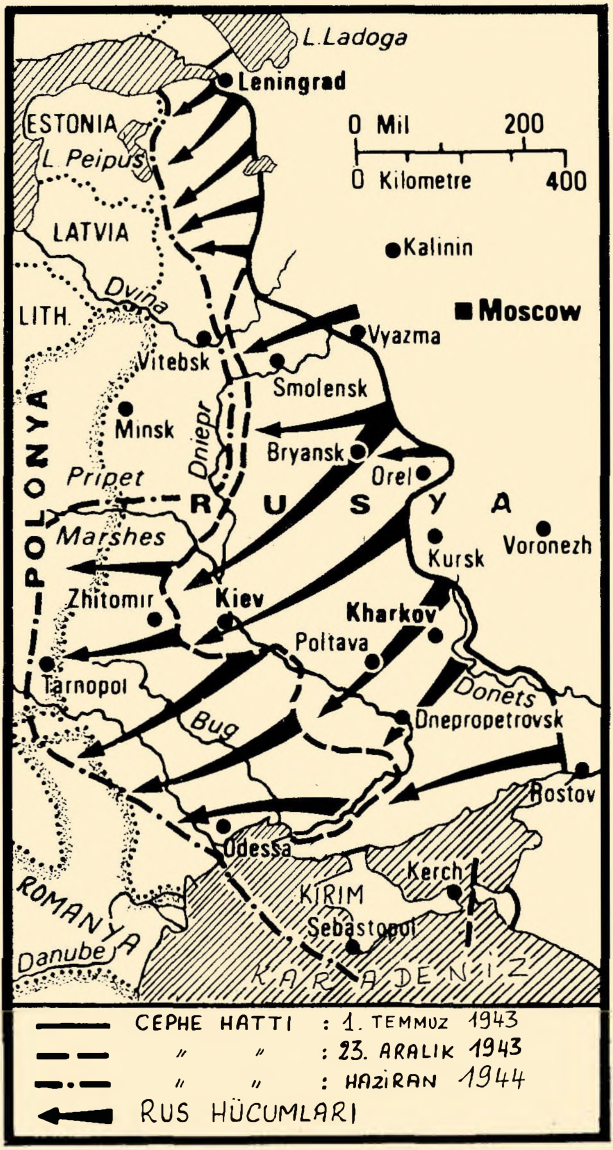
L.Ladoga
Leningrad
ESTONIA
L. Peipus
0 Mil 200
0 Kilometre 400
LATVIA
Kalinin
Moscow
Dvina
LITH.
Vyazma
Vitebsk
Smolensk
POLONYA
Minsk
Dniepr
Bryansk
Orel
Pripet
R U S Y A
Marshes
Kursk
Voronezh
Zhitomir
Kiev
Kharkov
Poltava
Tarnopol
Donets
Dnepropetrovsk
Bug
Rostov
Odessa
Kerch
KIRIM
Sebastopol
ROMANYA
Danube
KARADENİZ
CEPHE HATTI : 1. TEMMUZ 1943
" " : 23. ARALIK 1943
" " : HAZİRAN 1944
RUS HÜCUMLARI

bir durumda kalıyorlardı. Çünkü diğer tanklar ve piyade böyle bir harekâta eşlik edebilecek yetenekte değildi. Güney ve kuzeyde çok az bir ilerleme kaydedilmiş ve her iki halde de kanatlardan gelen Rus tanklarının saldırılarıyla karşılaşılmıştı. 14 Temmuz'a kadar, bir çok Rus tankı saf dışı edilmiş ve çok sayıda esir alınmıştı. Fakat, bu arada Panzer kuvvetleri en hayatî araç ve gereçlerini kaybederek durdurulmuştu.

Panzer kayıplarının hayatî bir noktaya eriştiği sırada Ruslar yaz hücumlarına başlıyarak, **Kursk** çıkıntısına iki taraftan saldırdılar. Harkov ve Orel'i alan Rus'lar, faaliyetlerini kısa zamanda bütün doğu cephesini kaplayacak şekilde genişlettiler.

Ruslar hedefleri olan bir mevkie, ya hiçbir güçleri kalmayana kadar ya da orayı alana kadar insan ve malzeme göndermekten çekinmezlerdi. İşte Almanlar böyle bir gelenek ve 4'e karşı 1 gibi büyük bir düşman sayı üstünlüğü karşısındaydılar. Bunun üzerine Stalingrad'da kendilerini kurtaran taktiklere yeniden başvurmayı uygun gördüler. Bu taktik, bir miktar toprak kaybederek Rusları çekmek ve sonradan sararak tuzağa düşürmek ve düşmanın hızını kaybettiği anda hücuma geçmekten ibaretti. Bu taktik, Almanların geri çekilirken güçlerini muhafaza ettikleri Hitler ve Genel Kurmayın işe karışmadığı sıralarda başarılı oluyordu. Fakat herşeye rağmen, istenilen ve ideal sonuç elde edilemiyordu.

Afrika'nın düşmesiyle, Avrupa'nın güney kıyıları müttefiklerin işgaline daha elverişli duruma gelmişti. Bunun üzerine, dağlık araziden ötürü Panzer harekâtı için uygun olmayan İtalya ve Yunanistan'a takviye kuvvetleri gönderildi. Sonraları durum kötüleşince Hitler 'geri çekilmek yok' emirlerini yağdırmaya başladı. Böylece komutanların zırhlı bir savaşta hayatî önem taşıyan hareket yeteneklerini kısıtlamıştı.

Rus taktiklerinin gelişmesi, T34/85 (bu tank 85 mm.lik yüksek süratli bir topla donatılmıştı) ve KV - 85 gibi daha güçlü tankların orduya katılmasıyla, hareket yeteneği prensibi Almanlar için daha da büyük bir önem kazanmıştı. Tiger ve Panther'lerin düşmanı geride tutmak için uzak mesafeden ateş açmaları ve yanlardan gelecek Rus tank hücumlarını da önlemeleri gerekiyordu, çünkü düşman tanklarının 85 mm.lik topları uzun mesafeden açtıkları ateşle Alman tanklarının yan zırhlarını delebilecek güçteydiler.

Bu arada Rus uçaklarının devamlı saldırıları Almanları fazlasiyle tedirgin ediyor ve sürekli olarak bir mevkiden diğerine hareket etmeleri gerekiyordu.

Düşman taarruzlarının cephe boyunu genişletmesi Panzer'lerin isini daha da güçleştirmişti. Daha süratli hareket etmeleri gerekiyordu. Almanlar, Panzerlerin yardımıyla bir çok önemli mevzii tutabilmek için ümitsizce çaba gösteriyorlardı. Hitler'in, hat boyunca düşmanın her girme harekâtına karşı hücumla cevap vermek arzusunun önüne geçmek lâzımdı. Çünkü mahalli saldırılardaki kayıplar, iyi hazırlanmış ve güçlü taarruz harakâtından daha fazlaydı. Bunun yanısıra bu tip harekâtın kazançları da daha az oluyordu.

1943 Eylülü sonunda, Rus cephesi Leningrad'ın batısından başlıyor, Kiev ve Dinyepr nehrini boylu boyunca tâkip ederek Karadenize kadar uzanıyordu. Artık Almanlar Rus cephesini diğer cephelerden ayrı olarak mütalâa edemezlerdi. Ağustos ortalarında Sicilya kaybedilmiş. İtalya işgal edilmiş ve Eylül'de Alman'lardan ayrılmıştı. İngiliz

ve Amerikan orduları Roma'ya doğru ilerliyorlardı. Aynı zamanda Almanya sürekli olarak bombalanıyor, yok olan bir şehri bir diğeri izliyordu. Ekimde de bir kaç önemli tank fabrikası müttefik bombardımanına hedef olarak yerle bir oldu. Her yeni tehdit Alman savunmasının gücünü kırıyordu. Cephelere ikmal dağıtımı önemli derecede azalmıştı.

Speer'in örgütleme ve düzenlemesi tank ve uçak üretimini arttırmış ise de, bu her zaman iyi sonuçlar vermemişti. Kalitede düşüklük göze çarpıyor ve üretilen uçak ve tanklar dayanıklı olmuyordu. Özellikle, endüstrinin düşman saldırıları karşısın-

Tiger avını yakalıyor — Rus T 34'ü yanıyor.

da daha emin yerlere dağıtılmasıyla kalite kontrolu daha da güçleşmişti.

Sürekli olarak, yeni ve daha etken savaş araçları için projeler yapılıyordu. Ekim ayında Hitler ve Guderian Tiger II (*) modelini ve Tiger ve Panther'in avcı tiplerini incelemeye başladılar. Jagdpanther avcı tankı 88 mm.lik bir topla Jagdtiger avcı tankı da 128 mm.lik bir topla donatılmış ve çok kalın zırha sahiplerdi. 1943'te Almanya'nın tank üretimi 5966, hücum topu üretimi 3411 ve müteharrik top taşıyıcısı üretimi ise 2657 idi. Bunlara rağmen Panzer ve piyade birliklerinin zırh

---

(*) Bu tanklar Kral Tiger olarak da bilinir.

gücü plânlananın altındaydı. Çarpışmaların şiddetinin artması ve Almanların parça parça taktikleri büyük kayıplara sebep olmuştu. Bu kayıpların en önemli nedeni eğitim standartlarının düşmüş olmasıydı.

Panzer desteklemesinde büyük rolü olan hava kuvvetlerindeki gerileme ve başarısızlıkların nedenleri de aynıydı. 1942'ye kadar hava kuvvetleri sürekli ve iyi eğitim sayesinde, teknik ve yakın işbirliğiyle Panzerlere gerekli desteği verebilmişlerdi. Şimdi hava kuvvetleri, kendi uçaklarında çok üstün yeteneklere sahip düşman uçakları karşısında ümitsizce savaşıyordu. Herşeyden öteye, Alman ulusunu tehdit eden düşman hava hücumlarına karşı anavatanın korunması öncelik verilmesi gereken bir sorundu.

Böylece, cephedeki orduların hava desteği kesildi ve Panzerler hava keşfi, bombardımanı ve korunmasından yoksun edildiler.

1943'den sonra Panzer birlikleri geceleri hareket etmek, hava hücumlarına karşı kendilerini daha iyi saklamayı öğrenmek, hücum ve savunmalarda topçu birliklerini daha etken ve akıllıca kullanmak zorunda kaldılar. Düşman hava hücumları ikmal yollarını kesip ikmal kamyonlarını yok ederken, makinalı tüfek, roket ve bombalarla silahlandırılmış uçakların alçaktan uçarak yaptığı saldırılar tanklara hiç rahat vermiyordu. Uçaktan açılan ateşin tanklara tam isabet kaydetmesi pek sık görülen bir olay değildi; ancak tankların yakınına düşerek küçük hasarlara yol açan bombalar tankları saf dışı bırakmaya yetiyordu. Bu durumda, zaten işleri başlarından aşkın olan tamir ve bakım servislerinin yükü daha da ağırlaşıyordu.

Nihayet 1943 yılında, ağır uçaksavarlardan ve hava desteğinden yoksun olan Panzer birlikleri takviye edildi. Düşman uçaklarına karşı daha iyi korunabilmeleri için özel uçaksavar tanklar verildi. Gittikçe büyüyen hava tehdidi doğudan çok batı cephesinde göze çarpıyordu. Bu koşullar zırhlı savaş stratejisine yeni güçlükler ekliyordu.

1943 - 1944 yıllarında, topyekûn yok olma endişesiyle şaşkınlık içinde geri çekilmekte olan Alman ordularının karşılaştığı sorunlar, Rommel'in Afrika'da karşılaştıklarından değişikti. Rommel için hiçbir zaman bir nehir geçme problemi olmamıştı. Rusya'da ise, işgal sırasında nehirler sâdece kısa duraklamalara sebep olmuşlardı, çünkü Ruslar aynı zamanda bütün geçiş mevkilerini kontrol edemiyorlardı.

Öte yandan, geri çekilirken, nehirler büyük bir sorun ve aşılması güç engeller olmuşlardı. Geri çekilen orduya yol açmak ve nehir köprübaşlarını tutmak görevi Panzerlere âitti. Tabii ki, bu görevi yapan Panzer birlikleri, köprüleri en son geçecek olanlardı; görevi bitirdikten sonra köprünün düşman tarafından yıkılması ve Panzerlerin nehrin karşı yakasına geçerek geri çekilen diğer birliklere katılamaması da mümkündü. Doğal olarak, nehir geçmedeki ustalıkta Almanlardan geri kalmayan Rusların, bu gibi teşebbüslerde insan feda etmeye daha çok temayülleri vardı.

27 Eylül'de Almanlar Dinyepr kıyısına çekildiği zamanda, bir Panzer ve bir motorlu piyade tümeninin karşı hücumuna rağmen, Ruslar Dinyepr'i geçtiler. 350 metre genişliğindeki nehir hiçbir zaman büyük bir engel olmadı ve Ruslar bu alanda ustalıklarını ortaya koydular. Sonuç olarak. Almanlar nehir kıyısında yapmak istedikleri savaşın kontrolunu kaybettiler ve bunu da Ekim ayı ortalarında nehrin batı yakasında gö-

1

2

1 — Tank komutanı
2 — Tiger için ikmâl ve cephane
3 — Bindirilmiş topçu desteği
4 — Tanksavar desteği
5 — Savaş acısı
6 — Bir Panzer'in ölümü
7 — Bir hücum topuna yakıt ikmali
8 — Bitmez tükenmez tamiratlar

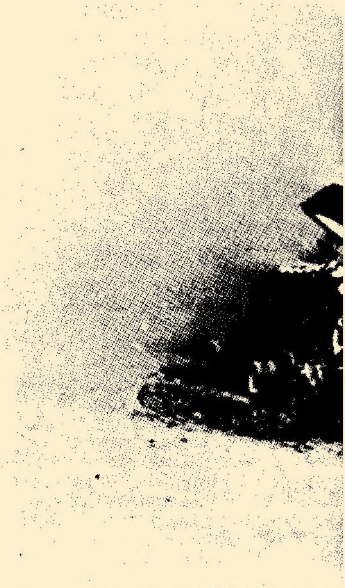

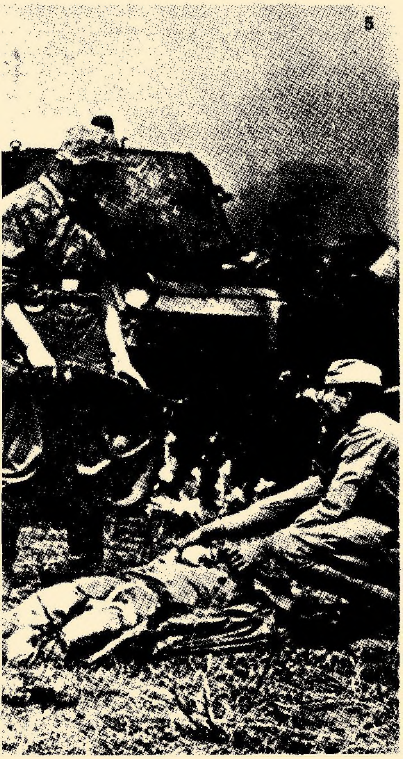
5

7

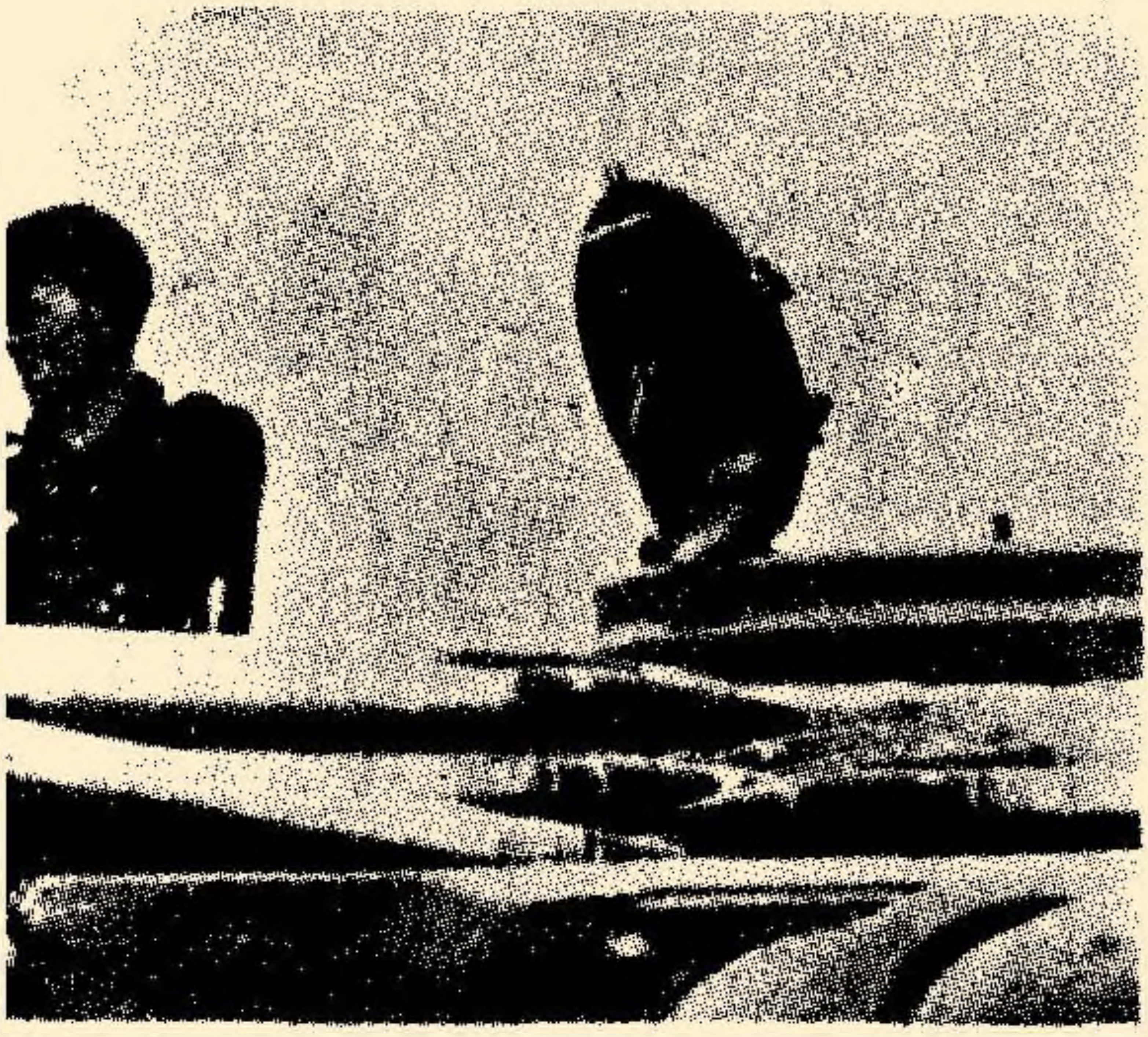

6

4

ğüs göğüse bir çarpışma izledi. Panzerlerin, Rusların mantar gibi türettikleri düzinelerle köprübaşını ve geçiş noktalarını yok etmek olanağından yoksun olması, nehir hattının kısa zamanda Rusların eline geçmesine sebep oldu.

Panzerler artık yeni ve daha önemli sorunlarla karşı karşıya kalmışlardı. Rusların güçlü ve çok sayıda birliklerle yaptığı ilerlemeler, cepheyi çok genişletmiş ve Almanların düşman kanatlarını tâyin edebilmesine engel olmuştu. Almanlar, nereye hücum edeceğini bilemiyordu. Düşman ileri birliklerinin ikmal yollarını kesmek amacıyla yapılan baskınlar da çoğu zaman gayesine ulaşamamıştı. Bir Panzer birliğinin başında bulunan tecrübeli kumandan General von Manteuffel, bu tip baskınlar yapıyordu. Fakat düşman geri hatlarına hücum etmek için sâdece sinyal merkezleri bulabildiğini söylüyordu. Bir başka deyimle, sefer artık geniş çapta zırhlı bir gerilla savaşına dönüşmüştü. Bir hücum sırasında, her iki taraf da belirli üsler tutuyor ve arâzi karşı tarafın eline geçtikten sonra bu üsleri bırakıyordu.

Panzer birlikleri, uygun bir hedef buldukları zaman, cephe gerisinde saklandıkları yerlerden çıkarak düşmanı arkadan vuruyorlardı. Tabiiki, bu tip taktikler sivil halkın dost ve taraftar olduğu yerlerde en iyi şekilde uygulanabilirdi. Alman dostu olup ta Rusların aleyhine çalışan bazı Rus vatandaşları da vardı, fakat bunların sayısı pek önemli değildi.

*

Sonbaharın gelmesiyle her tarafın çamurla kaplanması, her iki tarafta da faaliyeti durdurdu. Dinyepr'i geçerek, batıda Zhitomir yakınla-

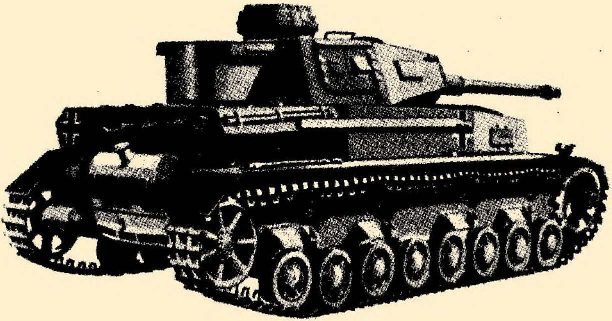

Jagdpanzer IV
PzKw IV topunun kendi kendine müteharrik avcı tipidir. Bu araç, 1944 yılından itibaren hem Panzer hem de Piyade Tümenlerinin temel silâhlarından olmuştur. HemL/48 hem de L/70 75 mm.'lik topları vardır. Burada gösterilen model, daha sonraki bir silâha bindirilmiştir. Gerçekte, Panther tanklarının taretlerindeki topların aynısıdır. Ağırlık: 24 ton. Hız: Saatte 25 mil. Mürettebat: beş kişi.

rında Panzerlerle şiddetli bir çarpışmaya girişen Ruslar kendilerine çok pahalıya malolan bu savaşa rağmen Kiev'i almayı başarmışlardı. Panzerlerin çoğu güney cephesinde savaşıyordu. Kuzeyde, hücum topu olmak üzere sâdece 500 araç vardı ki, bunlara Vyazma'dan, Smolensk'e kadar sekiz hafta aralıksız çarpışarak ilerleyen 1400 düşman zırhlı aracına karşı durmak görevi verilmişti. Bu ormanlık arazide ilerlemek Ruslara çok pahalıya mal oluyordu. 1941'de Almanlar aynı yerlerden geçerken, bu denli kayıp vermemişlerdi.

Eğitim ve ustalıktaki bu fark, 1943'te Rus orduları karşısında Almanların üstünlüğünü yansıtıyordu. Sayıca çok az olan Almanlar, bu sıralarda, kapalı arazide mütekâmil tanksavarların zırhlı araçlar karşısında ne kadar başarılı olabileceğini gösteriyorlardı. Bu tür arazide hücum topları, tanklardan daha kolay ilerliyebiliyor ve başarılı olabiliyordu. Ruslar da bu arazide tankları kullanmanın yersiz olacağını anladıklarından, tanklarını geride tutmuşlardı.

Smolensk olayı Leningrad çemberinin sonu oldu. Bu cephede de Panzer birlikleri son derece titizlikle kullanıldı, çünkü ormanlık ve göllük olan bu arazide hücum topları daha etken ve başarılı oluyordu. Savaş hattı batıya doğru genişliyordu. Rusların 1941'den bu yana zırhlı savaş konusunda çok şey öğrenmiş olmalarına rağmen, bu ilerleme için ödedikleri fiyat çok yüksekti. Bu arada Almanlar da karda ve soğuk havada savaşmayı, yaşamayı ve araçlarını yürütmeyi öğrenmişti.

Doğu cephesinde çarpışmalar 1943 yılı boyunca hiç aralıksız devam etti. Tabii ki, bu da Panzerlerin sürekli olarak savaştığı anlamına geliyor. Almanyanın yakıt stoku hava hücumlarına uğradığı sıralarda tüketim astronomik miktardaydı. Dağlık araziden ötürü, zırhın piyade ve topçudan sonra ikinci derecede rol oynadığı İtalya'daki savaşlardaysa birkaç Panzer tümeni zarar görmemiş bir durumdaydı.

Şimdi gözler Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'a çevrilmişti. Müteakip müttefik harekâtının bu bölgede olması kuvvetle muhtemeldi. Guderian batıda bir zırhlı kuvvet vücuda getirebilmek için bütün gayretiyle çalışıyordu. Atlantik duvarının yıkılmazlığına inanılmıyordu. Bunun birçok sebebi vardı. Müttefikler karaya çıktıktan sonra, zırhlı bir savaş olacağını ve bunun da sonucu tâyin edeceğini biliyorlardı. Fakat doğuda Rusların sürekli olarak hücum ettiği ve Almanları Kırım'dan atarak Polonya'nın içlerine, Brest-Litovsk'a kadar ilerledikleri bu sırada, batı cephesini tahkim etmek için gerekli insan ve aracı nereden bulacaktı?

Sonucu saptıyacak bu savaşın eşiğinde, Panzerlerin yeteneğini gözden geçirmek gerekiyordu. Tank gücünün devamlı erimesi sonunda her Panzer tümeninde sâdece 103 tank kalmıştı. Bu, şimdiye kadar olan en düşük tank sayısıydı.

Öte yandan, bunu telâfi eden unsurlar da vardı. Meselâ, yeni yapılan modern tankların savaş gücü ve kaabiliyeti daha fazlaydı ve her birliğe müteharrik stratejinin uygulanmasında yardımcı olacak, arazi performansı yüksek zırhlı arabalar verilmişti. Keşif taburları da motorsiklet yerine zırhlı hücum topları gibi daha ağır silâhlarla donatılmışlardı. Tümenin iki motorlu piyade alayı kuvvetinin yarısını yeni paletli zırhlı araçlarla diğer yarısını da kamyonlarla sevk ediyor ve birkaç bindirilmiş Howitzer topu ile donatılıyordu. Yine her tümenin topçu birliği en az 18 tane 150 mm.lik topla mücehhezdi ve silâhların yarısı bindirilmiş top, diğer yarısı ise motorlu araçlarla çekilen toplardı. Tanksavarların da yarısı bindirilmiş. yarısı da motorlu araçlar tarafından çekiliyordu. Bunlara ilâveten, bazı Panzer tümenlerinde bir de hücum topu bölüğü yer alıyordu. Manteuffel'in **Gross Deutschland** (Büyük Almanya) tümeniyse 360 tank (bunlardan 200'ü Panther ve bazıları Tiger idi) ve 30 hücum topuna sahipti.

SS Panzerleri diğerlerinden daha güçlü ve genişti. Bütün SS tümenlerinde ilâve olarak bir Tiger bölüğü ve müteharrik stratejiye ters düşen altı adet ağır 170 mm.lik top vardı. En tecrübeli ve yetenekli askerlerin ya SS, ya da Panzer birliklerinde yer alması; ordunun diğer kısımlarını böyle elemanlardan yoksun bıraktı. Bunun sonucu olarak piyade birliklerinin kalitesinde şiddetli bir düşüş oldu ve buna kötü yönetim, tecrübesizlik ve maharetten yoksunluk eklenince, piyade birliklerinin verdiği zayiat çok arttı.

Almanlar Smolensk'ten geri çekilirken, yaklaşık olarak günde bir tabur kadar kayıp veriyorlardı. Bütün cephelerin gücünü ve şevkini azaltan böylesine bir kaybı, saf Alman ırkına mensup insanlarla telâfi edebilmek olanağı yoktu. Bunun üzerine piyade birlikleri yabancılar ve düşük yetenekli insanlarla doldurulmaya ve her geçen gün daha az güvenilir bir kuvvet olmaya başladı.

Artık Panzerlere daha çok iş düşüyordu; hem kendi hem de piyadenin görevini yapmak olanağı gereği doğmuştu. Orduda birbiriyle rekabet eden üstün sınıflar yaratmak, ordunun diğer kısımlarını kaabiliyetli ve tecrübeli önder ve askerlerden yoksun bırakmıştı. Bunun doğuracağı olumsuz sonuçlar er veya geç ortaya çıkacaktı. Bu arada Panzer ve SS birliklerinde bile bazı kısımlarda yabancı uyruklu görevliler bulunuyordu.

1944 de tank üretimi gerek nitelik, gerekse nicelik bakımından ilerlemeye devam etti. 19067 adet her çeşit zırhlı savaş aracı imâl edildi; bunların 3955 tanesi Pantherdi. Çoğunda görülen önemli kusurlar giderildi. Tiger II'deki L71 88 mm.lik top ve Jagdtiger'in taşıdığı 128 mm.lik top Rusların ve batılı müttefiklerin üretebileceği her silâhtan üstündü.

Silâh gücündeki bu artış Almanların sorunlarını çözümlemekten uzak olduğu gibi, yeni sorunlar da yarattı.

1944'de General Von Manteuffel Rusların Josef Stalin tanklarına karşı savaşırken, Tigerlerin 1800 metre uzaklıktan bu düşman tankı karşı-

"Grossdeutschland" Panzer Tümeni Komutanı von Manteuffel

sında tesirli olmadığını ve Stalin tankını saf dışı edebilmek için bu mesafenin yarısı kadar yaklaşması gerektiğini keşfetti. Jagdtiger'ın 128 mm. lik topunun cephanesi o kadar ağır ve hacımlıydı ki, mermisinin ve kovanının ayrı ayrı yerleştirilmesi gerekiyor ve bu da topun ateş süratini azaltıyordu.

İkmal maddelerinin çok kıt olduğu bu devrede, her yeni aracı ve tankı kullanmak yeni bilgiler, dolayısıyla eğitim gerektiriyordu. Bunun bir sonucu olarak, yeni araçlardan en iyi şekilde yararlanılamıyor ve eğitim standardı gün geçtikçe, gerek taktik gerekse teknik yönünden düşüyordu. Tabii ki bu gerileme tedricen olduğu için fark edilemiyor ve Panzerlerin başındaki komutanlar ve kurmaylar eskisi gibi arzulu ve fanatik olmaya devam ediyorlardı. Hiçbir örgüt tanklarının yüzde yetmiş beşinden fazlası aynı anda görev yapmadığı için, bir Panzer Tümeni genellikle cepheye 80 kadar tank sürebiliyordu. Bu tanklar geniş bir arazi üzerine yayılarak, kurtlar gibi kümeler halinde savaşırlardı. Kıstırıldıkları ve ümitsizliğe kapıldıkları zamanlar, düşman için en tehlikeli anlardı.

Savaş hattı Almanyaya doğru yaklaştıkça, askerlerdeki ümitsizlik onları kamçılıyordu. Alman askerleri ve Komutanları, Rusya'da düşmanın robot gibi ve ölüme meydan okurcasına saldırması karşısında çok etkilenmişlerdi. Komutanlar askerlerine bu fanatikliği, belli bir dereceye kadar aşılamaya çalışmışlardı. İnsan hayatına Ruslardan daha fazla önem veren Almanlar, sonuna kadar alt seviyedeki düşman komutanlarını küçümsemişlerdi. Ama sayı üstünlüğü, savaşın kaderini Ruslar lehine çeviriyordu. Rus cephesinde savaşan Almanların, batıda Amerikan ve İngilizlerde olduğu gibi, üstün bir hava gücünün neler yapabileceği konusunda pek fikirleri yoktu. Fakat Kuzey Afrika ve İtalya'da buna şahit olan Rommel durumu kavramış bulunuyordu.

Müttefikler Batı Duvarına Dayanıyor

1944 yazında, Batı cephesi kumandanı Mareşal Von Rundstedt'in çözmesi gereken, birbiriyle çelişkili iki temel sorun vardı: İlk önce müttefiklerin, Fransa'yla Hollanda arasındaki sahil yolunu savunan **Atlantik Duvarı**'nı aşmalarına engel olmalıydı. Mareşal, savaşı kaybettiklerine inanmanın ve Batı Duvarını bir bilmeceden farksız görmenin yarattığı bedbinlik içinde, bu görevini fazla ciddiye almıyordu. İkinci sorun, müteharrik stratejinin tamamen değişmesini gerektiriyordu. Buna Hitler'in veya B Grubu Ordu Komutanı Mareşal Erwin Rommel'in müdahelesi muhakkaktı. Rommel'in Rundstedt'e olan saygısına ve toplu zırhlı düzenin, düşmanı bozguna uğratmadaki yeteneğine inanmasına reğmen, Rundstedt'le hemfikir olmadığı bir nokta vardı. Ona göre, Alman zırhlı birliklerinin, düşman hava gücünün üstün olduğu uzak bir savaş meydanına doğru serbestçe ilerlemeleri artık uygun bir strateji değildi.

Böylece, Rundstedt esas hedefi anlaşılıncaya kadar Panzer birliklerini geride tutmayı tasarlarken, Rommel onların, deniz tarafına doğru yerleştirilen piyade birliklerinden kurulu savunma hattının bir parçasıymış gibi sahile yakın bir yerde mevzilendirilmelerini istiyordu. Aslında, Rommel düşmanı ön savunma hatlarında - ki bu durumda sahil boyunda - imha etmeyi öngören El-Alamein taktiğini tekrar uygulamayı arzu ediyordu. Bunun için de, düşmanın gerçekleştirebildiği en küçük bir çıkarmayı dahi bertaraf etmek üzere Panzerlerin derhal üzerlerine sürülmeleri gerekiyordu. Bu görüşten hareketle, koruganlar ve tanksavar hendeklerinden oluşan sahil savunmasına bol miktarda mayın hattı ve engeller gibi gerekli ilâveleri yaptı.

Rundstedt ve Rommel, karşılıklı tâvizler vererek, Panzer birliklerinin dağılışı üzerinde anlaşmaya vardılar. Rundstedt, Rommel'e zırhlı araçların eşit aralıklarla, fakat birkaç mil sahilden içeride, sahil boyunca yayılmalarına izin vererek, merkezî ihtiyat birlikleri fikrinden vazgeçti. Böylece batıda üç, Sen nehrinin doğu yakasında dört Panzer tümeni mevzilenmiş, geriye Güney Fransa'da bulunan 'G' Ordu Grubunun Komutasındaki üç tümen kalmıştı. Almanlar çıkarmanın, endüstri merkezi Ruhr'a yakınlığından ötürü Pas de Calais tarafında yapılacağını bekliyorlardı. Saldırının Normandiya'ya yapılması ihtimali de hesaplanıyordu. Ancak, Fransa'nın o yörelerinin kalın çitler ve koruluklarla kaplı olması tankların hareket serbestisine engel olacağından, Normandiya düşmanın zırhlı araçlarını kullanacağı bir arazi olarak düşünülmemişti. Almanlar Panzer tümenlerini Caen'in doğu ve güney kısmındaki düzlüklerde tutuyorlardı.

Rommel'in düşüncesi şöyleydi: Daha önceki bütün çıkarmalar şiddetli hava ve deniz bombardımanlarını müteakip piyade birliklerinin öncülüğünde yapıldığından, piyade birlikleri bir köprübaşı tutmadan önce, düşman tanklarının kıyı-

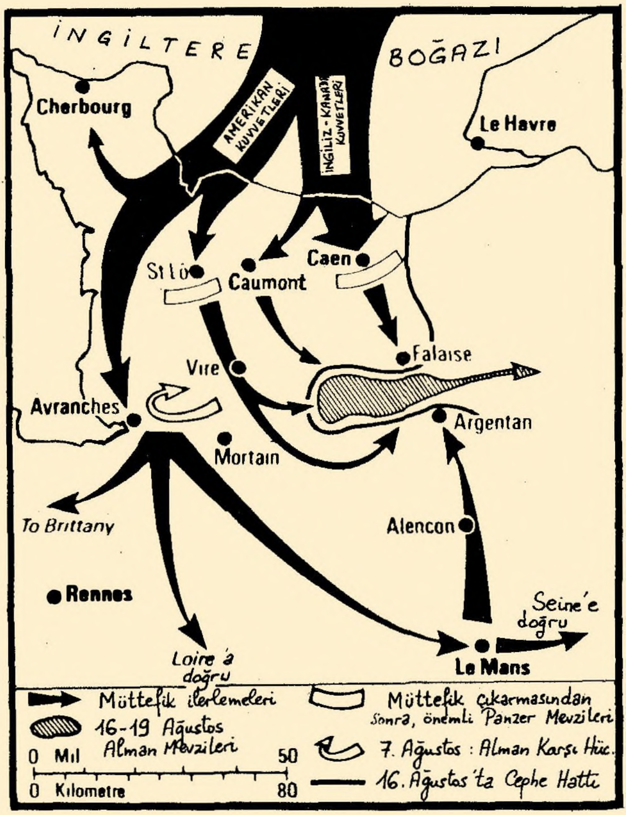
İNGİLTERE
BOĞAZI
AMERİKAN KUVVETLERİ
İNGİLİZ-KANADA KUVVETLERİ
Cherbourg
Le Havre
St Lô
Caumont
Caen
Falaise
Vire
Avranches
Argentan
Mortain
To Brittany
Alencon
Rennes
Seine'e doğru
Loire'a doğru
Le Mans
Müttefik ilerlemeleri
Müttefik çıkarmasından Sonra, önemli Panzer Mevzileri
16-19 Ağustos Alman Mevzileri
7. Ağustos : Alman Karşı Hüc.
16. Ağustos'ta Cephe Hattı
0 Mil 50
0 Kilometre 80

ya gelmeleri beklenmiyebilirdi. Böylece, gayet açık bir şekilde anlaşılacağı gibi, eğer Alman zırhlı araçları düşman piyadelerinin köprübaşını zamanında imha edebilirlerse, tankların karaya çıkmaları önleneceğinden büyük bir tank seline karşı savaşmak gereği ortadan kalkacaktı.

Alman tanklarının teknik bakımdan daha üstün olmalarına rağmen, Rommel tanklararası bir savaşa meydan vermek istemiyordu. Fakat buna rağmen, düşman savaş gücünün sayıca üstünlüğünün önemini diğer birçok Alman generalinden daha iyi takdir ediyordu. Rommel'in düş kırıklığına uğraması kaçınılmazdı. Çünkü 1944 Haziranı başında mutad bombardımandan sonra, özel tipteki Anglo-Amerikan zırhlı araçları, daha piyadeler gelmeden süratle sahil savunmasını kırmaya başladılar. Arkalarından yüzen tank akınları başladı. Bunlar mayın tarlaları arasından yol açmaya, geçitlere köprü kurmaya ve tanksavar hendeklerini doldurmaya başladılar.

Hücum, gittikçe sahilden içerilere doğru ilerliyordu. Düşman çıkarmasının en başarılı olduğu mevkie çok yakın olan Caen'de mevzilenmiş 21'inci Panzer Tümeni, Hitler'in ve Rommel'in müsadesini almadan İngilizlerin en çok tehdit ettikleri bölgelere doğru yavaş yavaş ilerlemeğe başladı.

Savaşın yarattığı psikolojik bunalım, 21'inci Panzer Tümeninin ilerlemesine ve gelişmesine engel olmuştu. Almanların kıyıya yapacakları bir saldırı olanağı, düşmanın planörler vasıtasıyla Alman birliklerinin her iki yanına indirdikleri çıkarma kuvvetleri tarafından ortadan kaldırılmıştı.

Haziran'ın 6'sında müttefikler Rommel'in bütün plânlarını altüst etmişlerdi. Köprübaşları kurmuşlar ve yığın hâlindeki zırhlı araçlarla, Panzerlerin her türlü saldırısına karşı korunabilecek bir emniyet sahasının içine girmişlerdi.

Rommel'in korktukları gerçekleşmeye başlamıştı. Sabotaj ve ondan daha önemlisi, düşman hava bombardımanları savaş meydanının Avrupa'dan tamamen tecrit edilmesine yol açmıştı. Harekâtın gündüz yapılması intihar anlamına gelmekte, geceleyin ise, ikmal birlikleri cepheye sokulmakta, büyük güçlüklerle karşılaşmaktaydılar. Hitler'den izin çıkar çıkmaz, Sen'in batı ya-

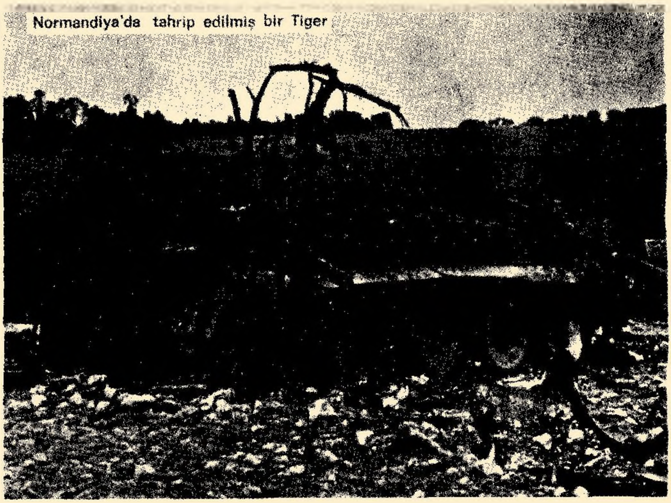
Normandiya'da tahrip edilmiş bir Tiger

kasındaki üç Panzer tümeni çok çabuk bir şekilde harekete geçmiş, fakat Normandiya’nın bir saptırma hedef olduğunu, esas saldırının başka bir yere yapılacağı varsayımından hareketle diğer birlikler yedekte tutulmuştu.

Normandiya’ya takviye göndermek konusundaki müteakip emirler yerine getirilemedi, çünkü faaliyet ancak kısa yaz gecelerinde yürütülebili-

Villers - Bocage yakınında bir Panther kurbanı yordu; kesilmiş yollar ve yıkık köprüler etrafındaki dolambaçlı yollardan geçmek zaman kaybına ve diğer güçlüklere yol açıyordu.

6 Haziranı izleyen günlerde olayların gelişimi şöyle oldu: Caen'i kurtarabilecek tek birlik olan 21'inci Panzer Tümeni düşmanla yakın bir savunma savaşına girişti. Piyadenin büyük bir kısmı kıyıda yok edilmişti. Bunların yerini alacak birliklerse, ancak Sen'i geçerek Pas de Calais'den gelebilirdi. Çok kısa zamanda yetişen 12'nci SS Tümeninin yakıtı bitmiş Panzer Lehr tümeniyse 9'undan önce gelememişti. Caen'in güneyinde yeterli bir hücum kuvveti toplanması 10 Hazirandan önce olmadı.

Devamlı müttefik hücumu karşısında, yarılan mevkileri tahkim etmek amacıyla gönderilen birlikler hücum kuvvetinin gücünü azaltıyordu. Alman karşı hücumu batı Panzer grubunun öncülüğünde yapıldı. Bu grubun başında tecrübesini Rus cephesinde kazanmış olan General Von Schweppenburg bulunuyordu. Rus cephesinde hava gücü, batıdaki kadar önemli bir rol oynamamıştı. Sâdece karargâhını kamufle etmemekle kalmayan general, üzerlerinde parlak ve gösterisli üniformaları olduğu hâlde kurmay subaylarıyla birlikte sık sık düşman bombardıman uçaklarını görevlerini yaparken seyrediyorlardı. Kısa bir zaman sonra hedefin kendileri olduğunu anladılar. Müteakip müttefik hücumlarıyla karargâh yerle bir oldu.

Bundan sonra, bütün Avrupa'daki Panzer tümenleri, tek tek ve parça parça Normandiya'ya gelerek cephedeki yerlerini aldılar. (*) Burada,

---

(*) **Kısa menzilli bir tanksavarın uzun menzilli bir tanksavar kadar tesirli olabileceği sık ve kalın koruluklara bile tanklar yerleştirildi.**

Panzer Topçusu

elde taşınan bazuka tipi piyade tanksavarları çok tank zaiyatı verdirdi. Hücum topları da, Smolensk ve Leningrad yakınlarında olduğu gibi etken bir savunma silâhı olarak kullanıldı; iki ay süren vahşi ve göğüs göğüse çarpışmalarda, mayın tarlaları her iki tarafın da faaliyetine sekte vurdu. Müttefikler Almanlardan daha süratli bir şekilde yığınak yapıyorlardı. Daha çok savunma savaşlarının yer aldığı ormanlık arazide, kalın zırhlı araçlar Almanların önemli bir avantajıydı. 76 mm.lik Amerikan toplarıyla donatılmış olsalar bile, müttefiklerin Sherman tankları Pantherler ve Tiger'ler ayarında olmaktan uzaktılar. 17 librelik topla silâhlandırılmış İngiliz tipi Sherman tankları, Almanların 75 ve 88 mm.lik toplarının delme gücüne ancak erişebiliyorlardı.

Müttefikler sâdece insan sayısı yönünden üstündü.

Taktik kurallarına göre, zırhlı savaşların Caen'in güneyindeki açık arazide yer alması gerekiyordu. Bu kuralları iyice benimsemiş olan Panzer

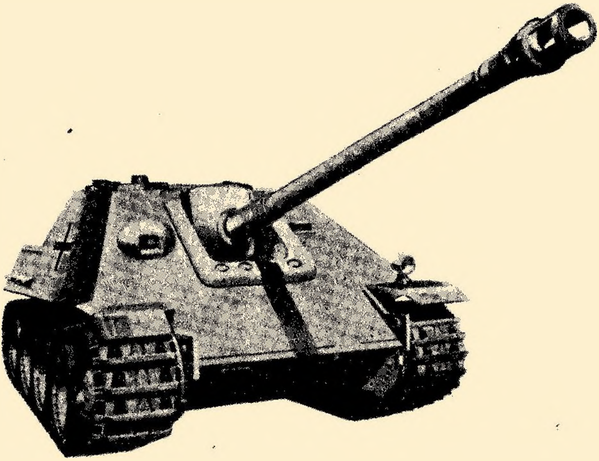

Jagdpanther
Panterlerin tank avcı tipidir ve L/71 88 mm.'lik topu her iki yönde de 13 derecelik dönüş yapabilir. 80 mm.'lik meyilli ön zırhı ile korkunç bir silâhtır, ancak tanklarla kıyaslanacak olursa. diğer bütün kendi kendine müteharrik toplar gibi hareketleri kısıtlıdır. Ağırlık: 51 ton. Hız: saatte 29 mil. Mürettebat: Beş kişi. APCBC mermileriyle 1,000 yarda uzaklıktan 88 mm.'lik topuyla ateş ettiğinde, 30 derece meyilli 170 mm.'lik zırhı delebilir.

Komutanları, plânlarını ona göre hazırladılar ve Falaise'e karşı girişilecek bir müttefik hücumuna göre gerekli hazırlık ve provaları yaptılar.

18 Temmuz'da İngilizler korkunç bir hava bombardımanının desteği altında Caen'de hücuma geçtiler. Saldırının bu kadar büyük çapta olması Almanları hayrete düşürdü. Ön hatların çok az bir kuvvetle tutulmuş olması, bu ilk hücumun büyük bir kısmının boşa gitmesine, bombaların sâdece toprağı dövmesine sebep oldu.

Daha sonra, bombardıman edilen arazîden geçerek Falaise'e doğru ilerlemeye başlayan üç İngiliz zırhlı tümeni, Tiger'ler ve hücum toplarıyla desteklenen üç Panzer tümeninin ateşiyle karşılaştılar. Orada bir anda ikiyüz'den fazla İngiliz tankı tahrip edildi.

Teknik üstünlüklerine rağmen Almanlar, müt-

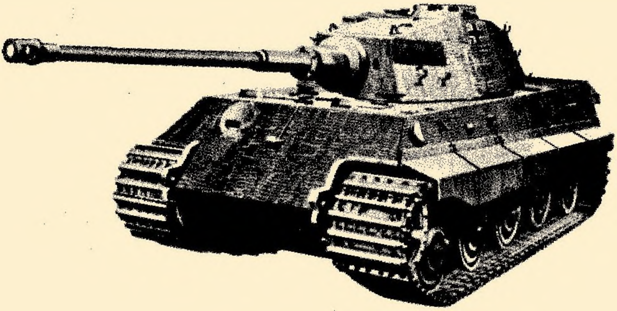

Tiger II
Tiger'ler Panzer birliklerine tamamlayıcı olarak çok az katılmıştır, ama onlarla çok yakından işbirliği yapmışlardır. İlk kez 1944 yılında ortaya çıkan bu araç, İkinci Dünya Savaşının en güçlü savaş aracı olmuştur. Ağırlık: 67 ton. Hız: satte 18 mil. Mürettebat: beş kişi. 1xL/71 88 mm.'lik top ve 3x7,9 mm.'lik makineli tüfek.

tefiklerin sayı üstünlüğüne ve piyadelerini üstün bir silâh olan tanklarla desteklenmelerine gıpta ediyorlardı

Amerikalı ve İngilizler büyük bir israfla tankları piyadeyi desteklemekle görevlendirmişlerdi. Almanlarsa bu işi hücum topu desteğiyle ve daha verimsiz bir şekilde yapıyorlardı.

General Eisenhower ve General Montgomery komutasındaki müttefiklerin stratejisi, Amerikalılar St. Lo yönündeki köprübaşının batısından âni bir çıkış yaparken, Alman zırhlı birliklerini Caen yakınına çekerek, orada tutmaktı. Fakat daha önce gördüğümüz gibi, Panzerler, Sâdece Amerikan hattındaki korularda çarpışmaya giriştiler, çünkü müttefiklerin saldırılarına uğrayarak yıpranan ve eriyen piyadelerin yerini Panzer birliklerinin alması gerekiyordu.

Böylece, 25 Temmuz'da Amerikalılar harekete geçtikleri zaman, karşılarında birkaç yarı tükenmiş piyade tümeni ve yine birkaç normal güçte olmayan Panzer tümeni buldular.

İngiliz'lerden alınan bir M 10

Alman Silâhlı kuvvetlerinin bütün bölümlerinde, Komutanları saran atmosfer pek güven verici değildi. 20 Temmuz'da, Hitler'i öldürmek teşebbüsü(*) fiyaskoyla neticelendi. Bunu Genel Kurmay mensupları arasındaki - suikastla ilgili olan veya olmayan - temizlik izledi. Bu temizliğin doğurduğu karışıklık sırasında, Normandiya savaşı şiddetinin doruğuna erişmişti.

Suikastla ilgisi olan Rommel, 17 Temmuz'da bir hava hücumu sonunda ciddî şekilde yaralanmış ve böyle kritik bir durumda komuta bünyesinden uzaklaştırılmıştı. 20 Temmuz'dan sonra, SS komutanları dahil hiçbir komutan Hitler'e karşı gelmeye cesaret edemiyordu, çünkü böyle bir hareketin sonu, kısa zamanda verilen bir ölüm cezasıydı. Bu arada, batı cephesi komutanlığı yeteri kadar el değiştirmişti. Rundstedt görevinden alınmış, Rommel yaralanmıştı. Şimdi bu iki komutanın yerini Mareşal Von Kluge dol-

---

(*) Meşhur bomba suikastı.

duruyordu. Fakat Mareşal da suikastçılarla işbirliği yapmış ve bundan ötürü, Hitler'in kendisini cezalandırmasını bekliyordu.

Beklenildiği gibi, Amerikalılar ezici bir bombardıman desteği altında St. Lo civarına saldırmışlardı. Bu mıntıkayı tutan '**Panzer Lehr**' Tümeni bombardımana hedef olmuştu. Tümenin kaçmayı başaran kısmıysa, bombardımanı izleyen saldırılara karşı koyabilecek güçte değildi.

Savaş, köprübaşı boyunca daha da şiddetlendi. Falaise'e karşı saldırıya geçen Kanadalılar, bir hafta önce İngiliz kuvvetleri gibi geri püskürtülmüş ve dolayısıyla buradaki Panzer tümenleri, batıya doğru ilerliyen Amerikan kuvvetlerine karşı savaşmak üzere serbest kalmışlardı. 30 Temmuz'a kadar yavaş yavaş ilerliyen Amerikalılar, Avranches'a yaklaşınca ilerleme hızlarını arttırdılar.

Avranches'dan batıya dönüp Bretanya'ya veya doğuya saparak Fransa'nın merkezine gidebilirlerdi. Amerikan kanatlarına, iki Panzer tümeni tarafından yapılan karşı hücumlar hiç bir sonuç vermediği gibi, böyle saldırılara hazırlıklı olan Amerikalılar duraklamadan ilerlemeye devam ettiler.

Almanların ilk karşı harekâtı, zamansız ve hazırlıksız yapıldığı için başarısız oldu. 30 Temmuz'da İngiliz Piyade ve Zırhlı birliklerinin Caumont yakınlarında, Vire yönüne doğru saldırarak Amerikalıların sol kanadına geçmesiyle, savaşın merkezi biraz daha batıya kaymış oldu. Bu olay, Kluge'nin üç Panzer Tümenini 9'uncu ve 10'uncu SS ve 21'inci Panzer Tümenlerini Caen'den batıya doğru götürmesiyle aynı zamanda olmuştu. Kluge'nin niyeti, Amerikalıları Avranches'dan çıkmadan önce yakalıyarak yok etmekti.

Bu üç Panzer tümeninin toplanacağı merkezi yer olan Vire, aynı zamanda Almanların hedef seçtiği mevki idi. Fakat, Vire'e doğru süratle ilerleyen Amerikalı ve İngilizler, Alman birlikleriyle hedefleri arasına girdiler. Burada cephe hattının genişlemesiyle, üç Panzer tümeni büyük bir karşı hücuma girişecekleri yerde, hattın yarılan bir mevkiini kapamak görevini yapmaya koyuldular.

1 Ağustos'tan sonra Avranches'ı geçen Amerikalılar sınır tanımıyorlardı. Batıya dönerek Bretanya'ya, doğuya dönerek Loir nehrine ulaşmışlardı. Caen etrafından dönerek doğuya doğru Le Mans'a ilerlemeleri, Almanlar için büyük tehlike teşkil ediyordu.

2 Ağustos'ta, Almanların, Amerikalıları durdurmak için giriştikleri teşebbüs bir mantıksızlık örneğiydi. Amerikalılar o kadar yayılmış ve ilerlemişti ki, civardaki bütün Alman birlikleri sarılmak tehlikesiyle karşı karşıyaydı. O gün, Hitler, mevcut dokuz Panzer tümeninden sekizinin Avranches'a doğru topyekûn bir saldırıya geçmesini emretti. Kluge, stratejik bir intihar olacağını bildiği bu harekâta girişilmesini önlemek için hiçbir şey yapmadı. Çünkü öldürüleceğinden korkuyordu.

Binlerce araçtan oluşan zırhlı birliklerin açık arâzide, dağınık ilerlemesi önemli kurmay sorunları yaratmıyordu, çünkü açık arâzide ilerlemek kolaydı.

Fakat böyle çok sayıda Panzer tümeninin, sık sık zinde ve sayıca üstün bir düşmanın hava bombardımanına maruz kalan dar bir arâzide ilerlemesi çok güç oluyordu. Ayrıca bu başarılı bir taarruz harekâtını gerçekleştirmek olanağını da ortadan kaldırıyordu. Kluge bu saldırı için

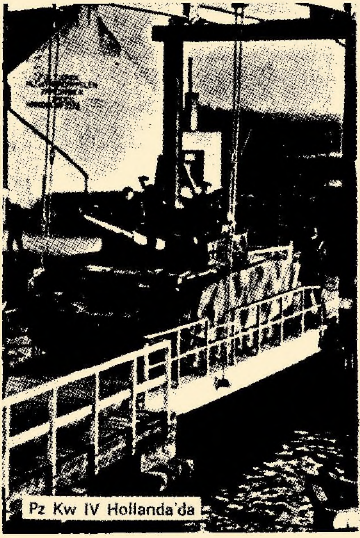

Pz Kw IV Hollanda'da

Korulukta vurulmuş bir İngiliz Cromwell'i

Korulukta saklanmış bir 77 mm'lik tanksavar topu

6 Ağustos'u seçmekle toparlanmak için gerekli olan zamandan yoksun kalmıştı.

Harekâta katılması kararlaştırılan sekiz Panzer tümeninin ancak dördü harekâtta yer alarak, Mortain'e kadar ilerledi. Burada, sonu gelmeyen hava hücumları ve doğal savunma mevzilerinde yerleşmiş olan Amerikan askerleri tarafından durduruldular. Gündüz yapılan her hangi bir faaliyet göklerden yağan ateşle karşılanıyordu. Özellikle Almanlar İngiliz uçaklarının attığı roketlerden çok müteessir oluyorlardı.. Araçların yakınına düşen bomba ve roketler kamyonları ve hafif nakliye araçlarını yakmaya ve yolları tıkayarak savaş gruplarının yayılmasına engel olmaya yetiyordu. 7 Ağustos'ta Kluge'nin harekâtı bocalamaya başladı.

Almanlar bütün gayretlerine ve çok iyi çarpışmalarına rağmen, General Patton komutasında güney kanatlarını sarmakta olan Amerikan zırh seline engel olamadılar. Burada 12'nci SS Panzer

Tümeninin genç askerleri, Ağustos'un ilk iki haftası boyunca, destanlar yaratacak kadar kahramanca ve maharetle dövüştüler.

8 Ağustos'ta, Panzerler Mortain'de âciz ve savunmasız bir durumdaydılar. Böyle bir durumda yapılacak en akıllıca iş, Panzerleri, Normandiya'dan çıkarıp Sen, gerekirse Somme nehrine kadar geri çekmekti. Fakat inatla direten Hitler geri çekilmeyi kesinlikle reddetti. Hitler'in bu yersiz kararından sonra, Alman askerleri koruluklarda bulabildikleri savunma mevzilerine girerek, kaçınılmaz katliamlarını beklemeye koyuldular.

Diğer yerlerde de Normandiya bozgununa benzer, geniş çapta katliamlar oluyordu. Almanlar İtalya'da, Roma'ya kadar çekilmişler: Rusya'da geri çekilirken de çok büyük kayıplar vermişlerdi.

22 Haziran'da saldırıya geçen Ruslar, sayıca çok üstün kuvvetleriyle Mozbyr ve Vitebsk arasından batıya doğru harekete geçmişler ve Pripet bataklıklarının kuzeyindeki Alman savunma hatlarını darmadağın ederek, sonu gelmeyen bir insan seli hâlinde Varşova'ya doğru yaklaşıyorlardı. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak, Almanlar büyük çapta zayiat vermişlerdi. Doğal olarak, Hitler'e karşı tertiplenen suikastın etkileri, stratejik ve taktik kararların yanlış yola sapmasına sebep olmuştu: Hitler'in öfkeli ve gereksiz bir şekilde geri çekilmeyi durdurması, Almanlara çok daha pahalıya mal olmuştu. 20 Temmuz olayını izleyen, ordunun üst seviyelerindeki temizliğin sonucunda, Guderian Genel Kurmay Başkanlığına getirildi.

Genel Kurmay Başkanlığı, önceleri olduğu gibi geniş yetkilere sahip bir mevki değildi. Bütün her şey Hitler'in elindeydi. Silâhlı Kuvvetlerin otoritesi çok sarsılmıştı. Genel Kurmay Başkanının görevi, Rus cephesine komuta etmekten ileri gitmiyordu. SS generalleriyse daha geniş yetki ve otoriteye sahip olmuşlardı. Bunlar Hitler'in güvenini kazanmış, hakikaten değerli komutanlardı. Uygun görmedikleri emirlere itaat etmedikleri de oluyordu. Meselâ, bir defasında 1'inci SS Panzer kolordusu komutanı Seep Dietrich, Rundstedt ve Rommel'in emirleri üzerine, zırhlı bir harekâtın komutası kendisine verilmedi diye cepheyi terketmişti. Eski yumuşak başlı komutanların yerini, şimdi daha sert, disiplinli, otoriter ve gözü karaları almıştı. Mareşal Model, itibarını kaybetmiş olan Kluge'nin yerine getirilmişti.

Gerek Guderian, gerekse Model, mucizeler yaratabilecek ve muzaffer düşman karşısında her fırsatı değerlendirebilecek yetenekte iki komutandılar. Fakat buna rağmen, bu iki komutan düşman gücünün önemli bir kısmını yok etmeyi veya Alman Silâhlı Kuvvetleri'ni tekrar diriltecek güçte Panzer Birlikleri tesis etmeyi ümit edemezlerdi.

Bütün cephelerde Almanlar güç duruma düşmüşlerdi. Gün geçtikçe savaş hatları Almanya sınırlarına yaklaşıyordu. Tüm cephelerin bir bütün olarak mütalaa edilmesi gerekiyordu.

Ağustos 1944'te, bir cepheden diğerine kuvvet göndermek olanağı yoktu. Normandiya'daki 5'inci Panzer Ordusundan geriye kalan birlikler, çevrelerindeki müttefik çemberi içinde canla başla savaşıyorlardı. Güneyden gelen Amerikan birlikleri ve Kuzeyden gelen İngiliz ve Kanada birlikleri, 19 Ağustos'ta aralarındaki Alman birliklerini ortadan kaldırarak birleştiler. Diğer taraftan, Sen nehri boyunca daha öldürücü ve geniş çapta bir sarma harekâtı hazırlanıyordu.

22 Ağustos'ta Paris'i ele geçiren Patton, yukarı doğru ilerledikçe daha çok esir alıyor ve yeni kazançlar sağlıyordu. Müttefikler tam bir zafer kazanmışlardı. Almanlar 2000 kadar tank ve hücum topu kaybetmişlerdi ki, bu rakam yıllık üretimin altıda birini teşkil ediyordu.

*

Rusların Baltık memleketlerine, Polonya içlerine, Ploeşti'deki Romen petrol arâzisine, Müttefiklerin bütün Güney Fransa'ya veya Kuzey Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'a girmesini engelliyebilecek bir yedek merkezî zırhlı kuvvet yoktu.

Fransa'ya gelince, Almanya'dan oraya bir ihtiyat kuvvetinin gönderilebilmesi şüpheliydi. Zaten Almanların böyle bir kuvveti olmuş olsaydı bile, kara, demir ve nehir yollarının karışık ve yıkık dökük durumu buna elvermezdi.

Bütün bu kötü koşullara rağmen, Almanlar sabır ve imanla batıda eski Siegfried hattının parçalandığı yerde, doğuda da Vistül ve Tuna nehirlerinin ince bir kalkan teşkil ettiği mıntıkada muazzam ihtiyat kuvvetleri vücuda getirdiler, Almanların, kaçmakta olan askerleri tekrar biraraya getirerek silâhlandırma ve teşkilâtlandırmadaki dehası ve askerlerin birbirleriyle omuz omuza vererek birlik ve beraberlik içinde sonuna kadar savaşmaları, İkinci Dünya Harbi'nin sonundaki Alman başarılarında önemli rol oynayan unsurlardı.

Fransa'dan geçerek Belçika içlerine giren İngiliz ve Amerikan kuvvetleri, düzensiz ve şaşkın bir şekilde savaşan binlerce Almanı bertaraf ettikten sonra, yılmadan, yorulmadan baskın yapan birkaç savaş grubunu Belçika'dan attılar. Bu Almanlar, yeni zırhlı araçlarla Alman sınırlarını savunmak amacıyla Hollanda'ya gittiler.

Bir askerî örgütün icraatı açısından bakılırsa, Almanların doğu ve batı sınırlarında kurduğu savunma hatları övmeye değer bir faaliyetti. Öte yandan, bu genç ve cesur insanların görevlerini bu denli mükemmel **'aynı zamanda acınacak'** bir şekilde yapmaları , pratik stratejiye uymuyordu. Buna rağmen, 1944 sonbaharında, eğer uzun ikmal hattı sonundaki Amerikan, İngiliz ve Rus Orduları yakıt sıkıntısı çekmeselerdi, bu îmanlı ve inatçı Alman savunma kuvvetleri pek fazla dayanamazlardı.

Ruslar Ağustos başlarında Varşova'da durdular; İngiliz ve Amerikan ordularıysa Sen nehrini geçtikleri hafta içinde, yakıt sıkıntısı sorunuyla karşılaştılar. Böylece müttefikler tesadüfi bir durumun yarattığı bir çıkmaza girmişlerdi. Alman savunma hattının dış sınırına kadar gelen müttefik orduları, tank ve top desteğinden yoksun piyadenin, çok büyük kayıplar vererek ancak kayda değmeyecek kadar az bir ilerleme yapacağını gözönüne almışlardı.

Rusya'da olduğu gibi, batıdaki Alman komutanları da düşmanın yorgun ve ikmal maddelerinden yoksun düştüğünü fark etmekte gecikmiyorlardı. Alman komutanları, aynı ustalıkla düşmanın ne zaman ve nereden hücuma geçebileceğini de kestirebiliyorlardı. Model, Paris'ten başlayıp Belfort'tan geçerek Saar havzasına gitmeyi amaçlıyan müttefik ordusunu kısmen yok edebildi; fakat Köln ve Ruhr'un güneyindeki Aachen'e doğru ilerleyen kuvvetleri sınırdaki kuvvetli tahkimât arasında tutmayı daha uygun gördü.

Müttefiklerin hava birliklerini 18 Eylülde Eind-

Fransız ormanlarında Tiger'lar

hoven ve Arnheim arasına indirmesine kadar, Model'in Aachen'e ilerleyen Amerikan kuvvetlerini esas müttefik darbesi olarak vasıflandırması mâzur görülebilirdi. Bundan ötürüdür ki, müttefik paraşütçü birlikleri indikleri alanda, Ruhr'a ilerlemekte olan Amerikan kuvvetlerine karşı kullanılacak yeni toplanmış bir zırhlı ihtiyat birliğiyle karşılaştılar.

Ingilizlerin 1'inci Hava İndirme Tümeni Arnheim'de ilerlemekte olan İngiliz kuvvetlerinin 100 kilometre kuzeyine inmişti. Bu 9'uncu ve 10'-

uncu Panzer tümenlerinin önü demekti. Henüz savaşmak arzusunu yitirmemiş olan iki Alman tümeni, bu Hollanda kasabasının yıkık dökük caddeleri ve param parça ormanları içinde, İngiliz paraşütçüleriyle boğaz boğaza bir çarpışmaya giriştiler. Arâzinin kapalı ve ormanlık olması, İngilizlerin Alman zırhlıları tarafından daha süratli bir şekilde öldürülmelerini önlemiş oldu.

Ama bu paraşütçülerin hepsi de yok olmaktan kurtulamadı.

Müttefikler Almanya üzerine son hücumlarını yapmadan önce, ikmal örgütlerini iyice düzenlemeli ve tâmir etmeliydiler. Bu, Anvers limanı yakınlarını tutan Alman garnizonlarının bertaraf edilmesi gerektiği anlamına gelmekteydi. Kuzey Almanya platosuna yakın bir mıntıkada, müttefik kuvvetlerinin süratle yerleşmesi buna bağlıydı.

Panzer birlikleri Hollanda'nın ıslak ve yumuşak topraklarında pek yararlı olamazlardı. Zaten müttefik hava kuvvetleri, uzun ve özellikle gün ışığında yapılacak harekâta izin vermezdi. Kış gelmiş olduğundan geceler uzamaya ve hava şartları da uçuş imkânı vermemeye başladı. Böylece, nitelikten çok nicelik yönünden artış gösteren Panzer gücünün bir taarruz harekâtına girişebilme şansı arttı.

Müttefikler, 1944 yılında bütün cephelerde yediği büyük ve yıkıcı darbelerden sonra, Panzerlerin bir hücum harekâtına girişeceğine ihtimâl vermiyorlardı. Halen bir örgüt hâlinde ayakta durabilmelerine bile mucize olarak bakılıyordu.

Eindhoven'e giden yolu tutan müttefikler, Alman zırhlılarının baskınlarına şâhit olmuşlardı; 7'nci Amerikan Zırhlı Tümeni 27 Ekim'de, 9'uncu Panzer Tümeni tarafından geri sürüldü. Bunlar, Batı cephesinin zayıflığını ve Almanya'nın içinde bulunduğu ümitsiz durumu maskeliyen küçük çapta hareketlerdi. Artık müttefik uçakları Almanya'nın eşiğinden havalanıyordu. Bu büyük bir moral çöküntüsü yaratmıştı. Bunlara rağmen halk, sonsuz vaadlerle, Rus ve Gestapo korkusu ve herşeyin düzeleceğine dair büyük bir iyimserlik içinde yaşıyordu. Diğer taraftan Speer gibileri istatistikleri görmemezlikten gelemiyorlardı:

Eylül, Ekim ve Kasım aylarında 1764 tank üretilmiş, fakat nakliye imkânsızlığından ötürü ancak bunların 1371'i cepheye gönderilebilmişti. Bu rakamlar, üretimin de yüzde yirmi oranında düştüğünü gösteriyordu.

Ama ne yazık ki, üretimin düşmesi konusundaki endişeler için vakit çok geçti. Çocukların, kalifiye sanayi işçilerinin ve yabancı uyrukluların cepheye gönderilmesine rağmen, insan gücü bile önemini kaybetmişti. Aslında, Alman Silâhlı Kuvvetleri'nin önünde bunlardan çok daha önemli bir sorun vardı:

Yakıt stokları bitmek üzereydi.

Son Çare

Bir ordu, savunulan bir hatta 450 mil mesafeyi beş haftada katederse, bu savunma tartışma konusu olabilir. İşte 1944 yazında Rus orduları Memel kapılarına dayanıp, kuzeyde Varşova ve merkezde de Belgrad'a yaklaştığında durum böyleydi.

Bu çekiliş esnasında Panzer birlikleri diğer Alman birlikleriyle beraber, büyük bir ustalık, cesaret ve azimle savaştılar. Sonbahar başlarında çamurla beraber, Ruslar, enerjilerini savaş sonunda darmadağın olmuş haberleşme ve ulaşım şebekelerini tâmir için harcarken, Almanlar da bir parçası Alman toprağı olmak üzere uçsuz bucaksız bozkırlarla birlikte sayısız malzemeyi terk ederek geri çekilmişlerdi. Her tahrip edilen Alman tankına karşı beş kadar Rus tankı aynı âkibete uğramıştı. Ama Rusların arkasında sonu gelmiyen büyük, Almanların ise gittikçe azalan bir tank endüstrisi vardı. Tanklar ve hücum topları gittikçe değeri artan, az bulunur silâhlar hâline geldi fakat petrol kıtlığı bunların da değerini sıfıra indirmeye başlamıştı.

1944 Nisanında çoğunluğu Romanya'daki Ploeşti sahasından, gerisi de Almanya'daki sentetik petrol rafinerilerinden gelen Alman petrol stoku, bir milyon ton civarındaydı. Ağustos sonunda bu stok 327.000 tona inmiş, Ruslar, Ploeşti eteklerine gelmiş ve Almanya'daki sentetik petrol imal eden rafineriler ise Amerikan bombardımanı sonucu olarak yerle bir olmuştu. Ploeşti'nin Eylül'de Rusların eline geçmesinden kısa bir süre önce, Almanların elinde tabiî kaynak olarak bazı Macar ve Alman tabii petrol kaynakları kalınca, Alman Silâhlı Kuvvetleri'nin petrol tahsisatı yarıya indirildi. Bu sıralarda Almanlar anavatanlarında bulunan bütün insan gücünü, hattâ silâh üretimini azaltmak pahasına kalifiye fabrika işçilerini bile orduya almaya başladılar. Gerçekten, bu işçilere verilen görev daha şerefli fakat bunların eğitim devresi gülünç denecek kadar kısaydı. Diğer yandan, endüstri üzerindeki etkisiyse korkunç denebilecek nitelikteydi. Fakat Hitler'in megalomanisi mantığa bir kez daha üstün gelerek, kendi mahvıyla milletinin mahvını birleştirmişti.

Bu yeni keşfedilen insanlar, müttefiklerin kısa bir süre durdurdukları saldırının yarattığı boşluktan faydalanarak ordudaki yerlerini aldılar.

Ruslar Budapeşte'de gittikçe kuvvetlenen Alman müdaafasını bozmak için kendilerine pahalıya malolan taarruza giriştiler. Rus hücumlarının baskısı sonucunda doğudaki müttefikleri Almanyayı terkediyorlardı. Macarların çekilmesinden sonra, Budapeşte'nin de savunmasını yapmak Almanlara kaldı. Cephenin diğer kesimlerindeyse yeni müdafaa hatları kuruluyor ve Panzer tümenleri buralarda, kısa sürelerle ihtiyat olarak tutuluyor ve gerekli tâmir ve bakımları yapılıyordu. Tamamen yöresel mahiyet taşıyan bu ihtiyat birlikleri gün geçtikçe zayıflıyordu.

Yeni keşfedilmiş insan yığınları kendilerini

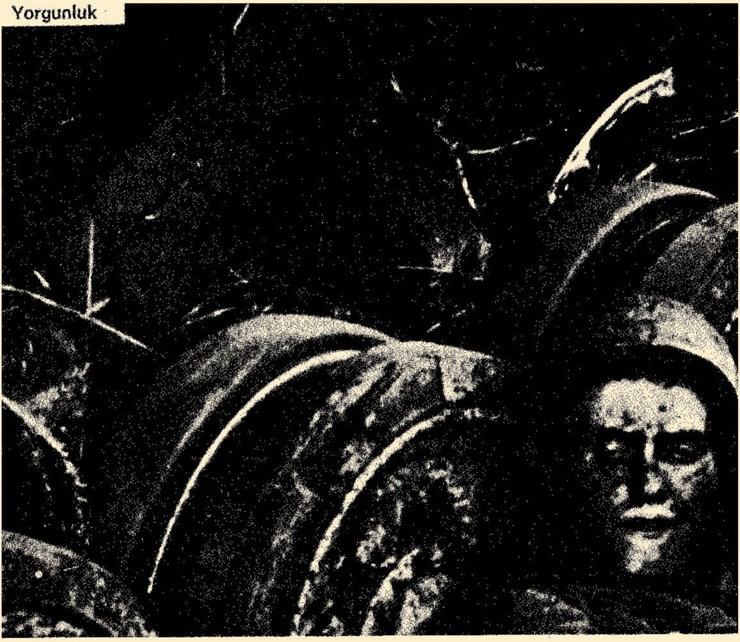

Yorgunluk

Almanya'nın batı sınırındaki tahkimâtın içinde buldular.

Kapıya dayanmış düşmanlarından birini ezmeyi kurtuluş sayan Hitler, Amerikalıları savaşamıyacak kadar yüreksiz bulduğundan batı cephesine bir saldırı düzenledi. Böylece Hitler, Noelden önce, Ardenlerden, Meuse nehri üzerinden Brüksel'e geçerek Anvers'de müttefiklerin kuzey kanadını ikmal üsssünden ayırmak ve ilkbahar saldırısı hazırlıklarına son vermek üzere Almanyanın son zırhlı ihtiyat kuvvetini seferber etmiş oluyordu. Tamamen Panzerlerin başarısına bağlı bu ihtiraslı projenin dayandığı bir diğer nokta da, kış günlerinin ve görüş mesafesinin kısa olması dolayısıyla müttefiklerin hava akınlarının etkili olamayacağı düşüncesiydi.

Dördü SS olmak üzere değişik güç ve yetenekteki dokuz Panzer tümeni, Echternach'dan Mons-

chau'ya kadar sıralanmışlardı. 15 Aralık'ta hücuma geçmeye hazırdılar .

Esas darbe Dietrich'in komutasındaki yeni kurulan 6'ncı SS Panzer ordusu tarafından Ardenlerin kuzey kesimine vurulacaktı: Bu ordunun temel vurucu gücü dört SS Panzer tümeninden oluşuyordu. Manteuffel'in komutasındaki 3 Panzer tümeninden oluşan 5'inci Panzer Ordusuysa, güneyde mevzilenmişti. Diğer iki Panzer tümeni de yedek kuvvet olarak geride kalmıştı. Bunun yanısıra, 7'nci Piyade ordusu da ilerlemekte olan 5'inci Panzer Ordusunun güney kanadını korumakla görevlendirilmişti.

Yeniden teçhizatlandırılmış ve eğitilmiş Panzerler, sonbahar boyunca geri çekilerek Eifel ve civarındaki araziye yerleşmişlerdi. Müttefikler, yaklaşan korkunç hücumdan habersizdi: Alman Genel Kurmayı bütün ustalığıyla çalışmalarını

Mayın döşeme

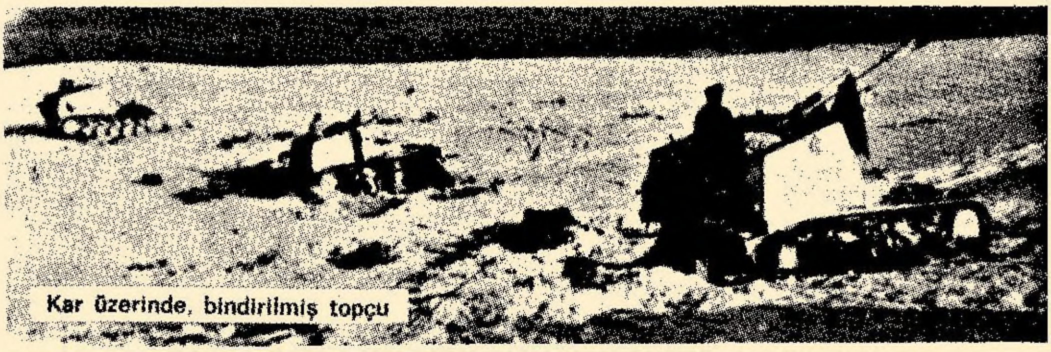

Kar üzerinde, bindirilmiş topçu

Hücum topu ve yolcuları

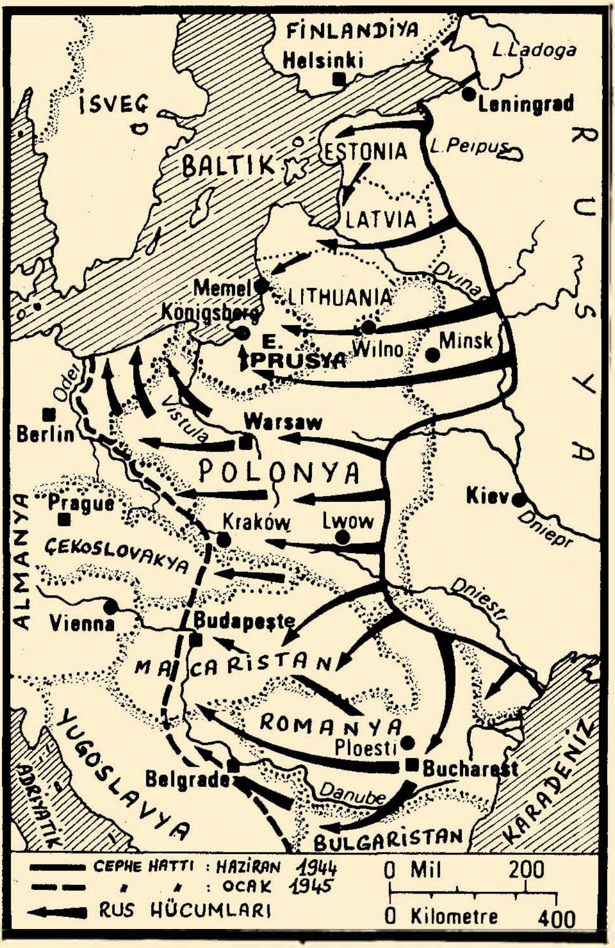
FİNLANDİYA
Helsinki
L.Ladoga
Leningrad
İSVEÇ
BALTIK
ESTONIA
L.Peipus
RUSYA
LATVIA
Dvina
Memel
LITHUANIA
Konigsberg
E. PRUSYA
Wilno
Minsk
Oder
Vistula
Berlin
Warsaw
POLONYA
Kiev
Dniepr
Prague
ALMANYA
Kraków
Lwow
ÇEKOSLOVAKYA
Dniestr
Vienna
Budapeşte
MACARİSTAN
ROMANYA
Ploesti
Bucharest
YUGOSLAVYA
ADRİYATİK
Belgrade
Danube
BULGARİSTAN
KARADENİZ
CEPHE HATTI : HAZİRAN 1944
" " : OCAK 1945
RUS HÜCUMLARI
0 Mil 200
0 Kilometre 400

devam ettiriyordu. Kendilerini bekleyen istikbal ve içinde bulundukları ümitsiz durum gözönüne alınırsa, Panzer subaylarının vatanları için kendilerini bile bile feda etmeye hazır oldukları anlaşılıyordu.

Panzer komutanları, müttefik harekâtını durduracaklarını umuyorlardı. Kendilerinin de An-

Mayına çarpmış bir tank.

Hedef — Bir JS2 ve fâtihi

vers'e gidebileceklerine inanmışlardı. Üst seviyelerden bu hayali gerçekleştirmek için sürekli olarak emirler geliyordu. Eski askerlerden çoğu Panzerlerden ayrılmış ve yerlerini yenileri almıştı.

*

Ayın 16'sında harekete geçtikleri zaman hücum koşulları Almanların lehineydi. Müttefiklere bir sürpriz olan harekât 2000 topun korkunç ateşiyle başlayıp Amerikan hatlarını sersemletmişti. Amerikalılar ilerlerken savaşmaya alışmışlardı; savunma savaşı geçici bir durum, geri çekilme ise unuttukları bir sanattı.

Sis perdesinin sakladığı Almanlar beklenmedik bir anda Amerikan hatlarına girerek düşmanı batıya ittiler: Girme harekâtını yapan piyade ve motorlu birlikleri Panzerler izledi. Harekâta gece ve gündüz devam eden Panzerler mükemmel bir ilerleme kaydettiler. Havanın bulutlu olması sebebiyle müttefik uçaklarının saldırısına uğramıyorlar ve rahatça ilerliyorlardı. Beşinci Panzer Ordusu görevini yaparak, gayesine ulaştı, fakat en engebeli ve en iyi savunulan mıntıkaya saldırması emredilen Altıncı SS Panzer Ordusu ise başarısızlığa uğradı.

Dietrich'in Altıncı SS Ordusu gerçi biraz ilerleme kaydetti, fakat bu istenilen yönde ve süratte olmadı. Dietrich'in kuvvetleri bazı hayatî noktalarda geri püskürtüldü ve hedeften saptırıldı. Her püskürtülme duraklamaya, her duraklama program değişikliğine ve her program değişikliği de müttefiklerin dengesini sarsarak hattı yarma ve düşmanı arkadan vurabilme şansının azalmasına yol açtı.

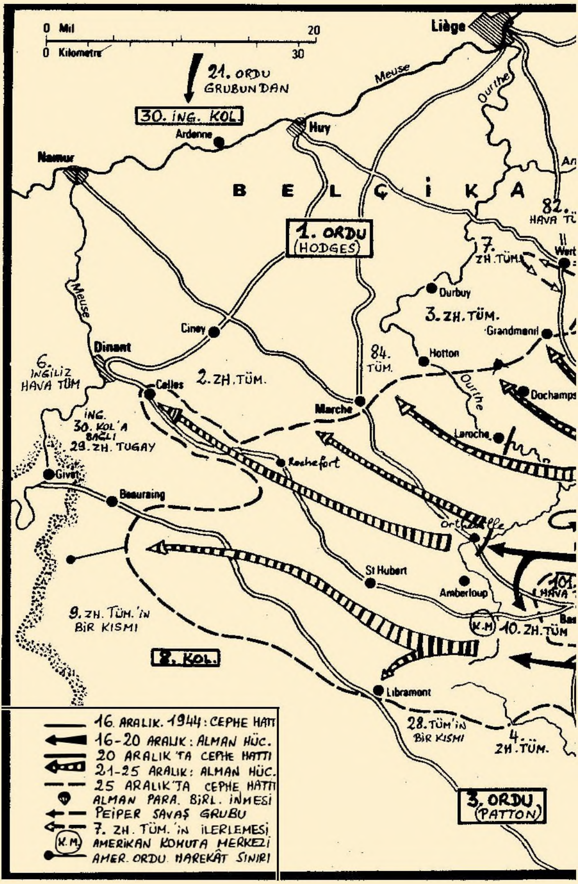
0 Mil
20
0 Kilometre
30
Liège
21. ORDU GRUBUN'DAN
30. İNG. KOL.
Ardenne
Meuse
Ourthe
Huy
Namur
B E L Ç İ K A
82. HAVA TÜ
1. ORDU (HODGES)
7. ZH. TÜM.
Wert
Durbuy
3. ZH. TÜM.
Grandmenil
Meuse
Ciney
Dinant
6. İNGİLİZ HAVA TÜM
2. ZH. TÜM.
84. TÜM.
Hotton
Celles
Ourthe
Dochamps
Marche
İNG. 30. KOL'A BAĞLI 29. ZH. TUGAY
Laroche
Rochefort
Givet
Beauraing
Ortheuville
St Hubert
Amberloup
101. HAVA
9. ZH. TÜM.'İN BİR KISMI
K.M.
10. ZH. TÜM
8. KOL.
Libramont
28. TÜM'İN BİR KISMI
4. ZH. TÜM.
3. ORDU (PATTON)
16. ARALIK. 1944: CEPHE HATTI
16-20 ARALIK: ALMAN HÜC.
20 ARALIK'TA CEPHE HATTI
21-25 ARALIK: ALMAN HÜC.
25 ARALIK'TA CEPHE HATTI
ALMAN PARA. BİRL. İNMESİ
PEIPER SAVAŞ GRUBU
7. ZH. TÜM.'İN İLERLEMESİ
K.M. AMERİKAN KOMUTA MERKEZİ
AMER. ORDU. HAREKÂT SINIRI

Dietrich ilk gün sâdece 10 km. ilerliyebilirken, 5'inci Panzer ordusu bunun üç katı kadar bir mesafe katetmişti ve karşısındaki direnmenin eridiğine şahit olmuştu. Ayın 17'sinde Dietrich daha başarılıydı: 1'inci SS Panzer Tümeni Monschau'dan 27 km daha içeri girmiş fakat iyi eğitilmemiş Alman askerleri direnmeden sıyrılıp gitmek yeri-

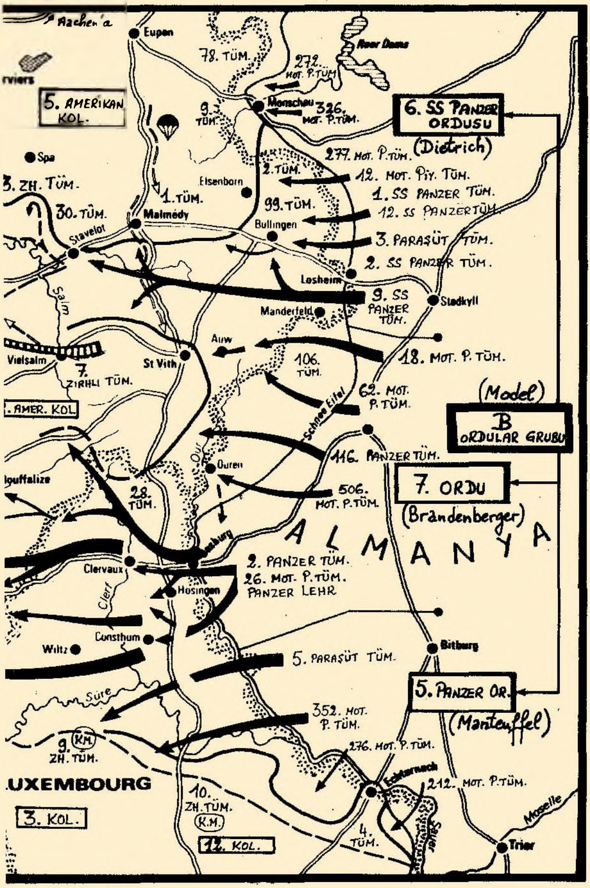
Aachen'a
Eupen
rviers
5. AMERİKAN KOL.
78. TÜM.
272. MOT. P. TÜM
Roer Dams
9. TÜM.
Monschau
326. MOT. P. TÜM.
6. SS PANZER ORDUSU
(Dietrich)
Spa
277. MOT. P. TÜM.
2. TÜM.
12. MOT. PİY. TÜM.
3. ZH. TÜM.
Elsenborn
1. TÜM.
1. SS PANZER TÜM.
30. TÜM.
Malmedy
99. TÜM.
12. SS PANZERTÜM.
Stavelot
Bullingen
3. PARAŞÜT TÜM.
2. SS PANZER TÜM.
Salm
Losheim
9. SS PANZER TÜM.
Stadkyll
Manderfeld
Auw
Vielsalm
St Vith
106. TÜM.
18. MOT. P. TÜM.
7. ZIRHLI TÜM.
. AMER. KOL
62. MOT. P. TÜM.
(Model)
Schnee Eifel
B ORDULAR GRUBU
116. PANZER TÜM.
Our
Ouren
Houffalize
506. MOT. P. TÜM.
7. ORDU
28. TÜM.
(Brandenberger)
ALMANYA
Clervaux
2. PANZER TÜM.
26. MOT. P. TÜM.
PANZER LEHR
Hosingen
Clerf
Consthum
Wiltz
Bitburg
5. PARAŞÜT TÜM.
5. PANZER OR.
Süre
352. MOT. P. TÜM.
(Manteuffel)
9. ZH. TÜM. (K.M.)
276. MOT. P. TÜM.
LUXEMBOURG
Echternach
212. MOT. P. TÜM.
10. ZH. TÜM. (K.M.)
3. KOL.
12. KOL.
4. TÜM.
Sauer
Moselle
Trier

ne savaşmak zorunda kalmışlardı. Artık durum 1940'taki gibi değildi; o zaman direnme zayıf olduğu için yollarda trafik sorunu yoktu; şimdi ağır top ateşi ve şiddetli savaş altında bütün yollar tıkanmış veya kullanılmaz duruma gelmişti; SS Panzer Tümenleri, değil savaşmak, cepheye bile gidemiyorlardı.

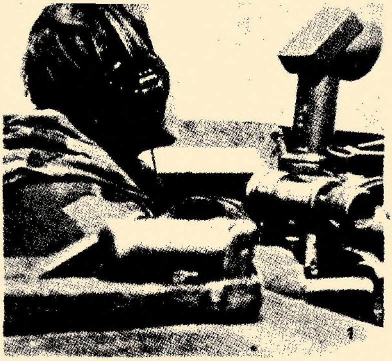

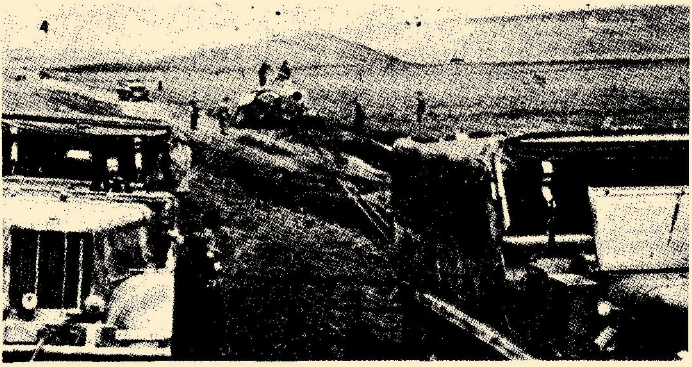

Ayın 18'inde Dietrich'in ilerlemesi durdu. Bu arada Manteuffel büyük başarı kazanmıştı. Dietrich'in durduğu gün Manteuffel civarındaki zinde Amerikan garnizonuna pek aldırmadan Bastogne yol merkezini kuşattı. Komutan, baskının devam etmesiyle savunucuların inlerinden çıkacağına inanıyordu. Manteuffel önceden kararlaştırılan yolunu takip etti ve kuzeybatıya dönerek 1940'ta Rommel'in ilk zaferini kazandığı Meuse nehrinin Dinant'ı geçtiği yere yöneldi. Artık Hitler'in gururunu bir tarafa bırakarak, SS Panzer Tümenleri'ni Dietrich'ten alıp Manteuffel'in zaferini desteklemek üzere onun komutasına verme zamanı gelmişti. Hitler böyle bir kararı istiyerek

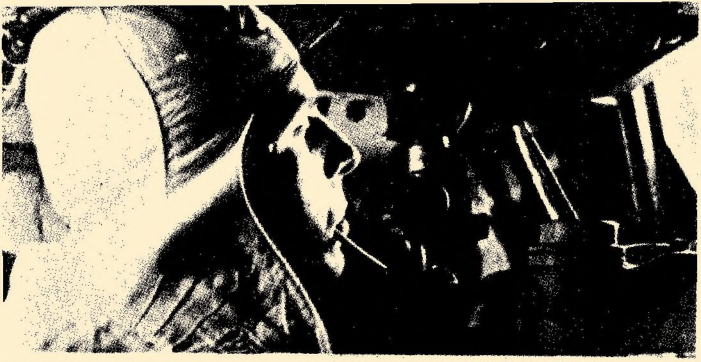

1 - Hücum Topu Mürettebatı - Komutan
2 - Hücum Topu Mürettebatı - Topçu ve Doldurucu
3 - Hücum Topu Mürettebatı - Sürücü
4 - Saplanmış bir hücum topu
5 - Tank Komutanı
6 - Hücum topu ve piyadeleri

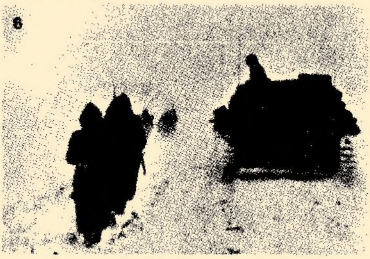

6

vermemişti. Çünkü bu hem onun siyasî prensiplerini zedeliyor hem de ilk plânının hatalı olduğunu açığa çıkarıyordu.

Sonucunun ne olacağı açıktı. Dietrich geri püskürtüldü. Manteuffel ise, ikmal yetersizliğinden ve teslim olmayı meydan okur bir şekilde reddeden Amerikalıların yolları kesmesinden ötürü Meuse'e ulaşmamıştı. Dar Arden yolları, Panzerleri yakıttan ve hareket kaabiliyetinden yoksun bırakmıştı.

18 Aralıkta Dietrich'in durmasıyla Rundstedt ve Model harekâtın başarısızlığa uğradığını anlamış ve Hitler'e bir dilekçe sunarak kuvvetlerin başladıkları yere geri çekilmesini istemişlerdi.

Bu harekât sırasında merkezdeki ihtiyat birlikleri hiç kullanılmadı. Fakat Hitler, beklenildiği gibi böyle bir şeyi kesinlikle reddetti. Aslında, tüm müttefik komuta örgütü bir müddet için sendelemişti. Fakat savaşçılar, önderlerinin yanlış hesaplarını kısa zamanda telafi etmeyi başarmışlardı.

23 Aralık'ta hava açtığı zaman, müttefik hava kuvvetleri, talihsiz Almanya üzerinde kümeler hâlinde uçarak bomba yağdırmaya başladılar. Hitler, askerlerini daha ileri gönderemiyordu. Bir taarruz harekâtı, bir savunma savaşına ve sonra da geri çekilme harekâtına dönüşmüş ve av ile avcı rol değiştirmişlerdi.

*

12 Ocak'ta. Almanların zırhlı merkezî ihtiyat kuvveti, Ardenlerde ne yapacağını bilmez bir şekilde dururken, Ruslar uzun zamandır bekledikleri kış taarruzlarına, Baltık denizinden Karpat'lara kadar uzanan cephe boyunca basladılar. Ruslar her hücum ettikleri yerde üstünlük sağlıyorlar, Panzerler artık bu selin karşısında duramıyorlardı; şimdi yenmek için değil tuzaktan kurtulmak ve hayatta kalabilmek için savaşıyorlardı. Bütün ümitleri bu kâbusun en kısa zamanda sona ermesiydi. Askerlerin çoğu Rus esaretine tercih ettikleri için bu cephede ölümü göze alarak savaşıyorlardı.

16 Ocakta Macaristan, Silezya ve Berlin'i içine almak üzere Kuzey Almanya Platosu büyük bir tehdit karşısındaydı. Bu arada, Arden'lerdeki Alman taarruz harekâtı bir savunma savaşına dönüşmüştü. Alsace ve Hollanda'da Alman varlığını belli edecek küçük çapta çarpışmalar oluyordu.

Panther'ler Ardenne'lerde

O gün, Hitler 6'ncı Panzer Ordusunu doğuya aktarmaya karar verdi. Gayesi, başkenti korumak veya Oder nehir hattına yaklaşmakta olan Rus öncü kuvvetlerine bir karşı harekâtta bulunmaktı. Hitler bu ordunun aynı zamanda, Budapeşte'yi de kurtararak, oradaki birkaç küçük petrol arazisini ele geçireceğini umuyordu. Böylece, yedek Panzer kuvveti, önemini kaybetmekte olan bir cepheye gitmekle, Doğu Prusya, bütün Polonya ve Berlin'i koruyan savunma hattı dağılmaya başladı.

6'ncı SS Panzer Ordusu ilk gittiği sıralarda Macaristan'da bazı küçük girme ve ilerlemeler kaydetti. fakat Almanya'nın o büyük çöküşü sırasında bunlar pek farkedilmedi. Bir müddet sonra, bu ordu da kurtuluş ümidi olmayan bir savunma savaşına başladı.

Ocak, 1945 sonlarında, doğu cephesinde Panzerlerden eser kalmamıştı. Batı cephesindeyse, doğu cephesinde yok olanların yarısı kadarı, hava hücumları altında erimişti. Batıda, yaklaşmakta olan esas taarruz belirtileri, 8 Şubatta İngilizlerin Cleve'in batısından başlayıp bütün Siegfried cephesini içine alan hücumlarıyla gerçekleşti. Güneyde de, Amerikalılar Arden'lerdeki geri kalan Alman kuvvetlerini temizlediler. Ren nehrinin batısındaki Alman topraklarının her tarafını savunmaları emredilen birlikleri, kuzeyden İngilizlerle, güneyden de kendileri kıstırıp yok etme hazırlıklarına başladılar.

Büyük bir sel sonucunda, Amerikalılar vaktinde hücuma geçememiş, İngilizler bu işi yalnız başlarına yapmak zorunda kalmışlardı. Ren ve Maas arasındaki boğazdan İngilizlerin girmesini önlemek için, Almanlar Reichswald'a takviye gönderdiler. Böylece, batıdaki son Panzer tümenleri de, kendilerine yabancı yerlerde kan ve çamur içinde savaş yapmak üzere son yolculuklarına çıktılar. Şubat sonunda Alman ihtiyat kuvvetleri de kuzeydeki İngilizlerle birleşmek için süratle ilerliyen Amerikalılara boşluk bırakarak kuzeye çekildiler; bunun nedeni orada Amerikan kuvvetlerini durdurabilecek müteharrik bir Alman kuvvetinin olmamasıydı. Son Panzer hücumları da müttefiklere önemli bir kayıp verdiremeden eriyip gitti.

Böylece, batıdaki Panzer tümenleri de yok oldu. Ren'in batı yakası temizlenipte Amerikalılar Remagen'de sağlam kalan bir köprüyü ele geçirince, Almanlar, düşmanın bu kutsal su yolundan geçmesine engel olabilmek için, ancak birkaç piyade birliği artığı ve birkaç hücum topu gönderebildiler. Batı Almanyanın zırhlı savunmasını artık Panzerler değil, Panzerlerden geriye kalan az sayıda zırhlı araçlar münferiden yapacaklardı.

Meselâ, Patton'un üçüncü ordusu Oppenheimde Ren'i geçtiği zaman, Hitler buraya gönderilecek Panzer alayı olup olmadığını sormuştu. Aldığı cevapta, mevcut Panzer birliklerinin başka yerlerde görevli olduğu, fakat Sennelager'deki fabrika tazgâhlarında bulunan beş Jadgtiger'in birkaç gün içinde gönderilebileceği bildiriliyordu.(*)

24 Mart'ta Ren'i geçerek Kuzey Almanya Plato'larına giren, Montgomery kumandasındaki Anglo-Amerikan orduları o kadar güçlüydü ki, eğer bu orduya karşı koymakla görevli zayıf Alman birliklerinin durumu hakkında düşünmek için zamanları olsaydı, üzerlerine bir güçle gelinmesini iltifat olarak kabul edebilirlerdi. Doğal olarak, kısa zamanda nehri geçen bu zırh seli istediğini yapabilirdi. Karşılarında onları durduracak bir Panzer kuvveti yoktu; düzensiz ve dağınık birkaç bölükten oluşan Alman savunma kuvvetinin bir kısmı cansiperâne savaşlar verirken, bir kısmı da savaşmanın gereksizliğine inanarak teslim olmayı arzuluyordu. Panzerlerin araç ve gereçlerini sağlıyan Ruhr havzası kısa zamanda müttefik bombaları altında yok oldu.

16 Nisan'da da Ruslar doğudan Oder hattın-

(*) Aslında, bu tanklar Remagen'e gönderilmek üzere hazırlanıyordu.

dan girerek, bir zırh tufanı hâlinde Berlin'e doğru ilerlemeye başladılar. 21 Nisan'da Ruslar Berlin banliyölerine girmiş, Anglo-Amerikan kuvvetleri de Elbe'yi geçmişlerdi. Her iki ordu da Berlin'de buluşmak üzere ilerlemeye devam etti. Artık Panzerler yoktu.

Panzerlerin Savaşı

1945 yılının 22 Mart'ında, Ruslar Küstrin-Berlin karayoluna saldırdı. İsmi ve sayısı belli olmayan küçük bir Panzer bölüğü, son bir savunma gayretiyle karşılarına çıktı. Bu birlik, Panther tanklarından meydana gelen bir keşif takımı, 22 Pantherli bir tank bölüğü ve 14 Tiger'den oluşan bir bölükten müteşekkildi. Savaşın son safhalarında, Berlin ve Ruslar arasındaki bu kuvvet küçümsenmiyecek bir müteharrik güçtü.

Doksan dakikalık bir top ateşi, bunu izleyen kesif bir piyade hücumu ve geride bekliyen çok sayıda tank ile beklenen taarruz başladı. Fakat, âniden açılan Alman ateşi Rus piyadesini durdurdu ve piyadeyi desteklemekle görevli 50 kadar tank ön safa geçerek, iki kol hâlinde karayolunun her iki tarafını tutan iki Alman tank bölüğüne doğru ilerlemeye başladı. Her iki koldaki Rus tankları da Tiger ve Panther'lerin ateşi karşısında teker teker eridiler. Ruslar şaşırmıştı; Almanların düşman kanadına hücuma geçmesi için en uygun zamandı. Şimdiye kadar her şey, gerek Rusların beceriksizliği, gerekse Alman tanklarının açık arazideki teknik üstünlüğü, Almanların lehine gelişmişti.

Bu arada, topçu ateşinin sağladığı avantajı iyi değerlendiren yeni bir Rus teşebbüsü Alman karargâhını ve ihtiyat bölüğünün bulunduğu köye saldırıya geçerek, böylesine kritik bir anda ihtiyat bölüğünü şaşırtmış ve Almanların kontrolu kaybetmesini sağlamıştı. Rusların, kendilerini, saklamak için kullandıkları sis bombaları Almanların işine yaradı ve kısa zamanda bombalanan köyün dışında bir mevkide kendilerini toparlayarak, sis içinde saldıran silüetlere ateş açtılar. Almanlar yine üstün geldi ve düşman 60 tanklık bir enkaz bırakarak geri çekildi.

Küstrin'deki bu savaş, Panzerlerin katıldıkları son savaş değildi, fakat şurası muhakkak ki, harekât yapabilecek seviyede bir tank gücünün katıldığı son çarpışma idi.

Panzer başarılarının sırrı neydi? Ve bunu nasıl gerçekleştirebilmişlerdi?

İkinci Dünya Harbinde Panzerlerin getirdiği gibi, yeni savaş türlerinin daha önce pek sık görülmediği tarihî örneklerden anlaşılıyor. Geçmişte, silahların ve buna paralel olarak taktiklerin tekâmülü tedricen olmuş ve taraflar birbirine ayak uydurmak için zaman bulabilmişlerdi. Bunun sonucu olarak da, bir tarafın diğer tarafa olan üstünlüğü pek büyük olmuyordu.

Aslında, geçmişteki muzaffer ordular, zaferlerini taktik ve teknik üstünlüğünden çok eğitim ve moral üstünlüğüne borçluydular. Fakat Panzer birlikleri yeni teknoloji ve yeni taktiklerin yanısıra üstün bir eğitim ve kendilerini vatanlarına adamış bir ruhla, bir gelişme çağının sembolü olmuşlardı. Bütün bu nitelikler, müstakbel rakiplerin psikolojik tutucu bir atmosfere girdiği, askerî örgütlerin gerek harp, gerekse ekonomik krizlerin sonucu olarak uyuştuğu ve ilerlemeyi

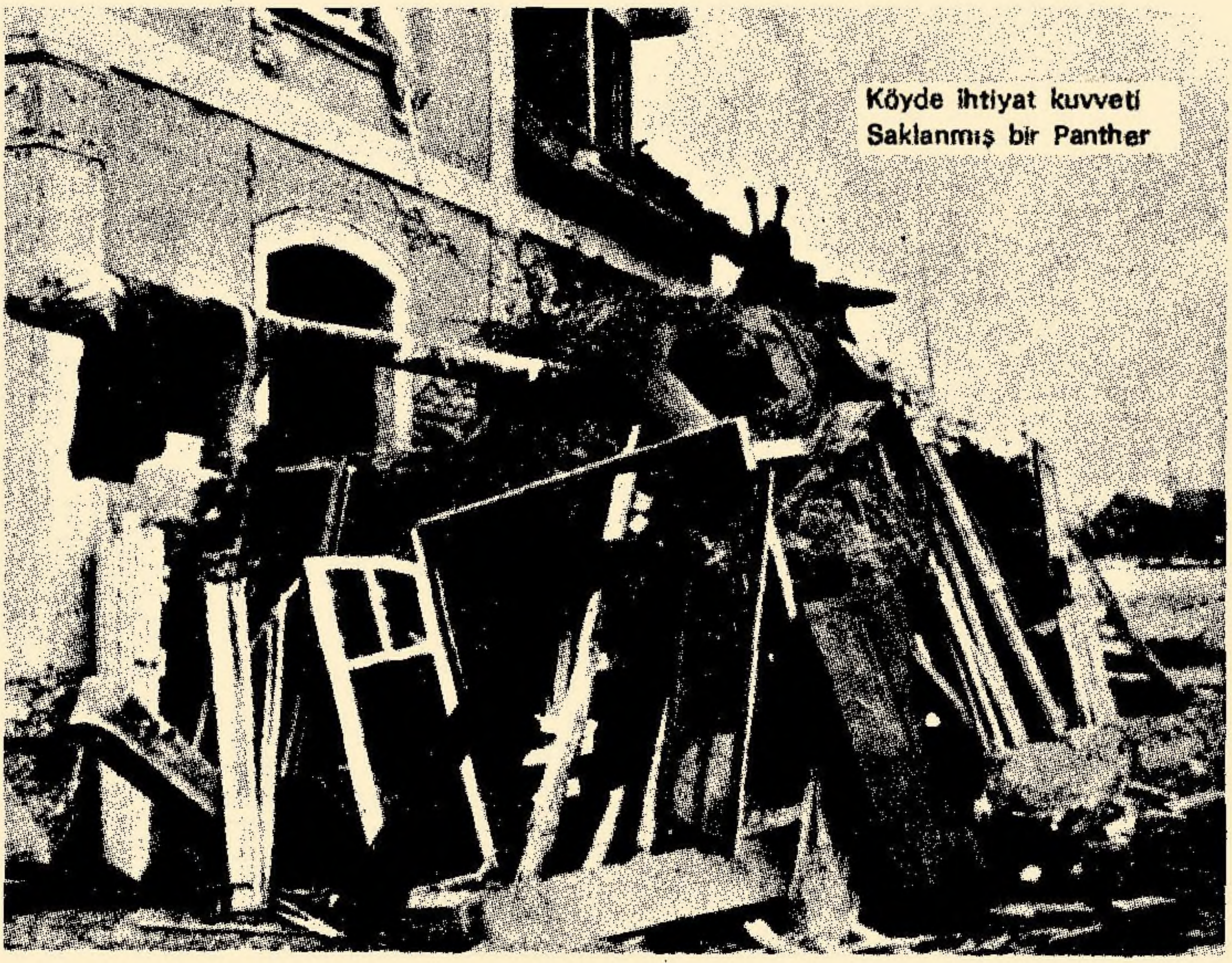

Köyde ihtiyat kuvveti
Saklanmış bir Panther

Sokak savaşının sonu

Sokak savaşları

temkinle ve yavaş yavaş yaptığı bir devrede, Panzerlerde bir araya gelmişti.

Teknolojik unsurları bir tarafa bırakırsak, kendisinden defalarca kuvvetli orduları mahvetmeyi ve yokluğa bu kadar uzun zaman göğüs germeyi başaran Alman Ordusunu takdir etmemek haksızlık olur. Tarihte, Cengiz Han'ınki gibi işgal ordularını üstün yapan unsurlar, metodlar ve en önemlisi sayı fazlalığıydı: İngilizler, sayıca çok fazla düşman karşısında mevzilerini uzun müddet tutamamışlardı.

15'inci yüzyılda John Huss'un Bohemya'ya kısmen hükmeden Savaş vagonu ordularının taktikleri, tank taktiklerinin ilkel bir şekli idi. Fakat bunların hiçbiri Panzerler gibi, kaybedilmiş bir gaye için bu kadar şiddetli savaşlara girişmemişti; sâdece Huss'un savaş vagonları, süratle gelişmiş ve geçici bir üstünlük sağlayabilmişti.

Panzerler o zamana kadar hiçbir üstün sınıfın yapamadığını başardılar. Dünya'nın en başta gelen ordularını yendiler ve sadece İngiltere'nin deniz tarafından korunması, Rusya'nın geniş steplerden oluşması gibi coğrafî nedenlerden Rus ve Anglo-Amerikan endüstrilerinin dünyanın en büyük endüstrileri olması sebebiyle tüm Avrupa'ya hâkim olamadılar.

Şurası unutulmamalıdır ki, Rusya ve İngiltere yenilginin tam eşiğine gelmiş ve toparlanmak için tam iki sene uğraşmışlardı. Yine şunu da hatırlatmak gerekir ki, çöküşlerinden iki ay önce bile Panzerler müttefikleri tehdit edebiliyorlardı.

Panzerlerin bu denli başarılı olmalarının nedenlerini araraken, John Huss'un ordularını hatırlamak ve neden onların geleneksel ordular üzerinde tam bir üstünlük kurduğunu sormak

çok yerinde olur. Düşmanlarını nasıl dezavantajlı duruma düşürmüşlerdi? John Zizka gibi akıllı bir önderin idaresi altında, fanatik ve dinî bir gayeye hizmet etmek arzusuyla yaşamak için mücadele etmek, gereği bir araya gelince, bu askerlerde de tıpkı Almanlarda olduğu gibi güçlü bir azim ve irade yaratılmıştı. Bu gibi unsurlar daha önceleri de görülmüştü fakat, orduları yenilgiden kurtaramamıştı.

Meselâ, Ispartalıların Thermopylae'deki yıkılışı, Roma Lejyonu'nun German kabileleri tarafından Teutoberger'de katledilmesi ve nihayet Napolyan'un Waterloo'da yenilmesi. Bunlar, kendini gayeye adamış elitlerin yıkılışının örnekleridir. Burada da görülüyor ki, eksik olan unsur ne eğitim, ne de moral idi; bundan ötürü en

önemli unsurun zırhlı araçlar olduğunu düşünmek zorunlu bir durum olarak ortaya çıkıyor.

At ve kılıç devrinin piyade savaşlarında, saldıran düşmana en iyi şekilde karşı durabilmek için omuz omuza savaşmak gerekliydi. Ne yazık ki, modern silâhların mahvedici tesirleri karşısında kalan piyadeler de bu yanaşık savaş düzeninden kolayca vaz geçemediler, çünkü komutanların çoğu her fırsatta yanyana savaşmak askerlerin cesâretini arttırdığını ileri sürüyorlardı. Modern silâhlar piyadeyi dağınık düzende savaşmaya zorladı. Küçük gruplar hâlinde ve yalnız başına savaşan askerlerin morallerini yüksek tutabilmek için, bazı tedbirlerin alınması gereği başgösterdi.

Tabii ki, korkmayan ve korkuyu yenmeyi öğrenebilen insanlar doğal önderlerdir. Korkuyu yenemiyen maiyetleri, bu liderlerden bir an için ayrı düşerlerse paniğin başlaması çok olağandır. Bir piyade komutanının en büyük sorunu irtibattır: Emirlerini geniş arazilere yayılmış, görüş sahasında olan veya olmayan bütün askerlere nasıl iletebilir?

Tanklar, geçmişte Zizka'nın yaptığı gibi, bütün muharebe geleneklerini altüst ettiler. Bir ordu hâlinde ve beklenmeyen yerlere saldıran tanklar her zaman başarılı oldular. Tank savaşının kurallarına aykırı hareket ederek başarısızlığa uğrayan askerler, saf dışı olan tanklarını terkederek savaşmaya koyulurlardı. Bu durum sâdece tank personeline değil, zırhlı piyade taşıyıcıları, zırhlı top ve hücum topu mürettebatına da özgü idi. Böylece, küçük gruplar hâlinde bile savaşsalar, çelik bir kutu içinde mahsur kalmanın verdiği korku, zırhlı araçlar mürettebatı arasında ortak bir yan olarak ortaya çıktı.

Zırhlı araç içindeki bir insanın korkuya karşı koyabilmesi daha kolaydır. Mürettebattan birinin, çok muhtemelen kumandanın ilerlemeye kararlı olduğunu bilir. Sürücü, aracı harekete geçirdikten sonra, diğerleri topu doldurmaya ve güçlü silâhlarını düşmana yönelterek ateş etmeye zorunludurlar, çünkü yapacak başka bir şey yoktur. Araç bir kez hareket etti mi, o istesin veya istemesin araç ilerlemeye devam edecektir. Bundan, zırhlı aracın cesaret yüklü bir kafes olduğu anlaşılıyor.

Zırhlı araçların, özellikle tankların böylesine kudretli bir ateş gücüne sahip olması ve mürettebatına büyük bir emniyet hissi vermesi, düşman karşısındaki başarı şansını arttırıyor.

Son olarak, önceleri Panzer birliklerinde, sonraları da Waffen-SS Panzer birliklerinde toplanan Alman elit'inin yüksek moralinden bahsedelim:

Yüksek bir sınıf olmaları kuvvetlerinin kaynağıydı; yeteneklerinden bu denli yararlanılması Lutz, Thoma, Guderian ve Dietrich gibi değerli askerlerin onları eğitme ve örgütlemeleri sâyesinde olmuştur. İçlerindeki ruh ve arzu onları başarıya ulaştıran en önemli unsurlardır. Silâh arkadaşlığı üzerine kurulan bu ruh, araç mürettebatında, takımlarda, bölüklerde, taburlarda alaylarda, tümenlerde ve orduya olduğu kadar olan diğer bütün seviyelerde, kısmen zekâ kısmen de eğitime dayanan özel bir meslekî muhabere lisanını yaratmış ve bu da Panzerleri Alman Silâhlı Kuvvetlerinin diğer örgütlerinden ve düşmanların çoğundan üstün kılmıştı.

Tüm Alman ordusunun başarılarını Panzerlere borçlu olması gibi bir durum tarihte görülmemiştir. Bunun nedeni de, Panzerlerin modası geçmiş suvarî, piyade ve topçu prensiplerini hiçe sayması ve bağımsız bir karar verme örgütü olarak doğup, büyüyüp, savaşıp ve ölmesidir. Onların yarattığı zırhlı harp stratejisi, büyük teknolojik ilerlemelere rağmen günümüzde de geçerlidir.

SON

Genel Dağıtım : BATEŞ Cağaloğlu - İSTANBUL

BASKAN YAYINLARI'NIN «SAVAŞ ROMANLARI SERİSİ»NDE BUGÜNE KADAR YAYIMLANMIŞ ESERLER

1 — **İkinci Dünya Harbinde Casuslar ve Hainler**
(Kurt Singer)

2 — **Pueblo Olayının Esrarı**
(Elliott Arnold)

3 — **Normandiya Çıkarmasının Perde Arkası**
(Hans Speidel)

4 — **Pearl Harbor Baskını ve Sonrası**
(John Toland)

5 — **Ölüm Denizaltıları U-Bot'lar**
(David Mason)

6 — **Graf Spee'nin Sonu**
(Sir Eugen Millington Drake)

7 — **Tankların Hücumu**
(John Toland)

8 — **Ölüm Avcıları**
(Heinz Knoke)

9 — **Amiralin Kurtları**
(Jean Noli)

10 — **Neretva Cehennemi**
(Alistair Mac Lean)

11 — **633. Filo**
(Frederick E-Smith)

12 — **Panzer Birlikleri**
(Binbaşı K.J. Macksey M.C.)

İkinci Dünya Savaşında Almanların Avrupa, Asya, Afrika'da dayandıkları en büyük silah panzerlerdi. Önceki savaşın kural ve tekniğini demode eden Alman tankları; kalın zırhlar, her yana müteharrik makineliler ve yetmiş mm. lik toplarla donatılmıştı. Panzerler; her birinde 561 tank bulunan zırhlı alaylarla ve şaşırtıcı bir hızla sınırları aştı, Guderian onlarla Rusya'ya ,Rommel Tobruk'a, Runsdtedt'de, Amians'tan Manş'a kadar yürüdü. Almanlar Polonya, Avusturya ve Balkanlarda hep aynı silahla efsâneler yazdılar.

Ama birgün bu zaferlerin sonu geldi.

Müttefik'ler 6 Haziran 1944'te umulmayan bir bölgeden beklenen çıkarmayı yaptılar. Hitler'in Generalleri, Müttefik'lerin önce piyade kuvvetlerini sahile çıkaracaklarını hesaplıyorlardı. Oysa, Anglo- Amerikan'lar, onların 14'ü Panzer olan 49 tümeninin karşısına tanklariyle çıkmıştı..

Bu, Almanların Schlieffen planıyla yaptıkları aldatmaya verilmiş en şaşırtıcı bir cevaptı...

Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

15 TL.